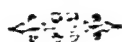

અમરિતસાગર

દુહરમિ સંતકલ વિચીત સમેદિ

(સમ) નું ખંડ ૩૨૫૧

મૂળ હિંદુસ્તાની ભાષામાં રચનાર અનેક ગુણ મ-
ણીય મહાવિદ્યાલ ઓ આનંદરામજી. તેનું
માં નિર્મિત સમગ્ર ગુણવૃદ્ધિ મહિમા ઓ
વૃદ્ધિસંહતા સંપૂર્ણ આયવધી ધણી
વધારામાથે ગુજરાતી ભાષામાં આપાં-
તર કરી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી જૈનધર્મ પ્રસારક સભા,
ભાવનગર.

પ્રત. ૧૦૦૦

અમરસાગરમાં

અ. પુનાહોઃ વિ-ગ્રીમ અને જાતરસ
આ દેવળી "વિનિરોઃ" ના પ્રેક્ષમાં
મણીયોદયાલ મેનાગમે કાઢ્યું.

સંવત ૧૯૧૧. — સંવ ૧૯૦૯.

દિવસ ૩.૧-૪-૦

પ્રસ્તાવના.

અનંત જ્ઞાન દર્શનમય શ્રી સિદ્ધ પરમાત્માને તથા ચારે નિત્ય-
પાણ્ડિત અરિહંત નગવંતને તેમજ શાશ્વતી અશાશ્વતી અસંખ્ય જનપ્ર-
તિમાને ત્રીકરણ શુદ્ધ નમસ્કાર કરી આ ગ્રંથના પ્રારંભમાં જણાવવું પડે-
છે કે પહેલા પ્રશ્નોત્તરમાં જણાવ્યા મુજબ હુંકમત મુમારે ત્રણસો વર્ષ
યથા નીકળેલો છે તેની અંદર અદ્યાપી પૂર્વે કોઈ પણ સમ્યક્જ્ઞાન
ધરાવનાર સાષ્ટ કે આવક થયો હોય તેવું જણાતું નથી. જૈનશાસ્ત્રથી
વિરુદ્ધ મતમાં સમ્યક્જ્ઞાન હોવાનો સંભવજ નથી એમ સિદ્ધાંત ઉ-
પરથી નિશ્ચય થાય છે. ઉત્પત્તિ સમયે એ મતની કદાચ થોડાંએક વર્ષ
મુધી સારી સ્થિતિ આવી હશે પરંતુ જેમ ઇંદ્રજલથી બનેલી વસ્તુ
ઝાઝા વખત મુધી સ્થિત રહેતી નથી તેમ તે કલ્પીત મતનો પણ ધણા
વર્ષ થયાં દિનપ્રતિદિન ક્ષયો થતો જોવામાં આવે છે, કારણ કે અ-
જ્ઞાનપણાના પ્રયોગથી તે મતની અંદર સાષ્ટ અથવા આવક થયેલા
ધણા પ્રાણીઓ, બ્યારે જૈનશાસ્ત્રના અરા રહસ્યથી જણાતા થાય
છે ત્યારે, જેમ સર્પ કાંચળીને તણને ચાસ્યો જાય છે તેમ, તે મતને
તણ દે છે અને જૈનમત જે તપા ગચ્છને વિષે શુદ્ધ રિતે દેશકાળ
પ્રમાણે પ્રવર્તે છે તેનો અંગીકાર કરે છે અને તેજ પ્રમાણે આ ગ્રંથ
ના મૂળકર્તા મહામૂનિરાજ શ્રી આત્મારામજી પણ જૈન સિદ્ધાંત વાં-
ચી તે હુંકમતને અસત્ય જણી વીર સાષ્ટ સાથે તે પંથનો ત્યાગ
કરી તપા ગચ્છને વિષે આવેલા છે; જેમના સદુપદેશથી પંજાબ,
મારવાડ અને ગુજરાત વિગેરે દેશના ધણા હુંદીઆઓએ પોતાના
કુટુંબમાં ધણા વર્ષથી ચાલ્યો આવતો હુંકમત છોડી દઈ સહકુટુંબ
તપા ગચ્છ અંગીકાર કર્યો છે.

તપા ગચ્છ એ કૃત્રીમ નામ નથી પણ ગુણ નિષ્પન્ન છે કાર-
ણ કે શ્રી મુદ્ધર્માસ્ત્રામીથી અંપરાગત જૈનમતના જે છ નામ પ-
ડેલાં છે તે માંહેનું આ છટું નામ છે જે છ નામ વિષે તપા ગચ્છની
પદાવળીમાં સ્વસ્તર હકીકત આવેલી છે, એ ઉપરથી તપા ગચ્છ

એ નામ મૂળ શુદ્ધ પરંપરાગત છે અને દુંદકમત જે ગુરૂ વિનાનો ની-
કળેલો છે તે પરંપરાથી વિરુદ્ધ છે એમ જણાશે.

એ દુંદકમતને વિષે કોઈ જેઠમણજી નામે રિખ થઈ ગયો છે તેણે મહાકુમતિના પ્રભાવથી તેમજ ગાઢ મિથ્યાત્વના ઉદ્વેગથી શિલા-
ની પેઠે પોતાને અને પરને એટલે રચનારને અને તેની ઉપર સ-
દ્દેશા કરનારને સંસારરૂપી સમુદ્રમાં કુખાવનાર સમકિતસાર (સત્ય)
નામે ગ્રંથ સંવત ૧૮૯૫ માં રચેલો પણ તે ગ્રંથ તેમજ તેનો કર્તા
પ્રતિત કરવા યોગ્ય નહોતાથી તે ઘણા વરસ સુધી ખુલ્લે પડી રહેલો
હતો. પરંતુ ઘણા મનુષ્ય પોતાને દુર્ગતિ પ્રાપ્ત થવામાં સાથી થાય
એવા હેતુથી શ્રી ગૌડજીવાચારી કોઠારી નેમચંદ હીરાચંદ સંવત ૧૯૩૮
માં તે ગ્રંથ શ્રી રાજકોટ મધ્યે છપાવી બહાર પાડ્યો છે.

જૈનમતિઓના હસ્તમાં આ ગ્રંથ જશે તો પોતાનું પોગળ
ખુલ્લું પડશે એવા હેતુથી તે ગ્રંથ દુંદકમતિ શિવાય બીજાને વાંચવા ન
આપવો એવા વિચાર તે સમકિત સારના છપાવનારાએ રાખેલો
હતો કારણ કે જ્યાં સુધી સત્યવાદીનો સમાગમ થયો નથી ત્યાં સુધી
અસત્યવાદી ટકી રહે છે કહ્યું છે કે—

તાવદ્ ગર્જતિ खद्योत स्तावद् गर्जति चंद्रमाः ।

उदिते तु सहस्रांशौ नखद्योत न चंद्रमाः ॥

અર્થ—ત્યાં સુધી ખજુવો ગર્જના કરે છે અને ચંદ્રમા પણ
ત્યાં સુધીજ ગર્જના કરે છે કે જ્યાં સુધી સૂર્યોદય થયો નથી પરંતુ
જ્યારે સૂર્ય પ્રકાશે છે ત્યારે ખજુવો અને ચંદ્રમા કોઈ પણ પ્રકા-
શતું નથી.

એ ગ્રંથ છપાવાની અમને ખબર પડવાથી અમે ડેરલાએક
પ્રયાસે તેની એક નકલ લીમડીમાંથી મેળવી અને પછી તે મધ્યે
લખેલા ગ્રાહકોના નામ વાંચીને બાવનગર વાસી ડેરલાએક દુંદીઆ-
ઓ પાસેથી બમણી કિંમત આપી બે ચાર નકલો ખરીદ કરી.

એ એપડી વાંચતા તેની અંદરની તમામ બાબતો જૈનશાસ્ત્રથી

વિરૂદ્ધ જણાવાથી તેનું ખંડન લખાવાની આવશ્યકતા ધારી તે ન-
કલો યોગ્ય યોગ્ય સ્થાનકે મોકલી, જે ઉપરથી અનેક વિદ્યા ગુણ
સંપન્ન મૂનિરાજ મહારાજ શ્રી આત્મારામજીએ તેનું હિંદુસ્થાની
બાયામાં ખંડન લખી એ ગ્રંથનું નામ સમકિતસભ્યોદ્ધાર આપી
અત્રેના સંઘ ઉપર મોકલ્યું. શ્રી સંઘે તે ગ્રંથ છપાવીને બહાર પાડવા
સાથે અમને આપ્યો તેથી તેનું અનેક ગુણગુણાલંકૃત શાંતમૂર્તિવંત
મહા મૂનિરાજ મહારાજ શ્રી વૃદ્ધિચંદ્રજીના આશ્રયથી ગુજરાતી
બાયામાં ધણાજ વધારા સાથે બાયાંતર કરી શુદ્ધ માર્ગ પક્ષિક જ-
નોને દ્રષ્ટીગત થવા માટે અમે પ્રસિદ્ધિમાં મૂક્યો છે.

અગાઉ ઘણા બુદ્ધિવંત આચાર્યોના હાથથી એ ટુંકમતનું
સવિસ્તર ખંડન જૂદા જૂદા ગ્રંથમાં લખાયેલું છે. પ્રથમ શ્રી સમકિત
પરિક્ષા નામે ગ્રંથ આશરે દશ હજાર શ્લોકના સુમારનો છે જેમાં
ટુંક મતિની બનાવેલી અદ્વાવન બોલની હુંડીનો ઉત્તર સવિસ્તર
પણે છે; વળી શ્રી પ્રવચન પરિક્ષા નામે ગ્રંથ આશરે વીશ હજાર
શ્લોકની સંખ્યાનો છે. જેમાં ટુંક મતની ઉત્પત્તિ સહીત તેમના કરેલા
પ્રશ્નોના ઉત્તર છે; શ્રી મધ્યશોધિન્યજી ઉપાધ્યાયે લીમડી વાસી
મેઘજી દોસી જેઓ હુંડીઆ હતા તેમને સંવેગપક્ષમાં લાવવા નિમિત્તે
વીરમુતિરૂપ હુંડીનું સ્તવન બનાવેલું છે, જેનો ટપો તમામ સૂત્ર
પાઠ સાથે ઘણા વિસ્તારે કરીને સંપૂર્ણ પંડિત શ્રી પદ્મવિનયજીએ
પુરેલો છે, તેની શ્લોક સંખ્યા સુમારે ત્રણ હજાર છે અને તેની
અંદર સંપૂર્ણ રીતે ટુંકમતનું ખંડન છે; છેવટે ટુંકમતખંડન નામે
નાટક જે કે છપાઈને બહાર પડેલું છે તેની અંદર પણ રૂઝા બત્રીશ
સૂત્રના દ્રષ્ટાંતથીજ ટુંકપક્ષનું હાસ્યરસ સાથે ખંડન કરેલું છે. એ
પ્રમાણે તે મતના ખંડનના ઘણા ગ્રંથો લખાએલા વિદ્યમાન્ છતાં
તેવીજ મતજન્યનો બીજો ગ્રંથ બનાવી ફેગટ પ્રયાસ કરેલા તે દુરસ્ત
નથી, પરંતુ એ સમકિતસારના કર્તાએ તે ગ્રંથની અંદર સ્વમતિ
કલ્પનાએ ઘણી નવીન કુસુકિતઓ લખેલી છે, જેમાંની કેટલીએકનો
ઉત્તર અગાઉ જણાવેલા ગ્રંથોમાં લખાએલ નથી અને તે ગ્રંથ

તેમજ સમકિતસારે (સાધ્ય)ની કુકુક્તિઓ બુદ્ધિવંત પુરુષોને પણ ભ્રમિત કરી નાંચે તેવી છે. માટે તેનું અંડન લખવાની ઘણી જરૂર જણાયાથી ગ્રંથકર્તાએ આ ગ્રંથ બનાવવાનો પ્રયાસ કરેલો છે.

આ પુસ્તકની અંદર જેમમુજબ અને તેના દુંડકોને જુદા જુદા જેજે ઉપનામો આપેલા છે તે બ્યાજબી અને સ્વતઃસિદ્ધ છે, કારણ કે તેઓ જિનાન્નાથી વિરુદ્ધ વર્તનારા છે. વળી તેઓને નિ-ભવ કહેલા છે તે તો પ્રત્યક્ષ છે, કારણ કે સૂત્રકારે પ્રમુતા એક એક ભોક્ષ ઉપાપનારને પણ નિભવ કહ્યા છે. શ્રી વ્યવહાર મૂલમાં કહ્યું છે કે “જાણીને ઉત્સવ પડે તેને જીવિત્ પર્વેત સંઘમાં ન લેવા” તો એ ઉપરથી તેઓ જિનાન્નાના પણ બહારજ છે.

દુંડકમતિઓએ કેટલીએક રૂઢી તદ્દન ઉલટી ગ્રહણ કરી છે તેમજ ગ્રહણ કરેલી રૂઢી અસત્ય સમજ્યા છતાં તે બાબતમાં ઘણાજ મમત્વ ધારણ કરી પોતાનો મત છોડતા નથી. જે શાસ્ત્રોક્ત ન્યાયે કરીને યુક્ત બાબતો હોય તેજ ગ્રહણ કરવી જોઈએ છતાં એથી વિરુદ્ધ વર્તવું એ બુદ્ધિમાન પુરુષોને યોગ્ય કાર્ય ગણાય નહિ. પૂર્વાચાર્યો, જેના કહેલા ગ્રંથો અધ્યાપીપર્વેત જૈન દર્શન અને અન્ય દર્શનના પંડિતોથી ઘણાજ વખણાયેલ, અને જેઓ મહિદ પૂર્વધર, દશ પૂર્વધર, ગીતાર્ય અને મિદ્ધાંતના ગુપ્તાગયને જાણનારા હતા તેઓની બનાવેલી પંચાંગી, ગ્રંથો, પ્રકરણો વિગેરે ન માનવા અને જૈન શે-લીનું જરા પણ જ્ઞાન જેને હોતું નથી એવા ધરમ શ્રી દુંડક વિગેરે રિખોતા સ્વમતિ કલ્પનાએ બનાવેલા ટપા અને ઢાળીઆ વિગેરે માન્ય કરવા એ તિરપક્ષ અને ન્યાયી પુરુષને લગ્ગત પ્રાપ્ત કરાવનાર કાર્ય ગણાય.

મહાન પૂર્વાચાર્યો જેઓએ અનેક ગ્રંથ કરી આત્યંત ઉપકાર કરેલો છે અને દરેક વિદ્વાનનો તેમના ગ્રંથો જોઈ તેમની મુનિ કરે છે તેવા પરોપકારી અને પાંડિત્યવાથી બરપુર આચાર્યોની પોતાની ન-વીન મત સત્ય દરાવવાને નિંદા કરવી એ મુક્ત પુરુષનું જ્ઞાણ ન ગણાય.

કુદ્દત બચીશજ મૂનો માનીને શ્રી વ્યવહાર મૂલ, ઠાળાંમ મૂલ,

નંદિમૂવ વિગેરે સૂત્રોમાં કેટલાએક સૂત્રોના નામ જાણ્યાછે તે ન ના-
નવા અને તેને અસત્ય કહેવા એ વચનો સંસાર જામણ કરવાને સા-
ધનબૂતછે. વળી ઉપર લખેલા ત્રણ સૂત્રો માનવા અને તેની અંદર
કહેલી આત્મો ન માનવી એ પણ ગુણજ પ્રકરણોની પંક્તિમાં હાંસી-
પાત્ર થવા જેવું કાંઈ ગણાય.

દુંદીઆઓની સાથે અગાઉ કેટલીએક વખત ચરચા થયેલી
તેની અંદર તેઓજ નિરૂપર થયેલા હતા. છેવટે પંડિત શ્રી વિરવિ-
જયજીના વખતમાં શ્રી રાજનગર (અમદાવાદ) માં ત્યાયની શેઠોમાં
વિવાદ થયેલો જેની અંદર ત્રણા જૈનપંડિતો અને ત્રણા ગિજો સા-
મેલ હતા, તે સમયે પણ દુંદી હારખાઈ પાછા પડી સ્વધાન સિધાવેલા
એવું પ્રત્યક્ષ કહેવાયછે. આ વિવાદનું સ્વસ્તર વૃત્તાંત 'દુંદીઆનો
રાસડો' એ નામની એપડી છપાએલીછે તેની અંદરછે. આ ચર-
ચા સમયે સમકિતસારના કર્તા જેઠમજી પણ સામેલ હતા પરંતુ
તેઓને પણ પોતાના સાર્થાઓની જેમજ પાછા પડી રુદ્ધિમગ્નન
કરવું પડ્યું હતું. આ પ્રમાણે વારંવાર બન્યા છતાં અને પોતાના દૃ-
ષ્ટની અંદર પોતાની અસત્યતા જણાયા છતાં ધૂનાડના આચક
બરવાની જેમ પોતાની કથનાથી કુયુક્તિઓનો સંગ્રહ કરી સમકિત-
સાર જેવા ગ્રંથો બનાવવા તે પોતાનીજ મૂર્ખાઈ નહિ કરી કહેવાય.

આકૃતિક સમયમાં પણ શેષ શેષ કેટલાં જૈન અને દુંદીનો
પ્રત્યક્ષ મેળાપ થઈ ચરચા થાયછે ત્યાં પણ ઉપર પ્રમાણેજ અનેક
છતાં પોતાની હકીકાત ન છોડવી એ સંપૂર્ણ મુર્ખતાની નિશાની કહેવાય.
દુંદીમગ્નની કલ્પિત કરનાર મૂળ પ્રકરણો આચક દ્વારા છનપ્રતિમાનો
નિષેધ કર્યો એજ હતો અને તેથીજ તેણે છનપ્રતિમા સંબંધી પરિ-
પૂર્ણ હકીકતે કરી યુક્ત જે જે સૂત્રો હતા તેનો નિષેધ કર્યો. તે પ્ર-
માણે નિષેધ કરવાથી તે સૂત્રોની અંદરની ખીજ આત્મોનો પણ
નિષેધ થયો અને તેથી તેઓને ત્રણી આત્મો જૈનમત વિરુદ્ધ ગ્ર-
હણ કરવી પડી એટલુંજ નહિ પણ તે પ્રમાણે કહી રહે ચડ્યાથી
તેઓ શેષ પણ આત્મમાં ફાવી ગયા નહિ, કારણ કે જે વૃક્ષનું
મૂળજ નહાય અથવા જે ધરનો પાણીજ નહાય તે જેન રૂડી થકે

નહીં તેમ તેનો મૂળ વિચાર જે પ્રતિમા નિષેધ કરવાનો તેજ અ-
સત્ય હતો તો બીજી અસત્ય બાબતો ગ્રહણ કરી તેમાં તેઓ ક્યાંથી
ફોંટે પામે ? કારણ કે હંદકમન વણે વર્ષથીજ નિકળ્યો છે અને હ-
નપ્રતિમા તો મુમારે ૨૫૦૦ વર્ષ સુધીની દ્રષ્ટીએ પડે છે કે જે વખતે
દેવગજ્ઞાની અને મહાન્ પૂર્વાચાર્યો વિચરતા હતા. તેના દ્રષ્ટાંતો—

શ્રી મહુવામાં શ્રી મહાવીરસ્વામી હતાંની સ્થાપન કરેલી તે-
મની પ્રતિમા છે જે અદ્યાપી પર્વત હવત્સ્વામીની પ્રતિમા કહેવાય છે.

શ્રી ઐરંગાબાદમાં મુમારે ૨૪૦૦ વર્ષ અગાઉનું શ્રી પદ્મપ્ર-
ભુહનું મંદીર છે જેને માટે ઇંગ્રેજ ગ્રંથકારો પણ સાક્ષી પૂરે છે.

ચતુર્લય ઉપર ઘણા વર્ષ અગાઉના દેહેરાં વિદ્યમાન છે.

સંપ્રતિરાત્ર જે વીરસ્વામી પછી અર્થેનેવું વરસે થયેલ છે તે
મણે સવાકાળ હનપ્રસાદ કરાવ્યાં છે જેમાંથી હજારો હનચૈત્યો
અને સંખ્યાબંધ હનપ્રતિમા મ્યજેમ્યજે દ્રષ્ટીએ પડે છે.

બીજા ઘણા હનચૈત્યો મુમારે બેહજાર વર્ષ અગાઉના આ આ-
ર્યભૂમિ ઉપર વિદ્યમાન છે, જેને વાસ્તે ઘણા ઇંગ્રેજો જેઓએ મહા-
યત્ને કરી આ આર્યાવૃતમાં સંશોધન કર્યું છે તેઓ પણ કજ્જલ થાય છે.

એ પ્રમાણે ઘણા દ્રષ્ટાંતો છે પણ જે ત્યાપી પૂર્યો છે તેતો એક
દ્રષ્ટાંતથીજ સમજી જાય છે, એમ જાણીને તેમજ વધારે લખવાથી
પ્રસ્તાવના પણ વધી જાય એવું ધારીને વધારે લખ્યા નથી. વળી આ
પુસ્તકની અંદર પણ દરેક પ્રસંગે હનપ્રતિમાં સંબંધી સવિસ્તર
વિવેચન લખના દલીલ સાથે કરવામાં આવેલું છે. માટે આ દરેક
બાબતો ઉપર સત્ય રીતે વિચાર કરી અજ્ઞાનતાએ પ્રાપ્ત થયેલ મર્યાદા
દૂર કરવા એજ વિવેકી અને પાપથી ભરે પૂર્યોના લક્ષણ છે એમ
સમજી દરેક સુત્રબંધુ સત્ય પદ્મગ્રહણ કરે અને અસત્યનો ત્યાગ
કરે એજ અમારો હેતુ આ પુસ્તકને વિષે પ્રકટી ભૂત છે.

હાલમાં થોડીએક મુદત અગાઉ હંદકમનિ શામજી રિખના એના
નાનજી રિખની ખરાબ ચાલને લીધે તેની ઉપર વજનીનગર જે
હાલ વળા કહેવાય છે ત્યાંની ઘોઠમાં કેસ ચાલેલે, જે વખત તેણે

પોતાનો એક વાપરણ સાથેનો સંબંધ માન્ય કરેલો અને તેના જડતી માંથી પણ એક કડવાતી જોડ વિગેરે વસ્તુ નિકળેલી, છેવટે સાકુમો વેપજણી ધણી રહેમ નજરથી એક માસની ટીપ અને પચાસ રૂ- પીઆનો દંડ કર્યો હતો, એ પણ તે મતનો સત્તર હાથ થવાનીજ નિશાની છે; કારણ કે બિભિચારાદિ કુશુંણોએ ધણા મોટા કુટુંબો અને રિદ્ધિમાન રાજ્યોનો નાશ કરેલો છે.

આ પ્રમાણે ટુંકમતિઓના ગ્રહણ કરેલી કેટલીએક બાબતો તથા તેમના કેટલાએક આચરણો અને રિતબાતો તેઓને નિંદાપાત્ર થવાનેજ કારણ બૂત છે. વળી દિવસે દિવસે જેઓ શુદ્ધ હૃદયના મનુષ્યો હોય છે તેઓ તે મત છોડીદર્ષ શુદ્ધ જૈનમત ગ્રહણ કરેછે એમ છતાં જેઓ મમત્વ ધારણ કરી રહ્યા છે તેઓ આ ઓપડીનો સારગ્રહણ કરી પોતાનો મમત્વ તણ જે સત્ત અને વ્યાપ્તુકા લાગે તેજ ગ્રહણ કરશે એવા હેતુથી આ પુસ્તક બનાવવાનો - ગ્રંથકર્તાએ તથા છપાવવાનો અમે પ્રયાસ કર્યો છે તે સાદૃશ્યતા પ્રત્યે પામશે એવી આશા છે.

અગર જો કે સત્ત બાબતને વાસ્તે ગમે તેવું લખવાને અડ અણ નથી તોપણ આ પુસ્તકની અંદર જે કાંઈ દુઃખ લાગે એવા વચનો લખાયા હોય તે લખવાને સમકિતસારજ કારણ બૂત છે, કારણ કે તેમાં લખેલી બાબતોનો તેને યોગ્ય હોય તેવીજ રીતે ઉત્તર લખવો જોઈએ. અમારે કોઈની સાથે દ્વેષ નથી અને દુઃખ પ્રાપ્ત થાય એવું લખવાથી વધારે કાયદો નથી. અમારો ઉદ્દેશ માત્ર, જેઓ અજ્ઞાનતાના પ્રસંગથી કલ્કટ માર્ગે ચડી ગયા હોય તેઓ આ પુસ્તક વાંચી પોતાને હેય થું અને છીપાદેય થું એ સત્ત રીતે સમજી જે તિથિકર મહારાજનો દર્શાવેલો માર્ગ છે તેજ ગ્રહણ કરે, એટલો છે; પરંતુ ગ્રંથો બનાવી અને છપાવી કોઈની કોઈ નિંદા કરવી અને બદ્ધિક છવોને દંદમાં નાખવા એવો હેતુ બીલકુલ નથી, માટે વાંચનારાઓએ સત્તજનપણાનું લક્ષણ ધારણ કરી દ્વેષ ન લાવતાં આદ્યંત પર્વત વાંચી સારગ્રહણ કરવો. મનુષ્ય જન્મ પામ્યાનું સાર્થક

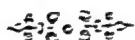
એજ છે કે સભ્યપદને અંગીકાર કરી નામ સફળ કરવો, પરંતુ કોઈ બાબતમાં પક્ષપાત શ્રદ્ધિ ધારણ કરી અસમયે પક્ષ કરવો નહિ.

આ પુસ્તકની અંદર વાંચનારને સમજવામાં સહેલાઈ થવા માટે સમકિતસારની અંદરના વાક્યો આગળ પાછળ દિવાની કરીને દાખલ કર્યા પછી તેનું અંડન લખ્યું છે.

ગ્રંથ ગુર્જરભાષામાં લખતાં યથાર્થિયન ગ્રન્થજ્ઞાન ન હોવાથી તેમજ નિર્ણય અથવા કટ્ટીદોષથી વાક્ય મેળવણીમાં કે ગ્રન્થશુદ્ધિમાં જે કાંઈ ભૂલ માફમ પડે તે સંજ્ઞાન પુરોષોએ દરગુજર કરી અમને સખી ગણાવવું જેથી બીજા આવૃત્તિમાં તેટલે સુધારો કરી શકાય.

સંવત ૧૯૪૬ શ્રાવણ વદી ૬ સુર્યવાર.

ભાષાંતર કર્તા.

અનુક્રમણિકા.

પ્રશ્નોત્તર—	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧	દુઃકમતની ઉત્પત્તિ વિગેરે.....	૧
૨	જેહા ક્રમતિએ સંવપદના કાલ્ય કષ્ટ્યાં છે તે વિષે.....	૬
૩	દુઃકમતની પદાવળી.....	૮
૪	બાવન પ્રશ્નોના ઉત્તર	૧૧
૫	દુઃકોતે પ્રશ્ન	૧૬
૬	પંચાંગી પ્રમાણ કરવા વિષે.....	૩૫
૭	આર્ય લેવની મર્યાદા વિષે.....	૩૮
૮	પ્રતિમાની મિથિતાનો અધિકાર	૩૯
૯	આધારકર્મી આહાર વિષે.....	૪૨
૧૦	મુદ્દપત્તિ બાંધે સંમુદ્ધિમ જીવની દિશા વિષે.....	૪૪
૧૧	જાત તિથિ કક્ષાં છે તે વિષે	૪૭
૧૨	શ્રીશત્રુંગ્ય ગાથાનો છે તે વિષે.....	૪૯
૧૩	કપલકી કમ્ભા શબ્દનો અર્થ.....	૫૦
૧૪	સિદ્ધાપતન શબ્દનો અર્થ	૫૪
૧૫	ગૌતમસ્વામી અષ્ટાપદ ચક્રા તે વિષે.. ..	૫૮
૧૬	નમુધ્યુણના પાછલા પાક વિષે... ..	૬૩
૧૭	ચાર નિલેપે અરિહંત વંદનાક છે તે વિષે	૬૪
૧૮	નમુનો દેખાને નામ સાંભરે છે તે વિષે	૭૨
૧૯	નમો બંભાએ કીવીએ એ પાઠનો અર્થ	૭૬
૨૦	જંઘાચારણ વિદ્યાચારણે જીવપ્રતિમા વાંદી છે તે વિષે... ..	૭૯
૨૧	આણંદ આવકે જીવપ્રતિમા વાંદી છે તે વિષે	૮૬
૨૨	અંબડ આવકે પ્રતિમા વાંદી છે તે વિષે	૯૨
૨૩	સાતલેત્રે ધન વાવરવું કહ્યું છે તે વિષે.....	૯૪
૨૪	દ્રોપદીએ જીવપ્રતિમા વાંદી છે તે વિષે	૯૬
૨૫	સૂર્યામિ તથા વિજયપોળીએ જીવપ્રતિમા પૂજા છે તે વિષે ..	૧૧૫
૨૬	દેવતાઓ જીનેશ્વરની દાદા પૂજે છે તે વિષે	૧૨૩
૨૭	ચિત્રાનણની પૂજાની ન જોવી કહી છે તે વિષે.....	૧૪૩

૨૩	જીનગંદિર કરવાથી તથા જીનપ્રતિમા ભરાવવાથી ખારમ દેવલોક જાય તે વિષે	૧૪૫
૨૪	સાધુ જીનપ્રતિમાની વૈયાવચ્ચ કરે તે વિષે.....	૧૪૭
૨૫	શ્રીનંદી સૂત્રમાં સર્વ સૂત્રોનો નોંધ છે તે વિશે.....	૧૫૧
૨૬	૮૫ પ્રશ્નોના ઉત્તરે.....	૧૫૮
૨૭	દુંદકોને પ્રશ્ન	૧૭૩
૨૮	સૂત્રોમાં આવકોએ જીનપૂજા કરી કહી છે તે વિષે.	૧૭૫
૨૯	સાવધ કરાવી વિષે.....	૧૭૬
૩૦	દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક છે તે વિષે... ..	૧૮૩
૩૧	સ્થાપના નિક્ષેપો વંદનીક છે તે વિષે.....	૧૮૪
૩૨	શાસનના પ્રત્યનીકને શિક્ષા દેવા વિષે.....	૧૮૫
૩૩	વીથ વહેરમાનના નામ વિષે.....	૧૮૮
૩૪	ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ તથા જ્ઞાન નથી તે વિષે.. ...	૧૮૯
૩૫	જીનપ્રતિમા પૂજ્યાના કૃણ સૂત્રોમાં કહ્યા છે તે વિષે.....	૧૯૪
૩૬	મહિઆ શબ્દનો અર્થ.....	૧૯૬
૩૭	છકાયના આરંભ વિષે	૧૯૮
૩૮	જીવદયા નિમિત્તે સાધુના વચન વિષે.....	૨૦૧
૩૯	આત્મા એ ધર્મ છે તે વિષે.....	૨૦૩
૪૦	પૂજા તે દયા છે તે વિષે	૨૦૬
૪૧	પ્રવચનના પ્રત્યનીકને શિક્ષા કરવા વિષે.. ..	૨૦૯
૪૨	દેવગુરુની યથાયોગ્ય ભક્તિ કરવી તે વિષે.....	૨૧૧
૪૩	જીનપ્રતિમા જીન સરખી છે તે વિષે... ..	૨૧૩
૪૪	દુંદકમતિનો ગોશાળામતિ તથા મુસલમાનોની સાથે મુકાબલો..	૨૧૬
૪૫	મોઢે મુહપત્તિ બાંધી રાખવી તે કુલિંગ છે તે વિષે.. ..	૨૨૦
૪૬	દેવતા જીનપ્રતિમા પૂજે છે તે મોક્ષ અર્થે છે તે વિષે	૨૨૨
૪૭	આવક સૂત્ર ન વાંચે તે વિષે.....	૨૨૩
૪૮	દુંદકો હિંસા ધરતી છે તે વિષે.....	૨૩૦
૪૯	ગ્રંથની પૂર્ણાહુતિ.....	૨૩૪
૫૦	દુંદક પચવીથી.....	૨૩૬

શાર્દૂલ ચિદ્ધીરિત ઇંદ.

શ્રી વિશ્વેશ્વર આદિદેવ જિતતા પાદાબ્જ વિતેંધરી,
 શ્રી શાંતિશ્વર તેનિતાય જિતતી નાનન્નૃતિ આદરી;
 શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ વીરસ્વામિ ચરણે ભાવે કરીને નતિ,
 ભગ્યોના પ્રતિભોધ કાન રચું આ સમ્યક્ત શલ્યોદૃતિ. ૧
 દુઃકર્મી અહુ બુદ્ધિહીન મનુષ્યે નૃખોતણા ઉપરી,
 ખેરેશ્રી જિતરાજ આજ તનતી આદ્યા વિરોધે કરી;
 ખોટા અર્થ અતર્થ નૂળ વિરોધે દૂરી કરે કટપના,
 સ્વામી તે ન સહાય તેથી કરીને તેની કરું ખંડના. ૨
 ને મુરો પુનઃ શાંત નૃત્તિ નિરખી આનંદ પામે મને,
 પૂજા તારી કરી પવિત્ર વિધિએ થાયે કૃતાર્યો તને;
 સાસંકાર વિચિત્ર ઇંદ રચના સ્તોત્રે કરીને સ્તવે,
 ગાયું તેદન આર્ય આર્ય દુષ્ટનાં તે નન્નસાર ગ્રે. ૩
 ને નૃખો નિજનાય નૃત્તિ નિરખી ઉદ્દેશ પામે અતિ,
 ધીરાર્થ થરી ખંડના પુનઃ કરે દૂરી દુષ્ટિત વતી;
 નૃત્તિખંડે તે અનાર્થ મળતા ભાર્થ ગાયુંકું સગા,
 મારે સ્વેચ્છ સનાત હુંદકનતિ કેતાં ન ગાયુો નૃપા. ૪
 નૃત્તિપૂજક હિંદુઓ, ખંડક સવળા અન્ય;
 એ બામતની સત્યતા, દેખાવુંકું રમ્ય. ૫

સવૈયા હંદીત્રીયા.

આજ કાલનાં હંદીત્રીએ શોધ કરીને ખંડે ગાર,

જોયા છે એશિયા આફ્રિકા અમેરિકા યુરોપ વિચાર;
 તેહતાણી સઘળી વસ્તીના ભાગ પડે છે મુખ્યે ખેજ,
 મૂર્તિપૂજક આર્યધર્મિઓ ખંડનકારી અનાર્ય અશેષ. ૬
 નીતી રીતિ સ્થિતિ ન જાણે ન જાણે શાસ્ત્રોની વાત,
 વ્યાકરણાલંકાર ન જાણે કોષકાવ્યની તો શી વાત;
 સંસ્કૃત પ્રાકૃતવાણિ ન જાણે છંદકળાનું પણ નહિ જ્ઞાન,
 ભાષાક્રમ પણ પુરું ન જાણે તો પણ હુંદક કરે શુભાન. ૭
 પૂર્વસૂરિ પંડિતો ન માને અસાનીએ હુંદક આજ,
 સંપ્રદાયની વાત ન જાણે સ્વાદ્વદતાણું તો શ્યું કાજ;
 ગાંડા બનીને કુમત ચલાવા કાજે જોડી વિરચે કાંઈ,
 અર્થ સત્યતા અળગી રાખો શબ્દસત્યતા પણ નહિ ત્યાંહી. ૮
 અતિ અગાધ બુદ્ધિ ધરનારા પ્રૌઢજ્ઞાની ગુણના ભંડાર,
 નિઃસંગી જે પૂર્વસૂરિઓ શ્રીજિનભદ્રાદિક આચાર્ય;
 તેઓએ કીધેલા ભાષ્યો ચૂર્ણિ દીકા આદિક અંગ,
 ના માને એ ગ્રંથહુંદકો પાપોદય થાવાથી અંધ. ૯
 તે માટે હુંદકમતિઓના મેલી સઘળા આળપંપાળ,
 વાંચો ચિત્ત વિવેક ધરિને આ સમ્યક્ત સદ્યઉદ્ધાર;
 સહજ સમજશો સત્યમૃધાને સમજી સત્યે ધરશો પ્રીત,
 આ પુરતક વાંચ્યાથી થાઓ કુશળ પ્રાપ્તિ તમને નિશદીશશૃ

पं. बाबूलाल जानकीलाल शर्मा "सुमन"

मंत्र शास्त्र विशारद, ज्योतिष रत्न
हि. सा. सुधाकर, हिन्दू धर्म विशारद
सं. कोषिद. लैन सि. मृदण.

समाहित सल्योद्धार.

श्री जैनधर्मो जयती.

सूतिनिधायजैनेद्रयं । सयुक्तिशास्त्रकोटि
निः ॥ ज्ञानानां द्विहारेषु । लुम्पएदुएद
ककिलिपं ॥१॥ सम्यकगात्रशल्यानां ।
व्याप्यानां विश्वदुर्गतेः ॥ कदङ्कुर्वकजद्वारं
नत्वास्याद्वादइश्वरः ॥२॥ ॥युग्मं ॥

१ दुर्दुर्द भतनी उत्पत्ति विगेरे.

पेटेका प्रश्ननां दुर्दुर्द नति इहेछे "अस्मि अहं इत्यर्था ने दया
धर्म प्रश्नयो" अहेछे अस्मि अहं इत्यर्था पछी अन्तारो दया धर्म
प्रगट वयो; आ वाङ्मय डिपरवी प्रश्न उत्पत्ति थावछे हे गुं अगाडि
दया धर्म नहोतो ? इतर-होतो. परंतु श्री दुर्दुर्द सूत्रनां इहेछे
हे श्री साधवीर स्वामीना निर्वाणु पद पान्या पछी अस्मि अहं
बीजना मे हगरे वर्तनी स्थितिनो प्रभुते अस्मि नत्वा मेस्ये
तेसु इतीने ते मे हगरे वर्त सुधी साधु साधवीनी इत्य इत्य
पुण्य नहि दाय. अहे अस्मि अहं इत्यर्था पछी साधु साधवीनी
इत्य इत्य पुण्य वयो. तेनी पुण्य अस्मि अहंना प्रभावयो नंद
वयो तेनी पुण्य प्रभावता अस्मि अहं इत्यर्था पछी विगेरे वयो,
दे प्रभावो श्री आनंद विनयसूरी, हेन विनयसूरी, विनयदांतसू-

રી, હીરવિજયસરી, અને ખરતર ગચ્છી શ્રી જીન ચંદ્રસૂરી પ્રમુખે
ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો ત્યારથી માંડીને અદ્યાપિ પર્યંત ત્યાગી, સંવેગી
સાધુ સાધવીની પૂજા પ્રભાવના દિવસે દિવસે અધિક અધિક થતી
જાયછે અને પાખંડીયોનો મહિમા દિવસાનુદિવસ ઘટતો જાયછે.
આ વાત અર્વાચીન સમયમાં પ્રત્યક્ષ દેખાયછે, તેથી શ્રી કલ્પસૂત્ર-
નો પાઠ અક્ષરે અક્ષર સત્યછે, પરંતુ જેઠા કુમતિના કેહેવા પ્રમાણે
શ્રી કલ્પસૂત્રમાં એમ નથી લખ્યું કે એક ગુરુ વિનાનો મુખ્ય-
ધાનો પંથ નિકળશે, જેનો આચાર વ્યવહાર શ્રી જૈન મતના
સિદ્ધાંતોથી વિપરિત હશે, તે પંથવાળાની પુજા થશે અને તેનો
અભાવેલ દયામાર્ગ દિપશે ! માટે જેઠમક્ષ મૃપાવાદી જણાયછે.
કારણ કે લોકિક દ્રષ્ટાંત પણ જીવ્યો. ૧ જે મનુષ્યને રોગ થયો
હોય તે રોગની સ્થિતિ પરિપક્વ થયે રોગનો નાશ થાય ત્યારે
તેજ મનુષ્ય નિરોગી થાય કે ખીજે ? ૨ જે સ્ત્રીને ગર્ભ રહ્યો હોય
તેની ગર્ભ સ્થિતિ પરિપુર્ણ થયે તેજ સ્ત્રી પ્રસવે કે ખીજ ? ૩ જે
ખાળકનું વેવિશાળ થયું હોય તેજ ખાળક ઉમર લાયક થયે પરણે
કે ખીજે ? આ દ્રષ્ટાંતો મુજબ ભસ્મગૃહના પ્રભાવથી જે સાધુ
સાધવીની ઉદય ઉદય પૂજા થતી નહોતી તેમનીજ ભસ્મ ગૃહ
ઉતર્યા પછી ઉદય ઉદય પૂજા થાયછે, પણ ટુંઢકો અગાઉ નહીં હતા કે
ભસ્મ ગૃહ ઉતર્યા પછી તેની ઉદય ઉદય પૂજા થાય માટે તે જેઠમક્ષનું
લખવું તમામ મિથ્યાજ છે.

વલી શ્રી વગ્ગચુલ્લિયા સૂત્રમાં કહ્યુંછે કે ખાવીશ ગોઠિકા પુ-
ર્યો કાળ કરીને સંસારમાં નીચ ગતિમાં તથા ઘણાજ નીચ કુળો-
માં પરિભ્રમણ કરી મનુષ્ય ભવ પામશે અને ત્યાં સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ
ઉત્તમાર્ગનું સ્થાપન કરશે, જૈન ધર્મના તથા જીનપ્રતિમાના ઉત્થાપક
નિંદક થશે, અને જગત નિંદનિક કાર્યના કરનારા થશે. તે પ્રમાણે
ટુંઢકનો પંથ ખાવીસ પુરપોએ કઢેલો છે, અને અર્વાચીન સમય-
માં તે ખાવીશ ટોળાને નામે પ્રસિદ્ધ છે. યતઃ

તેસઠ્ઠિમે ભવે મઞ્જ વિસણ્ણુ સાવય વા

ણીય કુલેસુ પુઢો પુઢો સમુપ્પજિસંતિ ત-
 ણંતે દુવિસ વાણિયગા ઝમુક્ક વાલ વધ્થા
 વિણાય પરિણય મિત્તા દુઢા દ્વિઢા કુસીલા
 પરવંચના સ્વલુકા પુવ્વ જવ મિચ્છત્ત જાવત્ત
 જિણમગ્ગ પાઠિણીયા દેવ ગુરુ નિંદણયાત
 હારુવાણં સમણાણં માહણાણં પાઠિદુઢકા
 રિણા જિણ પણત્તા તત્ત મન પસવિણો વઢ્ઢુણં
 નરનારિ સહસ્સાણં પુરાહ નિય ગપ્પા નિય
 કપ્પિયં કુમગ્ગં આયવેમાણા પણવેમાણા
 જિણ પાઠિમાણં જંજણયાણં હીલંત્તા સિસં
 ત્તા નિંદત્તા ગારિહંતા પરિહવંતા ચેદ્ધય તી
 ધ્થાણિ સાહૂસાહૂણીય ઉઢ્ઢાવહસંતિ ॥

અર્થ—ત્રેગંધે ભવે મધ્ય ખંડે વિવે આવકવાણીઆના
 કુળે વિવે જુદા જુદા ઉપજ્યો, ત્યાર પછી તે આવોય વાણીઆ
 આજ્યાવધ્યાને મુદ્દીને વિગાને કરીને યુક્ત, દુટ્ટ, ધિઃ, કુશીળોઆ
 (જુદા આચારેને યેવવાવાળા), પરને ઠગવાવાળા, અવિનીત, પુર્વ
 ભવના નિધ્યાત્વ ભારથી હત નાર્જના પ્રત્યનિદ (યત્તુ), દેવયુ-
 રના નિંદક, તથા રૂપના અનયુનાહણુ જે આધુ તેમની પ્રતે દુટ્ટ-
 તાતા કરવા વાળા, હતપરૂપીત ધર્મના અગ્રાણુ, ધણા દુનરો
 નરનારીની આગળ ખોતે પોતાની કલ્પનાએ કરીને કુમારે સા-
 માન્ય પ્રકારે કહેતા છતાં, વિશેષ પ્રકારે કહેતા છતાં, હેતુ ક્યાંતે

પર્યપ્ત ઇનાં, ઇનપ્રતિનાને ભાંગવાવાળા, સ્તીકતા કરતા, ખીસાણા કરતા, તીંદા કરતા, ગરદા કરતા, પરાભવ કરતા થકા, ચૈત્ય (ઇનપ્રતિના). નિર્થ, અતે સાધુ સાધર્મીને ઉદ્ધવાયો.

વડી તેજ સૂત્રનાં કહ્યું છે કે શ્રી સંઘતીરાયી ઉપર, ૩૩૩, વરસનો ધુનકેતુ નામે ગ્રહ બેગસે, અતે તેના પ્રભાવથી કુનન પંથ પ્રગટ થયો ને પ્રનાણે પુંડકોનો કુનન પંથ પ્રગટ થયેલો છે. અતે તે ગુદની સ્થિતિ હવે પુરી થયેલી છે તેથી દિવસાતુ દિવસ તે મનતુ નિર્કલ્પ થતું ગાય છે ! આ વાત આત્માર્થી પુરુષોએ તે સૂત્રનાં જોઈ લેવી.

સનકિન સાર (સદય)ના પૃષ્ઠ ખીગતી પંક્તિ, ૧૯ ની નાં લખ્યું છે કે "સિદ્ધાંત દેખીને સંવત ૧૫૩૧ નાં દયા ધર્મ પ્રવર્ત્યો" તે કેવળ નિધ્યા છે કેમકે શ્રી ભગવતિ સૂત્રનાં કહ્યું છે કે ભગવંતનું સાક્ષન એકવીસ હજાર વર્ષ મુંધી રહેશે વાતકે ૨૦ ને ઉદ્દેસે આદ્યે પતઃ

ગોયમાજંબુદીવેદીવેનારહેવાસેહમીસેડસ
પિપીણીએમમંએકવીસંવાસસહસ્સાદંતિથ્યેન્ન
ણસજિરુસતિ.

અર્થ—હું જાંતન આ સંકુદીપતે વિષે બરતલેયતે વિષે આ ઉત્સર્ધિણીનાં નાદે તિર્થ એકવીસહજાર વર્ષ મુંધી પ્રવર્તયો.

તેથી કુનનિઓએ દયા નાર્ગ નામ રાખીને સુખ અંધાનો પંથ ચલાવ્યો છે તે વેળા પુત્ર તુલ્ય છે, કેમકે જેમ વેળાના પુત્રના પિતાનો તિશ્વય નથી, તેમજ તે સુખ અંધાનો દોષ દેવશુદ્ધ નથી. અતે તે ઉપરથી નીર્ણય થાય છે કે તે સદુદ્ધિન પંથ હુંડા અવસર્ધિણીનો પુત્ર છે.

શ્રી ભગવતિ સૂત્રના વાતકે ૨૫ ના ઉદ્દેસા ૧ ધાનાં કહ્યું છે કે બ્યવહારીકે છેલોપસ્થાનિય ચાત્રિય શુદ્ધના દીધા વિના આપતું

નથી; તે મુખ બંધા પંચનો આદિ ગુરૂ આરિત્રનો દેવાવાળો કોઈ
નથી; કેમકે એ દુંદડોનો પંચનો શ્રી મુરતના રહેનાર કવચ, છ-
વાચ, તથા ભાવસાર ધર્મદાસનો ચકાવેલો છે, વળી તેમનો આ-
ચાર તથા વેશ અત્રીશ મુત્રના કથનથી પણ ભૂટ છે કારણ કે
શ્રી પ્રદ્મ વ્યાકરણ મુત્રના પાંચના સંવર દારનાં જેન મુતીઓના
ચક્ર ઉપગરણુ દેલા છે યતઃ

પડિગ્ગહો ૧ પાયવંધણ ૨ પાય કેસરિ
યા ૩ પાય ઢવણંચ ૪ પડલાઈં તિન્નિવ ૫
રયત્તાણં ૬ ગોચ્છત્રો ૭ તિન્નિય પચ્છાગા ૧૦
રત્રોહરણ ૧૧ ચોલપટ્ટક ૧૨ મુહણંતક
૧૩ માદીયં ૧૪ એયંપીય સંજમરુસ ઉવ્વૂહ
ઢયાણ.

અર્થ—પાત્ર ૧ પાત્ર બંધન ૨ પાત્ર પ્રનાર્જવાનું ચીવરખંડ
૩ પાત્ર સ્થાપવાનું ૪ ત્રાણુપડકા ૫ રત્રાણુ ૬ ગોછા (પાત્ર ઉ-
પર બાંધવાનું) ૭ ત્રિણુ પ્રચ્છાદગા ૧૦ રત્રોહરણુ ૧૧ ચોળપટ્ટો
૧૨ મુખવચ્ચ ૧૩ એ આદિ દહને ૧૪ ચૌદ ઉપગરણુ સંજનની
વૃદ્ધિ અર્થે લાગુવા.

ઉપર ક્રમેક્રા ઉપગરણુનાં કિતના દેટકા, મુત્રના દેટકા,
તેનું પ્રનાણુ દેટકું. શું શું પ્રયોજન, અને કેવી રીતે વાપરવા તે
કોઈ પણ દુંદડ લાગુતો નથી.

અને આ પ્રનાણુ ચૌદ ઉપગરણુ તેની પાસે પણ નથી માટે
તેઓ કુર્કીંગી છે. વળી ૧ સામાયક ૨ પ્રતિક્રમાણુ ૩ દિક્ષા ૪ શ્રા-
વકવ્રત ૫ લોચકરણુ ૬ ઉદોપસ્થાપનીય આરિત્ર, વિગેરેની વિધિ

તેઓ દરેકે તે સ્વકપોળ કદાપીત છે લાંબો પાડના પુંછડા જેવો રંગોદરાગુ, હંમધડા વિનાનો બોલપટ્ટો, અને દુર્સીંગની નીચાની રૂપ મુખ બાંધવું તે પણ જેન શાસ્ત્રાનુસારે નથી. દુંકામાં એટલુંજ કે દુંકોની કાંઈ પણ ક્રિયા જેન શાસ્ત્રોક્ત નથી તેટલા માટે તેઓ દાસી પુત્ર ગુરૂ છે; શેઠાઇનું કાંઈ પણ ચિન્હ તેમની પાસે નથી. અનંતા તિર્થકરોના અનંતા શાસ્ત્રોની આશાથી વિરુદ્ધ તેઓનો પંથ છે. માટે કોઈ પણ શુદ્ધ ધર્માભિલાષી જેન મતિઓને તેવો કુ પંથ પ્રમાણ કરવા યોગ્ય નથી.

—૦૦૦૦૦૦૦૦—

જેઠા કુમતિએ સંધપટ્ટાના કાવ્ય લખ્યા છે તે વિષે.

૧. સંધપટ્ટાનું ત્રીજું કાવ્ય લખ્યું છે તેમાં (૧૩) ભુલછે અને તેના અર્થમાં લખ્યું છે કે “નવા નવા કુમત પ્રગટ થશે” તે સત્ય છે. અને તે નવિન કુમત પંથ દુંકોનોજ છે કેમકે તે જેન સિદ્ધાંતોથી વિરુદ્ધ છે ત્યાર પછી તે કાવ્યના અર્થમાં લખ્યું છે કે “છ-કાયના છવ હાથીને ધર્મ પ્રરૂપશે ” ઇત્યાદી સર્વ અર્થ અસત્ય લખ્યો છે કારણ કે કાવ્યાક્ષરમાંથી તેવો અર્થ ખીલકુલ નીકળતો નથી. આ ઉપરથી સ્પષ્ટ માલમ પડે છે કે તે લખનાર જેઠમલ દુંકક મૃયાવાદી હતો અને તેને અસત્ય લખવાનો ખીલકુલ ભય નહોતો માટે તેણે લખ્યું જરા પણ પ્રતિતિ કરવા યોગ્ય નથી.

૨. સંધપટ્ટાનું ચોથું કાવ્ય લખ્યું છે તેમાં (૨૩) ભુલછે તેના અર્થમાં લખ્યું છે કે “હિંસાધરમકો રાજ મુર મંત્રધારીની દીપતી” ઇત્યાદી આખા કાવ્યનો અર્થ લખ્યો છે તે કેવળ અસત્ય અને કોઈને સમજ પડે નહીં તેવો છે કારણ કે કાવ્યાક્ષરમાંથી તેવો અર્થ નીકળતો નથી તેટલા માટે મુખ્યમાંથી મહા મૃયાવાદી પણ ગુરૂ છે. માટે તેણે લખ્યું બુદ્ધિવંત પુરૂષોને માનવું જોઈતું નથી,

તે હુંડક પંથની ઉત્પત્તિ જોઈ મલ્લજીએ લખી છે તે તમામ જુઠી, મિથ્યા બુદ્ધિના પ્રભાવથી, અને ભવ્ય જીવોને ફસાવવા નિમીત્તે તેમાં સૂત્રની ગાથાઓ વિના પ્રયોજીને નાંખી છે પણ તે પંથની ખરી ઉત્પત્તિ હીર કલ્યાણ મુનિની ખનાવેલી કુમતિ વિવેચન ચો-પાઇ તથા અમરસિંહ હુંડકના પડદાદા (ગુરનાગુર તેના ગુર) અ. મુક્તક ચંદના હાથની લેખેલી હુંડક મતની પટ્ટાવણી ઉપરથી આ નીચે લખી છે.

— ❧ ❧ ❧ —

હુંડક મતની પટ્ટાવણી.

ગુજરાત દેશના અમદાવાદ નગરમાં એક હુંડક નામે લીખારી (લહીઓ) રહેતો હતો. તે જ્ઞાનજીવિતાના ઉપાશ્રયમાં રહી પુસ્તક લખીને આજીવિકા કરતો હતો. એકદા તેના મનમાં બેઠેલાની આવી તેથી તેણે એક પુસ્તકના વચમાંનાં સાત પાનાં લખવાં મુકી દીધાં જ્યારે પુસ્તકના લખાવનારે પુસ્તક અધુરું દીધું ત્યારે હુંડક લહીઆની તેણે ઘણી ભંડી (ફજેતી) કરી, ઉપાશ્રયમાંથી કાઢી મુક્યો, અને સર્વે શ્રાવણોને કહી દીધું કે આં લુચ્યા હુંડકની પાસે કોઈએ કાંઈ પણ પુસ્તક લખાવવું નહિ.

સુન્યો. એટલે હું તાની તરફથી સહાય નજરો એમ ધારી એવે
આવ્યો હું નોંટે જો તું નારી સહાય કરે તો હું સાચા દયા ધ-
ર્મની પરપણા કરું. આ પ્રમાણે હજા હજા વિવ પ્રાપ્ય અસત્ય
ભાષણ કરી ખીચારા કાળજી વિતાવતા અને મુદ્દ નતિના લખત-
રીતે સનગવ્યો, એટલે તેણે તેની વાત સાચી નાની અને હુંકારને
કહ્યું કે તું ખુશીથી આ રાજ્યની અંદર પરપણા કર, હું તારા
ખાતપાતની ખમર રાખીશ. આવી રીતે સહાય નજરારી હુંકાર્ય
સંવત (૧૫૦૮) નાં જૈન માર્ગની નિંદા કરવી શરૂ કરી. આશરે
છવીશ વર્ષ સુધીતો તેનો ઉન્નાર્ગ કોઈએ અંગીકાર કર્યો નહિ
છેવટ સંવત (૧૫૩૪) નાં એક અદ્વક્તો અંધ ભુણા નામે વા-
ણીઓ તેને મળ્યો તે ભુણાએ મહા નિથ્યાત્વના ઉદયથી તેનો
મત ઉપદેશ નાન્ય કર્યો અને હુંકારના કહેવાથી શુરૂ વિના વેપ
પહેરીને હુંદ અગ્રાની છત્રોને જૈન માર્ગથી ભ્રષ્ટ કરવાનું શરૂ કર્યું.

હુંકાર્યે એકત્રીશ મુત્ર સાચા નાન્યાં, અને વ્યવહાર મુત્ર
સાચું નાન્યું નહિ, વગી જે જે જગ્યાએ મુળ મુત્રનો પાઠ જિન-
પ્રતિમાના અધિકારનો હતો ત્યાં મન કદિષપ અર્થ જોડીને કોકોને
સનગવવા સાગ્યો.

ભુણો એટલે ભાણુજીનો શિષ્ય રૂપજી સંવત (૧૫૬૮) નાં
થયો, તેનો શિષ્ય સંવત (૧૫૭૮) ના મહાશુદ્ધ પાંચમને દીવસે
જવાજી નામે થયો, સંવત (૧૫૮૭) ના ચૈત્રવદી ઓથે તેનો
શિષ્ય વૃદ્ધવરસિંહજી નામે થયો, સંવત (૧૬૦૬) નાં તેનો શિષ્ય
વરસિંહજી થયો તેનો શિષ્ય સંવત (૧૬૪૯) નાં જસવંત નામે થયો,
તેની પાછળ સંવત (૧૭૦૯) નાં વજરંગજી નામનો હુંપકાર્ય થયો.

શ્રી મુરતના રહેવારી વોરા વીરજીની દીકરી કુલામાઠના
દત્તકવ લવજીએ વજરંગજીની પાસે દીક્ષા લીધી. દીક્ષા લીધા
પછી એ વર્ષ થયા ત્યારે શ્રી દયારાજિક મુત્રનો ટપો વાંચ્યો,
વાંચીને શુરૂ પ્રત્યે કહેવા સાગ્યો કે તને તો સાધુના આચારથી
ભ્રષ્ટ છો. એમ કહેવાથી જ્યારે શુરૂની સાથે લડાઈ થઈ ત્યારે

અસવાજ શ્રાવક કેસરમણ તેનો ચેવડ હતો. તે કેસરમણને મોઢેથી અમોચે દેવીચંદ તથા મોતીચંદના કહેવા મુજબ સાંભળુંછે કે તે લેડનસ એકલો નૃવાવાદી હતો એકલુંજ નહોં પરંતુ તેના શિષ્ય સંતોવતું પણ હેડાણુ નહોતું. નાદિ તેણે જે લુંપક મતની ઉત્પત્તિ લખીછે તે ખીલકૃષ્ણ ઋષી અને સ્વકષોણ કલ્પીત છે. અને જે જે ઉપર મુજબ ઉત્પત્તિ લખીછે તે ઉપર દર્શાવેલ પ્રતોના આધારથીજ લખી છે. તેનાં જે કોઈ દુંદડ અથવા લુંપકને અસત્ય જણાય તો તેણે નારી પાસેથી પુરોક્ત ગ્રંથ ગોઈ લેવો.

અર્ગીઆરમા પૂઠમાં (પર) પ્રશ્ન લખ્યા
છે તેનો ઉત્તર..

પહેલાં અને બીજા પ્રશ્નનાં તખ્તુ છે કે ૧ ચેલા વેચાતા ક્યો છે, ૨ નાના છોકરાને આચાર જણાવ્યા વગર દિલ્લા થોડો.-તેના જવાબનાં લખવાનું કે અનાના યાત્રનાં એ બંને ટાન ન કરવા એન લખ્યું છે અને અને કરતા. પણ નથી. જતી સોડો કરે છે તો તેઓ પોતાનાનાં સાધુપણનો અદ્વંદાર ધારણ કરતા નથી. પણ દુંદડના ગુરુ કુંડાગચ્છનાં તો દરેક પાટ વેચાતા શીખ્યથીજ આ-લતા આવ્યા છે. વળી દુંદડો પણ એ બંને ટાન કરે છે તેના કટાંત. ૧ લેડનસતા યોગના રાનચંદે વચ્ચેછોકરા એવી રીતે લીધા છે. ૨ મનોહરદાસતા યોગના ચતુરભુજે ભરતા નામે છોકરો લીધો છે. ૩ ધનીરામે મોરધન નામે છોકરો લીધો છે. ૪ મંગળસેને એ છોકરા લીધો છે. ૫ અમરસિંધના ચેલાએ અમીચંદ નામે છોકરો લીધો છે. ૬ રૂપા આરગએ દુરગી છોકરી પાંચવર્ષની લીધીછે. ૭ રાગ દુંદડીએ હવા છોકરી પણ વર્ષની ૮ યશોદા દુંદડીએ મોહનીઆ અને મુંદરી છોકરી સાત વર્ષની ૯ અને હીના દુંદ-ણીએ પાર્વતી નામે છોકરી ૭ વર્ષની લીધી છે. ૧૦ અમરસિંધના સાધુએ રાનચંદ નામે છોકરો તેના આપને અહીંસે રૂપેયા ૬૬ને ફીરોજપુરનાં લીધો છે. ૧૧ આગકરામે લાલચંદ છોકરો ૮ વર્ષનો ૧૨ અગદેવ દુંદડે પાંચવર્ષનો છોકરો. ૧૩ અને રૂપચંદ દુંદડે પાલી

સવચ્ચે સુપદ્મનિ અતે ગુરુને વોસરાયીને થોભારીખ વિચરેને
સાથે સદં સ્વયમેવ દીક્ષા લીધી, અતે સુખતી ઉપર પાઠો આપ્યો
તે સવચ્ચતા શિષ્ય સોમચ તથા કાનચ યથા. તેની પાસે ગુજરા-
તનો રહેનાર ધરમદાસ છિયો દીક્ષા લેવા આવ્યો. તે કાનચનો
આચાર જુદા જુદા સ્વયમેવ સાધુ ખતી ગયો અતે સુદૃષ્ટિ નોકે
આંધી. ધરમદાસને રહેવાનું મકાન હુંદ અર્ધાન કુટ્ટે (ખેર)
હોવાથી કોકોએ તેનું હુંદક એવું નામ આપ્યું.

સુપદ્મનિ કુંવરચ્ચતા ચેલા ધરમયી, શીયાળ, અતે અમી-
પાળ એ ત્રણ યથા. તેણે પણ ગુરુને છોડી સ્વયમેવ દીક્ષા લીધી
તેમાંથી ધરમયીએ આઠ છોડી પચખાણુનો પંથ ચલાવ્યો. તે
ગુજરાત દેશમાં પ્રસિદ્ધ છે.

ધરમદાસ છિયાનો ચેલો થનાચ યથો, તેનો ચેલો સુદરચ
યથો, અતે તે સુદરચતા ચેલા રઘુનાથ, લેમણ. અતે ગુજરાત
એ ત્રણ યથા. તેનો પરિવાર નારવાડ દેશમાં વિચરે છે. તથા ગુજ-
રાતને નાજવાનાં પણ છે.

રઘુનાથના ચેલા ભીખને તેરાપંથી સુખમંદાનો પંથ ચલાવ્યો છે.

સવચ્ચ ૧ નો ચેલો સોમચ ૨ સોમચનો હરિદાસ ૩ તેનો
ચેલો વૃંદાવન ૪ તેનો ચેલો ભવાનિદાસ ૫ તેનો ચેલો મણુકચંદ
૬ તેનો ચેલો મહામિત્ર ૭ તેનો ચેલો ખુશાણરાય ૮ તેનો ચેલો
છગનચ ૯ તેનો ચેલો રામચાચ ૧૦, અતે તેનો ચેલો અમરસિંહ
૧૧ નો યથો તે અમરસિંહના ચેલા હાથ પંગમ દેશમાં સુખ
આંધીને ફેરે છે.

કાનચના ચેલા નાજવા અતે ગુજરાત દેશમાં છે.

સનકિનદાર (સનકીતસથ) તેનું ખંડન સખાયે છે તેનો
કર્તા લેહનકલ ધરમદાસ છીયાના ચેલાઓમાંથી હતો અતે તે
હુંદકના આચરણથી પણ જુદા હતો. તેથી તેના ચેલા દેવચંદ અતે
મોતીચંદ એજણુ તેને છોડી દઈને દિલ્લી ચેરુરમાં મોગરાજના
ચેલા હળારીનકલની પાસે આવીને રહ્યા હતા. દિલ્લીના રહેનાર

અસવાળ શ્રાવક કેસરમલ તેનો શેવક હતો. તે કેસરમલને મોઢેથી અમોચે દેવીચંદ તથા મોતીચંદના કહેવા મુજબ સાંભળ્યું છે કે તે જોડનક્ષ એકસો મૂવાવાદી હતો એટલુંજ નહોતું પરંતુ તેના શિયલ મંતોવતું પણ દેકાણું નહોતું. માટે તેણે જે હુંપક મતની ઉત્પત્તિ લખી છે તે બીજકૃત જુદી અને સ્વકપોળ કહીત છે. અને જે ઉપર મુજબ ઉત્પત્તિ લખી છે તે ઉપર દર્શાવેલ પ્રતોના આધારથીજ લખી છે. તેમાં જે કોઈ હુંક અથવા હુંપકને અસત્ય જણાય તો તેણે મારી પાસેથી પુત્રાન્ત ગ્રંથ જોઈ લેતો.

અગીઆરમા પૃષ્ઠમાં (પર) પ્રશ્ન લખ્યા છે તેનો ઉત્તર.

પહેલા અને બીજા પ્રશ્નમાં તખ્તુ છે કે ૧ ચેલા વેચાતા દુપો છે, ૨ નાના છોકરાને આચાર જણાવ્યા વગર દિક્ષા થોડો. -તેના જવાબમાં લખવાનું કે અમારા શાસ્ત્રમાં એ બંને જ્ઞાન ન કરવા એન તખ્તુ છે અને અને કરતા. પણ નથી. જતી સોડો કરે છે તો તેઓ પોતાનામાં સાધુપણનો અહંકાર ધારણ કરતા નથી. પણ હુંકના ગુરુ હુંકાગચમાં તો દરેક પાટ વેચાતા શીખથીજ આ-લતા આવ્યા છે. વળી હુંકો પણ આ બંને જ્ઞાન કરે છે તેના કટાંત. ૧ જોડનક્ષના ટોળાના રાતચંદ ત્રણછોકરા એવી રીતે લીધા છે. ૨ મનોહરદાસના ટોળાના ચતુરબુજે ભરતા નામે છોકરો લીધો છે. ૩ ધનીરામે ગોરંધન નામે છોકરો લીધો છે. ૪ મંગળસેને એ છોકરો લીધો છે. ૫ અમરસિંધના ચેલાએ અમીચંદ નામે છોકરો લીધો છે. ૬ રૂપા આરગાએ દુર્ગી છોકરી પાંચવર્ષની લીધી છે. ૭ રાગ હુંકણીએ છપા છોકરી ત્રણ વર્ષની ૮ યશોદા હુંકણીએ નોહનીઆ અને સુંદરી છોકરી સાત વર્ષની ૯ અને હીરા હુંક-ણીએ પાર્વતી નામે છોકરી છ વર્ષની લીધી છે. ૧૦ અમરસિંધના સાધુએ રાતચંદ નામે છોકરો તેના આપને અહીંસે રૂપેયા ૬૬ને કીરોજપુરનાં લીધો છે. ૧૧ આળકરાને લાલચંદ છોકરો ૮ વર્ષનો ૧૨ બળદેવ હુંકે પાંચવર્ષનો છોકરો. ૧૩ અને રૂપચંદ હુંકે પાલી

નામે ઓકરો ડોકોત (નીચા વરાણ) નો આદર્શનો લીધો છે. ૧૪ ભાવનગરમાં ભીમજી રિખના શિષ્ય ચુનીલાલ અને તેના શિષ્ય ઉમેદચંદે એક ઓકરો દરજીનો લીધો હતો જેની માતાએ જીવનમંદિરમાં આવી પોતાનું દુઃખ ખતાવીને રૂદ્ધન કર્યું હતું અને છેવટ ફાજદારી કોર્ટ તે ઓકરો તેની માને પાછો સોંપાવેા હતો.

ઉપર પ્રમાણે સંકરો ટુંઢકો એવું કામ કરેછે. સંવેગી જૈનમુનીઓ જે કદીપણ એવું કામ કરતાં નથી તેની ઉપર જોઈમક્ષ ટુંઢક તે કલંક મુકેછે તો તે પ્રમાણે ખોટું લખવાથી તેણે પોતાને હાથે પોતાનું મોટું કાળું કરેવું છે.

ચીજા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં લખવાનું કે પંચ વસ્તુકનામે શાન્ત્રમાં લખ્યું છે કે દીક્ષા સમયે યુગલુ નામ ફેરવાને સાઈ નામ રાખવું. ટુંઢકો તે વાત માન્ય કરતાં નથી તે મહામિથ્યાત્વનો ઉદ્યોગ.

આંધ્યા પ્રશ્નમાં લખ્યું છે કે "કાન કૂડા તેહો" તેના ઉત્તરમાં લખવાનું કે અમે તો કાન કૂડાવતા નથી, કાનતો કાન કૂડા જોગી કૂડાવે છે તેથી જોહાનુ લખવું મિથ્યા છે.

"૫ ખમાસણે વહોરો છો, ૬ ઘોડા, ૨થ, વેલ, રાળીએ ખેસો છો. ૭ ગૃહસ્થને ધરે ખેસાંતિ વહોરો છો, ૮ ઘર જઈ કલ્પસૂત્ર વાંચો છો, ૯ નિત્ય પ્રતે તેહીજ ધરે વહોરો છો, ૧૦ અંધોળ કરો છો, ૧૧ જ્યોતીષ નિમિત્ત પ્રયુજો છો, ૧૨ કળ વાણી કરી દીઓ છો, ૧૩ મંત્ર, જંત્ર, ઝાડો, ઔષધ કરો છો," આ ત્રવ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં લખવાનું કે જૈનમુનીઓને તે સર્વે પ્રશ્ન કલંક રૂપ છે. કારણ કે જૈન સંવેગી સાધુ એમ કરતાંજ નથી પણ છેલા પ્રશ્નમાં કહ્યા મુજબ મંત્ર, જંત્ર, ઝાડો, ઔષધ વિગેરે ટુંઢક સાધુઓ કરે છે. દયાંત ૧ ભાવનગરમાં ભીમજી રિખ તથા ચુનીલાલ, ૨ ખરવાળામાં રામજી રિખ, ૩ ખોટાદમાં અમરશી રિખ, ૪ ધ્રાંગધરામાં રામજી રિખ તથા ગુલામચંદ રિખ વિગેરે મંત્ર, જંત્ર, કરે છે, ચીંદીઓ લખી દઈને ધોવરાવીને પાયછે, કાચા પાણીની ટપુડીઓ મંત્રી આપેછે, પોતાની પાસેથી ઔષધના પડીકાં આપે

છે, આળકોને નાથે રજોહરણુ ફેરવે છે વિગેરે તમામ આચરણુ કરે છે. તેથી તે કાચતો હુંદકોનેજ કપાળે છે.

૧૪ મા પ્રશ્નમાં કહ્યા પ્રમાણુે સાંનૈહું કરીને ગુરને કાવવાનું શ્રી વ્યવહારભાષ તથા શ્રાદ્ધવિધિ વ્યાદિ ગ્રંથોમાં કહ્યું છે, વળી હુંદકો પણ સાંનૈહું તથા વળાવવાની વખતે વાજ્ઞવ વગડાવે છે. ભાવતગરમાં ગોચરિખનું સાંનૈહું તથા રામચરિખતે વળાવ્યા ત્યારે વાજ્ઞવ વગડાવ્યાં હતાં, અને તે પ્રમાણુે ખીજે પણ થાય છે.

૧૫મા પ્રશ્નમાં “લાઠુપ્રતિષ્ઠાવો છો” કહ્યું છે તે અસત્ય છે.

૧૬ સાતભેત્રે ધન કહાવો છો, ૧૭પોથી પુત્રાવો છો, ૧૮સંઘપૂર્ણ કરાવો છો અને સંઘ કહાવો છો, ૧૯દેહરાની પ્રતિષ્ઠા કરાવો છો, ૨૦ પશુસણુમાં પોથી આપી રાતી જગો કરાવો છો, એ પાંચ પ્રશ્નસત્ય છે કેમકે અમારા શાસ્ત્રોમાં એવી રીતે કરવાનું કહ્યું છે. જન હુંદકો દીક્ષા નહોત્સવ તથા નરણુ નહોત્સવ કરેછે તેમ અમારા શ્રાવકો પણ દેવ, ગુર, સંઘ, તથા શ્રુતની ભક્તિ કરે છે, અને એ પ્રમાણુે દેવ, ગુર, સંઘ અને શ્રુતની ભક્તિ કરવાથી તિર્થંકર ગોત્ર બંધાય છે તે વિષે શ્રીમાતા મૂત્ર વિગેરે શાસ્ત્રોનાં કહ્યું છે, તેને દેખીને તમારા પેટનાં કેન શૂળ હેઠ્ઠે. વળી એ પાંચ આખતમાં સાધુનો તો ઉપદેશ છે.

૨૧ મા પ્રશ્નમાં કહ્યું છે કે “ પુસ્તક પાત્રા વેચો છો ” તેનો ઉત્તર—અમારા સાધુ કોઈ એવું કાન કરતા નથી, કરે તો તે સાધુ નહિ. પરંતુ મુખ આંધીને કરનાર હુંદક અને હુંદણીઓ એન કરેછે. દયાંત, ૧ અજનેરમાં હુંદણીઓ રોટલી વેચે છે, ૨ જયપુરનાં ચરખા કાંતે છે, ૩ બળદેવ, ગુલાબ, નંદરાન, અને ઉત્તમ પ્રમુખ રીખો કપડાં વેચે છે, ૪ ભીઆણી ગાનમાં નવનિધ હુંદક કુકાન માંડીને પેલી ચડાવે છે, ૫ દીક્ષિમાં ગોપાળ હુંદક-હુંદકાની તમાકુ બનાવીને વેચે છે, ૬ વાંકોનેર તથા દીક્ષિમાં હુંદાનીઓ અકાર્ય કરે છે. ૭ કનીરામના ચેલા રાજનજે ફેરડાએક અકાર્યો કરેલાં છે એન સાંભળ્યું છે, ૮ કનીરામનો ચેલો દયાચંદ એ

દુંદક આલિકાઓને લઈને ભાગી ગયો છે, ૯ ખોટાદમાં દેરાવણ રિખ પછમ ગામની વાણિય્યાણુને લઈને ભાગી ગયો છે, આ ત. મારા (દુંદકના) દયા ધર્મની ઉદય ઉદય પૂજા થઈ રહી છે !

૨૨ માલ ઉગટાવો છો, ૨૩ વ્યાધાકરમી પોશાળે રહો છો, ૨૪ માંડવી કરાવો છો, ૨૫ દીપણી કરાવી રૂપીઆ લીઓ છો, ૨૬ જોતમ પડવો કરાવો છો, એ પાંચ પ્રશ્ન અસત્ય છે. કારણકે સંવેગી મુનીઓ એમ કરતા નથી. પરંતુ ૨૩ માં તથા ૨૪મા પ્રશ્ન મુજબ દુંદકોના રિખો કરે છે.

૨૭ સંસાર તારણુ તેજો કરાવો છો, ૨૮ ચંદન ખાળાનો તપ કરાવો છો, આ બંને પ્રશ્ન દીક છે. જમ શાસ્ત્રોમાં મુક્તાવળી, કનકાવળી, સિંહનિક્કિડીતાદિ તપ લખ્યા છે તેમ આ પણ તપ છે. અને તેથી કર્મનો ક્ષય અને આત્માનું કલ્યાણ થાય છે.

૨૯ તપસ્યા કરાવી પૈસા લ્યો છો, ૩૦ સોનારૂપાની નીસરણી લ્યો છો, ૩૧ લાખા પડવો કરાવો છો, એ ત્રણે પ્રશ્ન મિથ્યા છે.

૩૨ ઉન્નમણા દોવરાવો છો, અર્થાત ઉન્નમણા કરાવો છો લખ્યું છે તો તે કાર્ય ઉત્તમ છે કારણ કે તે આવકનો ધર્મ છે અને તેથી શાસનની ઉન્નતિ થાય છે. વળી શ્રાદ્ધવિધિ તથા સંદેહ દોલાવળી શ્રંધમાં લખ્યું છે.

૩૩ પુજ દોવરાવો છો—તે આવકની કરણી છે અને દેરાશરની ભક્તિ નિમિત્તે તેઓ કરે છે.

૩૪ શ્રાવક પાસે મુંડકું અપાવી ડુંગરે ચડો છો—તે અસત્ય છે. કારણ કે અધ્યાપિ પર્યંત કોઈ પણ જૈનતિથે સાધુનું મુંડકું લેવાનું નથી.

૩૫ માળ આરોપણુ કરો છો—તે શ્રીમહાનીશીથ સૂત્રમાં કહ્યું છે.

૩૬ અશોક વૃક્ષ ખનાવો છો—તે આવકનો ધર્મ છે.

૩૭ અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર કરાવો છો—તે આવકની કરણી છે તેથી અરિહંત પદનું આરાધન થાય છે, યાવત્ મોક્ષ મુખની પ્રાપ્તિ થાય

છે. શ્રીરાયપમેણી સૂત્ર પ્રમુખ સિદ્ધાંતોમાં મત્તર લેધી પાવત્
અપોત્તર રાત ભેદ મુધી પૂળ કરવી કહી છે.

૩૮ પ્રતિમા આગળ નૈવેદ્ય ધરો છો—તે ઉત્તમ છે તેથી
અગ્નાહારી પદ્મી પ્રાપ્તી થાય છે, તે શ્રીહરીભદ્રમૂર્તી કૃત પૂળ પં.
આરીકા તથા શ્રાદ્ધ દિનકૃત્ય વિગેરે ગ્રંથમાં કહ્યું છે.

૩૯ આવકને તથા સાધુને મત્તકે વાસ ક્ષેપ કરો છો—તે
કલ્પસૂત્રની વૃત્તિ વિગેરે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે, પણ તમે (ડુંકો) દીક્ષા
અવસરે રાખ નાંખો છો તે વ્યાજથી કરતાં નથી ડારણ કે જૈન
શાસ્ત્રોમાં રાખ નાખવી કહી નથી.

૪૦ નાંદ મેળવો છો અખ્યું છે—તે દીક છે જન મંદિરમાં વ્રત
તથા દિક્ષા આપવી એમ શ્રીઅંગચુડીઆ સૂત્રમાં કહ્યું છે. ૫૫:

તિહિ નરવત્ત મહુત્ત રવિજોગા હ્ય પસન્ન
દિવસે અળા વોસિરામિ । જિણ મળાઈ પહાળ
ચિત્તે । ગુરુ વંદિત્તા મળાઈ હચકારિ તુમ્હે અમ્હ
પંચ મહાવ્યાઈ । રાઘોયણ વેરમણં છઢાઈ આરો
વાવણિયા ॥

અર્થ—તિથી, નક્ષત્ર, સુકુર્ત, રવીજોગાદિક જોગ, એવા પ્ર-
ગણાદીવસે આત્માને પાપધટ્ટી વોસીરાવે; તે જન જીવનાદી પ્રધાન
ક્ષેત્રને વિષે ગુરુને વંદીતે કહે—પસાય કરી તમે હમને પાંચ મહા-
વ્રત અને રાત્રી ભોજન વિરમણ છકું આરોપો (આપો).

૪૧ “ પદીક્યાક બાંધો છો ”—અખ્યું છે તે મિથ્યા છે.

૪૨ વાંદણા દેવરાવો છો—વાંદણા કરવી તે આવકનો મુખ્ય
વર્મ છે.

૪૩ લોટોનેમાથે ઓઘો ફેરવો છો—તે અમારા સંવેગી મૂનિ-
ઓ કરતા નથી; પણ તમારા રિખો રત્નોહરણ ફેરવે છે તે અગાઉ
અખી ગણા છીએ.

૪૪ ગાંઠે ગરવે રાખોછો—તે મહા અસત્ય છે એ પ્રમાણે
લખવાથી તેરમું પાપસ્વાનક બાંધ્યું છે.

૪૫ હંડાસણુ રાખોછો—તે શ્રીમહાનિમીધ મુત્રમાં કહ્યું છે.

૪૬ સ્ત્રીના સંપર્ક કરોછો—તે મિથ્યા છે.

૪૭ પગ ડગી નીચી પછેડીઓ ઓઢોછો—તે ખોટું છે. કા-
રણ કે સંવેગી મુનિ ઓઢના નથી, પણ તમારા રિખો પગની પાની
મુઠી કાંઓ ધાધરા જેવો ઓળ પડે પહેરે છે.

૪૮ મુરી મંત્ર દ્યોછો—તે ગણધર મહારાજની પરંપરાએ
છે તેથી સત્ય છે.

૪૯ કપડા ધોવરાવોછો—તે અસત્ય છે.

૫૦ આંખેલની ઓળી કચવોછો—તે મહા ઉત્તમ છે. શ્રીયા-
ળ ચરિત્ર વ્યાદી શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે. અને તેથી નવ પદ્મ આરાધન
વાય છે વાવત મોક્ષ મુખની પ્રાપ્તિ કરી લેવાય છે.

૫૧ જતી મુત્તા કેડે લાડવો લાહોછો—તે અસત્ય છે. અમે
તેવું સાંભળ્યું પણ નથી, કદાચ તમારા દુંઢકો કરતા હોય ને તેથી
યાદ આવી ગયું હોય એમ લાગે છે.

૫૨ જતી મુત્તા કેડે યુગ કરાવોછો—તે આવકની કરચી છે;
ગુરુલક્ષિ નિમિત્તે કરવું તે આવકનો ધર્મ છે. શ્રી આવરવક મૂત્ર-
માં લખ્યું છે, અને તેમાં સાધુનો આદેશ નથી.

ઉપર પ્રમાણુ (૫૨) પ્રશ્ન જ્ઞાનસત્યએ લખ્યા છે તે મહા
નિધ્યાત્વના ઉદ્ધયથી લખ્યા છે; પરંતુ અમે તેના ચર્ચાર્ય ઉત્તર શા-
સ્ત્રાનુસારે આપ્યા છે તે મુગુણી પુરુષોએ ધ્યાન દઈને વાંચી લેવા.

હવે દુંઢકના રિખો અસાનીઓ શાસ્ત્રના આધાર વિના કેટ-
લાએકે મિથ્યા આચારો શેવે છે તે વિગેરેના પ્રશ્ન આ નિયે લ-
ખ્યા છે.

૧ આખો દિવસ મોઢું આંધીને કરોછો તે ક્યા શાસ્ત્રથી?

૨ બળદના પુંછડા જેમ કાંઓ રંગોહરણુ લટકાવી આડોછો
તે ક્યા શાસ્ત્રથી?

૩ બીડની જ્ઞાન ધારણીમાં વોજો તે સ્થા ?

૪ ચેકા ચેકી વેગાતા દ્યોજો તે સ્થા ?

૫ એક વાતશું ધોણુ મનુજિન મનુષ્યોત્પત્તિ પુરૂષ દ્યોજો
અને તે પાંચોજો તે સ્થા ?

૬ પુન્ય પદ્મીની આદર આલોજો તે સ્થા ?

૭ પેશામધી ગુદ ધોવોજો તે સ્થા ?

૮ કોચ કરીને પેશામધી માયું ધોવોજો તે સ્થા ?

૯ પેશામધી મુહપતિ ધોવોજો તે સ્થા ?

૧૦ ચનાર (હલ) ભંગી આદિને દિક્ષા ધોજો તે સ્થા ?

દ્રષ્ટાંત—શ્રીહાંસી ગાનનાં કાકચંદરિખ હલ જાતિનો ધેપકો હતો
અને તેણે શ્રી અંબાલામાં કાળ કર્યો છે; જે જગ્યાએ તેનો મુમ
મણુ કરાવેલો વિદ્યમાન છે.

૧૧ છીપા તથા ભરવાડને દિક્ષા ધોજો તે સ્થા ?

૧૨ કાકા, છીપા તથા ભરવાડના ધરનું આચ્છોજો તે સ્થા ?

૧૩ મહાપાતર ધરનું આહાર પાણી આવના જતા દ્યોજો
તે સ્થા ?

૧૪ વિહાર કરતાં ઈશીઆવડી પડિક્કમોજો તે સ્થા ?

૧૫ કાપોત્તર્જને ધ્યાન કરોજો તે સ્થા ?

૧૬ નદિનાં પોતે ઉતરવું પણ આહાર પાણી ન લઈ જવું
તે સ્થા ?

૧૭ પ્રતિકંભણુ કરી રહ્યા પછી ખનાવોજો તે સ્થા ?

૧૮ પાખીની પેડ દ્યોજો તે સ્થા ?

૧૯ એ સાધુ વચ્ચે સાત પાત્રા રાખોજો તે સ્થા !

૨૦ જ્ઞાના ધરની એક વસ્તુ અમુઝતી હોય તેનું ધર આખો
દિવસ અમુઝતુ ગણવું તે સ્થા ? દ્રષ્ટાંત—શ્રીમોહનનાં એક રિખ
સંધ્યાગી દ્રણીઆનાં ગોચરી કરવા જતો હતો તેને એક દુંદકની
ખડકીનાં પેસતાં કુચો ભર્યો. દુંદકે રિખજીને ઓલાવ્યા ત્યારે રિ-
ખજીએ કહ્યું “નહિ! નહિ! આજનો તેરી ખડકી અમુઝતી હો

અર્થ, હમ નહીં આવેગે ” આ વચન સાંભળી દુંદક ખોલ્યો— તેનું શું કારણ? રિખણએ જવાબ દીધો “ કુતે ઉઘાડે મુખે ભસે ” દુંદક ખોલ્યો—રિખણ? બચરણ રિખતો કુતુ ભસે છે તોપણ આવે છે. પુન્યણએ જવાબ દીધો “ મોતો એસાહી હે, હમ આનિવાસે નહિ ” એ પ્રમાણે કહીને રસ્તો પકડ્યો. આ સંવાદ સાંભળવાને એક મરકરો ઉભો હતો તે ખોલ્યો કે રિખણ! કોઈ ગામમાં પેસતાં તમારો વેપ જોઈને કુતુ ભસે તો તમારે તે ગામ આપુ અ-મુઝતુ થઈ જતુ હશે નહિ વાર !!

મુરાજનો આ ખેતેલી વાત ઉપરથી ત્રિચાર કરવો ધટે છે કે આવી રીતે ઉપરથી ખોટો રોજ દમામ દેખાડીને ભોળા લોકોને પોતાના કુંદમાં ફસાવી દેહે; મારે એવા ભોળા લોકોના રક્ષણ નિમિત્તે પથારાન્તિએ તે કુપંચનું (ઉન્મુળના) કરવાને તત્પર થવું જોઈએ.

૨૧ કપડાં પહોરવાં તેના બદલાનું પચ્ચખાણ કરાવો છો તે ક્યા ?

૨૨ જે વંદના કરે તેને “દયા પાળો” કહો છો તે ક્યા ?

૨૩ એક અંકથી એટલે નવ રૂપીઆની કિંમત ઉપરાંતના કપડા ન લેવા તે ક્યા ?

૨૪ ધારણા મુજબ ત્યામ કરાવો છો તે ક્યા ?

૨૫ ચાર પહોરનું ઉતુ પાણી ક્યાં છો તે ક્યા ?

૨૬ જ્યારે દિક્ષા દો ત્યારે પહેલા ધરિઆવહી પરિક્ષમાપો, સર્વે આવકો પાસે વંદણા કરાવો, અને પછી દિક્ષા આપો તે ક્યા ?

૨૭ ચાદર સંક્રતતો ચોળપટો મઝીન અને ચોળપટો ઉમ્મજો તો ચાદર મઝીન તે ક્યા ?

૨૮ કોઈ રિખે કાળ કર્યાના ખચર આવે અથવા મરી જાય ત્યારે ચાર લોગસસનો કાઉસગ્ગ કરો છો તે ક્યા ?

૨૯ ઉભા રહીને કાઉસગ્ગ કરો તો એ હાથ ઝાંચા કરીને અને બેસીને કરો તો એ હાથ એકઠા કરીને કરો છો તે ક્યા ?

૩૦ પડિમા ધારી આવક નામ ધરાવી રિખતે વેરે ફરવું અતે માગી ખાવું તે ક્યા ?

૩૧ પુન્યજી મહારાજ કહેવું તે ક્યા ?

૩૨ પુન્ય પદ્મિની વખતે આદર દેવી તે ક્યા ?

૩૩ ચોળપટાના બે છેડા ધાધરાની જેમ ચીવી લઈને સ્ત્રી-સ્ત્રીની પેઠે મોઢા આગળ પાટડી વાળીને પહેરવો તે ક્યા ?

૩૪ વડી દિક્ષા દેવી ત્યારે દયા વૈકલિકનું છ જીવણીઆ અધ્યયન સંભળાવવું તે ક્યા ?

૩૫ લોચ કરાવીને સર્વ સાધુને વંદણા કરવો કે ક્યા ?

૩૬ ત્યારે પુન્ય પદ્મી ધોઈ ત્યારે આદરના ચારછેડા પકડી રાખતારને એક એક વિગય અવવા વસ્તુનો ત્યાગ કરાવો છો તે ક્યા ?

૩૭ પદ્મુ રાખવું જેમાં પાત્ર મુકીને દિશાએ લગાવ્યો છો તે ક્યા ?

૩૮ રાત્રે માંધુ હાંકીને બહાર નીકળવું અતે દીવસે સવારથી માંડીને ઉઘાડે આવે ફરવું તે ક્યા ?

૩૯ ધોણુમાંવી તથા પાણીમાંવી પુરા પ્રમુખ જીવ નીકળે તેને દીડી માટીમાં એટલે કચરામાં નાંખો છો તે ક્યા ? કારણ કે તે કચરામાં કાચી માટી તથા નીગોદ હોય છે.

૪૦ ત્યારે ગદુરવેને ઘેર ગોચરી જવું ત્યારે ચોરની જેમ પેસવું અતે નીકળવું ત્યારે શાહુકારની જેમ નીકળવું કહો છો તે ક્યા ?

૪૧ આઠ પહોરનો પોસહ કરે તો (૨૫) વ્રતનું* ફળ કહો છો તે ક્યા ?

૪૨ દયા પાળે તો દશ વ્રતનું ફળ વ્યતાવો છો તે ક્યા ?

૪૩ સનકીત ધોઈ ત્યારે (૨૫) વ્રત કરાવો છો તે ક્યા ?

૪૪ મોટું સનકીત ધોઈ ત્યારે (૧૮૦) વ્રત કરાવો છો તે ક્યા ?

* હુંડીઆ લોકો ઉપવાસને વ્રત કહે છે.

૪૫ ઉપવાસ પ્રમુખ તપસ્યાને પારણે પોરસી કરે તો એ ઉપવાસનું ફળ કહોછો તે ક્યા ?

૪૬ છઠ વિગેરે તપસ્યાને પારણે પોરસી કરે તો પાંચગામ્ય તપસ્યા ફળ કહોછો તે ક્યા ?

૪૭ ચાર ચાર મહીને આલોચણુ કરો છો તે ક્યા ?

૪૮ પોસહ કરેતો અગીઆર મહોટા વ્રત કહીને ઉચરાવોછો તે ક્યા ?

૪૯ પોસહ પારેતો અગીઆર નાના વ્રત કહીને પરાવોછો તે ક્યા ?

૫૦ સામાયક કરેતો નવમુ વ્રત કહીને ઉચરાવોછો તે ક્યા ?

૫૧ સામાયક કરેતો એક એ મુહુર્ત અથવા એક એ ધંડી ઉચરાવતા કહેવી તે ક્યા ?

૫૨ સામાયક પારે તો નવમુ સામાયક વ્રત કહીને પરાવનું તે ક્યા ?

૫૩ જો વ્રત કરીને પાણી પીવું હોય તો પોસહ ન કરે સંવર કરે તે ક્યા ?

૫૪ જ્યારે કોઈ દિક્ષા લેવાવાળો હોય ત્યારે તેના નામથી પુસ્તક તથા વસ્ત્ર પાત્ર દ્યોછો તે ક્યા ?

૫૫ જ્યારે આહાર કરોછો ત્યારે પાત્રા નીચે એક વસ્ત્ર પાથરોછો જેવું નામ માંડતા કહોછો તે ક્યા ?

૫૬ દહીંની ઊશ તથા ગળા પાણી પીને એક એ માસ સુધી રહેવું એને કહેવું કે મહીના એ મહીનાના ઉપાસ કર્યા તે ક્યા ?

૫૭ એક સાધુને મહીનાથી વધારે તપસ્યા કરાવીને બધા રિખો કલપથી અધિક એક જગ્યાએ રહોછો તે ક્યા ?

૫૮ જ્યારે લોચ કરોછો ત્યારે ગૃહસ્થની પાસે ઉપવાશાદિક કરાવો છો તે લોચ પોતે કરવો એને દંડ ગૃહસ્થની પાસેથી લેવો તે ક્યા ?

૫૯ રત્નોદરણુની ડાંડી ઉપર કપડુ વીંટવું તે જીવ રક્ષા માટે કહોછો તે ક્યા ?

૬૦ સદ્ગત કપડા નવા પહેરવા તે ક્યા ?

૬૧ રોજ સવારે સુર્ય ઉગે ત્યારે આરા લેવી તે ક્યા ?

૬૨ ધરડાને ઠંડો રાખવો ખીજાને ન રાખવો તે ક્યા ?

૬૩ મુહુર્તિ આંધવાથી વાયુકાયની રક્ષા થાય એવું કહોછો તે ક્યા ?

૬૪ ગોચરી હાથમાં લટકાવીને ફકીરની જેમ લાવવી તે ક્યા ?

૬૫ અત્ય તિથી નાટ કરેલું ભોજન હોય તેને કહેવું કે તમારે શંકા ન હોયતો આપો તે ક્યા ?

૬૬ સોય લોહાની રોવ રાખેતો ઉપવાસનો હંડ તે ક્યા ?

૬૭ સોય તુટી જાયતો છઠનો હંડ તે ક્યા ?

૬૮ સોય ખોવાયતો અમનો હંડ તે ક્યા ?

૬૯ પાંચ પદની તથા આઠ પદની ખનાવણુ કહોછો તે ક્યા ?

૭૦ શાસ્ત્રમાં સાધુઓના સમુહને કુળ, ગણુ સંઘ કહ્યાછેઅને તેમને ટોળું કહોછો તે ક્યા ? કારણુ કે ટોળુંતો ભવાયાલું કહેવાયછે.

૭૧ મુહુર્તિમાં દોરો નાંખવો, નાંખીને મોઢા સાથે આંધવું ત ક્યા ?

૭૨ ઓઘાની ઠંડી મરજાદ વિનાની કાંચી રાખવી તે ક્યા ?

૭૩ આરવ્રત મહોટા ખેત્રીને ખોલવા તે ક્યા ?

૭૪ આરવ્રત છોટા ઉભા રહીને ખોલવા તે ક્યા ?

૭૫ જ્યારે નમુધ્યુલું કહેવું ત્યારે આઘનાં યર્ષ ધુર્ષ તથા ન-મન્દાર નમુધ્યુલું કહેવું તે ક્યા ?

૭૬ નદિ ઉતરીને ખેડા તેડાનો હંડ લેવો તે ક્યા ?

૭૭ રસ્તામાં નદિ આવતી હોયતો ખે ચાર ગાઉ દેરમાં જવું પણ નદિ ન ઉતરવી તે ક્યા ?

૭૮ દિશાએ જવું ત્યારે ખંડીઆ કપડાથી ગુદા કોવી તે ક્યા ?

૭૯ સાનાયક કરતાં મુહાગણુ સ્ત્રી પચરંગી મુહુર્તિ આંધે, વિધવા એકરંગી આંધે તે ક્યા ?

૮૦ દીવાળીને દિવસે ઉત્તરાધ્યયન સંભળાવવું તે ક્યા ?

૮૧ પ્રભુએ દીવાળીને દીવસે ઉત્તરાધ્યયન કર્યું છે એમ કહોછો તે ક્યા ?

૮૨ ઓપાની ઉપર દોરાના ત્રણ બંધ દોાછો તે ક્યા ?

૮૩ ઓપાની દરીઓમાં ઝંજીરી (સાંગર) નાંખવી તે ક્યા ?

૮૪ રબોદરાણુ ખભા ઉપર રાખીને વિહાર કરવો તે ક્યા ?

૮૫ પ્રથમ મહોટા સાધુ પાંચ પદની ખમાયણા કરે, પછી નાના સાધુ કરે તે ક્યા ?

૮૬ કુંડરીકે એક હજાર વર્ષ સુધી બેલે બેલે પારણુ કયું ક. હોછો તે ક્યા ?

૮૭ ગોસાળાના અર્ગીઆરલાખ આવક થયા કહોછો તે ક્યા ?

૮૮ પડિકમણુ આવડ્યા પછી વડી દિક્ષા દેવી તે ક્યા ?

૮૯ સોળ દિવસની અથવા તેર દિવસની પાખી ન કરવી તે ક્યા ?

૯૦ પાંચમા આરાને છેડે દશ વૈકાળિકના ચાર અધ્યયન રહેશે એમ કહોછો તે ક્યા ?

૯૧ પુણ્ડ્રીઆ આવકે સામાયક કર્યા કહો છો તે ક્યા ?

૯૨ બેલાથી વધારે તપમાં પારિઠાવણીઆ આગાર ન દેવો તે ક્યા ?

૯૩ વધારે થયેલ પુસ્તકોનો ત્યાગ કરી દેવો, પોતાની નિશ્રા-એ ન રાખવા તે ક્યા ?

૯૪ નાની ધુંજણી રાખોછો તે ક્યા ?

૯૫ પોથી ઉપર રંગદાર દોરો ન રાખવો કહોછો તે ક્યા ?

૯૬ પોતે કાગળ ન લખવો ગૃહસ્થ પાસે લખાવવો તે ક્યા ?

૯૭ કપડા સાજીથી ન ધોવા પાણીથી ધોવા તે ક્યા ?

૯૮ આવક પડિકમણામાં શ્રમણુ સુત્ર કેહેછે તે ક્યા ? કારણુ કે શ્રમણુસુત્રમાં તો સાધુના પંચ મહાવ્રત તથા ગોચરી પ્રમુખની આલોપણુ છે.

૯૯ સામાયક બાંધુ એમ કહોછો તે ક્યા ?

૧૦૦ વિહાર કર્યાને બદલે ઉઘ્યા કરોછો તે ડ્યા ? ઉઘ્યા એ-
ટલે દીઉયો કે શું તે કાંઈ સમગ્ગયુ નથી.

૧૦૧ એકજણુ કોગચ્છ ખોડી ભય તે સૌને કાઉમગ્ગ વાપ
તે ડ્યા ?

૧૦૨ પગ્ગુરાણુનાં અંતગર દરાંગ મુવજ વાંચોછો તે ડ્યા ?

૧૦૩ ફેટલાએક ગાનનાં કટપમુવ વાંચોછો એને માનતા
નથી તે ડ્યા ?

૧૦૪ કોઈરિખ મરી ભય ત્યારે પુસ્તક વિગેરેના ગૃહસ્થની
પેઠે ભાગ પાડીને વહેંચી ડ્યોછો તે ડ્યા ? દ્રષ્ટાંત—શ્રી લીંમડીનાં
દેવજીખતું ધણુ તકરારે ધવા આદ બાર ભાગે વહેંચાયેલું છે.

૧૦૫ શ્રી ધોળેરા તથા લીંમડીનાં પૈસા વિગેરે નાંખવાના
ભંડાર કર્યા છે તે ડ્યા ?

૧૦૬ શ્રી ધોળેરાનાં વાડી કરીછે તે ડ્યા ?

ઉપર પ્રમાણે (૧૦૬) પ્રશ્ન દુંદકોના આચાર વિગેરેના સંબંધ-
ના લખેલા છે, તે ઉપર વિચાર કરવાથી સ્પષ્ટ રીતે માલમ પડ્યો
કે તેઓનો આચાર બવહાર જન શાસ્ત્રોથી વિરુદ્ધ છે.

મુગ્ગજનો ! સંવેગી જૈન મુનિઓ દેશ દેશમાં વિચરેછે પણ
તેઓના ઉપગરણુ, એને ક્રિયા વિગેરે ધણું કરીને સરખીજ હોય
છે, એને દુંદકોના મારવાડ, મેવાડ, પંજાબ, માળવા, ગુજરાત,
તથા કાલીઆવાડ વિગેરે દેશોમાં રહેનાર રિખોના ઉપગરણુ, પોસહ
પ્રતિક્રમણની વિધિ એને ક્રિયા વિગેરે જુદી જુદી તરેહની છે તે
ઉપરથી સ્પષ્ટ સમગ્ગય છે કે તે સર્વેની ક્રિયા વિગેરે સ્વકપોજ ક-
લ્પિત છે, શાસ્ત્રાનુસારે નથી.

દુંદકો નિધ્યાત્વના ઉદ્દેશથી બ્રહ્મચર્ય મુત્રો માનીને પાકીતા
મુત્ર, પંચાંગી, તથા ધર્મ ધુરંધર પુરંધારી પુર્વાચાર્યોના કરેલા ગ્રંથો,
પ્રકરણો વિગેરે માનતા નથી તેને એને પુછીએ છીએ કે નીચે
લખેલા અધિકાર તને માનોછો તે તમારા માન્ય કરેલા બ્રહ્મચર્ય
મુત્રના મુગ્ગમાં તો કોઈપણ દેડાણુ છે નહિ ત્યારે ક્યાંથી માંનોછો ?
તેની વાદ નીચે પ્રમાણે.

- ૧ જંબુ સ્વામીની આઠ સ્ત્રી,
- ૨ પાંચશે સત્તાવીશની દિક્ષા,
- ૩ મહાવીર સ્વામીના સત્તાવીશ ભવ,
- ૪ ચંદનઆળાએ ચડદના બાકુળા વહોરાળ્યા,
- ૫ ચંદનઆળા દધીવાહન રાગની પુત્રિ,
- ૬ ચંદનઆળા ધનાશેદને ત્યાં રહી,
- ૭ ચંદનઆળાએ છ મહીનાનું પારણું કરાવ્યું,
- ૮ સંગમ દેવતાનો ઉપસર્ગ,
- ૯ શ્રીમહાવીર સ્વામીને ખીલાનો ઉપસર્ગ,
- ૧૦ શ્રીમહાવીર સ્વામીએ (૧૪) ચોમાસા નાલંદે પાડે કર્યો,
- ૧૧ શ્રીમહાવીર સ્વામીને પુરણુગ્રેષ્ઠે ચડદને બાકુળે પ્રતિલાભ્યા,
- ૧૨ શ્રીમહાવીર સાથે જોતમ સ્વામીએ વાદ કર્યો,
- ૧૩ શ્રીમહાવીરે ચંડકોશીઆ નાગને પ્રતિબોધ્યો,
- ૧૪ શ્રીમહાવીર સ્વામીએ મેરૂપર્વત કંપાવ્યો,
- ૧૫ ચેડા રાગની સાત પુત્રી સતી છે તે,
- ૧૬ અલય કુમારે મહેલ બાળ્યો તે,
- ૧૭ શ્રેણીકરાળ ચાર ખોલ કરે તો નર્કે ન જાય તે,
- ૧૮ શ્રેણીક રાગને સમગ્રવવા સાર અગડખંખ બનાવ્યો કહોછો તે,
- ૧૯ શ્રી પ્રસન્નચંદ રાગનો અધિકાર,
- ૨૦ દીવાળીને દિવસે અઢાર દેશના રાગએ પોસહ કર્યો તે,
- ૨૧ શ્રીમહાવીર સ્વામીના સવળા તપ,
- ૨૨ શ્રીમહાવીર સ્વામીનો જમાળી ભાણુજ,
- ૨૩ શ્રી મહાવીર સ્વામીનો જમાળી જમાઈ,
- ૨૪ ત્રિશલા રાણી ચેડા રાગની બહેન,
- ૨૫ શ્રી કરકંડુ રાગ પદમાવતીના પુત્ર,
- ૨૬ શ્રી નમીરાગ, મદનરેખા, અંતે જુગબાહુનું ચરિત્ર,
- ૨૭ શ્રી બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિની કથા,

- ૨૬ શ્રી સગર ચક્રવર્તિની કથા.
- ૨૭ શ્રી સંતુન ચક્રવર્તિ સાતમો ખંડ સાંધવા ગયાં તે.
- ૨૮ શ્રી નેધરવ રાજાએ પાર્વો અગ્નિયો તે.
- ૩૧ શ્રી નેનીનાથ તથા રાજેનતીનાં નવ ભવ.
- ૩૨ શ્રી રાજેનતીના આપનું નાન ઉગ્રજેન.
- ૩૩ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુએ નાગ નાગણી અગ્નિયો તે.
- ૩૪ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને કનકે ઉપસર્ગ કર્યો તે.
- ૩૫ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના દશ ભવ.
- ૩૬ શ્રી રિપલદેવજીએ ધના શેઠના ભવમાં ધૂતનું દાન દીધું તે.
- ૩૭ શ્રી હંદણુ મુનિનો અધિકાર.
- ૩૮ શ્રી અગમજ મુનિએ વનમાં મૃગને પ્રતિમોંબ્યો તે.
- ૩૯ શ્રી નેતારજ મુનિનાં અધિકાર.
- ૪૦ મુલકા સતીનો અધિકાર.
- ૪૧ સોળ સતીના નાન.
- ૪૨ શ્રી ધના શાળિભક્તનો અધિકાર.
- ૪૩ શ્રી ધુળીભક્તનો અધિકાર.
- ૪૪ નિર્માહિ રાજાનો અધિકાર.
- ૪૫ શુભદાણા દાર.
- ૪૬ એકસો ખાચીરા ઉદય પ્રકૃતિનો અધિકાર.
- ૪૭ એકસો વીરા ખંધ પ્રકૃતિનો અધિકાર.
- ૪૮ એકસો અસ્તાળીરા સત્તા પ્રકૃતિનો અધિકાર.
- ૪૯ દશ પ્રાણ.
- ૫૦ જીવતા પાંચગ્રં ત્રેલક ભેદની મોટી ગતાગતિ.
- ૫૧ બાસકીઆની રચના.
- ૫૨ ભૂગુ પુરોહિતાદિનો પુર્વજન્મનો વૃતાંત.
- ૫૩ ભૂગુ પુરોહિતે પોતાના છોકરાને પ્રતિમોંબ્યો તે.
- ૫૪ રાનાયણનો અધિકાર.
- ૫૫ શ્રી ગૌતમસ્વામી દેવશક્તિને પ્રતિમોંધવાને ગયા.

- ૫૦ પાંચીશ વાણીના ગુણુ,
- ૫૧ અગ્નિનના આર ગુણુ,
- ૫૨ આચાર્યના છત્રીશ ગુણુ,
- ૫૩ ઉપાધ્યાયના પચવીશ ગુણુ,
- ૫૪ સામાયકના ચત્રીશ દોષ,
- ૫૫ શકિસખના ઓગણીશ દોષ,
- ૫૬ શ્રાવકના એકવીશ ગુણુ,
- ૫૭ ચક્રિ રાજસોકનું પ્રમાણુ,
- ૫૮ પેતુલી નર્ક એકરાજની,
- ૫૯ ઓછ નર્કથી એક એક ગુણની કૃદ્ધિ કરવી તે,
- ૬૦ સમ્પરકવના સરસં ઓણ,
- ૬૧ સામાયક કરવાની વિધિ,
- ૬૨ સામાયક પારવાતી વિધિ,
- ૬૩ પોતહ કરવાની વિધિ,
- ૬૪ પોતહ પારવાતી વિધિ,
- ૬૫ દિક્ષા દેવાની વિધિ,
- ૬૬ શ્રાવકને વ્રત દેવાની વિધિ,
- ૬૭ સંયારો કરવાની વિધિ,

- ૧૪ તાલી સમ્યક્ત્વના (૨૫) વ્રત.
- ૧૫ મહોદી સમ્યક્ત્વના (૧૨૦) વ્રત.
- ૧૬ રોજ પરિક્ષિતભાષાનાં ચાર લોગસ્ત્રનો કાલિસંગ.
- ૧૭ અનંત ઓવીરી ઓલોજો તે.
- ૧૮ પાંચ પદની ખનાવણા કલોજો તે.
- ૧૯ વંદણા કોતે તેને મ્હણાપાળો મ્હલેકું તથા “હાહા” કોતું.
- ૨૦ મહોદી માના હાથીના હોદ્દાનાં મોલ પધાર્યા.
- ૨૧ શ્રાદ્ધી મુંદરી કુનારી રહી.
- ૨૨ ભરત આદુમળનું પુદ્.
- ૨૩ દસ ચક્રવર્તિ મોલે ગયા.
- ૨૪ નંદિયેભુનો અધિકાર.
- ૨૫ હાજ તથા ઓપાઈ વાંચોજો તે.
- ૨૬ વશુ પાના રાખોજો તે.
- ૨૭ દિશા જવાનું પદનું રાખોજો તે.
- ૨૮ દિશા દેની વખતે ઓડી પાડવી તે.
- ૨૯ સતતકુનાર ચક્રવર્તિનું રૂપ ગોરા દેવના આગા તે.
- ૩૦ છ મહિને લોચ કર્યો તે.
- ૩૧ ભરતજીને ત્યાં દસ લાખ નરુ મીકું રોજ ગોઈનું હનું તે.
- ૩૨ આદુમળજીને શ્રાદ્ધી મુંદરીએ કંચું કે હે! ભાઈ ગત-
વદી કિતરો.
- ૩૩ આદુમળ વર્ષમુંદરી કાલિસંગ રહ્યા.
- ૩૪ સગર ચક્રવર્તિના સાઠ હજાર પુત્ર.
- ૩૫ ભગીરથ ગંગા લાગ્યા.
- ૩૬ આર ચક્રવર્તિની સિંધિ.
- ૩૭ આર ચક્રવર્તિની અવગાહના.
- ૩૮ નવ વામુદેવ અજદેવની સિંધિ.
- ૩૯ નવ વામુદેવ અજદેવની અવગાહના.
- ૪૦ નવ પ્રતિવામુદેવની સિંધિ.

- ૧૧૧ નવ પ્રતિવાસુદેવની અવગાહના.
 ૧૧૨ નવ નારદના નામ.
 ૧૧૩ ચતુર્વીશ તિર્થંકરના આંતરા.
 ૧૧૪ અગ્નીઆર ૩૬.
 ૧૧૫ ખંધક મુનિની ખાળ ઉતારી.
 ૧૧૬ રકુંદક મુનિના (૪૯૯) શિષ્ય ધાણીમાં પીડ્યા.
 ૧૧૭ અરણીક મુનિનો અધિકાર.
 ૧૧૮ અપાઠાભુતિ મુનિનો અધિકાર.
 ૧૧૯ અપાઠા ભુતિ નટણીવાળાનો અધિકાર.
 ૧૨૦ સુદર્શન રોઠને અભયા રાણીનો અધિકાર.
 ૧૨૧ તેર દિવશની પક્ષી ન કરવી તે.
 ૧૨૨ સોળ દિવશની પક્ષી ન કરવી તે.
 ૧૨૩ આઠ દિવશના પર્યુશણ કરવા.
 ૧૨૪ અધિક માસ હોય તો પાંચ મહીનાનું ચોમાસુ કરવું.
 ૧૨૫ આવણુ એ હોય તો ખીળ આવણુમાં સંવત્સરી કરોછો તે.
 ૧૨૬ ભાદ્રપદ એ હોય તો પહેલા ભાદ્રપદમાં સંવત્સરી કરોછો તે.
 ૧૨૭ ચેલણા રાણી કપટ કરીને અણીક રાગને પરણી.
 ૧૨૮ છપ્પન કોડિ યાદવ.
 ૧૨૯ દારકામાં સાદ કોડિ ધર.
 ૧૩૦ દારકાની બાહાર બહોતેર કોડિ ધર.
 ૧૩૧ રેવતી શ્રાવિકાએ કોળાપાક વહોરાવ્યો છે તે.
 ૧૩૨ શ્રી પાર્શ્વનાથની સ્ત્રીનું નામ પ્રભાવતી.
 ૧૩૩ શ્રી મહાવીર સ્વામીની પુત્રિને હંક આવકે સમગ્નવી.
 ૧૩૪ ભગવંતની જન્મરાશી/હિપર એ હગર વર્ષનો ભસ્મ ગૃહ
 બેઠો છે તે.
 ૧૩૫ ભગવંતનો નિર્ધાણ દિવસથી દિવાળી ચાલી છે તે.
 ૧૩૬ હસ્તીયાળ રાગએ પ્રભુને વિનંતી કરી કે ચરમ ચોમાસુ
 અન્ને કરો.

- ૧૩૭ દિવાળીને આગસે દિવસે ઉત્તરાધ્યયન સંભળાવે છે તે.
 ૧૩૮ દિવાળીને દિવસે પ્રભુએ જીવીશ ઉત્તર અધ્યયન કહ્યા છે તે.
 ૧૩૯ શાગિભદ્રે પુર્વભવનાં લીરું દાન દીધું તે.
 ૧૪૦ ક્યવજ્ઞા કુમારની કથા.
 ૧૪૧ અભય કુમારની કથા.
 ૧૪૨ જંમુસ્વામીની આઠ સ્ત્રીઓના નામ.
 ૧૪૩ જંમુકુમારનું પુર્વભવનાં ભવ દેવ નામ અને સ્ત્રીનું નામીલા નામ.

- ૧૪૪ જંમુકુમારના માતા પિતાનું નામ ધારણી તથા રિયભદ્રા.
 ૧૪૫ અહાર નાના એક ભવનાં થયા તેની કથા.
 ૧૪૬ જંમુકુમારની સ્ત્રીઓએ આઠ કથા કહી.
 ૧૪૭ જંમુકુમારે આઠ કથા કહી.
 ૧૪૮ પ્રભવો પાંચસો ચોરને લઈને આબ્યા.
 ૧૪૯ જંમુકુમારને દાયજાનાં નવાણુ કોઈ સોનેયા આબ્યા.
 ૧૫૦ સિતા સતીને રાવણુ હતી ગયો.
 ૧૫૧ રાવણુના ભાઈઓના કુંભકર્ણુ તથા વિભિષણુ નામ.
 ૧૫૨ રાવણુની અહનનું નામ મુર્યતખા.
 ૧૫૩ રાવણુનો ખેતરી ખરકુષણુ.
 ૧૫૪ રાવણુની રાણીનું નામ મંદોદરી.
 ૧૫૫ રાવણુના પુત્રનું નામ કંકિજીત.
 ૧૫૬ રાવણુની સંક્રા સોનાની.
 ૧૫૭ પવનંજય તથા અંજના સતીના પુત્ર હનુમાનનું ચરિત્ર.
 ૧૫૮ લક્ષ્મણની માતાનું નામ મુનિત્રા.
 ૧૫૯ સિતાએ ધીજ કયું.
 ૧૬૦ જરાસંઘની પુત્રી જ્યપરા.
 ૧૬૧ જરાવિદ્યા નેનતાયજ્ઞા ચર્ણુ જળથી નારા પાની.
 ૧૬૨ કુંતાજીનો પુત્ર કર્ણ.
 ૧૬૩ પાંડવોએ જુમારનાં દ્રૌપદિ હારી.

૧૧૮ ચમુદેવની ૭૨૦૦૦ સ્ત્રી.

૧૧૫ ચમુદેવ પુર્યભવમાં નંદીયેણુ હતા અતે તેણે સાધુની વેપાવચ્ચ કરી તે.

૧૧૬ હરીકૃષ્ણી મુનિનો પુર્ય ભવ.

૧૧૭ પાંચમાં આરામાં સો સો વર્ષ છ મહીના આયુષ્ય થયે.

૧૧૮ પાંચમાં અરાનો જવનો આઠાર કહોછો તે.

૧૧૯ પાંચમાં આરાની શરૂઆતમાં (૧૨૦) વર્ષનું આયુષ્ય.

૧૨૦ સંપુર્ણ પદવી દાર.

૧૨૧ ભરતજીની આરીસા ભુવનમાં ચીંટી નીકળી પડી.

૧૨૨ ભરતજીને દેવતાએ સાધુનો વેપ આપ્યો.

૧૨૩ સાધુનો વેપ દેખીને રાણીઓ હસના લાગી કહોછો તે.

૧૨૪ શ્રી રિપભદ્રજીએ પારશ્વામાં (૧૦૮) થકા શેરડીના રમતા પીધા.

૧૨૫ મહેદેવી માતાએ (૬૫૦૦૦) પેઢી દીડી.

૧૨૬ મહેદેવી માતાને રોતાં રોતાં આંખે પડળ આગ્યા.

૧૨૭ શ્રી રિપભદ્ર તથા ત્રેપાંસ કુમારનો પુર્ય ભવ.

૧૨૮ ભરતજીએ પુર્ય ભવમાં (૫૦૦) મુનિને આહાર લાવી દીધો.

૧૨૯ આહુમળજીએ પુર્ય ભવમાં (૫૦૦) મુનિની વેપાવચ્ચ કરી.

૧૩૦ શ્રી રિપભદ્રજીએ પુર્ય ભવમાં બળદને અંતરાય કર્યો તેથી એક વર્ષમુધી ભુખ્યા રહ્યા તે.

૧૩૧ પ્રદ્યુમ્ન કુમારને દેવતા હરી ગયા.

૧૩૨ શાંખકુમારનું ચરિત્ર.

૧૩૩ જરાસંધના કાળી કુમારાદિ પાંચગેં પુત્ર પાદવોની પા. છગ આગ્યા.

૧૩૪ પાદવની કુળદેવીએ કાળી કુમારને છપ્યો.

૧૩૫ રાવણુ ચોથી નકે ગયા.

૧૩૬ કુંભકર્ણુ તથા ઇંદ્રજીત મોકે ગયા.

૧૩૭ કૌરવ પાંડવનું યુદ્ધ.

૧૩૮ રહેનેમીએ પચાસ સ્ત્રીઓ છાંડી.

૧૯૯ એક રાજાની પૂત્રી એકાગ્રાએ જોગીઓને જીતી કાઢીને ખવરાવી.

૧૯૭ રાજિભદ્રની બત્રીશ રાણી.

૧૯૮ રાજિભદ્રની માતાનું નામ ભદ્રા.

૧૯૯ રાજિભદ્રના પિતાનું નામ ગોભદ્ર.

૧૯૭ રાજિભદ્રની બહેન સુભદ્રા.

૧૯૮ રાજિભદ્રનો બહેની બંધો.

૧૯૫ રાજિભદ્ર એક એક દિવસે એક એક સ્ત્રી છાંડતાં.

૧૯૬ બંધાની આઠ સ્ત્રી.

૧૯૭ બંધાણ એક દિવસે આઠ સ્ત્રી છાંડી.

૧૯૮ બંધારાજિભદ્રે સંધારે ક્યો.

૧૯૯ સંધારાની જગ્યાએ રાજિભદ્રની માતા ગઈ.

૨૦૦ બંધારાએ આંખ ન મટાવી તેથી નોકો ગયા.

૨૦૧ રાજિભદ્રે આંખ મટાવી તેથી નોકો ગયા નહીં.

૨૦૨ એવંતી મુકનાળનું ચરિત્ર.

૨૦૩ દેવસી પરિક્ષિતશાની વિધિ.

૨૦૪ રાઈ પરિક્ષિતશાની વિધિ.

૨૦૫ પત્રી પરિક્ષિતશાની વિધિ.

૨૦૬ અકિનાસી પરિક્ષિતશાની વિધિ.

૨૦૭ સંવત્સરી પરિક્ષિતશાની વિધિ.

૨૦૮ નદિ ઉતરે તો તેજાનો રૂંડ કહોછો તે.

૨૦૯ નાવનાં બેસાંને ઉતરે તોપણ તેજાનો રૂંડ કહોછો તે.

૨૧૦ વિજય શેઠ અને વિજયા રાણીનો અધિકાર.

૨૧૧ પ્રભુના નિર્વાણ પછી (૯૮૦) વર્ષ પુસ્તક લખાણ.

૨૧૨ આર વેરસી દુકાળ પડ્યો.

૨૧૩ ચંદ્રગુપ્ત રાજાને સોગ સ્વપ્ના આગ્યા.

૨૧૪ પાંચમા આગને છેડે છ જીવહાનીયા અધ્યયન રહેશે.

૨૧૫ પાંચમા આગને છેડે દુષ્પ સદ્ સાધુ.

- ૨૧૬ પાંચમા આરતે છેડે કૃત્યુગ્રી સાધવી.
 ૨૧૭ પાંચમા આરતે છેડે નાગીલ આવડ.
 ૨૧૮ પાંચમા આરતે છેડે સત્યગ્રી આવડા.
 ૨૧૯ એક આર્યા શ્રી મહાવિદેહવી મુદ્ધપતિ લાવી.
 ૨૨૦ યુગિભદ્ર વેશ્યાને ઘેર રહ્યા.
 ૨૨૧ સિંહચુકાવાસી સાધુ નેપાળ દેશથી રત્ન કુંચળ લાવ્યા.
 ૨૨૨ દિગંધર મત નીકળ્યો.
 ૨૨૩ ગોસળાના અગિઆર લાખ ધ્રાવડ કહોછો તે.
 ૨૨૪ વિશ્વકુમારનો સંમંધ.
 ૨૨૫ સીસાકા, પ્રતિસિસાકા, મહાસિસાકા અને અનવસ્થિત
 એ ચાર પાળાનો અધિકાર.
 ૨૨૬ બીશ વહેરમાન.
 ૨૨૭ દશ પ્રાણના કૃત્ય
 ૨૨૮ નંચુસ્વામીના નીરવાણુ પછી દશ ખોડ વિછેદ ગયા.
 ૨૨૯ જોતમ સ્વામીનો તથા ખીજા ગણધરોનો પરિવાર.
 ૨૩૦ અઠાવીશ લગ્નિધના નીમ તથા ગુણુ.
 ૨૩૧ અસમ્પ્રાપ્તનું કાળ પ્રમાણુ.
 ૨૩૨ પુણિઆ આવડતો અધિકાર.
 ૨૩૩ બાર ચક્રી, નવ બળદેવ, નવ વામુદેવ, નવ પ્રતિ વામુદેવ
 હયા પ્રભુના અંતરમાં થયા તે.
 ૨૩૪ સર્વ નારકીઓના પાથરાનું અંતર, અવગાહના, તથા સ્થિતિ.
 ૨૩૫ સિદ્ધનો મોટો દાર.
 ૨૩૬ સાત તર્કના (૪૯) પ્રતર.
 ૨૩૭ મુધર્મા સ્વામીનું આયુધ્ય.
 ૨૩૮ જોતમ સ્વામીનું આયુધ્ય.
 ૨૩૯ નંચુ સ્વામીનું આયુધ્ય.
 ૨૪૦ દેવ લોકના આસક પ્રતર.
 ઉપર લખેલા (૨૪૦) અધિકાર બત્રીશ મુતના મૂળની અંદ

માનસ પડતા નથી અને હુંદકો માને છે તો તેઓ શા આધારથી માને છે?

હવે અચીકા મુત્રનાં જે જે ઓડ કહેતા છે તે છતાં હુંદકો માનતા નથી તેનાંના થોડા ઓડ નિરપક્ષ ન્યાયે લગવંતની વાણી સત્ય માનવાવાળા અને મુગતિનાં જવાવાળા ભવ્ય હોને માન પ્રતિ અર્થે કહ્યા છે.

૧ શ્રી પ્રશ્ન વ્યાકરણ મુત્રના પાંચનાં સંવર દારનાં સંધુતા (૧૪) ઉપગરણ પ્રભુએ કહ્યા છે તેનો મૂળ પાઠ અર્થ સ.યે અગાઉ કહાયેલ છે. વિચારું જોઈએ કે જો હુંદકો અવિગ્નિગી છે તો (૧૪) ઉપગરણ પ્રભુએ કહ્યા છે તે પ્રમાણે રાખતા કેમ નથી? જો અવિગ્નિગી છે તો ગેરતા રંગેલા કપડાં પહેરવા જોઈએ, નેથી ભોળા લોકો દંડનાં દંડે નહીં; અને જો મૃદુસ્વી છે તો યોષી પાથરી પ્રભુએ પહેરવી જોઈએ.

૨ શ્રી નિસીધ મુત્રના પાંચનાં ઉદ્દેશનાં કહ્યું છે કે વિતા પ્રમાણ રંગોદરણ રામે તો પ્રાયશ્ચિત કાગે, અને હુંદકોનું રંગોદરણ તો શાસ્ત્રોન્ત પ્રમાણપુન્ત નથી. ૫૧ :

જોમિસ્વ અનિરેગ પમાણ રય હરણં ધરેઈ
ધરંતંવા સાહજજઈ ॥૭૦॥ તં સેવમાણે આવજજઈ
માસિય પરિહાર ફાળં હરવાહય ॥૮॥

૩ શ્રી નિસીધ મુત્રના અહારનાં ઉદ્દેશનાં કપડાંને વાણ પસારી રંગ દેવો કહ્યો છે, અને હુંદકો દેતા નથી. ૫૧ :

જે મિસ્વુળવર્ણમે વથે લેવે નિકકુવહુ દિવસિણં
લોધેણવા કકેણવા ફહાણવા પોડમ ચુળ્લેણવા
વળ્લેણવા હલ્લેલેજજવા હવદ્દેજજવા હલ્લોનંવા હવદ્દે
તંવાસાહજજઈ ॥૭૨॥

૪ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનનાં (૨૬) માં અધ્યયનનાં પરિબ્રહ્મ વિધિ કરી છે તે પ્રમાણે ટુંદકો કરતા નથી.

૫ શ્રી ભગવતી, આચારંગ, તથા દશ વૈદાગિક સુત્રનાં સાધુને રાંધે ગમ્યો કહ્યો છે, કુમતિઓ તે પ્રમાણે રાખતા નથી. શ્રી ભગવતી શનક આદ્યે ઉદ્દેશે છે કહ્યું છે. યતઃ

एवं गोष्ठुग रगहरणं चोलपट्टग कंचल लङ्गी
संधारग वत्तञ्वा भाणियञ्वा.

૬ શ્રી આચર્યક પ્રમુખ સુત્રના પરચખાણના આગાર કહ્યા છે. ટુંદકો તે પ્રમાણે આગાર સહીત પરચખાણ કરાવતા નથી.

૭ શ્રી ભગવતી સુત્રનાં નિર્વિદોષ માનવું કહ્યું છે, ટુંદકો માનતા નથી.

૮ શ્રી ભગવતી સુત્રનાં નિર્ધુક્તિ માનવી કરી છે, અને કુમતિઓ માનતા નથી.

૯ સુત્રનાં સાધુ ને રહેવાના મંદાતનું નામ ઉપાશ્રય કહ્યું છે, અને કુમતિઓએ મન કલ્પિત થાતક એવું નામ રાખી લીધું છે.

૧૦ શ્રી અનુસંગદાર સુત્રનાં ઉત્તળા વચ્ચે પહેરવાવાળાને ભગવારી દ્રવ્યાશ્રયક કરવાવાળા કહ્યા છે. ટુંદકના રિખો ઉત્તળા વચ્ચે પહેરે છે.

૧૧ સુત્રનાં ગૃહસ્થીને આહાર દેખાડવાની મના કરી છે, ટુંદકો ઘેર ઘેર દેખાડતા ફેરે છે.

૧૨ શ્રી આચર્યક સુત્રનાં અમૃદિર્ઘં અમ્યનંર નો પાઠ કહેવાનો લખ્યો છે, ટુંદકો કહેતા નથી.

૧૩ શ્રી સમવાયાંગ સુત્રનાં વંદણાના (૨૫) આચર્યક કરવા કહ્યા છે, તે પ્રમાણે ટુંદકો કરતા નથી.

૧૪ શ્રી નંદી સુત્રનાં (૬૪૦૦૦) સુત્ર કહ્યા છે, ટુંદકો માનતા નથી.

ઉપર પ્રમાણેના (૧૪) અધિકાર સુત્રનાં કહ્યા છે તેની પશુ ટુંદકોને ખમર જાણાતી નથી તો તેને સુત્ર લખેલા કેમ માનવા? અર્થાત્ અમાનીજ જાણવા.

પંચાંગી પ્રનાણ કરવાં નિષ્ણ.

હેવે હુંદો અગ્નિની એન છે છે છે એન તો મુત્ર નાનીએ
છીએ; નિર્યુક્તિ, ભાષ્ય, શુભિ, ટીકા વિગેરે પંચાંગીઆનતા સુધી
તેનો ઉત્તર—

૧. મુત્રનાં કહું છે છે, અર્થ્યં મામેદ અરદ્ધા મુત્તં ગુર્યંનિ
ગણદ્વા નિર્ણયં.

અર્થ—મુત્ર તો ગણધરના રચેલા છે એને અર્દતો અરિહંતનો
કહેલ છે, તો મુત્ર નાનકું, એને અર્થને અતાવનાર નિર્યુક્તિ, ભાષ્ય,
શુભિ, ટીકા ન નાનવી એ પ્રત્યક્ષ જિનાશા વિરુદ્ધ છે.

૨. શ્રી પ્રક્ષ વ્યાકરણ મુત્રનાં કહું છે છે વ્યાકરણ ભણ્યા વિના
મુત્ર વાંચે તેને ત્રયા ખોલનાર બાણુઓ. યત :

નામલ્ખાય નિવાય ઉત્તસર્ગ તદ્વિય સમાસ
સંધિપય હેટ જોગિય ઉળાઈ કિરિયાં વિહાળ
ધાનુસર વિભત્તિવન્નયુત્તં નિકાલં દસવિહંપિ સચંજહ
મગિયંતહ કમ્મુળા હોઈ દુવાલસ વિહાઈ હોઈ માના
વયળં પિય હોઈ સોલસવિહં એવં અરિહંન મળુનાયં
સમિલિલ્ખયં સંજણં કાલંમિયવત્તવં.

અર્થ—નાન, આખ્યાન, નિપાત, ઉપસર્ગ, તદ્વિત, સમાસ,
સંધી, પદ, હેતુ, યોગિક, ઉચ્ચાદિક, કિરિયાવિકાસ, ધાનુ, સ્વર,
વિભક્તી, વર્ણુપુક્ત, વણુ કાળ, દસ પ્રકારના સત્, આર પ્રકારની
ભાષા, શોળ પ્રકારના વચન બાણુઓ. એ રીતે અરિહંને આશા
કરી છે, એન બાણી સમ્યક્ પ્રકારે શુદ્ધિ આપીને આરિત્રીઆએ
અવસરીને ખોલવું.

ઉપર પ્રનાણે મુત્રનાં કહ્યા છતાં હુંદો વ્યાકરણ ભણ્યા વિના
મુત્ર વાંચે છે; તેથી તેઓને જિનાશાના ઉત્થાપક સનજવા,

જ્યત્ય સ્થિતિ અંતર મુહુર્તની કહી છે, અને શ્રી પદ્મવણાશ્રમાં
બાર મુહુર્તની કહી છે તેનું કેમ?

એવી રીતે અનેક ફરક છે, તેમાંના સુમારે (૯૦) શ્રી મધ્યો
વિજયજી કૃત વીર સ્તુતિરૂપ હુંડીના સ્તવનના બાળાબોધમાં પંડિત
શ્રી પદ્મવિજયજીએ કહ્યા છે.

પરંતુ તે ફરક અલ્પમતિ જીવને છે; કારણ કે કોઈ પાદાંતર,
કોઈ અપેક્ષા, કોઈ ઉત્સર્ગ, કોઈ અપવાદ, કોઈ નય, કોઈ વિધી
વાદ તથા કોઈ અસ્થિતાનું વાદ છે, તેમજ કોઈ જગ્યાએ વાંચના ભેદ
છે, તે બહુ શ્રુત જાણે છે. તેમાંના ઘણા ફરક તો નિર્બુક્તિ ટીકા
વિગેરેથી મળે છે, કારણ કે તે નિર્બુક્તિના કર્તા ચઉદ પુરુષ સમુદ્ધ
સરખી બુદ્ધિના ધણી હતા; હુંડકો જેવા મૂઢમતિ નહોતા.

પુર્વોક્ત પ્રકારે અનાચારી, ભ્રષ્ટ, કુશીળી, કુલિંગી, જૈનમત,
સ્તુતિરૂપ સંપ્રદાય અને દેવગુરુ શાસ્ત્રને નીંદવાવાળા, સ્વહંદમતિ, તથા
દૈત્ય સરખા રૂપના ધરનારાઓને સાધુ માનવા અને તેના ધર્મની
ઉદ્ય ઉદ્ય પૂજા કરેલી તથા લખવી તે મહા મિથ્યા કટી-
ઓનું કાર્ય છે.

પહેલા પ્રશ્નોત્તરની છેવટે જ્યાં હુંડકે શ્રી સુવર્ણાંગ મૂર્તિની
ગાથા લખીને પોતાની પરંપરા બાંધી છે તે અસત્ય છે, કારણ કે
તે ગાથાઓમાં સિદ્ધાંતકારે એમ નથી કહ્યું કે પાંચમા આરામાં
સુખમંદા હુંડકો મારી પરંપરામાં થશે; માટે તે ગાથા લખવે કરીને
હુંડકે પંચ સાચો છે એમ સિદ્ધ થતું નથી, પરંતુ હુંડકે પંચ વેર્યા-
પૂત્ર તુલ્ય છે એમતો આ ગ્રંથમાં અગાઉ સાબીત કરેલું છે.

ઈતિ પ્રથમ પ્રશ્નોત્તરનું અંત સંપૂર્ણ.

૨. આર્યક્ષેત્રની મર્યાદા વિષે.

બીજા પ્રશ્નોત્તરમાં જ્યેષ્ઠરિષે લખ્યું છે કે “તારાતંબોળમાં

જૈનીઓ જૈનમતના મંદીર નાને છે” તેની ઉપર શ્રી વૃહત્કલ્પનો પાઠ લખી આર્યક્ષેત્રની મર્યાદા બતાવીને પુરોહિત વચનનું ખંડત કર્યું છે; જેઠમજીનું તે સર્વ લખાણ મૂકાનાદ છે. કારણ કે જૈનશાસ્ત્રનાં તારાતમ્યોચનાં જૈનમત અથવા જૈનમંદિર લખ્યા નથી, તેમજ અમે તેવી રીતે જ્ઞાનતા પણ નથી, આતો જેઠમજીના નાથાનાં વિના પ્રયોજને ખુનડી ઉત્પન્ન થઈ છે; તથી તે પ્રશ્નોત્તરજ ગુણે છે.

વળી શ્રી વૃહત્કલ્પનો પાઠ અત્રે અર્થ લખ્યો છે તે પણ ગુણે છે; કારણ કે પ્રવચનો જે પાઠ લખ્યો છે તે ખૂબીએ ભરેલો છે, અત્રે તેનો અર્થ લખ્યો છે તે મહાવ્રત, સ્વકપોષ કલ્પિત, ગુણેજ લખેલો છે. તેણે લખ્યું છે કે—“દલિણ કોસંમી નગરી લગે તેતો દલિણ દિશે સમુદ્ર નજીક છે, આગે સમુદ્ર જગતી લગે છે તેવારે સમુદ્રનો શોકારણ રહ્યો” ગુણેજ જેઠમજીની મુર્ખતા! કે કોસંમી નગરી પ્રયાગની પાસે હતી, જે સ્વજે હાલ કોસન ગામ વસે છે. વળી આશ્વપદ મૂવનાં કહ્યું છે કે કોસંમી નગરી યતુના નદીને કિનારે છે, જેલો મૂઠમતિ લખે છે કે કોસંમી દલિણ દેશનાં સમુદ્રના કિનારાપર છે, આ કોસંમી કોણ દુલ્લે વસાવી છે વાર? તે મૂઠ કરતાં ઇંગ્રેજ સરકારની સમજ પણ હીક છે, કેમકે તેમણે પણ કોસંમી પ્રયાગની પાસેજ લખી છે, તેટલા માટે જેઠમજીનું લખવું સર્વ ગુણે છે. રોષ અર્થ પણ અચીજ રીતે ગુણે છે.

ત્યાર પછી સોળ મુપત તથા તિર્ય સંમંથી હકીકત દર્શાવીને આપણું આર્યક્ષેત્ર છે એમ શિક્ષ કર્યું છે તેનો પ્રત્યુત્તર અગાઉ આપી ગયો છે. હંતિ

૩. પ્રતિમાની સ્થિતિનો અધિકાર.

ત્રીજા પ્રશ્નોત્તરનાં જેઠાએ “પ્રતિમા અસંખ્યાતા કાળ મુઢી રહી શક્તી નથી” તે ઉપર શ્રી ભગવતી મૂવનો પાઠ લખ્યો છે, પરંતુ તે પાઠ તથા અર્થનાં ઘણીજ ભૂડા છે, આ લખાણ ઉપરથી

તો જણાય છે કે જેઠમલ મહા અરાની હતો અને દહીંને ખુલાવે કપાસ ખાતો હતો; કેમકે અમેતો પ્રતિમા અસંખ્યાતા કાળ મુધી રહી તે દેવ સહાયથી માનીએ છીએ, અને શ્રી ભગવતી સુત્રમાં જે સ્થિતિ કહીછે તે દેવ સહાય વિના અભાવિક સ્થિતિ કહીછે, અને દેવ શક્તિતો અગાધ છે.

પણી હુંડકો પણ કહેછે કે ચક્રવર્તિ છખંડ સાધી અહંકાર યુક્ત થઇને રિપલકૂટ પર્વત ઉપર નામ લખવાને જાયછે, ત્યાં તે પર્વત ઉપર ઘણા નામ દ્રષ્ટીએ પડવાથી પોતાનો અહંકાર ઉતરી જાયછે; પછી એક નામ ભુંસાડીને પોતાનું નામ લખે છે. હવે વિચારી જુઓ કે ભરત ચક્રવર્તિ થયા ત્યારે અઢાર કોડાકોડી સાગરોપમનોતો શ્રી ભરતક્ષેત્રમાં ધર્મવિરહ હતો તો તેટલા અસંખ્યાતા કાળની અગાઉ થઈ ગયેલા ચક્રવર્તિનું કૃત્રીમ નામ અસંખ્યાતો કાળ રહ્યું તો દેવ સાનીધ્યથી શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથનું ખીંચ તથા શ્રી અટાપદ પર્વત રહે તેમાં કાંઈ પણ અસંભવીત નથી.

પણી શ્રી જંજુદીપખતી સુત્રમાં પ્રથમ આરે ભરતક્ષેત્રનું વર્ણન કરેલું છે તે નીચે પ્રમાણે થત:

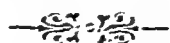
તીસેણં સમણ ભારહેવાસે તથ્ય તથ્ય વહેવેવ-
 નરાહુઝં પણત્તાઝં કિન્હાઝં કિન્હ ભાસાઝં જાવ
 મણોહરાઝં રયમત્ત છળય કોરગ મિંગારગ કોડ
 લગ જીવ જીવગ ણંદિમુહ કાવેલ પિંગલ લલ્લગ
 કારંડક ચક્કવાય કલહંસ સારસ અણેગ સડળ
 ગણ મિહુણ વિરિયાઝં સહુણત્તિણ મહુર સરણાદિ
 તાઝ સંપિડિય ણાણાવિહા ગુહવાવી પુલ્લકરિણિદિ
 હિયાસુ. इत्यादि

અર્થ—તે સમયે વિષે ભરતક્ષેત્રનાં ત્યાં ત્યાં થયેલી વનરાજી છે, કૃત કૃતવર્ણ શોભાવત્ પાવત્ નનોદર છે. રક્ત મેદે કરી ભ-
નરા, કોરક, ભીંગારક, કોડક, હવ હવક, નંદીકુખ, કપીલ, પી-
બગ, લખગ, કારંક, ચક્રવાક, કળહંસ, મારમ, અનેક પક્ષીઓના
જોડાં તેણે કરી સહીત છે વૃક્ષ, મધુર સ્વરે કરી એકાં થયા છે,
નાના પ્રકારના ગુચ્છા, વાવડી, પુન્ડરણી, દિવીકા, વિમેરેનાં પક્ષી
વિચરે છે.

ઉપર લખેલા મુત્રપાદનાં પ્રથમ આરે ભરતક્ષેત્રનાં વાવડી,
પુન્ડરણી વિમેરેનું વર્ણન કરેલું છે, તો વિચારો કે તે વાવડી કોણે
કરાવી? શાશ્વતીનો છે નહીં, કારણ કે મુત્રોનાં તે વાવો શાશ્વતી
કહેલી નથી; અને તે કાળનાં જીવજાતીના નવકોડકોડી સાગરો-
પમથી ભરતક્ષેત્રનાં હતા તેઓનેતો એ વાવ પ્રચુખ કરવાપણું છે
નહીં, તો ત્યાર અગાઉની એટલે નવકોડકોડી સાગરોપમ જોડા
અસંખ્યાતા કાળની તે વાવો રહી તો રાંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની પ્રતિ-
મા તથા અઢાપદ ઉપરના છત્રનંદીર દેવસાનીવ્યથી અસંખ્યાતા
કાળ રહે તેનાં શું આશ્ચર્ય છે.

પ્રક્રમે અંતે જોડા મુદ્ધમતિએ લખ્યું છે કે “પૃથ્વીકાપતી
સ્થિતિનો આવીશ હજાર વર્ષની ઉલટ્ટી છે, અને દેવતાઓની
શક્તિ કાંઈ આપુખ વધારી શકવાની નથી” આ પ્રમાણે લખવાથી
તેણે નિઃશ્વેચ પોતાની સુર્ષતા દર્શાવી છે, કારણ કે પ્રતિના કાંઈ
પૃથ્વીકાપના છત્રપુસ્ત નથી, પણ પૃથ્વીકાપનું દળ છે. વળી જોડો
લખે છે કે “ખહારો તો પૃથ્વી થકી લાગ્યા રહેલા છે તેથી વધારે
વર્ષ રહે છે, પણ તેનાંથી પર્યવરનો કાંડો જીવો કીધો હોયતો આ-
વીશ હજાર વર્ષ ઉપરાંત રહે નહીં.” તેના આ લખવા પ્રમાણે તો
તે પથરો નારા પાને એટલે પુદ્મગ પણ રહે નહીં એમ સિદ્ધ
દાય છે. આ ઉપરથી તો તેની શ્રદ્ધા એવી જણાય છે કે કોઈ
હુંદરનું આપુખ સો વર્ષનું હોય તો તે પુરું થયેથી તેનું પુદ્મગ પણ
સ્વપનેન નારાજ પાની જાય છે, એટલે તેને અગ્નીદાહ કરવોજ પ-

નો તથી: આવા અજ્ઞાનપણાએ યુક્ત અજ્ઞાનીના અખવા ઉપર
ભરેલો રાખવો તે સંસારમાં બિનચુ કરાવવાનો હેતુજ છે. કૃતિ

૪. આવાકરમી આહાર વિષે.

ચોથા પ્રશ્નોત્તરમાં અખું છે કે “દેવ ગુરુ ધર્મને કાજે આવા-
કરમી આહાર દીજો તો જાણ છે” લેકા હુંકરું આ અખવું તિ:કે-
વળ શું છે. કારણ કે અમારા શાસ્ત્રમાં એવે એકાંત કોઈ પણ
લગ્યાએ અખું તથી, અને એને એવી રીતે જ્ઞાનતા પણ તથી.

વળી લેકા કુમતિએ અખું છે કે “શ્રી ભગવતિ મુવતા ખં-
ચમા શતકના ઇશ ઉદ્દેશામાં કહ્યું છે કે હવ હણે, શું ખોજે,
સાધુને અણેપણીકે આહાર વહોરાવે તો અહ્ય આયુધ્ય ખાંધે”
આ પાઠ સત્ય છે. પરંતુ તે પાઠમાં હવ હણે, શું ખોજે, એવું
અખું છે તે આહારની આખતમાં સમજવું. સાધુને અર્થે આહાર
ની પગવતાં હિંસા થાય તે હિંસા, અને સાધુને નિમિત્તે કર્યા છતાં
પોતાને અર્થે કહેવું તે અસત્ય સમજવું, વળી તેજ ઉદ્દેશાના ત્યાર
પછીના આજ્ઞાવાનાં અખું છે કે હવહ્યા ખાજે, અસત્ય ન ખોજે,
સાધુને મુઝતો આહાર વહોરાવે તો દીર્ઘ આયુધ્ય ખાંધે. આ અ-
જ્ઞાવાની અપેક્ષાએ અહ્ય આયુધ્ય પણ ગુજ ખાંધે, અંગુઠ
બાણું નહિ કારણ કે તેજ મુવતા આદના શતકના ઇશ ઉદ્દેશા-
માં કહ્યું છે. યત:

સમણોવાસગસ્સણં મંતે તહાસ્વં સમણંવા મા-
હણંવા અપ્પાસુણં અણેમણિડ્ડજેણં અસણં પાણં જાવ
પહિલામેમાણે કિંકડ્ડજ્જ ? ગોયમા ! વહુતરિયાસે
નિડ્ડજરા કડ્ડજ્જ અપ્પત્તરાણસે પાવે કમ્મે કડ્ડજ્જતિ.

અર્થ—સાધુને અદ્રાનુ અણેપણીકે આહાર વહોરાવતાં અ-

દપતર પાપ અને અહુતર નિર્જરા હોય. તો વિચારો કે અહુ નિર્જરા વાળો હવે એવું અશુભ આયુષ્ય આપેજ નહિ. પણ જોડનસહને અજ્ઞાનતા આવર્ણથી આ પાદ દટીએજ આપ્યો જાણીતો નથી. કારણ કે સુખને વિષે શિરોનાશી અને કુમતીઓનો સગદાર જોડે આ પ્રશ્નોત્તરની હેયરે માંસના ભોગી અને માંસના દાતાર એ બન્ને નર્કગામી હોય છે તેની પેઠે આધારનીનું પણ જાણવું એ પ્રમાણુ અપેક્ષે, પરંતુ દેનારને તો પૂર્વોક્ત પાદનાં અહુ નિર્જરા કે રવાવાળો કહ્યો છે.

પૃષ્ઠ (૧૮) ની પંક્તિ (૧૩) માં જોડા કુમતિએ અદ્વાસુ અ-ભુષણીકનો અર્થ આધારની કહ્યો છે, પણ આધારની તો આશુષ-ણીક આદારના (૪૨) દોષમાંનો એક દોષ છે પરંતુ તે અક્લુષ અહુર મારી ગયાથી સુખ જોડને સમજાણું નથી.

વળી દુહકો પાદ, પાત્રાં, ધાનક વિગેરે નિરંતર આધારનીજ વાપરે છે; કારણ કે તેના ધાનક રીખોને મોટેજ બંધાય છે આવકો તેમાં રહેતા નથી, પાદો પણ રીખોને મોટેજ થાય છે આવકો તેની ઉપર મુતા નથી, અને પાત્રાં પણ રીખોને મોટેજ બનાવવાનાં આવે છે કારણ કે આવકો તેમાં ખાતા નથી. વળી તેઓ ભરવાડ, ભાવસાર, હીખા, કસાલ વિગેરે તમાન નીચ જાનીનું વહોરી કાઢીને ખાય છે તે પણ દોષયુક્ત આદારનુંજ ભલણુ કેરે છે, કારણ કે આવકો તો પ્રસંગે કરીને દોષથી જાણીતા હોય છે, પરંતુ આ અજ્ઞાની-ઓ તે બાબતથી સ્વપ્ને પણ જાણીતા હોના નથી; મોટે જોડા કુદનતીએ આપેલા માંસના કટાંત પ્રમાણુ દુહકોના રીખોને, અને તમને આદાર વિગેરે આપનારને અનંતો સંસાર રજગવું પડ્યો. હા ! કદિખેદ ! વિચારા અજ્ઞાન પ્રાણીઓ તમારા સરખા દુષાવને આદાર વહોરવે અને તેનાં પુત્ર સમજે તેની સ્થિતિતો ઉલટી અનંત સંસાર રજગવાની થાય છે, મોટે અહુતર છે કે તે રીખોને પોતાના ઘરનાં ચેસવાજ ન દેવા જોઈ અનંત સંસાર રજગવું ન પડે.

શ્રી સુવર્ણગંજનાં અંબ્યપત (૨૬) ને તથા શ્રી ભગવતિ સુ-

પ્યું છે કે “પુસ્તક તો મહાવીરસ્વામી નિર્વાણ પછી લખાણું છે તો અગાઉ તો કાંઈ પુસ્તકની આશાતના થવાની નહોતી” આ લખાણુ પણ ભેદ નિજવનું અત્તાન યુક્ત છે; કારણ કે અહાર લીધીતો શ્રી રિખભદ્રેવના વારાધી પ્રગટ થયેલી છે. ઈતિ.

૬. જાત્રા તિર્થ કહ્યાં છે તે વિષે.

કંઠા પ્રશ્નોત્તરમાં ભેદાએ લખવતી મુત્રનાંથી સાધુની યાત્રા જે બતાવી છે તે ઠીક છે, કારણ કે સાધુ જ્યારે શુન્ય, ગીરનાર, આદિ તિર્થોની યાત્રા કરે છે ત્યારે તિર્થજુર્મીને દેખવાથી તપ, નિયમ, સંયમ, સ્વાધ્યાય, ધ્યાનાદી અધિક વૃદ્ધિમાન થાય છે. શ્રી માતાજી તથા અંતગડદશાંગ મુત્રમાં કહ્યું છે કે જાત્રા સિનુંડને સિદ્ધા આ પાઠથી સિદ્ધ થાય છે કે તિર્થજુર્મી શુભધર્મનું નિમિત્ત છે. કારણ કે એમ ન હોય તો મુનિઓને કાંઈ અણુસણુ કરવા માટે બીજી જગ્યા નહોતી મળતી એમ નહોતું.

વળી શ્રી આચારાંગની નિર્ધુક્તિમાં સર્વ તિર્થની યાત્રા કરવી લખી છે અને નિર્ધુક્તિ માનવાનું શ્રી સમવાસાંગ તથા નંદીમુત્રમાં કહ્યું છે, પરંતુ દુંદુકો નિર્ધુક્તિ માનતા નથી તેથી તેઓ નિરૂપા કટી અનંતસંસારી છે.

તિર્થ એ પ્રકારનાં શાસ્ત્રમાં કહ્યાં છે. ૧ જંગમતિર્થ અને ૨ સ્થાવરતિર્થ. જંગમતિર્થ સંધુ, સાંધવી, આવક, આવિકા, એ ચતુર્વિંશ સંરતે કહીએ; અને સ્થાવરતિર્થ શ્રી શુન્ય, ગીરનાર, આશુ, અટાપદ, સમેતશિખર, મેરુપર્વત, માતુરોત્તર પર્વત, નંદીશ્વરદ્વિપ, શ્વકદ્વિપ વિગેરે છે, અને તેની યાત્રા જંગાચારણુ, વિદ્યાચારણુ મુનિઓ પણ કરે છે.

વળી તિર્થયાત્રાનું ક્ષણ શ્રી મહાકલ્પાદિ શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે. પરંતુ જેતા હૃદયની આંખ ન હોય તે ક્યાંથી દેખે અને કોણુ બતાવે? પછી જેલો કૃમતિ લખે છે કે બર્ષવ તો હાટ સમાન છે ત્યાં

વળી યુગ્મની અંદરથી તીકાના પુંડના અંદરથી એ વળી પછી
મધુર્ધન છવતી કિનારિ યાત્રમાં કરીએ, તો હુંકો મહા અગ્નિની
દુરુદ્ધિ અર્ધિને અમંખ્યાના મધુર્ધન છવતી રિંસા કોંકે તે
પ્રત્યક્ષ છે.

છી અમરગંજ યુગમાં યુગમંડવ અંતો અમરગંજ અંતો કોંકે રીંસા
કોંકે તે વળી.

સોમિશ્વરુવા મિશ્વરુર્ણિવા ઉનામમાળેવા નિનામ
માળેવા કામમાળેવા છિયમાળેવા જંભાયમાળેવા ઉ-
દુવાળેવા વાયણિસગેવા કરેમાળેવા પુષ્વામેવ આસ
યંવા પોનયંવા યાણિણા પરિણેહિત્તા તનો સંજયામેવ
ઓમાનેડ્જા જાવ વાયણિસગેવા કરેડ્જા.

ત્યારે—કિયામ નિયામ હેતુ, કિયામ આતુ, છીંકે આતુ,
મગ્ગમુ આતુ, આરકાર આતુ, માધુએ હોય કરીને મોરું હાંકું,
તો નિયામે કે મોરું અધેવું હોય તો હાંકું મું ? મોરે તો હુમ્મનિઓ
મોરે દુરુદ્ધિ અર્ધિને કોંકે તે મુવ વિધવા છે.

ત્યારે પછી કોય હુંકો વખું છે કે આપકે હાંકું કોઈ નિયામે
કહું નથી? તો મુખ અધેવું પશુ ક્યાં કહું છે તે વળી?

વળી યાત્રમાં દુરુદ્ધિ અંતે રજોહુણુ વસ છવતી નમણુ
મોરે કહું છે અંતે તેને તો દુરુદ્ધિ વાયુકાવતી રસા મોરે કહો
છો તો રજોહુણુ મું વાયુકાવતી રિંસા મોરે વાગે છો! કામરુ કે
રજોહુણુતો આપે કિયામ વાંચાર ફેરવુંજા પેરે.

પ્રક્રમે અંતે તેલો મેંદરિન કોંકે કે મધુર્ધનની આપાનતા
પ્રાપ્તવા મોરે દુરુદ્ધિ કોંકે તે મોરું કોંકે? આ કામરું તેનું અ-
મરુ છે, કામરુ કે કિયારે મોરે આપણથી મેંદરનું મુંદ પુલ્લકે કિયા
પો તેથી આપાનતા વાગે તે વાત સંમરિત છે. વળી તેલું ક

ખું છે કે “પુસ્તક તો મહાવીરજ્ઞાની નિર્વાણ પછી લખાણું છે તો અગાઉ તો કાંઈ પુસ્તકની આચારના ધવાની નહોતી” આ લખાણુ પણ લેઈ નિજવનું અજ્ઞાન યુક્ત છે; કારણ કે અહાર સીપીતો શ્રી ચિખલદેવના વારાથી પ્રગટ થયેલી છે. ઈતિ.

૬. જાત્રા તિર્થ કહ્યાં છે તે વિષે.

કેશ પ્રશ્નોત્તરમાં લેઈએ ભગવતી મુત્રમાંથી સાધુની યાત્રા જે અત્યારી છે તે દીક છે, કારણ કે સાધુ જ્યારે શુરુજય, ગીરનાર, આદિ તિર્થોની યાત્રા કરે છે ત્યારે તિર્થજુની દેખવાથી તપ, નિયમ, સંયમ, સ્વાધ્યાય, ધ્યાનાદી અધિક વૃદ્ધિમાન થાય છે. શ્રી સ્તાલાં તથા અંતગડદ્યાંગ મુત્રમાં કહ્યું છે કે જાત્રા સિવુંડને સિદ્ધા આ પાઠથી સિદ્ધ થાય છે કે તિર્થજુની શુભધર્મનું નિમિત્ત છે. કારણ કે એમ ન હોય તો મુનિઓને કાંઈ અણુસણુ કરવા માટે બીજા જાત્રા નહોતી મળતી એમ નહોતું.

વળી શ્રી આચારંગની નિર્ધુક્તિમાં સર્વ તિર્થની યાત્રા કરવી લખી છે અને નિર્ધુક્તિ માનવાનું શ્રી સમવાયંગ તથા નંદીમુત્રમાં કહ્યું છે, પરંતુ હુંડકો નિર્ધુક્તિ માનતા નથી તેથી તેઓ નિષ્પા કહી અનંતસંસારી છે.

તિર્થ એ પ્રકારનાં શાસ્ત્રમાં કહ્યાં છે. ૧ લંગમતિર્થ અને ૨ સ્થાવરતિર્થ. લંગમતિર્થ સંધુ, સાંધવી, આવક, આવિકા, એ ચતુર્વિધ સંરતે કહીએ; અને સ્થાવરતિર્થ શ્રી શુરુજય, ગીરનાર, આયુ, અટાપદ, સમ્મેતગિખર, મેરુપર્વત, માનુષોત્તર પર્વત, નંદીશ્વરદિપ, ક્યંકદિપ વિગેરે છે, અને તેની યાત્રા લંગાચારણ, વિદ્યાચારણ મુનિઓ પણ કરે છે.

વળી તિર્થયાત્રાનું કથન શ્રી મહાકલ્પાદિ શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે. પરંતુ જેના હૃદયની આંખ ન હોય તે સ્વાધીદેએ અને કોણ અતારે? પછી જેનો કુન્નતિ લખે છે કે જ્યારે તો હાટ સમાન છે ત્યાં

હુંડીનો શીકારખુદાર કોઈ નથી" પરંતુ શાસ્ત્રમાં અખંડ છે કે જ્યાં
જ્યાં નિર્ધરોના જન્મ વિગેરે કલ્યાણક થયાં છે તે તે જુની આવકે
દ્રુમથી; કારણ કે તે પ્રજામની શુદ્ધિ કારણ છે. યદ્યપિ

નિરુકમળ નાળ નિઝાળ જન્મભૂમીરું વંદે
જિનાણું ॥ ણયવસદ સાહુજળ વિરાહિયમ્મિ દેસે
વહુ ગુણેવિ ॥૨૨૫॥

અર્થ—આવક હોતો સંમતી દિશા, જ્ઞાન, નિર્વાણ અને
જન્મકલ્યાણકની જુનિકોને વંદન કરે. વળી સાધુએ કરીને વિરહીન
એવા દેશને વિષે શ્રીગ અહુ ગુણ છતાં પણ ન વેત્તે: આ માથા
શ્રીનરસીસ્વામીના હસ્તદિક્ષિતગિય શ્રીધર્મસમજીની કહેલી છે.

વળી જોયો મુકમલિ કમે છે કે સંવ કાલનો તેમાં કોઈ કામ
નથી અને સંવ કાલનાં કોઈ જન્મએ કંઈ નથી" તેના ઉત્તરમાં
અખવાનું કે જૈનશાસ્ત્રોમાં તો સંવ કાલનાં થણી જન્મએ કહેવું
છે. પૂર્વે શ્રી ભરન ચક્રવર્તિ, હંસીય ગુણ, સગર ચક્રવર્તિ, શ્રી ચાં-
તિજન પૂત્ર ચક્રવર્તિ, રામચંદ્ર, તથા પાંડવો વિગેરે અને પાંચમા
આરામાં પણ આવડ્યા, કુમારપાત્ર, વસ્તુપાત્ર, તેજપાત્ર, અહાર-
નંત્રી વિગેરે એ મહોદ્ધ આરંભથી સંવ કાલીને નિર્વપાત્રાઓ કરી
છે. અને તે કલ્યાણકારી શુદ્ધ પંથના હજી મુખી પ્રવર્તે છે. નિર્વ
પાત્રા નિમિત્તે સંવ નીકળે છે, શાસનની પ્રમાવના થયા કરે છે. પરંતુ
આરંભી છે તે નેત્રવાજાને ઉપયોગની છે આંધવાને ઉપયોગની નથી.

વળી શ્રી ખાલુપુર તથા પાટીમાં દહીં કાચ ખાઈને તપસ્વી-
નું યેજ વાણનાર રીખોતી યાત્રા કરવા મારે હજારો માણસો
એનાસાતા દિવસમાં સીધકુચ વિગેરેના અનંત જીવની હાણી કર-
તા ગયા હયા: તથા શ્રી સીમરીમાં દેવજીખને વાંદવા મારે શ્રી
કુચ માંડવીથી ભાગડીમાઈ સંવ કાલીને આવી હતી ત્યારે તેને
કાંચી અગવતાં, ગુલાબ ઉગાડનાં, સાંતેડ કરીને માનમાં સર્વ

આજ્ઞા હતા. એવી રીતે ફેરલાકે પુંડ્રો સંઘ કાઢી કાઢીને ભાષ
છે તેને વિષે તો તને પૂન્ય માનોછો, જેની ગતિનું પણ કંઈ દેખાણું
નથી (પ્રાયે તો દુર્ગતિ થવી બોધાયે.) અને શ્રી પિત્તરાગ ભગવંત
તો નિશ્ચયે મોક્ષન ગયા છે, જેનો અવિદાર સૂત્રનાં દેકાણુ દે-
કાણુ છે તેની સંઘ વિગેરે કાઢીને યાત્રા કરવાનાં પાપ કહોછે તે ત-
મારા પાપ કર્મનો પ્રત્યક્ષ ઉદય છે. ઇતિ.

૭ શ્રી શત્રુંજય શાસ્ત્રો છે તે વિષે.

સાતના પ્રક્રોતરનાં જોદો નિશ્ચય ક્રમે છે કે “અંશુદિપ પક્ષનીમાં
કેલું છે કે શ્રી ભરતખંડનાં ચૈતાલ્ય પર્વત અને ગંગા સિંધુ નદી
વચ્ચે સર્વે કદા આરાનાં ત્રિછેદ ભાગે તો શત્રુંજય નિર્વ શાસ્ત્રો
દેવી રીતે રહેશે.” આ પ્રક્રોતના ઉત્તરનાં ક્રમવાનું છે તે પાઠ તો
ઉપસક્તિમાં આવે છે : કેનેકે ગંગા સિંધુના કુંડ સિપ્તનકૂટ પર્વત, (૭૨)
ખીસ, ગંગા સિંધુની પેદીશ, પ્રમુખ રહેશે તેવી રીતે શત્રુંજય પાણુ રહેશે.
પરંતુ જોડાયે આ વાત ક્રમી છે તે આ સૂત્રને આધારે ક્રમી છે ?
કારણુ કે શ્રી અંશુદિપ પક્ષની સૂત્રનાં તો ચૈતાલ્ય અને ગંગા સિંધુ
વિના ખીનું રહેશે એન કલું નથી.

જોદો મુદનતિ કહેછે કે પર્વત નદિ રહે, સિપ્તનકૂટ રહેશે : તો
એ મંદનતિને સૂત્રનો પાઠ દેખાણો નદિ કે મુખનાં ક્રમમકુલ
પન્થવ્ય એટલે સિપ્તનકૂટ પર્વત એવું ક્રમ્યું છે અને તે ક્રમે છે કે
સિપ્તનકૂટ પર્વત નદી. થયે છે મુદનતિઓ તમારી શુદ્ધિને ! કે
અસત્ય ઓક્તના અને ક્રમના જરા પણ હરતા નથી !

વળી જોદો ક્રમે છે કે શાસ્ત્રની વસ્તુ વધતી ઘટતી નથી તે પણ
અસત્ય છે. કારણુ કે ગંગા સિંધુનો યદ, ભરતખંડની ખૂનીકા,
ગંગા સિંધુની પેદીશ, અને ક્રવણુ સમુદ્રનું પાણી, વિગેરે વધે ઘટે
છે પરંતુ શાસ્ત્ર છે : તેવીજ રીતે શત્રુંજય પણ શાસ્ત્રનો છે : નારે
પુંડ્રો ! જરા નિશ્ચાત્વ નિંકા છોડીને ભાગો અને મુશ્કો !

વળી જોડા મંદનતિએ ક્રમ્યું છે કે સર્વ “જગ્યાએ સિદ્ધ થયા

છે તો શુભંજયનાં મું વિશેષતા છે. ” તેનો ઉત્તર—તમે ટુંદકો ગુરના
અશુભી રજ મસ્તકે લગાવો છો, અને સર્વ જગતની ધુળ અને
રાખ, તમારા ગુરના પગની રજરૂપ થઈ ચુકેલ છે, મારે તે સર્વ
તમારા મત પ્રમાણે તો ટોપેલ ટોપેલ ભરીને તમારે માથે ઘાલવી
ભોઈએ તે શા વાસ્તે ઘાલતા નથી? અને તો હો જગ્યાએ સિદ્ધ
થયા છે, અને જેમના નામ જાણીએ છીએ તે જગ્યાને તિર્યંજ
માનીએ છીએ. તેમજ શ્રી શુભંજયે સિંધ્યાના અધિકાર જ્ઞાતા છ
તથા અંતગર દશાંગ સૂત્રનાં છે.

વળી શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રના ગીરનાર તથા સમ્મેત શિખરે સિંધ્યાના
અધિકાર પડ્યું છે. આ ચોવીશીના વીશ તિર્યંકર સમ્મેત શિખર
ઉપર નિર્વાણ પદ પામ્યા છે; તથા શ્રી જંમુદિપ પદ્મતીનાં ચિત્ત-
દેવજી શ્રી અટ્ટપદ ઉપર સિંધ્યાનો અધિકાર છે; શ્રી વાસુપુત્ર્ય
સ્વામી ચંપાપુરીએ અને મહાવીર સ્વામી પાવાપુરીએ મોલ
પધાર્યા છે; વિગેરે સર્વ બૂનિદાને અને તિર્યંજ માનીએ છીએ.

વળી તમે પણ હો જગ્યાએ હો નૂનિએ સિદ્ધ થયા હોય
તેના નામ વિગેરે કથન અને બતાવો, અને તે જગ્યાને તિર્યંજ
માનીશું. કારણ કે અને તિર્યંજ માનીએ છીએ; નહિ માનવા-
વાળાને તિથ્યાત્વ જાગે છે એ પ્રત્યક્ષ છે. ઈતિ.

—ૐૐૐૐ—

૮ કૃય બ્ધી કસ્મા શખ્દનો અર્થ.

આદના પ્રશ્નોત્તરનાં લેદા મુદ્દનતિએ “કૃય બ્ધી કસ્મા”
શખ્દ જે દેવ પુત્ર વાંચી છે તેનો અર્થ કેશવને મારે જેન કોઈ
મનુષ્ય ભર સમુદ્ધનાં પદ્યા પછી નીકળવાના કાંકાં મારે તેવી રીતે
કોગટ કાંકાં માર્યા છે, અને અગ્નિની પ્રાણીઓને પોતાના કંદનાં
કસાવવાને મારે સુતપાક નાંખી નાંખીને ખોટા પાનાઓ ભર્યા છે.
પરંતુ તેથી તેની કાંઈ પણ સિદ્ધી થઈ નથી; કારણ કે તેના લખેલા
(૧૬) પ્રશ્નતા ઉત્તર નિચે પ્રમાણે ખુલા છે.

પહેલા પ્રશ્નનાં લખ્યું છે કે “ભદ્રા સાર્થવાદીએ વાવડી મંચ

કોની પ્રતિમા પુછ " તેના ઉત્તરનાં કામવાનું કે વાવડી મધ્યે ગોખલા વિગેરેનાં અન્ય દેવની નૃતિઓ હોયો તેની પૂજા કરી છે અને અદાર નિકળ્યા પછી નાગમુત પ્રમુખની પૂજા કરી છે. તેનાં કાંઈ પણ વિશેષ તથા આજ પણ ઘણી વાગ્યોનાં ગોખલાને વિષે અન્ય દેવોની નૃતિઓ તથા સ્થાનક હોય છે, વળી વૈશ્વવો દ્રાક્ષણો વિગેરે અન્ય નૃતિઓ સ્નાન કરીને તેજ દેહાણુ હિન્ના રડી અંજળી વની દેવને જળ અર્પણ કરે છે તે વાત પ્રસિદ્ધ છે અને તે પણ ખર્ચી કર્મ છે.

બીજા તથા ત્રીજા પ્રશ્નનાં જોડો કુનતિ કામે છે કે " અગિરુંતે કોની પ્રતિમા પુછ " પણ અગે રુંહકો ! તેવ ઉધારીને વેળો તો જણાશે કે મુત્રોનાં અગિરુંતે સિદ્ધતે નમસ્કાર કર્યાનો અધિકાર છે. અને ગૃહસ્થાવાસનાં નિર્ધેર સિદ્ધની પ્રતિમા પુજે છે તે પ્રમાણે અત્રે પણ શ્રી મહિતાય સ્વામિએ કય અહીં કુમ્ભા રાખે કરીને સિદ્ધની પ્રતિમાની પૂજા કરી છે.

૪-૫-૬-૭ ના પ્રશ્નના અધિકારનાં કામ્યું છે કે " મનગન ધરનાં કોની પૂજા કરી " તેના ઉત્તરનાં જાણું જો જ્યાં મનગન ગૃહ છે ત્યાંજ દેવગૃહ છે અને તેને વિષે રહેલા દેવની પ્રતિમા પુછ છે. દેરાસર એ પ્રકારના છે. ધર દેરાસર અને મોટું દેરાસર, તેનાં દ્રોપદીએ પ્રથમ ધર દેરાસરનાં પૂજા કરીને પછી મોટા દેરાસરનાં વિશેષ રીતે સત્તર ભેદ પૂજા કરી છે હાલ પણ એજ પ્રમાણે રીતી પ્રવર્તે છે; ઘણા શ્રાવણ પોતાના ધર દેરાસરનાં પૂજા કરીને પછી મોટા દેરાસરે વંદન પૂજા કરવા જાય છે, દ્રોપદિના અધિકારનાં વસ્ત્ર પહેર્યાની વાત પાછળ કામી છે તે મોટે દેરાસરે જવા યોગ્ય વિશેષ સુંદર વસ્ત્ર પહેર્યા છે પરંતુ " અગાઉ વસ્ત્ર પહેર્યાજ નહોતા, નગન-પણુ નાવા મેડી હતી " એવું જોડા કુનતિએ કહ્યતા કરીને કામ્યું છે તે એવી મદા વિવેકી રાજ્ય પુત્રિને સંભવેજ નહિ એ રીતે તો હાલના નિર્વિવેકી સ્ત્રીઓની છે.

૮ નાં પ્રશ્નનાં કામ્યું છે કે " કીવારે વન મધ્યે કોની પૂજા

કરી." તેનો ઉત્તર ખુલ્લો છે કે વન મધ્યે પોતાને અત્યંત જો દેવ
હોયો તેની નોંધે પુનઃ કરી છે.

૫ માં પ્રશ્નમાં અખ્યું છે કે "કેરી અખ્યુંરે પરેદેરી રાગને
નારી અલી કર્મ કરી દેવ પુનઃ કરવા વાય એવી રીતે કહ્યું તો
ત્યાં પેદુસાં કોની પુનઃ કરી." તેનો ઉત્તર—પ્રથમ પોતાના ધરમાં
(જેન ધણુ વેશવો દાસ પશુ દેવ સેવા રાખે છે તેમ) રાખેલા
દેવની પુનઃ કરીને પછી અદાર નીકળીને મોટા દેવસ્થાનમાં પુનઃ
કરવાનું કહ્યું છે.

૧૦-૧૧ માં પ્રશ્નમાં "કોણીક રાગ અને ભરત અઠવતિતા
અધિકારમાં કય અલી કર્મના રાખ્દ નથી તો તેણે દેવ પુનઃ કર્મ
ન કરી એમ અખ્યું છે." તેનો ઉત્તર—રે સુખો ! એટલુંતો સમજો
કે વંદન કરવા જવાની અત્યંત ઉત્સુકતાને કીધે તેણે દેવ પુનઃ
નહીં કરી હોય તો તેમાં આશ્ચર્ય શું છે ?

આ પ્રમાણે દરેક પ્રશ્નમાં "કય અલી કર્મના" રાખ્દનો
અર્થ દેવપુનઃ એમ સિદ્ધ થાય છે. વળી નવા દુશાંતો અખીને તેજ
અર્થ સિદ્ધ કરીએ છીએ.

૬ શ્રી રાવપરોણી મુત્રમાં સુર્યાભને અધિકારે સુર્યાભ દેવતા
પુનઃ કરીને પાછો વળ્યો ત્યારે વધેલો પુનઃતો સાનાત તેણે અળી
પીઃ ઉપર સુન્યો એમ મુત્ર પાઃ છે, તે જગ્યાએ પશુ અળી પીઃ
એટલે પુનઃપદારની પીડીશ એમ અર્થ થાય છે.

૭ ધતિ પ્રતિક્રમશુ મુત્રમાં મંદિયાગડિઆળ અને વલીપાગડિ
આળ એવા પાઃ અખ્યા છે ; તેમાંના પેદુસા પાડનો અર્થ—લી-
ખારીઓને વાસ્તે હાંકણીનાં રાખેલું અખ સાધુઓએ ન વડોરવું.
અને બીજા પાડનો અર્થ—દેવ આગળ નૈવેદ્ય ધરેલું અથવા તે
નિમિત્તે કાઢેલું અખ સાધુઓએ ન વડોરવું એમ થાય છે.

૮ દાન નાણા ગ્રંથમાં કહ્યું છે કે. પૂજાર્થના મપયાંનાં.
ઉપદાર વલીમમૌ. એમ અળી રાખ્દનો અર્થ પુનઃ થાય છે.

૯ નિસીવ તથા આપરપક નિર્યુક્તિનાં પશુ અલી રાખ્દે દેવ
આગળ ધરવાનું નૈવેદ્ય કહ્યું છે.

૫ વાસ્તુક શાસ્ત્રનાં તથા જ્યોતિષ શાસ્ત્રનાં પણુ ઘર દેવતાની પૂજા કરી. ભૂતને અર્ગીઘન દઈને ઘરનાં પ્રવેશ કરવાનું કહ્યું છે. પંદુરંત.

ગૃહ પ્રવેશં સુવિનિતિ વેપઃ સૌમ્યેયને વાસર
પૂર્વ ભાગે ॥ કૂર્યાદ્વિવા આલય દેવતાર્ચા કલ્યાણ
ધી ભૂત વર્તી ક્રિયાચ ॥

આ રસોડનાં પણુ અર્ગી રાખ્તે નૈવેદ્ય પૂજા થાય છે.

આ ઉપર અતાયેલા મથળા દર્શાવેથી “ કય અડી કમ્ના ” રાખ્તો અર્થ દેવ પૂજા સિદ્ધ થાય છે. પરંતુ જોડા નિતરે નૂર્ખાને વિષે શિરોનાર્ગી વર્તેને કય અડી કમ્ના અર્થે “ જળ કોમળા કર્યા ” એવો અર્થ કર્યો છે. વળી કય કોડિય મંગળ અર્થે “ કોતક મંગલીક પાણીની અંજળી ભરી કોમળા કીધા ” એવો અર્થ કર્યો છે તે તમામ નિથ્યા છે. કોઈપણ કોષનાં તેનો અર્થ કરેલો નથી, તેમ કોઈપણ પંક્તિ એવો અર્થ કરતા નથી. પરંતુ ટુંકકો મહા નિથ્યા દૃષ્ટિએ ગ્યાકરણ કાવ્ય. કોષ મિગરેના માન વિના અર્થનો અનર્થ કરી હિત્સુવ પ્રકાશા કરી અનંત સંસારી થાય છે.

વળી નાન માળાનાં કાગડોને અડી બુદ્ધ કહ્યો છે; તો રે ટુંકકો! નૂર્ખતા સરદારો તમારા કહેવા પ્રમાણે તે શું પાણીના કોમળા આપ છે કે પીડી આપ છે? નહિ, તેમ નથી પણુ તેઓ દેવ આગળ ચડવેલી વસ્તુના આતાર છે તેથી તેનું નાન અડી બુદ્ધ છે. અતે તેણે કરીને પણુ અડી કમ્ના રાખ્તો અર્થ દેવ પૂજા સિદ્ધ થાય છે.

વળી જોડા મુદ્દનતિએ દ્રોપદીના અધિકારનાં કખું છે કે “ નાહી અતે પછી પીડી ચોપરી ” જુઓ! તેની નૂર્ખાઈ! કે નાહ્યા પછી પીડી ચોળવી એ ઉચિત હોયજ નહિ. એવી ક્લેષના તો આલુસનજી આગક પણુ ન કરે. પરંતુ જેમ કોઈ મનુષ્ય

એક વખત શુક્ર ઓણે છે અને તે છુપાવવા વાસ્તે વારંવાર શુક્ર ઓણવું પડે છે તેમ ફક્ત એક અર્થ ફેરવવા માટે જોત મનનાં આપે તેમ વારંવાર ક્રમમાં જોતમણ્ણએ સંસાર વધી જવાનો કોઈ પાશુ રૂપ આપો નથી.

આગળ જોઈ શકે કે જમ્યું છે કે “સમ્યક્ત દષ્ટી અન્ય દેવને પૂજે છે” તે મિથ્યા છે. કારણ કે અન્ય દેવને આવક પૂજે નહિ. મિથ્યા દષ્ટી હોય તે પૂજે. અને આવકે ગુરૂ મહારાજના કુબે છે આગાર સહિત સમ્યક્ત ઉચ્ચ હોય તે શાસન દેવતા પ્રમુખ સન-કિત દષ્ટીની ભક્તિ કરે છે તે સાર્વભીના સંમંથે કરીને કરે છે, તેને અન્ય દેવ કહેવાતા નથી, વળી જે કોઈ સમ્યક્ દષ્ટી કોઈપણ અન્ય દેવને માનશે તે દેવતા ક્યાંતો સમ્યક્ દષ્ટી હશે અથવા તો કોઈ ઉપક્રમ કરવાવાળો હશે, તેને માટે આવકને “દેવાલીઓગેણું” આગાર છે; પરંતુ તુંગીઆ નગરીના આવકોને શું કદ આવી પડ્યું હતું જે અન્ય દેવને પૂજ્યા? જોડો મુદ્દમતિ કહે છે કે “ગોત્રદેવ પૂજ્યા” તે ક્યા પાંતો અર્થ છે—ગોત્ર દેવતા કોઈપણ આવકે પૂજ્યા હોય તો મુત્રપાદ દેખાડો, કારણ કે અન્ય દેવને આવક પૂજે નહિ.

છેવટે મૂર્ખ જોડાએ તુંગીઆ નગરીના આવકે ધરતા દેવ પૂજ્યાની ખામતમાં કુતર્ક કર્યા છે તે તેની મૂઢતાની નિશાની છે. પરંતુ પોતાના ઘર માંહેલા જન ભૂવનમાં અરિહંત દેવની પૂજા તેણે કરી છે એ નિઃસંસય છે.

વળી શ્રી ઉપારાક દુશાંગનાં આગુંદ આવકોને અધિકારે જે પાઠ છે, તે પ્રમાણે સર્વે આવકોને માટે જાણવો, માટે મૂદમતિ જોડાએ ગોત્ર દેવતાની પૂજા તો આવકોને માટે દરાવી અને જન પ્રતિમાની પૂજા નિંદી તે મહા મિથ્યા દષ્ટીનું ક્ષણ છે. ઈતિ.

—૦૦૦૦૦૦૦—

૯. સિદ્ધાયતન રાખ્દનો અર્થ.

નવના પ્રશ્નોત્તરમાં જોડા મુદ્દમતિએ સિદ્ધાયતન રાખ્દનો અર્થ

દેશવત્રા નામે યજુર્વેદ યુક્તિઓ કરી છે, પરંતુ તે તમામ ગુડી છે. શારણ કે સિદ્ધાપતન નામ ગુણ નિષ્પન્ન છે. સિદ્ધ કેમ સાધવતી અરિહંતની પ્રતિમા તેનું આપતન કેમ થર તે સિદ્ધાપતન આ પ્રમાણે તેનો અર્થ છે. જોડા દુનિતિએ સિદ્ધાપતન નામ ગુણ નિષ્પન્ન નથી એમ દર્શાવવા નામે શિવમદત્ત તથા સંજતિ રાગ વિગેરેનું દ્યંત આપેનું છે, કે જેમ તે નામ ગુણ નિષ્પન્ન બહુતા નથી તેમ સિદ્ધાપતન નામ પણ ગુણ નિષ્પન્ન નથી, તે તેનું અખંડ અસત્ય છે. શારણ કે વસ્તુ નિરૂપણ નામ શાસ્ત્રશાસ્ત્રોએ સિદ્ધાંતોને વિષે કહ્યાં છે તે ગુણ નિષ્પન્ન છે. જેમ. ૧ અરિહંત, ૨ સિદ્ધ, ૩ આચાર્ય, ૪ ઉપાધ્યાય, ૫ સાધુ, ૬ સાનાયક ચારિત્ર, ૭ છેદોપ અધ્યાત્મીય ચારિત્ર, ૮ પરિહાર વિગુદ્ધિ ચારિત્ર, ૯ મુક્ત સંપ્રસાદ ચારિત્ર, ૧૦ યથા પ્રયાત ચારિત્ર, ૧૧ નંદુદિપ, ૧૨ કવણ સતુક, ૧૩ ધાતડી ખંડ, ૧૪ કાલો દધિ સતુક, ૧૫ વ્રતવર સતુક, ૧૬ દધીવર સતુક, ૧૭ ભીરવર સતુક, ૧૮ વાણી સતુક, ૧૯ શ્રાવકના ખાર વ્રત, ૨૦ શ્રાવકની અર્ગીઆર પરિમા, ૨૧ અર્ગીયાર અંગના નામ, ૨૨ ખાર ઉપાંગના નામ, ૨૩ મુલ્કીનવંત પર્વત, ૨૪ મહા હીમવંત પર્વત, ૨૫ રૂપી પર્વત, ૨૬ નિવંધ પર્વત, ૨૭ નિલવંત પર્વત, ૨૮ નવકાર શી પ્રમુખ દશ પથ્યાણુ, ૨૯ કલેશ્યા, ૩૦ આઃ કર્મ વિગેરે વસ્તુઓનાં નામ જેમ ગુણ નિષ્પન્ન છે તેમ સિદ્ધાપતન પણ ગુણ નિષ્પન્ન નામન છે.

ખીન શૌરીક નામ કથા નિરૂપણનાં, શિવમદત્ત, સંજતી રાગ વિગેરે કહ્યા છે તે ગુણ નિષ્પન્ન પણ હોય છે અને અગુણ નિષ્પન્ન પણ હોય છે શારણ કે તે નામ તેમના માત પિતાએ આપેલા હોય છે.

૩૦ પ્રશ્નનાં મહા પુરુષા આમત અખંડ તો તે મહા પાપના કરનારા હતા તેથી મહા પુરુષા કહ્યા છે, તેનાં કાંઈ આયક નથી, પરંતુ તે વાતનું જ્ઞાન જે જ્ઞાન શાસ્ત્રની શૈલી બાહ્યતા હોય અને અપેક્ષા સમજતા હોય તેને થાય. લેઝનસર સરખા મૃદાવાદી અને સ્વનતિ કલ્પનાએ અખતારને સ્વાધી થાય!

૪ થા પ્રશ્નનાં કહેલા અવત્તર વિભાવના નામ ગુણ નિષ્પન્ન

છે, અને તેને દ્વિપ સમુદ્રના નામ સાથે સંબંધ હોવાનું કાંઈ કારણ નથી.

૫ શ્રી અનુયોગદ્વારમાં કહેલા ગુણ નિધન નામના ભેદમાં સિદ્ધાપતન નામનો સમાવેશ થાય છે.

૬ ભરતાદિક વિજ્યોમાં માગં ૧ વરદામ ૨ અને પ્રભાસ ૩ એ ત્રિયો કહ્યા છે તે લૌકિક તિર્થ છે, તેને માનવાનું સમ્પદ્ દર્શીને શું કારણ છે? હે! મુઠ! મુંઠકો! કાંઈક વિચાર કરો, કે જેમ અન્ય દર્શનીઓમાં આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, બ્રહ્મચારી, વિગેરે કહે છે, અને શાસ્ત્રકારો પણ તેને સાધુ કહીને ખોસાવે છે, તો તેથી શું તે જૈન દર્શનના સાધુ કહેવાશે? ને તે વાંદવા યોગ્ય થશે? તેમજ માગંધાદિક તિર્થ સમજના.

૮ શ્રી શિવભાનન ૧ ચંદ્રાનન ૨ વારીપેણુ ૩ અને વર્ધમાન ૪ એ ચાર નામજ સાચી જીન પ્રતિમાના છે. કારણ કે દરેક ચોવીશીમાં પંદર ક્ષેત્રમાં થઈને એ ચાર નામ લાભે છે. માટે તે ખાખતમાં જોવાના કુતકો જુદા છે.

૯ મા પ્રશ્નમાં મુઠમતિ લખે છે કે “દ્વાપદિના દેહેશ મધ્યે પ્રતિમા હતી તો તેને સિદ્ધાપતન ન કહ્યો અને જીનધર કેમ કહ્યો ” તો રે મુઠ! જીનગ્રહ તે અરિહંત આશ્રી નામ છે, અને સિદ્ધાપતન તે સિદ્ધ આશ્રી નામ છે તેમાં ખાધક શું છે? નિકેવળ કોંકરના કુતકો કરી ભોળા લોકોને ફંદમાં ફસાવવાનો જોડાએ ઉપાયજ કરેલો છે.

૧૦ મા પ્રશ્નમાં “ધર્માસ્થી, અધર્માસ્થી વિગેરે અનાદી સિદ્ધતા નામ કહીને તેને સિદ્ધ દર્શવીને તમે કેમ વાંદતા નથી” એવું જોડા અશાસ્ત્રીએ લખ્યું છે, પણ તે ખાખતને સિદ્ધાપતન રાષ્ટ્ર સાથે કાંઈ પણ સંબંધ નથી, અને તેને વંદન હોયજ નહિ; પરંતુ તમે મુંઠકો નમોસિદ્ધાણું કહો છો ત્યારે તો તે ધર્માસ્થી અધર્માસ્થીનેજ નમસ્કાર કરતા હશો એમ તમારે મતજ દેરે છે.

વળી લખ્યું છે કે “અનંતા કાળની સ્થિતિ છે અને સ્વયં સિદ્ધ અણંદીયા થયા માટે સિદ્ધાપતન કહીએ” તો રે મહામુઠો! અ-

નાદિ કાળની સ્થિતિવાળી અને સ્વયંસિદ્ધ એવીતો અનેક વસ્તુઓ છે, વિમાનો છે, નર્કવાસા છે, પર્વતો છે, દ્વિપો છે, સમુદ્રો છે, ક્ષેત્રો છે. તો તેને કોઈને કોઈપણ જગ્યાએ સિદ્ધાયતન કહ્યા નથી. માટે દુંઢકો ! જો ચલુ ઉઘાડીને જોશો તો જણાશે કે ક્ષત સાન્ધતી. જનપ્રતિમાના ભુવનનેજ સિદ્ધાયતન શાસ્ત્રમાં કહેલ છે, અને તેથી જ તેનો અર્થ એમ કરીએ છીએ તે સત્ય છે.

આ પ્રશ્નને અંતે જોશોરિખ લખે છે કે “ વૈતાલ્ય પર્વત ઉપર ના નવકુટમાં એકનેજ સિદ્ધાયતન કહ્યો છે ખીજાને નથી કહ્યા તેનું કારણ કે ખીજા કૂટ દેવદેવી અધિષ્ઠીત છે તેથી તેના નામ ખીજા કહ્યાં છે, અને આ કુટ ઉપર કાંઈ નથી તેથી તેને સિદ્ધાયતન કૂટ કહ્યો છે.” પણ કુમતિઓ ! ખતાવો જે ક્યાં કહ્યું છે કે ખીજા કુટ ઉપર દેવદેવી છે; અને આ કૂટ ઉપર નથી; મનકલ્પિત વાતો કરીને અસત્યનું સ્થાપન કરવું તે કદી પણ થવાનું નથી. આતો જેમ કોઈ મનુષ્ય લીલાગર ભાંગપી તેના કેદમાં ગાંડો થઈ જવા ગપાટા હાંકે તેવો એક ગપાટો હાંક્યો જણાય છે; પરંતુ ઉપરની હકીકતથીતો સિદ્ધાયતન નામને ઉલટી પુટી મળે છે, કારણ કે જે કૂટ ઉપર સિદ્ધાયતન હોય છે તે કૂટનેજ શાસ્ત્રકારે સિદ્ધાયતન કૂટ કહેલા છે.

રે દુંઢકો ! છવટે લખવાનું એટલુંજ કે શ્રી જ્વાલીગમ સૂત્રમાં સિદ્ધાયતનનો વિસ્તાર સાથે અધિકાર છે તે જરા ધ્યાન દઈ તપાસ કરી વાંચશો તો સ્પષ્ટ માત્રમ પડશે કે તેમાં (૧૦૮) સાન્ધતા જનખીંબ છે, અને ખીજાપણ ધણા દેવો જીવધાર આમરધાર વિગેરેની મુર્તિઓ છે અને તેથીજ એમ નિર્ણય થાય છે કે સિદ્ધની પ્રતિમાના ભુવન માટે સિદ્ધાયતન કહ્યું છે.

વળી ધણા દુંઢકો સિદ્ધાયતનમાં સાન્ધતી જનપ્રતિમા માને છે તેમજ તેને સિદ્ધાયતન કહે છે, પરંતુ જેમલે તો તે વાતનો પણ સંપૂર્ણ રીતે નિષેધ કર્યો છે, તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે જેમલે મહા ભારે કર્મી હતો એમાં કાંઈ શક નથી.

૧૦ ગૌતમસ્વામી અષ્ટાપદે ચડ્યા તે વિષે.

આ દસમા પ્રશ્નમાં જોડમણ કુમતિ લખે છે કે “ભગવંતે ગૌતમ સ્વામીને કહ્યું કે તમે અષ્ટાપદની યાત્રા કરો તો તમને કેવળરાત્રિ ઉપજે” આ લખવું મહા અસત્ય છે. શાસ્ત્રોમાં તો એમ લખ્યું છે કે “એકદા શ્રી ગૌતમસ્વામી ભગવંતથી જુદા કોઈ સ્થળે ગયા હતા ત્યાંથી જ્યારે ભગવંતની પાસે આવ્યા ત્યારે દેવતાઓ પરસ્પર વાતો કરતા હતા કે ભગવંતે આજે વ્યાખ્યાનાવસરે એવું કહ્યું છે કે જે ભૂચર પોતાની લખિધથી શ્રી અષ્ટાપદ પર્યતની યાત્રા કરે તે તે જ ભવમાં મોક્ષગામી થાય. આ વાત સાંભળીને ગૌતમસ્વામીએ અષ્ટાપદ જવાની ભગવંતની પાસે આરા માગી, ત્યારે ભગવંતે ઘણા લાભનું કારણ બાણી આપી દીધી ; જ્યારે યાત્રા કરી તાપસોને પ્રતિબોધી ભગવંતની સમીપે આવ્યા ત્યારે (૧૫૦૦) તાપસોને કેવળરાત્રિ ઉપજ્યું; ગૌતમસ્વામી ઉદાસ થયા કે મને કેવળ રાત્રિ ક્યારે થશે ? ત્યારે શ્રી ભગવંતે દ્રુમપત્રિકાધ્યયને તથા શ્રી ભગવતી સુત્રમાં ચિરસંસિદ્ધોસિમેગોયમા ઈત્યાદિ પાઠોક્ત કહીને ગૌતમને સ્વસ્થ કર્યા.” આ અધિકાર આવશ્યક, ઉત્તરાધ્યયન નિર્ણુક્તિ, તથા ભગવતીવૃત્તિમાં કહ્યો છે, પરંતુ ભાગ્યહીન જોડાને કેમ દેખાય, કાગડાનો સ્વભાવજ છે કે દ્રાક્ષને છોડીને ગંદકીમાં ચાંચ દેવી.

પછી જોડો નિમ્ન લખે છે કે “ભગવંતે પંચમહાવ્રત અને પચવીસ ભાવનારૂપ ધર્મ શ્રેણીક, કોણીક, શાળિભદ્ર પ્રમુખની આગળ કહ્યો છે, પરંતુ જનમંદીર ખનાવવાનો ઉપદેશ દીધો નથી” આ લખવું મહા સુર્પતાઈનું છે કેમકે શું ભગવંતને એમની પાસે મંદીર ખનાવવાનો ઉપદેશ દેવાનું જરૂરી કામ હતું ? તોપણ તેઓએ ખનાવેલા જનમંદીરોનો અધિકાર સુત્રોમાં ઘણી જગ્યાએ છે તે નીચે પ્રમાણે.

૧ શ્રી આવશ્યક સુત્ર તથા યોગશાસ્ત્રમાં શ્રેણીકરાગ્નના કરાવેલા જનમંદીરનો અધિકાર ચાલેલો છે.

૨. શ્રી નહાનિસીધ સુત્રનાં કહ્યું છે કે જનમંદીર ખતાવવા
વાળા આરના દેવજોડે સુધી જાય છે યતઃ

કારંપિજિણાયણોહિં, મંડિઆસન્નમેયણિવદ્દં ॥

તાણાહચઝકેણ, સહુગચ્છેડજઅચ્ચુયંજાવનપરં ॥

અર્થ. જન મંદીર કરાવીને પૃથ્વી પદ્મનીત કરીને અને ઘ
નાદીક ચારે (ઘન, શિયળ, તપ, ભાવ) કરીને શ્રાવક અચ્ચુત^૧
દેવજોડે સુધી જાય, ઉપરાંત ન જાય.

૩. શ્રી આચર્યક સૂત્રનાં વગ્ગુર શ્રાવકે શ્રી પુરિમતાલ નગર-
નાં શ્રી નક્ષિતાયજીવું જનમંદીર ખતાવીને થણા પરિવારે પુન્ત જ-
ન પુણ કર્યાનો અધિકાર છે યત.

તત્તોયપુરિમતાલે, વગ્ગુરહસાણઅચ્ચણપાડિમં ॥

માલ્લિજિણાયણપાડિમા, અન્નાએવંસિવહુગોટ્ટી ॥૨૫॥

૪. શ્રી આચર્યકનાં ભરત ચક્રવર્તિએ જનમંદીર ખતાવ્યાનો
અધિકાર કહેલો છે યતઃ

ધુમસયમાડગાણં, ચઝવીસંચેવજિણથરેકાસિ ॥

સન્નજિણાણંપાડિમાં, વન્નપમાણોહિંનિયણહિં ॥૮૯॥

અર્થ.—સો ભાઈઓના સો સ્થુલ^૨ અને ચોવીસ તિર્થંકરના
જનમંદીર તેનાં સર્વ તિર્થંકરની પ્રતિમાઓ પોતપોતાના વર્ણ તથા
શરીરના પ્રનાણપુન્ત ભરત ચક્રવર્તિએ શ્રી અષ્ટાપદ પર્યંત ઉપર
ભરાવેલી છે.

૫. તેજ સુત્રનાં પ્રભાવતી રાણીએ જનમંદીર ખતાવ્યાનો
તથા નૃત્યાદિક^૩ જનપૂજા કર્યાનો અધિકાર છે યતઃ

૧ આરના દેવજોડેનું નામ અચ્ચુત દેવજોડે છે. ૨ દેશસર.
૩ નૃત્ય પુજા એ સતરભેદી પુજા નાંહેલી (૧૬) ની પુજા છે.

અંનેરુરચેહરંકારિયં પમાવનિગ્ધાનાનિરંદ્ર

અચેહઅત્યાગેવોનચહરાયવોળંવાયેહ

અર્થ—અંનેરુરચે હરંકારિયં એટલે અત્યંતીર અત્યંત
કે પ્રભાવની રાણી ત્યાગે પ્રભુતાને જે તે મંદીરનાં અર્ચક
એકે અત્યંતરાણી તોએકે અંતે રામા એને વીણુ વગવેકે

૬ પ્રભાવદુરગતો અંતેક આયક આગિત્યે અત્યંતીર ન
ત્યાગતો તથા દુગા કર્ણતો અધિકારકે.

૭ તેમ મુખનાં દારણનાં અત્યંતીર દુગાતો અધિકાર
પણ કે.

૮ યાગિન્યત્ત કર્ણ અત્યંતીર તેમજ દુરણુ રતના અ
ત્યંતીર હરંકારિયં અંતે એ મંદીર યાગિન્યત્ત એટલે અંતે ૬
એએદુરગતિ દેવનિત્યત્ત સ્થા તથાએ હું વડયાગિન્યત્ત અધિકાર

પ્રવાનનિકારેન, સપહંશવિવહેતવે ॥

ત્રેવાલયંચચક્રેતો,નિજવૈત્તગૃહોપનં ॥૧૦૮

કિલ પ્રભાણે કથા કરં મું નેત્ર દુરગતિયે યાગિન્યત્ત અધિકાર
તથી એહું હોય : કથા દુરગતો એકે કે અંતે યાગિન્યત્ત અધિકાર ત
તથા તથી તે મંદીર દુરગતો યાગિન્યત્તો અધિકાર એ ન્યાયએ
કે તથી તે કરં નેત્ર દુરગતિયે યાગિન્યત્તો અધિકાર આ પ્રતો
તથા એકા પ્રતનાં વચ્ચેકે તે મું નેત્ર તથા એકાત્મનાં યા
ગિન્યત્તો અધિકારકે કે એનાં વચ્ચેકે કે યાગિન્યે અત્યંતીર
તથી તથાઆ !!

વર્તી એકે દુરગતિ એકે કે = તથાએ એકેકેકે હું કે હું
આર નોય એકે તથાએ ત તથા એકે તથા હું કે અત્યં
તીર તથાએ વચ્ચે કે તે તથા ત તથા તેતો ઉત્તરનિધિર તથા

૧ રાણીએકે દેવતા તથા ૨ પ્રભાવ મંદીરના મંદીર
૩ દુગા ૪ વીણુ હુંકો યાગિન્યત્તો અધિકાર અંતેકે.

રાજાની ભક્તિ વંદના કર, ચૌદહજાર સાધુઓની ભક્તિવંદના કર
જેણે કરીને તું નરકે ન જાય. તો વિચારો કે ભગવંતની તથા સાધુ-
ઓની ભક્તિ વંદના નરકે દૂર કરવાને સમર્થ ન થઈ તો યાત્રા કે-
રવાથી નરકે દૂર કેમ યાય? માટે ભગવંતે તે કાર્ય કહેલું નથી.
અને જેહા મુહમતિના કબરા પ્રમાણે તો ભગવંતની તથા સાધુ-
ઓની વંદના ભક્તિથી પણ કાંઈ પુન્ય મેંધાતું નથી (કારણ કે તે
કાર્ય પણ ભગવંતે શ્રેણીક્રમે અનામ્યું નથી) તો હુંલકો મુખમાંથીને
લોગસ્ત, નમુશ્શુલું, નવકાર મંત્ર, શા વાસ્તે પેહે છે તેનાથી કાંઈ
તમારા મત પ્રમાણે તમારી (નિશ્ચય થયેલી) નરકે દૂર થઈ રાકવાની
નથી. વળી આ વાત અત્રીસ મુત્રમાં ન છતાં જેહાએ કેમ કબી
છે? કારણ કે તે બીજા મુત્રો ગ્રંથો તથા પ્રકરણો વિગેરે માન્ય
કરતો નથી.

વળી જેહા હુંલકે કહે છે કે 'સૂર્યકીરણના પુદ્ગળ દ્વારમાં તો
આવતા નથી તો તેને પકડીને ગૌતમસ્વામી શીરીને ચર્યા' તેને
અમે પુછીએ છીએ કે જે હવ આસે છે તેને ધર્માસ્થીકાય સદાય
દે છે એવું જૈનશાસ્ત્રોનાં કહેલું છે તો શું હવ ધર્માસ્થીકાયને પકડીને
આસે છે? નહીં. તેવીજ રીતે જંવાચારણુ કબ્બિવાળા સૂર્યના કીર-
ણોની નિશ્ચાએ અવલંબીને ઉત્પત્તે છે તે પ્રમાણે ગૌતમસ્વામી પણ
અષ્ટાપદ પર્વન ઉપર ચર્યા છે.

વળી ભગવંતી મુત્રમાં તો જંવાચારણુ તથા વિદ્યાચારણુ એ
એનોજ અધિકાર છે, પરંતુ ઉપક્રમણુથી બીજા ધણુ પ્રકારના ચા-
રણુ મુનિઓ જૈનશાસ્ત્રોનાં કહે છે તેનાં નાન, જ્યોત્યારણુ, જ-
ળચારણુ, પુષ્પચારણુ, શ્રેણીચારણુ, અગ્નિશિખાચારણુ, ધુત્રચારણુ,
નરકતંતુચારણુ, ચક્રનણુ જ્યોતિરશિનચારણુ, વાયુચારણુ, નિહારચ-
રણુ, મેધચારણુ, ઓસચારણુ, તથા ક્ષણચારણુદિ જાણુવા; તેનાં
ધુત્રવર્તી તે તિર્યગ અવવા ઉર્ધ્વગમન કરવાને ધુત્રનું આલેખન ક-
રીને જે અરુપસિત ગમન કરે તેને ધુત્રચારણુ કહે છે. તથા ચંદ્ર,
સૂર્ય, ગ્રહ, નક્ષત્ર, તારાદીકની તથા બીજી કોઈપણ જ્યોતિના કિ-
રણોનો આશ્રય કરી ગમનાગમન કરે તેને ચક્રનણુ જ્યોતિરશિન-

આમણુ કહ્યોછે. એન સામો અથવા કિયમંદો ને દિયાને વિષે વા-
પશે નવો દોષ ને દિશાએ નેજ આકાશ પ્રદેશની શ્રેણીને આમણ
કરીને તેની સાથેજ આજ નેતે વાયુઆમણુ કહ્યોછે; તેજ પ્રમાણે જા-
પાચામણુ સુર્યના કિરણની નિશાએ કરી અવલંબીને કિયેછે. ૧

શ્રી ભગવતી સુવર્ણા સનક ચીત્રે કિયે પાંચમે કહુંછે કે સં-
ધતા કાર્ય માટે સાધુ કામ્યી શોભેતો પ્રાથશ્વિન કાગણુ નથી વળ

મેં જ્ઞાનામણકેતિપુરિમે અસિચમ્મપાયગહાયગચ્છે

જ્ઞાણવામેવ અણગારો વિમાદિ અણા અસિચમ્મપાયહથ્ય

કિચ્છાણં અણાણેણં રુદ્ધે વેદાસં રુણ્ણં જ્ઞા ? હંતા રુણ્ણં જ્ઞા

અર્થ—તેમ કોઈ પુરુષ અસિ ને તરવાર એને ચર્મપાત્ર ગ-
ણુ કરીને વાપ. તેમ ભાવી આત્મા અણુગાર ને તે અસિ, ચ-
ર્મપાત્રછે કાચેત વિષે તેને એવા (સંધારીકેતે કાર્ય) પોતે આકાશને
વિષે કિયેછે કેવ વાપ ? હા જોતમ ! વાપ. કિયર પ્રમાણે ભગવંતે કહ્યા
છતાં તેલો અક્ષરહીન કોમછે કે કામ્યી શોભવાથી સર્વન પ્રાથશ્વિન
કાગેછે પણ તેણુ સર્વન કોમકુંછે તે શુદ્ધુછે.

આ પ્રકારે એને (૧૫૦૦) વાપસ દેવગી થયોછે તે આમન
ખોટી કાવવા માટે તેલો કોમછે કે મનદાવીર સ્વામીને તો સા-
નગે દેવગીની સંપદાએ એને જો જોતમ સ્વામીના શિષ્ય કહેશો
તો તેને પણ મિશ્તાંતમાં કાન કાન પાંચમે શિષ્ય કહ્યોછે તેના
ઉત્તર—મદાવીર સ્વામીના શિષ્ય સાતમે દેવગી મોમે ગયોછે તે
સન્યછે, પરંતુ જોતમ સ્વામીના શિષ્ય તેથી શુદ્ધછે; આ વાત સ-
નગવાસાં ન આવી તે નિધ્યાન્વતો કિયછે, એને જોતમ સ્વામીને
પાંચમે શિષ્ય મિશ્તાંતમાં કાનકાન કહ્યોછે એન શોભવતી કોમછે
તે અસન્યછે. કારણકે કોઈપણ સુવર્ણા જોતમ સ્વામીના પાંચમે
શિષ્ય કહ્યા નથી. કહ્યા દોષ તો એક વચ્ચાએ તો દેવાડો ? વા-
રો ! શોભવતી દેવાતાં પ્રીય ! !

વળી શ્રી કલ્પસુત્રનાં જાતન સ્વાનીતે જે પાંચસે શિષ્યનો પરિચાર કહ્યોછે તે દિક્ષા સેતી વખતનોછે પણ અથા યજ્ઞને તો (૫૦૦૦૦) કેવળીની સંપદા જાતનસ્વાનીતે ગ્રંથોનાં કહેલીછે. ઈતિ.

૧૧ નમુદ્યુગ્ના પાછલા પાઠ વિષે.

જેલો મુદ્ધનતિ (૧૬) ના પ્રશ્નનાં ક્રમેછે કે “નમુદ્યુગ્નાં અધિક પદ વધાર્યોછે” આ કખાણુ અસત્યછે. કારણકે અત્રે નમુદ્યુગ્નાં કાંઈ પણ પદ વધાર્યું નથી. નમુદ્યુગ્નું તો ભાવ અરિહંત વિધનાનોની સ્તુતિછે અને જે છેલ્લી ગાથાછે તે દ્રવ્ય અરિહંતની સ્તુતિનીછે. દુંદકો દ્રવ્ય અરિહંતને વંદણા કરવી નિષેધ કરેછે કારણકે તેઓ તેને અસંજતી સમજેછે એ ઉપરથી એમ જણાયછે કે તેઓની ખુદ્ધિજ્ઞ યજ્ઞ ગણેલીછે. શ્રી નંદીસુત્રનાં છઠ્ઠીશ આચાર્ય જેનાંથી ચોવીશ સ્વર્ગનાં દેવતા થયાછે તેને નમસ્કાર કર્યોછે તો નમુદ્યુગ્ના પાછલાપાઠનાં શું નિર્યાછે. જો દુંદકો આ કારણથી નંદીસુત્રને પણ જુડું કહેશે તો જરૂર તેણે નિર્યાત્વરૂપી મદીશપાત કરીને ખોટી કવરી કરવી શરૂ કરીછે એમ જણાશે.

વળી દુંદકો પોતાના શુદ્ધ્યો જેઓ મરી ગયેલાછે, અને જેઓ જિનાઝાના ઉત્થાપક નિજવ હોવાથી અમારી સમજ પ્રમાણુ તો નર્ક તિર્યચાદિ ગતિમાંજ ગયા હશે, પણ સુખ દુંદકો તેને દેવ ગતિમાં ગણેલા સમજતા હોય તો તેને તેઓ વંદણા કેમ કરેછે, કારણ કે તે અસંપત્તી. અવિરતી અપચ્ચખાણીછે; કદાચ દુંદકો કહેશે કે અત્રે તો તે શુદ્ધ્યને નમસ્કાર કરીએ છીએ તો જે મુઠો અમારી વંદણા પણ તિર્યક પદનેજછે અને તે સત્યછે, વળી તેથી કરીને દ્રવ્ય નિલેપો પણ વંદનીક કરેછે.

શ્રી આચર્યક સુત્રનાં નમુદ્યુગ્નાં છેલ્લી ગાથા સહીત પાઠ છે અને તે પ્રમાણુજ અત્રે કહીએ છીએ નામે જોડા મુદ્ધનતિનું લખવું તદન નિર્યાછે.

પ્રશ્નને અંતે નમુદ્યુગ્નું કંઈ કહેલુંછે તે આખતનાં કોગરનું કોખાણુ કંઈ પણ તે મૂદ્ધનાની નિદાનીછે.

પ્રશ્નની અંતર્ગતમાં દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક નથી એમ દર્શાવું છે તે પ્રત્યક્ષ મિથ્યા છે, કારણ કે શ્રી ધાણાંગ મુત્રમાં ચોથે ધાણુ વાર પ્રકારના સત્ય કહેલો છે. યતઃ

અવિવેકસચ્ચેપન્નેત્તનામસચ્ચે, ઠવણસચ્ચે, ઠવ્વસચ્ચે,
ભાવસચ્ચે.

અર્થ—સત્ય વાર પ્રકારના કહ્યો છે. ૧ નામ સત્ય, ૨ સ્થાપના સત્ય, ૩ દ્રવ્યસત્ય, ૪ ભાવસત્ય. આ મુત્રપાઠમાં દ્રવ્યસત્ય પણ કહ્યું છે અને તેથી દ્રવ્ય નિક્ષેપો સત્ય છે એમ સિદ્ધ થાય છે.

બીજી લખ્યું છે કે “આવતા કાળના તિર્થંકર હજીમુખી અવિરતી, અપચ્ચખાણી ચારે ગતિમાં હોય તેને કેમ વંદાય” ? તેનો ઉત્તર. શ્રી શિવભદ્રેવજના વારામાં છ આવશ્યકમાં અહિંસાસ્થિતો હતો કે નહિ ? અને જો હતોજ તો તેઓ ખીજા ત્રેવીશ તિર્થંકરને નમસ્કાર કરતા હતા કે નહિ ? હુંડકોના કહેવા પ્રમાણે તો તેઓ વંદનીક નથી એમ દેર છે અને શિવભદ્રેવજના વારાના સાધુ આવકો તો અહિંસાસ્થિતો કહેતા હતા તેથી થવાના ત્રેવીશ તિર્થંકરને નમસ્કાર કરતા હતા એમ પ્રત્યક્ષ છે, માટે રે મૂઠ હુંડકો ! શાસ્ત્રકારે દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક કહ્યો છે તેમાં કાંઈ શક નેવું નથી તો જરા હુંડી બુદ્ધિ આજોગ્યને વિચાર કરો ! અને કૃમતગ્ગળ તજી દ્યો. ઇતિ.

—ૐૐૐ—

૧૨ વાર નિક્ષેપે અરિહંત વંદનીક છે તે વિષે.

બારમા પ્રશ્નોત્તરની આદ્યમાં જોવાયુદ્ધમતિએ અરિહંત, આ-આર્ય અને ધર્મની ઉપર વાર નિક્ષેપો ઉતાર્યા છે તે તમામ શ્રુદ્ધિ એવી રીતે શાસ્ત્રમાં કોઈ પણ જગ્યાએ ઉતારેલ નથી અને નામ અરિહંતની આપતમાં “શિવમો, શાંતો, નેમો, વીરો” વિગેરે નામ લખીને તેણે શ્રી ચિત્તરાગ ભગવંતની મહા અવશા કરી છે તે તેની મહા મૂઠતાની નિશાની છે, અને તેણે કરીનેજ અમે તેને મૂઠમતિયું ઉપનામ આપેલું છે. તે વાર પછી તે લખે છે કે એકજો ભાવનિક્ષેપો-

જ વંદનીકે ઓળ વણુ વંદનીક નથી, પરંતુ તે કખતું તેનું સિ-
દ્ધાંતોથી વિપરીત છે, કારણ કે સિદ્ધાંતોનાં આર નિલેપા વંદનીક
કેલા છે.

જેઠા નિલેપે કખતું છે કે “તિથેકરોનાં જે નામ છે તે નામ સં-
ગ્રાહે, નામ નિલેપો નહિ; નામ નિલેપો તો તિથેકરોનાં નામ જે
અન્ય વસ્તુનાં પાનીએ તે છે” આ કખાણુ ઉપરથી એમજ નિર્ણય
ધાય છે કે જેઠા અગાનીને જૈનશાસ્ત્રનો ઈચ્છીત પણુ બોધ નહોતો,
કેમકે શ્રી અવુયોગ દાર મંથે કહ્યું છે યત:

જથયજંજાણિડજા, નિલેવંનિલેવેનિરવસેસં;

જથવિયનજાણિડજા, ચક્રયંનિલેવેતઙ્ગ ॥૨॥

અર્થ—જ્યાં જે વસ્તુનાં જેટલા નિલેપા ગણે ત્યાં તેટલા
નિલેપા કરે અને જે વસ્તુનાં અધિક નિલેપા ન ગણી શકે તે
વસ્તુનાં આર નિલેપા તો અવશ્ય કરે.

રે! કુનતિઓ વિચારો કે શાસ્ત્રકરો તો વસ્તુની નાંહે નામ
નિલેપો કહ્યો છે અને જેઠો મુદ્ધનતિ કખે છે કે જે વસ્તુનું નામ છે તે
નામ નિલેપો નહિ, નામ સંગ્રાહે, તો એ મંદનતિને એટલી પણુ
સમજણુ નહોતી કે નામ સંગ્રામાં તે નામ નિલેપાનાં કાંઈ ફેર નથી.

શ્રીકાણાંગઝનાં ચોથે કાણુ નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય. અને ભાવ,
એ આર પ્રકારની સત્ય ભાષા કહી છે, તે અગાઉ કખાયેલ છે. ૧
તેમજ તેજ મુતના દયાના કાણુનાં દસ પ્રકારના સત્ય કહ્યા છે અને
શ્રીપદવણુઝના ભાષા પદનાં પણુ દસ પ્રકારના સત્ય કહ્યા છે
તેનાં સ્થાપના સત્ય કહેલું છે યત: શ્રીકાણાંગમુતે.

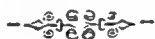
દસવિહેસચેપન્નત્તેનં જહાજળવય, સમ્મય, ટવણા, નામે,
સ્વે, પહુચ્ચસચેય, વવહાર, ભાવ, જોણ, દસમેઉવમ્મ
સચેય.

પ્રક્રમની અંતર્ગતમાં દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક નથી એમ ઠરાવ્યું છે તે પ્રત્યક્ષ મિથ્યા છે. કારણ કે શ્રી દાણાંગ સુત્રમાં ચોથે દાણુ આર પ્રકારના સત્ય કહેલાં છે. યતઃ

ચત્તિવિદેસચ્છેપન્નત્તનામસચ્છે, ઠવણસચ્છે, ઠવ્વસચ્છે, માવસચ્છે.

અર્થ—સત્ય આર પ્રકારના કહેલાં છે. ૧ નામ સત્ય, ૨ સ્થાપના સત્ય, ૩ દ્રવ્યસત્ય, ૪ ભાવસત્ય. આ સુત્રપાઠમાં દ્રવ્યસત્ય પણ કહ્યું છે અને તેથી દ્રવ્ય નિક્ષેપો સત્ય છે એમ સિદ્ધ થાય છે.

વળી લખ્યું છે કે “આવતા કાળના તિર્થંકર હજીસુધી અવિરતી, અપચ્ચખાણી આરે ગતિમાં હોય તેને કેમ વંદાય” ? તેનો ઉત્તર. શ્રી શિવભદ્રેવજીના વારામાં છ આવશ્યકમાં ચઉવીસથો હતો કે નહિ ? અને જો હતોજતો તેઓ ખીજા ત્રેવીશ તિર્થંકરને નમસ્કાર કરતા હતા કે નહિ ? હુંડકોના કહેવા પ્રમાણે તો તેઓ વંદનીક નથી એમ ઠરે છે અને શિવભદ્રેવજીના વારાના સાધુ આવકો તો ચઉવીસથો કહેતા હતા તેથી થવાના ત્રેવીશ તિર્થંકરને નમસ્કાર કરતા હતા એમ પ્રત્યક્ષ છે, માટે રે મૂઠ હુંડકો ! શાસ્ત્રકારે દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક કહેા છે તેમાં કાંઈ શક નેવું નથી તો જરા હંડી બુદ્ધિ આજોચીને વિચાર કરો ! અને કુમતગ્ગળ તજી દ્યો. ઇતિ.

૧૨ આર નિક્ષેપે અરિહંત વંદનીક છે તે વિષે.

બારમા પ્રશ્નોત્તરની આદ્યમાં જોડાયુદ્ધમતિએ અરિહંત, આચાર્ય અને ધર્મની ઉપર આર નિક્ષેપા ઉતાર્યા છે તે તમામ જુઠાં છે એવી રીતે શાસ્ત્રમાં કોઈ પણ જગ્યાએ ઉતારેલ નથી અને નામ અરિહંતની આખતમાં “શિવભો, શાંતો, નેમો, વીરો” વિગેરે નામ લખીને તેણે શ્રી ચિત્તરાગ ભગવંતની મહા અવસા કરી છે તે તેની મહા મૂઠતાની નિશાની છે, અને તેણે કરીનેજ અમે તેને મૂઠમતિયું ઉપનામ આપેલું છે. તે વાર પછી તે લખે છે કે એકડો ભાવનિક્ષેપો-

અરિહંત હતા તેવા અમારા મનનાં કંઈપણ વંદના કરીએ છીએ તો તે સ્થાપના નિલેપોછે અને સ્થાપના નિલેપો તો તમારા કૃ-
મત ભાવને કીધે તને માનતા નથી. હવે કહો કે એ તમારી વંદના
કોને પહોંચી? છેવટે આ વાતનું તાત્પર્ય એટલુંજ કે તને હુંદકો
અમાનતા ઉદયથી તેમજ દેવ સુદ્ધિથી ભાવ નિલેપા શિવાય બીજા
નિલેપા વાંદવા કમુલ કરતા નથી પરંતુ વંદાયેછે ખરા.

વર્ણી સ્થાપના અરિહંતને આનંદ આવક, અંબર તાપસ, મ-
હાસની દ્રોષદી, વગુર આવક, તથા પ્રભાવતી પ્રમુખ અનેક આ-
વકોએ, અને જોતન, ગંધાચારણ, વિદ્યાચાર ગુદિ અનેક સુનીઓ
એ. તેમજ મુર્યાલ, અને વિન્યાદિ અનેક દેનાઓએ વંદના ક-
રીછે તેના અધિકાર સુત્રોનાં પ્રસિદ્ધ છે. વર્ણી શ્રી મહાનિસી ૧ મુ-
ત્રનાં કંઈકે કે સાધુ પ્રતિમાને વંદના ન કરે તો પ્રાયશ્ચિત આત્મે
એવી રીતે નાન અને સ્થાપના વંદન કરવા યોગ્ય છે તો દ્રવ્ય અને
ભાવ તો વંદનીકેજ તેનાં શું આશ્ચર્ય !

જેઠો મંદનતિ પહેલા તથા બીજા પ્રશ્નનાં ક્રમે છે કે “કૃષ્ણને
તથા શ્રેણીકને આવતી ચોવીરીનાં તિથેકર થવાનું જ્યારે ભગવંતે
કહ્યું ત્યારે તેને દ્રવ્યજન જાણીને કોઈએ કેમ વાંધા નહિ” એ
ક્રમેનું તદન વિપરીત છે. કારણ કે તે જગ્યાએ વંદવા ન વંદવાનો
અધિકાર નથી છતાં એ મનિ કંઈપણ કરીને ક્રમે છે કે કોઈએ
વાંધા નથી તો એનું ક્યાં ક્રમેનું છે? તે બતાવો.

૩-૮-૫ ના પ્રશ્નનો ઉત્તર-મહીકુમરી સ્ત્રીવેશનાં હતી તેથી
તે વંદનીક નહિ; તેમજ તેની સ્ત્રીવેશની પ્રતિમા પણ વંદનીક નહિ.

૬૬ પ્રશ્નનાં જેઠા નિલેપે ભદ્રિકાજીને જુલાવાને ક્રમે છે
કે “શ્રી સમવાયાંગ સુત્રનાં વર્તમાન ચોવીરા જનતા નાન કહ્યા ત્યાં
જે શબ્દ કહ્યો છે, કારણ કે તે ભાવનિલેપે વંદનીકે છે; અને અનાગત
ચોવીરા જનતા નાન કહ્યા ત્યાં જે શબ્દ નથી કહ્યો કારણ કે તે દ્રવ્ય
નિલેપે છે તેથી વંદનીક નથી” આ ક્રમેનું તમાન અસત્ય છે; કારણ કે
શ્રીસમવાયાંગ સુત્રનાં વર્તમાન તથા અનાગત અને ચોવીરા જનતા
નામનાં બે શબ્દ નથી પરંતુ તેણે મુઠે આવા ફેરફાર પાઠ નાંખીને

નિલેપો શુદ્ધ છે તેના નાન, સ્થાપના. તથા દ્રવ્ય વંદન પુજન યોગ્ય છે. પરંતુ જેનો ભાવનિલેપોજ અશુદ્ધ છે તેના નાન, સ્થાપના, તથા દ્રવ્ય અશુદ્ધજ છે, તો તે વંદન પુજન યોગ્ય નથી. તે નાટો ગોશાળો તથા જનાડી વંદનીક નથી કારણ કે તેનો ભાવનિલેપો અશુદ્ધ છે. નાટો રે દુઢકો જેમ તમે જનસાધુ નાન ધરાવો છો અને જૈનસાધુને કાંઈક ક્રમતો વેષ પહેરો છો, પરંતુ તમોને સનકિતદષ્ટી શુદ્ધ પરંપરાવાળા આવકો જ્ઞાનતા નથી તેમજ જનાડી તથા ગોશાળાનું સમજાવેલું. વળી તમારા કૃપંધમાં પણ જેઓ ફક્ત છે તેઓ ખરીવાત જાણે છે ત્યારે જનાડીના શિષ્યોની જેમ તમોને છોડીને શુદ્ધ જૈનનાર્જને અંગિકાર કરે છે અને ફરીને તમારી સન્મુખ પણ જોતા નથી.

૧૦ આ પ્રશ્નમાં લખ્યું છે કે “જેમ મરેલા ભરતારની પ્રતિમા કરવાથી સ્ત્રીની કાંઈ પણ ગરજ સરતી નથી તેમ જનપ્રતિમાથી પણ કાંઈ ગરજ સરતી નથી. નાટો સ્થાપનાનિલેપો વંદનીક નથી.” તેનો ઉત્તર—જેમ કોઈ સ્ત્રીનો ભરતાર મરી ગયેલો હોય અને પછી તેજ સ્ત્રી આસન ખીજાવીને પોતાના પતીનું નાન સંભાર્યા કરે છે તોપણ તેની ભોગ અથવા પુત્રોત્પત્તિની ગરજ સરતી નથી, તેમ તમારે દુઢકોને ચોવીથ તિર્યકરોનો જાપ પણ ન કરવો જોઈએ, કારણ કે તેથી તમારા મત પ્રમાણે તમારી કાંઈ ગરજ સરવાની નથી. થન્ય છે જેના મુઠનતિના લખાણને કે જે લખવાથી પોતે પોતાના પગ ઉપર ફેલાયે માર્યા છે એટલુંજ નહિ, પણ આપેલું દષ્ટાંત જનપ્રતિમાને કાશુ પણ પડતું નથી.

વળી જેમજાણ કરે છે કે “અમરવર્ય સ્થાપનાથી શો કાયદો થાય” તેના ઉત્તરમાં જાણ્યું કે જેમ સંપત્તિનું સાધન વસ્ત્ર-પાત્રાદિક અમર છે, પણ તેથી ચારિત્ર સંધાય છે, તેમજ જનપ્રતિમાની સ્થાપના તે જ્ઞાનશુદ્ધિ તથા દર્શનશુદ્ધિ પ્રમુખની રૂપ થાય છે તેનો આજ સનકિતદષ્ટી જીવને પ્રત્યક્ષ અનુભવ છે. વળી મુત્રનાં કંઈ છે કે છોકરાઓ રસ્તામાં કાકડાનો ઘોડો ફરીને રમતા હોય ત્યાં સાધુ નીકળે તો “તારો ઘોડો આધો લે” એવે તેને ઘોડો ફરીને

ખોડાવે, પણ લાકડી કહેતો અસત્ય લાગે. ફેટલાએક ટુંકડો પણ
આ વાત કયુલ કરેછે તો વિચારો કે આમાં ઘોડાપણું શું છે? પ-
ણ ઘોડાપણુની સ્થાપના કરેલી છે માટે સ્થાપના સત્ય બાણવી.

વળી તમે ટુંકડો ખાંડના ગાય, ભેંસ, કુત્રા, હાથી, ઘોડા,
પુત્રી વિગેરે સમકલાં વહોરીને ખાતા નથી. હવે તેમાં કાંઈ એવ
પણુ તો છે નહિ, પણુ એવપણુની સ્થાપના છે, પરંતુ તે ખાવા
યોગ્ય નથી. કારણ કે તેથી પંગેદી એવની ધાત જોરલુંગ પાપ લાગે
છે એવી રીતે તમે કહોછો તો તે વાતથી તમારા મત પ્રમાણુજ સ્થાપ-
નાનિષેધો સિદ્ધ થાયછે. વળી શ્રી સમવાયાંગ તથા દશવૈકાલીક
પ્રમુખ યાગું સુત્રોમાં તેવીસ આશાતના મધ્યે ગુરૂ સંબંધી પાઠી
પીઠ સંધારે પગ સંધટતા આસાતના લાગે એમ કહ્યું છે. હવે એ
પરંતુ પણુ અણુ છે તો તેણે કરીને સ્થાપનાનિષેધો વંદનીકરેછે.

૧૧ મા પ્રશ્નમાં જોઈ મુઠમતિએ દેવતાઓએ પ્રભુને કરેલી
વંદણા, પુજા, છતઆચારમાં ગણી છે અને તેથી કાંઈ પુન્યબંધ
નથી એમ સમજેછે.” તો ! રે ! મુર્ખશિરોમણી ટુંકડો ! છતઆ-
ચાર એટલે શું તે પણુ તમે સમજતા નથી. ખીજું ન અને તો
આટલું તો અવશ્ય કરવું તેવું નામ “છતઆચાર” જેમ, શ્રાવકો-
નો છતઆચાર છે કે માંસ મદીરા ભક્ષણુ ન કરવું, એ ટંક પ્રતિ-
ક્રમણુ કરવું વિગેરે; તે અવશ્ય કરણી છે, તો તેથી પુન્ય નથી
બંધાતુ એમ કયા શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે ? તેથી તો ધણાજ પુન્યનો
બંધ થાયછે એ વાત નિઃસંશય છે. વળી શ્રી જંમુદ્વીપપત્તિમાં
તિર્થકરતા જન્મ મહોત્સવ કરવા ઇંદ્રાદિક આબ્યા છે ત્યાં છત
શબ્દ એકલો નથી. વંદના, પુજના, ભક્તિ, ધર્માદિકે બાણીને આ-
બ્યા લખ્યા છે. વળી ઉચ્ચાર્મસુત્રમાં જ્યારે ભગવંત ચંપાનગરીએ
પધાર્યા છે ત્યાં પણુ તેવીજ રીતનો પાઠ છે. પરંતુ જોઈ મુઠમતિને
દટ્ટીઅંધપણથી દેખાયેતો જણાતો નથી.

વળી મુર્ખ જોઈએ લખ્યું છે કે “વાણીઆ પોતાનો કુળ આ-
ચાર બાણી માંસ ભક્ષણુ કરતા નથી તેથી તેઓને પુન્યબંધ નથી”
આ કપીને તેણે પોતાની કેવી મુર્ખતા બતાવી છે, તે એક અ-

દપમતિવાળાને પણ સમજણ પડે તેવી છે. રે! હુંડકો! તમારા મનથી તમારે તે વસ્તુ તજવાથી પુન્યનો બંધ નહિ હોય પણ અંધને તો અંધ સમજાયે છીએ કે જોડલા મુનાર્ગ અંધને પુન્યના રસ્તા છે તે ધર્મશાસ્ત્રાનુસારેજ છે. નાટો ધર્મશાસ્ત્રથીજ નાંસ મદીરાનું ભક્ષણ કરવું તેનાં પાપ છે એવું સ્પષ્ટ નાહન પડે છે અને તેથીજ સર્વ આવકો તેને તજે છે અને ઘણું પુન્ય બાંધે છે.

વર્ણી નમુદ્યુષું કરેવાથી ઠંદે તથા દેવતાઓએ પુન્યનો બંધ કર્યો છે એ વાત પણ નિઃસંશય છે.

વર્ણી ઠંદે પણ યુલ કરાવીને મહાપુન્ય ઉપાર્જન કર્યું છે અને શ્રીજી આવકોએ તથા રાગઓએ છનમંદિર કરાવ્યાં છે અને તેથી મુગતિને પામ્યા છે તે વાત અંધે અગાઉ કામી ગયા છીએ.

જેઠો કહે છે કે “છનપ્રતિમા દેખીને શુભ ધ્યાન ઉપજે છે તો મહિનાયજ્ઞને તથા તેમની સ્ત્રીરૂપની પ્રતિમાને દેખીને છ રાગ કાનગ્યામ કેન થયા? નાટો સ્થાપનાનિલેપો વંદનીક નહિ.” તેનો ઉત્તર—મહાસતી સાધવીને રૂપવંતી દેખીને કુટસાએકે કુટ પુરુષોના હૃદયનાં કાનવિદાર ઉત્પન્ન થાય છે તો તેથી કરીને જોડાના મન પ્રેમાણુ તો સાધવી પણ વંદનીક કરે નહિ. અને ભગવંતે તો સાધવીને વંદન નમસ્કારાદિ કરવાનું આવક આવિકાને કરેલું છે નાટો આ કારણથી તો જેઠો છનાગાનો ઉત્થાપક કરે છે. પરંતુ આ બામતનાં સમજવાનું તો એન છે કે જે કુટ પુરુષોને સાધ્વીને દેખીને કાન ઉત્પન્ન થાય છે તે તેમને મોહનીર્મતો ઉદય અને માહી ગતિનું બંધન છે; પરંતુ તેથી કાંઈ સાધવી અવંદનીક કરતા નથી. તેમજ મહીનાયજ્ઞને સ્ત્રીરૂપનાં અત્યંત સ્વરૂપવંત દેખીને છ રાગ કાન ગ્યામ થયા તે તેમને મોહનીર્મતો ઉદય છે. પરંતુ તેથી કરીને કૃત્યનિલેપો તથા સ્થાપનાનિલેપો અવંદનીક કરતા નથી.

વર્ણી અનાર્ય લોકોને પ્રતિમા દેખીને શુભ ધ્યાન કેન ઉપજતું નથી? એન જોડાએ કામ્યું છે પણ તેનું કારણ તો એ છે કે તેણે પ્રતિમાને પોતાના શુદ્ધ દેવરૂપે જાણી નથી. અને જો જાણે તો તેઓને શુભ ધ્યાન ઉપજે, અને તેઓ આસાતના કરેજ નહીં.

શ્રી ઉચ્ચાર્ય સુત્રમાં કહ્યું છે કે.

તંમહાફલંસ્વલુઅરિહંતાણંભગવંતાણંનામગોયમસ્સ
વિસવળઆણ.

અર્થ—અરીહંત ભગવંતના નામ ગોત્રનું શ્રવણ કરવાનું નિ-
શ્ચયે મહા ફળ છે. આ આળાવે કરીને નામનિક્ષેપો મહા ફળદાયક
સિદ્ધિ ધાય છે.

રે! હુંકો ઉપર લખેલી સઘળી બાબતો બ્યાન દબને વાંચશો
અને વિચાર કરશો, તો ચારે નિક્ષેપા વંદનીક છે એમ સ્પષ્ટ મા-
લમ પડશે. માટે જોઈમલ જેના કુમતિઓના ફંદમાં ન ફસાતાં શુદ્ધ
માર્ગને ઓળખીને અંગીકાર કરો; જેથી કરીને આત્માનું કલ્યાણ
ધાય. ઈતિ.

૧૩ નમુનો દેખીને નામ સાંભરે છે તે વિષે.

તેરમા પ્રશ્નોત્તરમાં જોઈ નિમ્ન લખે છે કે “ભગવંતની પ્રતિ-
માને દેખીને ભગવંત યાદ આવે છે, માટે તમે જનપ્રતિમાને પુજો
છો તો કરકંકુ આદી બળદ પ્રમુખને દેખીને પ્રતિબોધ પામ્યા છે તો
તે બળદ પ્રમુખને વંદનીક કેમ માનતા નથી?” તેનો ઉત્તર—

રે! હુંકો! અમે જેનો ભાવ નિક્ષેપો વાંદીએ, પુણ્યે છીએ
તેનાજ નામાદિક પુણ્યે છીએ અને શાસ્ત્રકોરે પણ એમજ કહ્યું
છે. તો અમે ભાવ બળદાદિકને પુજતા નથી, પુજવા યોગ્ય જાણુ-
તા નથી, અને તેથી તેના નામાદિકને પણ પુજતા નથી. પણ
તમારા માનેલા બત્રીશ સુત્રોમાં કરકંકુ, કુસુખ, નેમીરાજ અને
નગર્ધરાજ શું શું દેખીને પ્રતિબોધ પામ્યા તે છે નહિ અને ખીજા
સુત્રોને તથા ગ્રંથોને તો તમે માનતા નથી, તો આ અધિકાર ક્યાંથી
લાવીને નાખ્યો છે તે બતાવો.

પછી જોઈમલજ લખે છે કે “સુત્રોમાં ચંપા પ્રમુખ નગરીઓમાં
સર્વ વસ્તુઓના વર્ણન કર્યાં પણ જનમંદિરના કેમ ન કર્યાં, જે
ગેત તો કમત માટે જનમંદિર તે વખતે હતાંજ નહિ.” તેનો ઉ-

સર—શ્રી હજીયાં મુત્રમાં કમ્પ્યુંકે કે ચંપાનગરીમાં વહુલા આરિ
 હંત ચેડ્યાડ અર્થાત્—ચંપાનગરીમાં અરિહંતના ધણ મંદિર છે.
 તથા શ્રી સનયાયાંગ તથા ઉપારાક દયાંગમાં આનંદદિકે દયા આ-
 વડોને અધિકારે જીતમંદિર કહ્યાં છે. અને આનંદદિકોએ તેને
 વાંધા પુજ્યા છે. આવી રીતે મુત્રપાદ છતાં લેડા નિભવે નિધ્યાત્વના
 ઉદયથી એવા જણાતા નથી.

વળી લખે છે કે “આજ પ્રતિમાને વંદવા મોટું સંઘ કાઢો છો
 તો સાક્ષાત્ ભગવંતને વાંદવા મોટું કોઈ આવકે સંઘ કેમ ન કાઢ્યો?”
 તેનો ઉત્તર—ભગવંતને વંદન પુજન મોટું એકદા યદનિ જરૂં તેટું
 નામ સંધ્યે, તો જ્યારે ભગવંત વિચરતા હતા ત્યારે જ્યાં જ્યાં સમ-
 વસર્વા હતા ત્યાં ત્યાં તે તે આનના રાગઓ, રાગપુત્રો, શેઠ, સાર્વ
 વાદ પ્રમુખ મોટા આહંઅરથી ચતુરંગી સી સેના સજીને પ્રભુને
 વંદન કરવા આવ્યા હતા તે સંવચ્છે. તેના અનેક દયાંતો સિક્ષાંતની
 અંદર છે. વળી ભગવંત મહાવીરસ્વાની શ્રી પાપાપુત્રીએ પંચાર્થ
 ત્યારે નવનકલી તથા નવસહસ્રી એ અઘાર દેશના રાગઓ એકદા
 યદનિ પ્રભુને વાંદવા મોટું કેટલે કેટલે દુરથી આવ્યા છે. તો તેને
 ખસું સંઘજ કહીએ. પરંતુ સૂર્ય લેડોને “સંઘ” રાખના અર્થની
 ખચરજ જણાતી નથી. વળી પ્રભુ જંગમ નિર્વે હતા, આનાવગ્રામ
 વિહાર કરતા હતા, એક જગ્યાએ સ્થાયી રહેવાપણું હતું નહીં, તેથી
 તેને દુર વાંદવા મોટું વિગેરે કહીને ગેવેલ નહોય, તો તેમાં શું
 વિશેષ છે ?

વળી ચોવાઆરામાં પણ સ્થાવર તિર્થને વાંદવા મોટું મોટું
 મોટું સંઘ કાઢીને ઘણા આહંઅર સાથે ભરત ચક્રવર્તિ વિગેરે ગેવેલ
 છે. તે પ્રમાણે આજે પણ સમ્યક્દષ્ટીઓ સંઘ કાઢીને પાનારે
 લાવે છે એ અમે અનાઉ કહી ગયા છીએ.

આજળ તે લેડનકલ કહે છે કે “સિક્ષાંતોનાં થીવીર ભગવં-
 તને વિતરાગ સરખા કહ્યા છે. પરંતુ પ્રતિમાને વિતરાગ સરખી કહી
 નથી.” તેનો ઉત્તર—શ્રી રાવપમેણી મુત્રમાં મુરખાભને અધિકારે
 જ્યાં મુરખાને જીતપ્રતિમાની આગળ ધ્રુપ કહ્યા છે ત્યાં મુત્ર પાદે

કહ્યું છે કે “ધ્રુવંદાદિષ્ણં જીણવરાણં અર્થ—છતેશ્વરને ધ્રુવ કહે છે” તો અરે કુમતિઓ! વિચારો કે એ ઠેકાણે છતપ્રતિમાને છત પર સનદુલ્ય ગણીએ. વળી શ્રી ઉવાઈ મુત્રમાં પણ છતપ્રતિમાને છત પર સત્ત્વી કહીએ તે નેત્ર ઉધારીન બેશો તો દેખાશે.

વળી તે લખે છે કે “ભગવંતના સમયસરણુમાં ત્યારે દેવાનંદા આબાં ત્યારે પ્રભુએ કહ્યું છે કે મમ અમ્મા એટલે મારી મા. પરંતુ કીંદાઈ મારી પ્રતિમા એમ કહ્યું નથી.” તેનો ઉત્તર—રે! મુખ પ્રભુને કારણુ પડ્યા શિવાય જોડવાની શી જરૂર હતો? દેવાનંદા પોતાની પાસે આબાં ત્યારે “મારી મા” એમ કહ્યું છે તેમજ તે ભગવંતની પ્રતિમા પ્રભુની પાસે કોઈ લાબ્યા હોત તો પ્રભુ મમ પડિમા એમ પણ કહેત તેમાં શું નવાઈ છે?

છેલ્લા પારિગ્રહમાં જેલ મુઠમતિએ ઘણા કૃતકૃતને એકલા કરીને લખ્યું કે “નમુનો તો આઝી વસ્તુમાંથી થોડી દેખાડવી તેવું નામ છે.” પણ મુઠે વિચાર્યું નથી કે તેને તો કોઈ ભાષામાં “વાનકી” એમ કહે છે અને નમુનો તો મુળ વસ્તુ જેવી હોય તેવી દેખાડવી તેને કહે છે. જેમ વિતરાગ ભગવંત શાંત મુકાવે કરી સહીત પયંક આસને ખીરાજતા હતા તેવી શાંત મુકાવંત જે પ્રતિમા તેને નમુનો કહીએ. અને તે શાસ્ત્રોક્ત વિધિ પ્રમાણુ વંદન પુજન યોગ્ય છે. વળી કહ્યું છે કે જિણપડિમા=જિનનંપ્રતિમા તીર્થિજિનપ્રતિમા અર્થાત્ જે છતેશ્વર ભગવંતના આકારને દેખાડે તેવું નામ છતપ્રતિમા છે અને પ્રતિમ શબ્દજ નુકસ વાંચીએ. પણ દુંદકો વ્યાકરણના જ્ઞાન રહિત હોવાથી તેને શી ખમર પડે? વળી જેલ મુઠે લખ્યું છે કે “સ્ત્રીનો નમુનો સ્ત્રી પણ પુતળી નહિ” તેનો ઉત્તર—શ્રી દયવૈકલિકમાં કહ્યું છે કે જે ઉપાશ્રયમાં સ્ત્રીના ચિત્રામણુ હોય તેમાં સાધુએ રહેવું નહિ. તો જેઠનજીના લખ્યા પ્રમાણુ તે સ્ત્રીનો નમુનો નથી, તેમાં કામાદિ શુણુ નથી, ત્યારે સાધુને ન રહેવાનું શું કારણુ? પણ દુંદકો! ચિત્રામણુની પુતળી છે તે સ્ત્રીનો નમુનોજ છે. અને તેને દેખીને કામાદિક દોષ ઉત્પન્ન થાય છે. મોટેજ તેમાં રહેવાની સાધુને આરા નથી. તેથી તે જેઠ-

નહતું કપડું તમામ જીવું છે.

વળી જો નમુનો દેખીને નાન સાંભરતું ન હોય તો પોતાના પિતાના વિરુદ્ધ તેની સુતિ ઉપરથી તે યાદ કેમ આવે છે? વળી તમે ટુંદીઆઓ નરકનાં તથા દેવઓનાં ચિત્ર પાનાનાં કોઢેલાં ચત્રાઓ છો, તે જોઈને ભકિતજીવોને દુઃખનો ત્રાસ કેમ ઉપજે છે? અને સુખની ઈચ્છા કેમ થાય છે? પરંતુ તમારું કપડું સ્વકપોલ કલ્પિત છે, અને આ વાત ખરીજ છે કે પ્રભુની શાંત મુદ્રાવંત પ્રતિમા દેખીને ભગ્યજીવોના વિષય ક્ષાય ઉપરામ ભાવને પાની ભય છે; અને તેને પ્રણામ, નમસ્કાર, પુગ પ્રમુખ કરવાથી થયેલા મુદ્રતનો સંચય થાય છે.

વળી જો નિમ્ન લખે છે કે “વિતરાગદેવનો નમુનો સાધુ, પ-
ણ પ્રતિમા નહિ” તો રે! મુઠ ટુંદો! વિતરાગદેવનો નમુનો સાધુ હોયજ નહિ, કારણ કે વિતરાગદેવ રાગ દ્વેષ રહિત છે અને સાધુ રાગ દ્વેષ કરીને યુક્ત છે. સાધુ ઓઘો, મુહ્યત્તિ, પાના, ઝોળી, પ-
ક્ષા વિગેરે ઉપગરણ કરીને સહીત છે, અને પ્રભુની પાસે તેનાં બે ઉપગરણ નથી. વળી પ્રભુને આનંદ વીંભાય છે, નાથે હન ધ-
રાય છે, પાછળ ભાનંદન રહે છે, ધર્મધ્વજ, ધર્મચક્ર પ્રભુની આગળ આવે છે, પ્રભુ રત્નજડીત મિંદાસન ઉપર બીરાજે છે, દેવકુંડલી વા-
ળે છે, દેવતાઓ જળ ધગનાં ઉપજેલાં પુષ્પોની વૃષ્ટી કરે છે, ધ્વનિ પુરે છે, અશોકવૃક્ષથી છાયા કરે છે, પ્રભુને આજની વખત આગળ નવ કમળની રચના કરે છે વિગેરે અનેક અતિશયે કરીને યુક્ત તિ-
ર્થકર ભગવાન છે; અને સાધુઓની પાસે તો તેનાં કંઈ હોતું નથી. તો જોઈને સાધુને વિતરાગનો નમુનો ક્યાંથી દરાવ્યો છે? તે પ્રમાણે સાધુ વિતરાગનો નમુનો નથી, પરંતુ પદ્માસન યુ-
ક્ત, અનમુદ્રાવંત, શાંતધર્મીવંત, વિતરાગ સદ્ગત, જે અચિંતની પ્ર-
તિમા તે તો તેનો નમુનો છે. અને સાધુનો નમુનો સાધુ, પણ જમાડીનતિ, ગોચાળાનતિ વિગેરે નહિ, એ વાત તો ખરી છે. જેન
હાલ વર્તમાન સમયનાં સાધુનો નમુનો પરંપરાગત સાધુ હોય છે તે તો ખરા, પણ ટુંદો છતાંના ઉત્થાપક, ગોચાળાનતિ, જ-

માત્રીમતિ, સાદૃશ્ય કુલીંગી છે તે નમુનો નહિં.

વળી વિતરાગની પ્રતિમા આરાધવાથી વિતરાગ આરાધ્ય થાયછે. જેમ શ્રી અંતર્ગંડદશાંગમાં સુલસાને અધિકારે કહ્યું છે કે હરિગુગમેષીની પ્રતિમાનું આરાધન કરવાથી હરિગુગમેષીદેવ આરાધ્ય થયો, તેમ જીવપ્રતિમાને વંદન પુજનાદિકે આરાધવાથી તે પાણુ સમકિતદષ્ટી જીવોને આરાધ્ય થાય છે.

વળી તમારા જેઠમલ સ્વામીએ પ્રતિમાને વાંદવા જવા માટે સંપ કાઢ્યાનું કોઈ જગ્યાએ કહ્યું નથી એમ લખ્યું તેનો પ્રત્યુત્તર તો અગાઉ અમે લખી ગયા છીએ, પણ તમે કુમતિઓ તમારા રિખો જ્યારે આવેછે ત્યારે એકઠા થઈને તેડવા જાઓછો, ને જાય છે ત્યારે વળાવવા જાઓછો, મરી જાયછે ત્યારે માંડવી કરી ધણા માણસો એકઠા થઈને ખાળવા જાઓછો, અને તમારા પુજ્યની તિથિએ એકઠા થઈને પોષધ કરોછો, તે પ્રમાણે આનંદ કામદેવ પ્રમુખ શ્રાવકોએ કર્યાનું સિદ્ધાંતોમાં કોઈ જગ્યાએ કહ્યું હોય તો ખતાવો ? અને એમ જે કરીએ છીએ તે તો સુત્ર, પંચાંગી, તથા સુવિહીત આચાર્યોદ્કૃત ગ્રંથોને આધારે કરીએ છીએ. ઈતિ.

૧૪ નમો ખંભીએલીવીએ એ પાઠનો અર્થ.

અહિંમા પ્રશ્નોત્તરમાં જેઠામુઠમતિએ લખ્યુંછે કે “લગવતી-સુત્રની આદ્યમાં નમોવંખીએલીવીએ એ પાઠ કરીને ગાણધરદેવે ખાહ્લીલીપીના જાણુહાર શ્રી રિખલદેવને નમસ્કાર કર્યોછે, પરંતુ અક્ષરોને નમસ્કાર કર્યો નથી; તે ખાખત ઉપર શ્રી અનુયોગદારની શાખ દીધીછે કે જેમ અનુયોગદારમાં પાયાનો જાણુ પુરુષ તેહીજ પાથો એમ કહ્યુંછે, તેમજ આ ઠેકાણે પણ લીપીનો જાણુ પુરુષ તે લીપીક કહીએ અને તેને નમસ્કાર કર્યોછે.” તેનો ઉત્તર-અરે હુંડકો જો લીપીના જાણુ પુરુષને નમસ્કાર કર્યો હોય તો ભંગી, ચમાર, ફીરંગી, મુસલમાનાદી સર્વે તમારે વંદનીક ઠર્યા, કારણ કે તેઓ સર્વે ખાહ્લીલીપીને જાણુછે. કદાચ નૈગમનયની અપેક્ષાએ કહેશો કે ખાહ્લીલીપીના ખનાવનારને નમસ્કાર કર્યોછે તો શુદ્ધ નૈગમન-

યેતો સર્વે બ્રહ્મીઆ તમારે વાંદવા યોગ્ય થશે. વળી જો આદિકર્તાને નમસ્કાર કર્યોછે એન કહેશો તો જો વખતે શ્રીશિવભદ્રેવજીએ આ-
 દ્મીડીપી ખતાવીછે તે વખતે તો તેઓ સંજતીપણાનાં હતા નહીં
 અને અસંજતીપણાનાં તો તમે વંદનીક માનતા નથી, ત્યારે હવે
 તમે ઝંભીએડીવીએનો યું અર્થ કરશો તે ખતાવો? અનેતો અ-
 દ્ધારૂપ આદ્મીડીપીને નમસ્કાર કરીએ છીએ અને તેથી અમારે
 કાંઈ પણ આવક નથી. વળી તમે આદ્મીડીપીના આદિકર્તાને ન-
 મસ્કારછે એન કહોછો તેતો નિષ્વાજછે, કારણ કે ઝંભીએડીવીએ
 એ પદનો અર્થો અર્થ નથી, એતો ઉપચાર કરીને અર્થ ઝેંચી લઈએ
 ત્યારે આવે, પણ નિઃપ્રયોજન ઉપચાર કરીએતો મુત્તદોષ થાય.
 વળી તમારા કહેવા પ્રમાણે આદ્મીડીપીના કર્તાને એ દેશણુ ન-
 મસ્કાર કર્યોછે તો પ્રભુ એક આદ્મીડીપીનાજ કર્તા નથી, તેતો
 તમામ શિષ્યના આદિકર્તાછે, અને તે અધિકાર શ્રીસનવાયાંગમુ-
 ત્તમાં છે તો ત્યાં નમોસિપ્પમયસ્મ એટલે શિષ્યના કર્તાને નમ-
 સ્કારહો એવું જ્ઞાતિ રહીનપદ ગણુધર તહારાજે કેમ ન કહ્યું? નારે
 એ ઉપરથી એન નિશ્ચય થાયછે કે તમે જો કહોછો તે મુત્ત વિરૂધ્ધજે.

વળીનમો અરિહંતાણં એ પદનાં યું શિવભદ્રેવ ન આવ્યા તે દૂરીથી
 વંધીણ્લીવીણ એ પદ કહીને જુદા દેખાડ્યા? કદાચ તમે કહેશો
 કે આદ્મીડીપીની ક્રિયા એનજેન ખતાવીછે તેથી ક્રિયાચુલ્લે વાંદવા
 યોગ્યછે તો શિવભદ્રેવજી વાંધા ત્યારે આદ્મીડીપીતો વંધણીજ,
 કેનકે ક્રિયાનોકર્તા વંધ તો ક્રિયા વંધજ થઈ.

જેઠો નિમ્મલ સખંછે કે “અક્ષર સ્થાપનાતો મુર્ધનાસ્વાનીને
 તારે હતી નહી, તેતો શ્રીચીરનિર્વાણ પછી નવરોએશી વર્ષ પુસ્તક
 લખાણા ત્યારે થઈ છે.” તેનો ઉત્તર—રે મુઠ! મુર્ધના સ્વાનીની
 વખતે અક્ષર સ્થાપનાજ નહોતી ત્યારે યું શિવભદ્રેવજીએ અક્ષર
 ડીપી ખતાવી હતી તેનો વિષેદજ થઈ ગયો હતો? અને તેમ હજુ
 તો ગૃહસ્થની લેણુદેણુ, દુડીપત્રી, ઉવરાણી, પત્રલેખન, અને વ્યાજ
 અંતર વિગેરે લૌકીકબ્યવહાર કેમ ચાલતો હ્યો તેનો વિચાર કરીવે

અર્થ—પુર્વાર્કત ઇતિભુવનથી બમણા પ્રમાણના, અને ચાર-
મણના, વળી પુર્વાચાર્યોએ વર્ણવ્યું છે સ્વરૂપ જેવું એવા નંદી-
શ્યંત વિષે ખાવન, કુંભગીરીએ ચાર અને રૂચકદ્વીપે ચાર, કુલ
માત્ર ઇતિભુવન છે.

ઉપર પ્રમાણે ધણાં જૈનશાસ્ત્રોમાં કહ્યા છતાં જોડા મુઠમતિએ
આવુઓનર તથા રૂચકદ્વીપ ઉપર ઇતિભુવન નથી એવું જો લખ્યું છે
તે તમામ અસત્ય છે.

જોડા અશાનીએ પૃષ્ઠ (૫૬) ની પંક્તિ (૧૫) માં લખ્યું છે કે
“રૂચકદ્વીપ પંદરમે જાગ્ય” તો રૂચકદ્વીપ પંદરમો કયા શાસ્ત્રના આ-
ધારથી લખ્યો છે? કારણ કે શાસ્ત્રમાં રૂચકદ્વીપ કોઈ જગ્યાએ
પંદરમો લખ્યો નથી.

ત્રીજાપ્રશ્નમાં તે લખેછે કે “નંદીશ્વરદ્વીપને વિષે સંભુતળા ઉ-
પર તો ઇતિભુવન કહ્યાં નથી અને અંજનગીરી તો ચોરાશીહજાર
જોજન હિંચા છે તેની ઉપર ચાર સિદ્ધાયતન છે, ત્યાં તો જંઘાચા-
રણુ વિદ્યાચારણુ ગયા નથી.” તેનો ઉત્તર—સિદ્ધાયતનની વંદણા
કરવાને માટેજ ચારણુમુનિઓ ત્યાં ગયેલા છે તો જો કાર્ય ત્યાં ગ-
યા છે તે કાર્ય ન કર્યું એમ કહેવાયજ નહિ, કારણ કે શ્રી ભગવતી
સુત્રમાં ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંઘાં એમ કહ્યું છે; વળી તેમની ઉર્ધ્વગતિ
પાંદુકવન જે સંભુતળાથી નવાણુહજાર જોજન હિંચુ છે ત્યાં સુધી
જવાની છે એમ પણ તેજ સુત્રની અંદર કહ્યું છે, અને આ અં-
જનગીરી તો ચોરાશીહજાર જોજન હિંચા છે તો ત્યાં ગયાછે તેમાં
કોઈ પણ ખાધક નથી; અને જોઠમલજીએ નંદીશ્વરદ્વીપને વિષે
ચાર સિદ્ધાયતન લખ્યાં છે પણ અંજનગીરી ચારની ઉપર ચારછે,
પરંતુ દ્વીપીમુખ અને રતીકર ઉપર થઈને (૫૨) છે, તે પ્રમાણે પુ-
ર્વાર્કત પાઠમાં પણ ખાવન કહેલાં છે માટે તેવું લખવું કેવળ અસત્ય છે.

વળી તે લખેછે કે “પ્રતિમા વાંદીછે ત્યાં ચેડાઈ વંદીત્તર
એવો પાઠ છે પણ નમંસ્સઈ એવો શબ્દ નથી માટે પ્રતિમાને પ્ર-
ત્યક્ષ દેખી હોય તો નમંસ્સઈ શબ્દ કેમ ન કહો? તેનો ઉત્તર—
વંદાઈ અને નમંસ્સઈ એ બંને શબ્દનો ભાવાર્થ એકજ છે માટે

તંવાચારણુ વિધાચારણુ જીવપ્રતિમા વાંદી છે તે વિષે. ૯૪

એકજો વંદુડ ગ્રખ્દ કહ્યો છે તેનાં કાંઈ વિશેષ નથી, પરંતુ વંદુડ એક ગ્રખ્દ છે નાટો ત્યાં પ્રતિમા વાંદીજ નથી એવું તે લેહનસર રાવે છે તેથી શ્રી ભગવતી મુવના પાઠને તે વિગણે છે.

વળી લેહો મુદનતિ કખે છે કે ક્યાં ચેડુઆઈ ગ્રખ્દ ચારણુ મુનિઓએ પ્રતિમા વાંદી નથી પરંતુ હરિઆવડી પરિક્ષિયા ત્યાં લોગમ્મ કહી તેનાં ચરિહંતે વાંધા છે તે ચૈત્યવંદના કહી છે. મુખ હુંદકો ચૈત્ય ગ્રખ્દનો અર્થ ચરિહંત એવો કોઈ પણ ચાચર અંદર કહેતો નથી. ચૈત્ય ગ્રખ્દના તો જનમંદિર, જનમીમ, ચૈત્ય ચોતરામંથ વૃક્ષ એ વગરુ અર્થ એતેકાંવ નંદર વિગેરે શ્રેયોનાં કહેલા છે. વળી હરિઆવડી પરિક્ષિયાનાં લોગમ્મ કહ્યો તે ચૈત્ય વંદના કહી એન કહેજો તો મુવનાં જ્યાં જ્યાં હરિઆવડી પરિક્ષિયાનાં અધિકાર છે ત્યાં ત્યાં હરિઆવડી પરિક્ષિયા એન કહેવું છે, પરંતુ કોઈ જગ્યાએ ચૈત્યવંદના કહી એન કહેવું નથી; તે આ દેશણુ અર્થ ફેરવવા નાટો મનનાં આવે તેવા કુતકો કોઈને તે તમારો મિથ્યાત્વનો ઉદય છે.

વળી ચેડુઆઈ વંદીનિષ્ઠ એ ગ્રખ્દનો અર્થ ફેરવવા નાટો તેમ જાખ્યું છે કે જો વાંદીનો અર્થ જો પ્રતિમા વાંદી એવો છે તો નંદિચરદીપે તો એ અર્થ મળશે પણ નાનુચોતરે એને ક્યારેક પ્રતિમા નથી ત્યાં કેમ મળશે? તેનો ઉત્તર—એને આ પ્રશ્નોત્તરની આધનાંજ ત્યાં જનમુવન એને જનપ્રતિમા છે એન અનાવદીયું છે નાટો ચારણુમુનિઓએ પ્રતિમાજ વાંદી છે એન સિદ્ધાપઠે, એને તેથી હુંદકોની ધારેલી કુચુક્તિઓ નિરવેક થાયછે.

પછી લેહનસર મુદનતિ કખે છે કે તંવાચારણુ વિધાચારણુ મુનિઓ પ્રતિમા વાંદના નથીજ ગયા કેમકે જો પ્રતિમા વાંદના ગયા હોત તો ત્યાંથી પાછા વળતા નાનુચોતરે પર્વતે સિદ્ધાપતને તે કેમ ન વાંધા? તેનો ઉત્તર—ચારણુમુનિઓ પ્રતિમા વાંદના નેજ ગયાછે પરંતુ પાછા વળતા જે નાનુચોતરનાં ચૈત્ય વાંધા નથી તે તેની જાતિનો સ્વભાવ છે, કારણુ કે વચ્ચે બીજો વિજ્ઞાનો જે શાંતના નથી આ વાત ભગવતી મુવનાં પ્રસિદ્ધ છે પણ આ

વંદઈ જંઘાચારસ્મણં ગોયમા તિરિયં એવડાઈ ગતિ
 વિસાઈ પન્નતા જંઘાચારસ્મણં મંતે ડઠું કેવડાઈ ગઈ
 વિસાઈ પન્નતા? ગોયમા! સેળં ઇત્તો એગેળં ઉપાણં
 પંડગવળે સમોસરણં કરેઈ કરેઈત્તા તહિં ચેઈઆ
 ઇ વંદઈ વંદઈત્તા તઉ પડિનિયત્તમાળે તિતિણં
 ઉપાણં પંડગવળે સમોસરણં કરેઈ કરેઈત્તા તહિં
 ચેઈઆઈ વંદઈ વંદઈત્તા ઇહ માગચ્છઈ માગચ્છઈ
 ત્તા ઇહ ચેઈઆઈ વંદઈ જંઘાચારસ્મણં ગોયમા
 ડઠું એવડાઈ ગતિ વિસાઈ પન્નતા.

અર્થ—હું ભગવંત! જંઘાચારણુ મુનિનો ત્રિછીગતિનો વિષય
 કેટલો છે? જોતમ! તે એકે ડગલે રૂચકવર જે તેરમો દ્વીપ તેને
 વિષે સમવસરણુ કરે; કરીને ત્યાંનાં ચૈત્ય એટલે સાશ્વતાં જનમં-
 દીર (સિદ્ધાપતન)માં સાશ્વતી જનપ્રતિમાને વાંદે; વાંદીને ત્યાંથી
 પાછા નિવર્તતા ખીજે ડગલે નંદિશ્વરદ્વીપને વિષે સમવસરણુ કરે;
 કરીને ત્યાંનાં ચૈત્યોને વાંદે, વાંદીને અહીંઆં એટલે ભરતક્ષેત્રમાં
 આપે; આવીને અહીંઆંનાં ચૈત્ય એટલે અસાશ્વતી જનપ્રતિમાને
 વાંદે, જંઘાચારણુનો ત્રિછીગતિનો વિષય એટલો છે. હું ભગવંત!
 જંઘાચારણુ મુનિનો ઉર્વ ગતિનો વિષય કેટલો છે? જોતમ! તે
 એકે ડગલે પાંડુકવનને વિષે સમવસરણુ કરે, કરીને ત્યાંનાં ચૈત્યને
 વાંદે; વાંદીને ત્યાંથી પાછા ફરતાં ખીજે ડગલે નંદનવનને વિષે
 સમવસરણુ કરે, કરીને ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદે; વાંદીને અહીંઆં આપે
 આવીને અહીંનાં ચૈત્ય વાંદે; હું જોતમ! જંઘાચારણુની ઉર્વગ-
 તિનો વિષય એટલો છે.

જેમ જંઘાચારણુની ગતિનો વિષય પુર્વાર્જવ પાઠમાં કહ્યો છે

તેમજ વિદ્યાચારણુ મુનિની ગતિનો વિષય પણ એજ ઉદ્દેશમાં કહેલો છે. વિદ્યાચારણુ ઈલાંથી એક ડાલે શ્રી માનુષોત્તર પર્વતે જઈને ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદે છે, અને ખીજે ડાલે નંદિચરદીપે જઈને ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદે છે; પાછા ફરતાં એકજ ડાલે અહીંઆં આવીને અહીંનાં ચૈત્યને વાંદે છે. આ પ્રમાણે તેનો ત્રિછીગતિનો વિષય છે. ઉર્વગતિમાં એક ડાલે નંદનવતે જઈને ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદે છે, અને ખીજે ડાલે પાંડુકવતે જઈને ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદે છે; પાછા ફરતાં એકજ ડાલે અહીંઆં આવીને અહીંનાં ચૈત્ય વાંદે છે. આ પ્રમાણે તેનો ઉર્વગતિનો વિષય છે.

આ પ્રશ્નોત્તરની અંતર્ગતતા પહેલા તથા ખીજા પ્રશ્નમાં જોઈએ અસાની લખે છે કે “લંઘાચારણુ તથા વિદ્યાચારણુ મુનિઓએ શ્રી રચકદીપ તથા માનુષોત્તર પર્વત ઉપર સિદ્ધાપતન વાંધા કહ્યો છે પણ તે બંને ઠેકાણે તો સિદ્ધાપતન ખીલકુલ નથી માટે ક્યાંથી વાંધા?” તેનો ઉત્તર—શ્રી માનુષોત્તર પર્વત ઉપર ચાર સિદ્ધાપતન છે એવું શ્રી દીપસાગરપત્નીમુત્રમાં કહ્યું છે.^૧ વળી શ્રી રત્નગોખર મુશી જોયો મહા ધુરંધર પંડિત હતા તેઓએ શ્રી ક્ષેત્રસમાસ નામે ગ્રંથમાં નીચે પ્રમાણે કહ્યું છે. યતઃ

ચડમુવિ દસુયારેસુ, રૂક્મીકં નરનગંમિ ચત્તારિ ॥

કુડોવરિ જિણભવણા, કુલોગરિ જિણભવણ પરિ-
માણા ॥૨૫૭॥

અર્થ—ચાર કુવુકારને વિષે એક એક અને માનુષોત્તર પર્વતને વિષે ચારકૂટ ઉપર ચાર જનભુવન છે તે કુળગીરીની જનભુવન પ્રમાણે છે.

તત્તો દુગુણ પમાણા, ચડદારા યુત્ત વણિય સુરુવા ॥

નંદીસર વાવણા, ચડ કુંડલિ સુયગિ ચત્તારિ ॥૨૫૮॥

અર્થ—પુર્વોક્ત છત્રભુવનથી જમાણા પ્રમાણના, અને ચાર-દારવાળા, વળી પુર્વાચાર્યોએ વર્ણવ્યું છે સ્વરૂપ જેવું એવા નંદી-શ્વરને વિષે જાણત, કુંડળગીરીએ ચાર અને રૂચકર્પવતે ચાર, કુલ સાઠ છત્રભુવન છે.

ઉપર પ્રમાણે પાણી જેનશાસ્ત્રોમાં કહ્યા છતાં જેદા મુઠમતિએ માન્યોત્તર તથા રૂચકદ્વીપ ઉપર છત્રભુવન નથી એવું જે લખ્યું છે તે તમામ અસત્ય છે.

જેદા અસાનીએ પૃથ્ (૫૨) ની પંકિત (૧૫) માં લખ્યું છે કે “રૂચકદ્વીપ પંદરમે જાય” તો રૂચકદ્વીપ પંદરમો કયા શાસ્ત્રના આધારથી લખ્યો છે? કારણ કે શાસ્ત્રમાં રૂચકદ્વીપ કોઈ જગ્યાએ પંદરમો લખ્યો નથી.

ત્રીજાપ્રક્રમાં તે લખેછે કે “નંદીશ્વરદ્વીપને વિષે સંજુતળા ઉપર તો છત્રભુવન કહ્યાં નથી અને અંજનગીરી તો ચોરારીહજાર જોજન હંચા છે તેની ઉપર ચાર સિદ્ધાયતન છે, ત્યાં તો મંધાચારણુ વિદ્યાચારણુ ગયા નથી.” તેનો ઉત્તર—સિદ્ધાયતનની વંદણુ કરવાને માટેજ ચારણુમુનિઓ ત્યાં ગયેલા છે તો જે કાર્ય ત્યાં ગયા છે તે કાર્ય ન કર્યું એમ કહેવાયજ નહિ, કારણ કે શ્રી ભગવતી સુત્રમાં ત્યાંનાં ચૈત્ય વાંદાં એમ કહ્યું છે; વળી તેમની ઉર્ધ્વગતિ પાંદુકવન જે સંજુતળાથી નવાણુહજાર જોજન હંચુ છે ત્યાં સુધી જવાની છે એમ પણ તેજ સુત્રની અંદર કહ્યું છે, અને આ અંજનગીરી તો ચોરારીહજાર જોજન હંચા છે તો ત્યાં ગયાછે તેમાં કાંઈ પણ બાધક નથી; અને જેઠમલએ નંદીશ્વરદ્વીપને વિષે ચાર સિદ્ધાયતન લખ્યાં છે પણ અંજનગીરી ચારની ઉપર ચારછે, પરંતુ દ્વીપુષ્પ અને રતીકર ઉપર થઈને (૫૨) છે, તે પ્રમાણે પુર્વોક્ત પાઠમાં પણ જાણત કહેલાં છે માટે તેનું લખવું કેવળ અસત્ય છે.

વળી તે લખેછે કે “પ્રતિમા વાંદીછે ત્યાં ચેડાઈ વંદીત્તર એવો પાઠ છે પણ નમંસ્સડ એવો રાખ્દ નથી માટે પ્રતિમાને પ્રત્યક્ષ દેખી હોય તો નમંસ્સડ રાખ્દ કેમ ન કહો? તેનો ઉત્તર—વંદડ અને નમંસ્સડ એ બંને રાખ્દનો ભાવાર્થ એકજ છે માટે

એકજો વેંદુડ શબ્દ કહ્યો છે તેનાં કોઈ વિશેષ નથી, પરંતુ વેંદુડ એક શબ્દ છે નાટો ત્યાં પ્રતિમા વાંદીજ નથી એવું તે લેહનલજી દર્શાવે છે તેથી શ્રી ભગવતી મુત્રના પાઠને તે વિશેષ છે.

વળી લેહો મુદનતિ લખે છે કે “ત્યાં વેંદુઆઈ શબ્દ ચારણુ મુનિઓએ પ્રતિમા વાંદી નથી પરંતુ ઈરિઆવટી પડિક્કમ્યા ત્યારે જોગમ્મ કહી તેનાં અરિહંતને વાંધા છે તે ચૈત્યવંદના કહી છે” અરે સુખ હુંદકો ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ અરિહંત એવો કોઈ પણ શાસ્ત્રની અંદર કહેતો નથી, ચૈત્ય શબ્દના તો જીવનંદિર, જીવર્મીમ, અને ચોતરામંથ વૃક્ષ એ ત્રણ અર્થ અનેકાર્થ સંગ્રહ વિગેરે ગ્રંથોનાં કહેલા છે. વળી ઈરિઆવટી પડિક્કમવાનાં જોગમ્મ કહ્યો તે ચૈત્યવંદના કહી એન કહેલો તો મુત્રનાં ત્યાં ત્યાં ઈરિઆવટી પડિક્કમવાનો અધિકાર છે ત્યાં ત્યાં ઈરિઆવટી પડિક્કમે એન તો કહ્યું છે, પરંતુ કોઈ જગ્યાએ ચૈત્યવંદના કહી એન કહ્યું નથી; તો આ દેશાણુ અર્થ ફેરવવા નાટો મનનાં આપે તેના કુતકો કસોઈને તમારો નિશ્ચાત્વનો ઉદય છે.

વળી વેંદુઆઈ વેંદીત્તણ એ શબ્દનો અર્થ ફેરવવા નાટો તેણુ લખ્યું છે કે “તે વાંકનો અર્થ જો પ્રતિમા વાંદી એવો છે તો નંદિશ્વરદીપે તો એ અર્થ મળશે પણ નાનુચોતરે અને ક્યારેકદીપે પ્રતિમા નથી ત્યાં કેન મળશે?” તેનો ઉત્તર—અને આ પ્રશ્નોત્તરની આધનાં ત્યાં જીવનુવન અને જીવપ્રતિમા છે એન અતાવી દીધું છે નાટો ચારણુમુનિઓએ પ્રતિમાજ વાંદી છે એન સિદ્ધ થાયછે, અને તેથી હુંદકોની ધારેલી કુપુક્કિઓ નિરવેક થાયછે.

પછી લેહનલ કુનતિ લખે છે કે “નંવાચારણુ વિદ્યાચારણુ મુનિઓ પ્રતિમા વાંદવા નથીજ ગયા કેનકે જો પ્રતિમા વાંદવા ગયા હોત તો ત્યાંથી પાછા વળતા નાનુચોતર પર્વતે સિદ્ધાયતન છે તે કેન ન વાંધાં?” તેનો ઉત્તર—ચારણુમુનિઓ પ્રતિમા વાંદવાનેજ ગયાછે પરંતુ પાછા વળતા લે નાનુચોતરનાં ચૈત્ય વાંધાં નથી તે તેની ગતિનો સ્વભાવ છે, કારણુ કે વચ્ચે યોગે વિજ્ઞાનો લેઈ શાંદના નથી, આ વાત ભગવતી મુત્રનાં પ્રસિદ્ધ છે પણ આ ઉ-

પરથી તે જોઈએ મહામૃતવાદી વ્યને ઉત્સુચ પરપત્તાવાળો હતો એમ પ્રત્યક્ષ સિદ્ધ થાયછે, કારણ કે પુર્વોક્ત પ્રશ્નમાં તે પોતેજ લખેછે કે માનુષોત્તર પર્વત ઉપર ચૈત્ય નથી, વ્યને આ પ્રશ્નમાં લખેછે કે માનુષોત્તર પર્વત ઉપરનાં ચૈત્ય કેમ ન વાંધાં? તો તે ઉપરથી માનુષોત્તર પર્વત ઉપર ચૈત્ય છે એમ સિદ્ધ થાયછે, આ પ્રમાણે જ્યાં જોમ પોતાને ફાવતું આજીવું તેમ લખ્યું છે પણ મુત્ર વિરૂધ્ધ લખવાનો ભય મુદ્દલ ધારણ કર્યો નથી.

વળી તે લખેછે કે “ચારણમુનિઓને ચારિત્રમોહનીનો ઉદય છે તેથી તેઓને જીવું પડ્યું છે” પણ રે મુઠ! એતો પ્રત્યક્ષ છે કે તેમને તો તે કાર્યથી ઉલટી દર્શનયુદ્ધિ છે, પરંતુ ચારિત્રમોહનીનો ઉદય તો તમારા હુંદડોને છે એમ પ્રત્યક્ષ જાણાર્થ આવેછે.

વળી તે લખેછે કે “ચારણમુનિઓએ પોતાને સ્થાનકે આવીને ક્યાં ચૈત્ય વાંધાં” તેનો ઉત્તર—મુત્રપાઠનાં ચારણમુનિ રૂઢમાગચ્છડ્ઢ એટલે અહીં આવે એમ કહ્યું છે તેનો ભાવાર્થ એવો છે કે જે ક્ષેત્રમાંથી ગયા હોય તે ક્ષેત્રમાં આવે, આવીને રૂઢચેડેઆડે વંદડે એટલે આ ક્ષેત્રનાં ચૈત્ય કેમ અસાધ્યતી છત્ત પ્રતિમા તેને વાંદે એમ કહ્યું છે. પરંતુ પોતાને ઉપાશ્રયે આવે એમ નથી કહ્યું. આ ખાખતમાં જોઈએ કુચુક્તિ કરીને લખેછે કે “ઉપાશ્રયમાં તો ચૈત્ય હોય નહિ માટે ત્યાં ક્યાં ચૈત્ય વાંધાં?” આ કેવળ મુર્ખતા ભરેલું લખાણ છે. વળી ભગવતી મુત્રના પાઠે કરીને, અસાધ્યતી અને સાધ્યતી અનપ્રતિમા સરખીજ છે અને તે બંનેમાં અંશમાત્ર પણ ફેર નથી, એમ સિદ્ધ થાયછે.

જોઈએજીવ લખેછે કે “ચારણમુનિ તે કાર્ય કરી આવીને આહોયા પડિહ્મ્યા વિના કાળ કરે તો વિરાધક થાય એમ કહ્યું છે તે ચક્ષુર્દ્રીના વિષયના પ્રેર્યા થકા દીપસમુદ્ર જોવા ગયા છે માટે સમજવું” આ લખાણ તદ્દન મિથ્યા છે. કારણ કે તેને જે આહોયણા પ્રતિક્રમણા કરવી છે તે જિતવંદનાની કરવી નથી પરંતુ તેમાં થયેલા પ્રમાદની છે; જેમ સાધુ ગોચરી કરી આવીને આ-

હોવે છે તે ગોચરોને આહોવતા નથી પરંતુ તેનાં પ્રભાદે કરીને હામેલા દોષને આહોવે છે, તેમ ચારણ્યનુભિઓને પણ હાખિયે છે પણ તે પ્રભાદગતિ છે; વળી ખીન્નું પ્રભાદનું સ્થાનક એ છે ને હાખિયા અગધી તીરનાવેગની પરે સીધીગતિએ આસ્યા જતાં રસ્તાનાં તિર્વવાત્રા પ્રમુખ સાધ્વતાં અસાધ્વતાં અનર્મદીર રહી ગાય છે એ સંમંધી ચિત્તાનાં ઘણોજ એક હિતપક્ષ થાયછે; આ પ્રભાભે તીરના વેગની પરે ગયા તે પણ આહોવાણુ સ્થાનક રહીએ.

વળી લેહાએ અરિહંતને ચૈત્ય દર્શાવવા મોટું મુત્રપાઃ હાખ્યો છે તેનાં દેવચંચેદ્વં એ એ શાખ્દનો અર્થ “ધર્મદેવ સમાન જ્ઞાન વંતની” એમ ક્યાં છે તે ખોટો ક્યાં છે, કેનકે દેવચંચેદ્વં— દેવતાંચિન્ચેદ્વં. અર્થ—દેવરૂપ ચૈત્ય એટલે અનપ્રતિભાની લેખ પન્નુવામામિ કં શેવા કંકે એ અર્થ ખરો છે. હું મેં લેહો અને તેના હુંકો આ અને શાખ્દને દિનીયાવિમલિતા વચન છે એટલુંજ સમજ્યા છે. પરંતુ આદરણુના જ્ઞાન વિના શુદ્ધ વિમલિત અને તેના અર્થનું જ્ઞાન ક્યાંથી થાય? ફક્ત પોતાની અસત્ય વાત સિદ્ધ કરવાને વાસ્તે જ અર્થ દીક આપે તે આશુ કરીદેવો એવો તેઓનો દુરાગ્રહ છે એવું આ આઅગધી પ્રતલ દેરે.

ત્યારપછી સમવાયંગ મૂત્રનો ચૈત્યવૃલ સંમંધી પાઃ નાંખ્યોછે તે આ દેહાણુ આશુ પડતો નથી તેમજ તે પાઃ નાંખ્યાનું પ્રયોગન પણ નથી પરંતુ ફક્ત ચોપડી મોટી કરવી અને અંને ઘણા મુત્ર-પાઃ નાંખ્યા છે એવું દેખાડી જાકિંકે હવે તે પોતાના ફંદનાં ફસાવવા એજ મુખ્ય હેતુ બતાવ્યે. વળી તે બગ્યાએ ચૈત્યવૃલ કહ્યા છે તે જ્ઞાનની નિશ્રાએ દેહલા નથી પરંતુ ચોતરામંધ વૃલનું નામ-જ ચૈત્યવૃલ છે અને તે અંને આ અધિકારનાંજ પૂર્વે બતાવી ગયેલા છીએ. જગવંત જે વૃલ નીચે કેવળજ્ઞાન પામ્યા છે તે વૃલ ચોતરા સહીત હતા અને તેથીજ તેને ચૈત્યવૃલ કહ્યા છે એમ સમજવું પણ ચૈત્ય શાખ્દનો અર્થ જ્ઞાન સમજવો નહીં.

વળી તેને હુંકો અત્રીયમૂત્ર શિવાય ખીન્નું કોઈ જ્ઞાનતા નથી

ત્યારે અર્થ કરોછો તે શા આધારથી કરોછો ? તે ખતાવો. કારણ કે તમામ કોષમાં અમારા કહેવા પ્રમાણે ચત્ય શબ્દના ત્રણજ અર્થ કહેલાંછે, પણ તમે ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ તથા શાન વિગેરે કરોછો તે કેવળ સ્વકપોળ કદિપત છે; અને તે ઉપરથી સ્પષ્ટ માલમ પડેછે કે નિઃકેવળ અસત્ય બોલી તથા અસત્ય પરખા કરી ખીચારા બોળા લોકોને તમારા કુપંથમાં ફસાવોછો. ઈતિ—

૧૬ આગુંદ શ્રાવકે જીન પ્રતિમા વાંદીછે તે વિષે

સોળમા પ્રશ્નોત્તરમાં આગુંદ શ્રાવકે જીન પ્રતિમા વાંદી નથી એમ દર્શાવવા માટે લેલા કુમતિએ ઉપાસકદશાંગમૂત્રનો પાઠ નાંખીને તેનો અર્થ તમામ ફેરવી નાંખ્યો છે માટે તેજ સૂત્રપાઠ ખરા અર્થ સાથે આ નીચે લખ્યો છે. શ્રી ઉપાસક દશાંગે પ્રથ-
માધ્યયને યતઃ

નો સ્વલુ મે મંતે કળ્પઙ્ગ અડ્ઙ પામિદંચણં અન્ન
ઉથિયાવા અન્નઉથિય દેવયાણિવા અન્નઉથિય
પરિગ્ગહિયાદં અરિહંત ચેદ્ધયાદંવા વંદિત્તેવા નમં
સિત્તેવા પુઢિવ અણાલિત્તેણં આલવિત્તેવા સંલવિ
ત્તેવા તેસિંઅસણંવા પાણંવા સ્વાદમંવા સાદમંવા
દાઝંવા અણુપદાઝંવા નન્નથ્થરાયાભિઓગેણં ગણાભિઓ
ગેણં વલાભિઓગેણં દેવાભિઓગેણં ગુરુનિગ્ગહેણં તિત્તિ
કંતારેણં કળ્પઙ્ગ મે સમણે નિગ્ગંથે ફાસુરસણિડ્ઙ્ગેણં
અસણં પાણં સ્વાદમં સાદમેણં વથ્થ પડિગ્ગહ કંવલ
પાયપુન્નુણેણં પાડિહારિય પીઢ ફલગસેડ્ઙ્ગા સંધરાણં
ણં ઝંસહ મેસડ્ઙ્ગેણં પડિલાભેમાણસ્સ વિહરિત્તેણં

તિકકુદ્ધુ એવં યાસ્ત્વં અભિગ્મહં અભિગિર્હઃ.

અર્થ—હું ભગવત્ સુખને ન કંપે. શું ન કંપે તે કહેછે. આ-
નંદી માંડેને અન્યતિર્થી, અન્યતિર્થીના દેવ હરીહરદિ, અને અ-
ન્યતિર્થીએ ગ્રહા અરિહંતાના ચૈત્ય કેવ છત્ર પ્રતિમા એટલા પ્રત્યે
વંદણા કરવી, નમસ્કાર કરવો, આગળથી વગર બોલાવે બોલાવડું,
વારંવાર બોલાવડું એ સર્વ ન કંપે. વળી તેને અસણુ, પાણુ, આદિન,
અને સ્વાદિન એ ચાર પ્રકારનો આહાર દેવો, વારંવાર દેવો ન કંપે;
પણુ એટલા કારણુ વિના તે કહેછે. રાજાની આણુએ, લોકના
સમુદાયની આણુએ, બળવંતને આગ્રહુ, ભુક્ષ દેવતાની આણુએ,
ગુરુ તે માતૃપિતા તથા કળા ચાર્ય વિગેરેના આગ્રહુથી, અને આ-
જીવીકાના કારણુથી એ છર્છીડીએ પુર્વે કહ્યા તેમને વંદનાદી
કરતા દોષ ન લાગે. એ ન કંપે તે કહ્યું. હવે કંપે તે કહેછે. સુ-
ખને કંપે. લેનગ્રમણુ નિબંધને કામુ એટલે છત્ર રહીત, અને
એવણીય એટલે દોષ રહીત અસણુ, પાણુ, આદિન, સ્વાદિન, વસ્ત્ર,
પાત્ર, કંપળ, રત્નોદરણુ, અને વાવરીને પાછા આપવા એવા આ-
લોક, પાટલા, વસ્ત્ર, તૃણાદિક સંધારો તે તથા ઔષધ લેવ ને કરી
પરિચાલતા યજ્ઞ વિચરડું. એમ કહીને એતદ્દૃષ્ય અભિગ્રહુ લે.

ઉપર લખેલા સુત્રપાઠના અર્થનાં લેહો ટુંદકે લખેછે કે
મ આણંદ આવકે ન કંપેનાં અન્યતિર્થીએ ગ્રહણુ કરેલા ચૈત્ય એ
ટલે બટાચારી સાધુને વોસરાવ્યાછે પણુ અન્ય તિર્થીએ ગ્રહણુ ક-
રેલ છત્રપ્રતિમા વોસરાવી નથી, કારણુકે અન્યતિર્થીએ ગ્રહણુ ક-
રેલી પ્રતિમાને વોસરાવી હોત તો સ્વપન્નને ગ્રહીત છત્રપ્રતિમા
વાંદવી રહી તે કંપેના પાઠનાં કહેત " તેનો ઉત્તર—રે સુદ ટુંદકો!
કંપેના પાઠમાં તો અરિહંતદેવ અને સાધુને વંદના નમસ્કાર કર-
વાનું પણુ કહ્યું નથી, કેકળ સાધુનેજ આહાર દેવાનું કહ્યુંછે, ત્યારે તે
પણુ શું તેને વાંદવા યોગ્ય નહોતા? પણુ ત્યારે અન્યતિર્થીને વંદ-
નાનો નિષેધ કયો ત્યારે સુર્તીને વંદના કરવી એન લાચાર્ય નીકળેજ,
તથા અન્યતિર્થીના દેવની પ્રતિમાને વંદનાનો નિષેધ કયો

ત્યારે અર્થ કરોછો તે શા આધારથી કરોછો ? તે બતાવો. કારણ કે તમામ કોષમાં અમારા કહેવા પ્રમાણે ચેત્ય શબ્દના ત્રણજ અર્થ કહેલાંછે, પણ તમે ચેત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ તથા જ્ઞાન વિગેરે કરોછો તે કવળ સ્વકપોળ કલિપત છે; અને તે ઉપરથી સ્પષ્ટ માલમ પડેછે કે નિઃકેવળ અસત્ય બોલી તથા અસત્ય પરજણા કરી બીચારા ભોળા લોકોને તમારા કુપંથમાં ફસાવોછો. ધૃતિ—

૧૬ આગુંદઆવકે જીન પ્રતિમા વાંદીછે તે વિષે.

સોળમા પ્રશ્નોત્તરમાં આગુંદ આવકે જીન પ્રતિમા વાંદી નથી એમ ઠરાવવા માટે જેઠા કુમતિએ ઉપાસકદર્શાંગસૂત્રનો પાઠ નાંખીને તેનો અર્થ તમામ ફેરવી નાંખ્યો છે માટે તેજ સૂત્રપાઠ ખરા અર્થ સાથે આ નીચે લખ્યો છે. શ્રી ઉપાસક દર્શાંગે પ્રથ-
માધ્યયને યતઃ

નો સ્વલુ મે મંતે કળ્પઙ્ઞ અઙ્ગ પમિદ્વંચનં અન્ન

રશિથયાન્

આ પાઠમાં ૧ અરિહંત ૨ ચેત્ય અને ૩ અણુગાર એ ત્રણ કહ્યાંછે. જે ચેત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ હોય તો અણુગાર જીવ કેમ કહ્યા તે જરા ધ્યાન દઈને વિચારી જીવ્યો ! માટે ચેત્ય શબ્દનો મુની એવો અર્થ કરોછો તે ખોટોછે. શ્રીઉપાસકદર્શાંગના પાઠનો સત્ય અર્થ પુર્વાચાર્યો જે કે મહાધુરંધર કેવળી નહિ. પણ કેવળી જેનાજ હતા, તેઓ કરી ગયેલાંછે તે અગાઉ અમે લખી ગયા છીએ, પણ જેઠો હીનપુત્રી હતો જેથી સાચો અર્થ તેને સુઅયોજ નથી વળી ચેત્ય એવું સાધુવું નામ કહોછો તો જૈનેદ્રવ્યાકરણ, હે-મીકોષ, બીજા ભાષાની અંદર વપરાતાકાંષ તથા સિદ્ધાંતો વિગેરે કોઈ પણ ગ્રંથમાં ચેત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુછે નહિ, એવો ધાતુ પણ કોઈ નથી કે જેથી ચેત્ય શબ્દ સાધુવાચક હોય, તો જેઠમક્ષ-જીએ એ અર્થ શા આધારથી કર્યો ? પણ તેથી શું ! જેમ કોઈ હુંભાર અથવા હજીમ અવેરાતનું પારખું કરી અવેરી જે અવેરાતના પરિક્ષક તેને જીવ કહે તો તેથી કાંઈ સંમજી પુરવો તેને અવેરી ક-

દેવાના નથી. તેમજ યજ્ઞા અને જ્ઞાની પુરુષાર્થોનો કહેલો અર્થ અસત્ય દર્શાવેને અક્ષર જ્ઞાતથી પણ ત્રષ્ટ એવા ભેદ સુદ્ધનતિનો કહેલો અર્થ સમજિત થી અને ખરેખરા તપાસ કરવાવાળા પુરુષો સત્યજ્ઞાતવાળા નથી. મોટે ભોગા કોઈને કંઈનાં નાંખવાને ભેટલાં કાંઈનાં મારોછો નથી ચીનું તો નહિ પણ અતંત સંસાર રજ-ખવાનું કાંઈ મગશે.

વળી અને કુંદોને પુછીએ છીએ કે આનંદ આવડે અન્ય નિર્ધીના દેવતા આર નિજેપતે વંદના ત્યાગી છે કે કંઈત ભાવનિ-ક્ષેપો ત્યાગ્યો છે ? જો કહેલો કે અન્યનિર્ધીના દેવતા આર નિજેપાની વંદના ત્યાગી છે તો અસ્મિત્વ દેવતા આર નિજેપા વંદનીકે હર્ષા, અથવા કહેલો કે અન્યનિર્ધીના દેવતા ભાવનિજેપોજ વાંદવો ત્યાગ કર્યો છે તો તેના ખીજા પણ નિજેપા અગ્રેજે અન્યનિર્ધીના દેવની સુતિઓ વીગેરે આનંદ આવડેને વંદનીકે કર્યો, મોટે વિચારી જોજો.

ભેદનિજય ક્રમે છે કે “છત્રપ્રતિમાનો આકાર જુદી ભેદનો છે મોટે અન્યનિર્ધી તેને પોતાના દેવ ધોરીને માને?” તેનો ઉત્તર— શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાને અન્યદર્શનીઓ અગ્રીનાથ કરીને માને છે. શાંતિનાથની પ્રતિમાને અન્ય દર્શનીઓ જગન્નાથ કરીને માને છે. કાંગડાના કિજાનાં રીવવદેવની પ્રતિમાને ભરવ કરીને માને છે. વળી અગાહિના વખતની પ્રતિમા હોય જ કે કાળાપુસારે કોઈપણ કારણથી કોઈ દેહોને બંધારેલી હોય તે જગ્યા કોઈ અન્યદર્શની વેશાની કે અન્ય જગ્યા તે પ્રતિમા તેને તેમાંથી ભેડે ત્યારે પોતાના ધરમાંથી પ્રતિમા નીકળી અગ્રેજે તે પોતાનાજ દેવની એમ સમજી પોતે અન્યદર્શની છતાં તે પ્રતિમાની પુજાઅર્ચા કરે છે અને પો-તાના દેવ ભરીકે માને છે. મોટે ભે. મત્તજ ક્રમે છે કે અન્યદર્શનીઓ છત્રપ્રતિમાને પોતાના દેવ કરીને માની શકેના નથી તે તત્ત્વ અસત્ય છે.

પછી લખ્યું છે કે “ચૈત્યનો અર્થ પ્રતિમા કર્યો તો તે પાદ-માં આણંદ આવડે કંઈ કે અન્યનિર્ધીને, અન્યનિર્ધીના દેવને, અને અન્યનિર્ધીએ ત્રણ કરેલી છત્રપ્રતિમાને વાંદુ નહિ, બોલાવું નહિ

દાન દંડ નહીં તે કેમ મળશે. કારણ કે જનપ્રતિભાને ખોજાવું એને દાન દેવું એ શું ?” તેનો ઉત્તર—અરે દુંડીઆઓ ! સિદ્ધાંતની શૈલી એવી છે કે જેને જે સંભવે તેને જોડીએ, નહિ તો યજ્ઞ દેકાણે અર્ચનો અનર્થ થઈ જાય. એટલે વંદના નમસ્કાર તે અન્યતિર્ધી સૌને જોડીએ, એને દાનાદિક અન્યતિર્ધીનેજ જોડીએ પણ પ્રતિભાને ન જોડીએ. જેમ શ્રી પ્રદ્મ વ્યાકરણ મુત્રનાં ત્રીજું મહાવૃત આરાધ-વા નિમિત્તે આચાર્ય. ઉપાધ્યાય પ્રમુખનું વસ્ત્ર, પાત્ર, આહારાદિકે કરીને વૈષાધ્ય કરવાનું કહ્યું છે તે જેમ સર્વને સરખી રીતે નહિ પણ જેમ જેને ઉચિત હોય એને જેવો સંભવ હોય તેમ તેની વૈ-ષાધ્ય સમજવાની છે. તેમ આ પાઠનાં પણ ખોજાવું નહીં, અભા-દિક આપું નહિ તે પાઠ અન્યતિર્ધીના ગુરુનેજ વાસ્તે છે. જો ત્રણ પાઠની અપેક્ષા માનશો તો શ્રી મહાવીરસ્વમીના સમયમાં અન્યતિર્ધીના દેવ હરિહર, બ્રહ્મા વિગેરે કોઈ સાક્ષાત નહોતા, તે-ઓની મુર્તિઓજ હતી તો તમારા કહેલા અર્થ પ્રમાણે આનંદ શ્રાવકનું કહેવું કેમ મળશે તે વિચારો ! કદાચિત એમ કહેશો કે કે-લીએક દેવીઓ અભાદિકે લે છે તેની અપેક્ષાએ એ પાડે છે તો તે ખોટું છે. કારણ કે દેવીની પણ સ્થાપના એટલે મુર્તિની પાસેજ અ-ભાદિક ચલાવે છે, એમ કરતાં કદાચ સાક્ષાત દેવી દેવતાને કોઈ દુંડકે શ્રાવકે આવિદ્યા અથવા જેકા વિગેરે દંડકના માખાપે અભા-દિક ચલાવ્યું હોય અથવા સાક્ષાત ખોજાવ્યા હોય તો ખતાવો !

વળી જેકો મુદનતિ લખે છે કે “જનપ્રતિભાને અન્યનતિએ પોતાના મંદિરનાં સ્થાપી તો તેથી જનપ્રતિભાનું શું બગડી ગયું કે જેથી તેને તેને માનવા યોગ્ય કહેતા નથી” તેનો ઉત્તર—જો કોઈ દંડણી અથવા દુંડકની ખેટી અથવા તો દુંડકના સાધુ કોઈ મદિ-રાનાંસ ખાનારી, કુચીબ શેવનારી વેશ્યાને ઘરે અથવા તો નાંસ વિગેરે વેશ્યાવાળા કસાઈને ઘરે જઈને રહે તો તેને દુંડકો તેને જ-ઈને વંદણા કરો અથવા ન્યાતનાં લ્યો કે નહિ ? જો કહેશો કે ન વાંદીએ એને ન્યાતનાં ન લઈએ તો તેવીજ રીતે જનપ્રતિભા પુર્વોક્ત સ્વરૂપાળી વાંદ્યા યોગ્ય નથી.

જેકા મુદ આપ્રશ્નનાં ચંડાળને ઘરે ખેડો હોય તે વખતનું દ-

શાંત દીવું છે તે ખોટું છે. શરણુ કે શર્ય વિશેષે એન ખેત તે જુદી વાત છે પણ તમારો દુંદડનો પિતા ચંડાળના ઘરમાં જઈને વટેએ અર્થાત્ ત્યાંજ રહે તો તેને તમે ન્યાતનાં હોયો એને જનવા ખાવાનો વહેવાર ગાઓ કે નહિ? જો ન ગાઓ તો તેવોજ રીતે ઉપર લેખડી ખામતનાં સમજવું. વળી તેણુ અખ્યું કે તમારા સાધુ અન્યતિર્થીના મઠનાં ઉતર્યા હોય તો તે તમારા ગુરુ ખરા કે નહિ? તેનો ઉત્તર—રે! મુર્ખો! આવા દયાંત કાખોને બોળા ભદ્રિકાચોને કુસાવવાનું શામાટે કરો છો? અન્યતિર્થીના આશ્રમનાં ઉતરવાથી તે સાધુ વંદનીક મઠી જતા નથી, શરણુ કે તે સ્વેચ્છાએ ત્યાં ઉતરેલા છે એને સ્વેચ્છાએ ત્યાંથી વિદ્યાર કરે છે એને તે સાધુને તે અન્યદર્શનીઓએ પોતાના ગુરુ કરીને માનેલા નથી. તેમજ અન્ય તિર્થીઓએ ગ્રહણ કરેલી પ્રતિમાનાંથી પ્રતિમાપણું જતું નથી પણ તે સ્વયંજે તે વંદન પુજવ યોગ્ય નથી એન સમજવું.

વળી અખ્યું છે કે કવચીંગી, પાસધ્યા, વેવધારી નિજવ પ્રમુખને કયા ખોડનાં આણંદે વોસરાખ્યા છે? તેનો ઉત્તર—સાધુ દિલા લે છે ત્યારે ‘કેરનિભંતે’ કહે છે એને પંચમહાવૃત ઉચરે છે તેને પણ પાસધ્યા, વેવધારી નિજવ પ્રમુખને વંદન નમસ્કારનો ત્યાગ હોવો જોઈએ. તો પંચમહાવૃત લેતી વખતે તેણુ તેનો ત્યાગ કયા ખોડનાં કર્યો છે તે ખતાવો પણ મુર્ખો! સમકિતદટ્ટી આવડોને છત્રાગ્રાથી ખટાર એવા પાસધ્યા વેવધારી નિજવ પ્રમુખને વંદણા નમસ્કાર કરવાનો ત્યાગનો છેજતો તે ખામત પાડનાં કહી નથી તેનાં ઘો વિરોધ છે. પ્રશ્નને એને અખ્યું છે કે “આણંદ શ્રવાદે અરિહંતના ચૈત્ય તથા પ્રતિમાને વાંદી હોય તો ખતાવો” તેનો ઉત્તર—એક તો પુર્વોક્ત પાંચીજ તેણુ અરિહંતની પ્રતિમાને વાંદી પુછે છે એન નિર્ગુપ થાય છે. વળી શ્રી સનવાપાંચ મુચનાં સર્વ મુચોની હુંડી છે તેનાં શ્રી ઉપાશય દયાંગની હુંડીમાં કહું છે કે—

સોકિતં ઉવાસગદસાઝ ઉવાસગદસાસૂળં ઉવાસયા

ળં નગરાઈં ડહજાળાઈં ચેહઆઈં વળમંડાઈં ગયા
અમાયમો ધમ્માયરિયા.

અર્થ - ઉપાશય દર્શાવે તે મું કહીએ? કિતર—ઉપાશય દ-
ર્શાવે તે વિષે આવકોના નગર, ઉશ્ચાન, ચેહઆઈં—અન્યાની એટલે
દેરેસાં, વનખંડ, રાગ, માનપિતા તથા ધર્માચાર્ય કહીશું.

આ ઉપરથી સમજવું કે આનંદ પ્રમુખ દસ આવકોના ધરમાં
છત્રમંદિર રૂનાં અને તેમજ છત્રમંદિર કરચેલાં પથુ રૂનાં, અને
તેઓ પુરુષ વંદના પ્રમુખ કરના. પથુ ઉપાશયદર્શાવનાં તે પાદ
દેખાતો નથી કારણ કે પુરુષાર્થોએ યુવો સંસેથી નાંખ્યો તે પથુ
સમયવાયાગછનાં તે વાત પ્રત્યક્ષ છે. મોટે ધ્યાન કરીને મુદ્ધ અંતઃક-
રણથી તપાસ કરશે તો મહત્તમ પડશે કે આનંદ પ્રમુખ અનેક આ-
વકોએ છત્રપ્રતિમા પુરુષો તે વાત ખરી છે. ઈતિ.

૧૭ અંબડ આવકે પ્રતિમા વાંદીછે તે વિષે.

૧૭ મા પ્રશ્નોત્તરમાં દેહનિશ્ચયે અંબડ તાપસના અધિકારનો
પાદ આનંદ આવકના પાદની સરખો દર્શાવ્યો છે તે અસત્ય છે. મોટે
શ્રીહિચ્છાઈ યુવમાંથી તે પાદ અર્થ સાથે આ દેહાણે લખ્યો છે. યતઃ
અંબડસ્મળં પરિવાયસ્ત નોકપ્પડ અન્નડાથિયવા
અન્નડાથિય દેવયાઈંવા અન્નડાથિય પરિગાહિયાઈં
અરિહંત ચેહઆઈંવા વંદિત્તવા નમંસિત્તવા ન-
ચથ્થ અરિહંતેવા અરિહંત ચેહયાણિવા.

અર્થ—અંબડ પરિવારકે તે ન કહે એ અન્ય તીર્થી પ્રત્યે, અન્ય
તીર્થીના દેવ પ્રત્યે, અને અન્ય તીર્થીએ ગ્રહા એવા અરિહંતના
અન્ય તે છત્ર પ્રતિમા પ્રત્યે વંદના સ્તવના કરવી નવશકાર કરવો,
એ વિના અરિહંતને અરિહંતની પ્રતિમા એટલે એ બંનેને નમ-
સ્કાર કરવો કહેવો.

આ પાઠને આણુંદના પાઠની સરખો ઠરાવે છે પણ આણુંદ ગ્રહસ્થ છે અને અંખડ સન્યારી એટલે પરિવ્રાજક છે માટે તે ખંનેનો પાઠ સરખો હોય નહિ. વળી આણુંદનો પાઠ અને આગળ લખી ગયા છીએ તેની સાથે આ પાઠને સરખાવી જોતાં જણાશે કે આણુંદના પાઠમાં અન્ય દર્શનીને અસણુ, પાણુ, ખાદીમ, સ્વાદીમ દેવું નહિ, વારંવાર દેવું નહિ, વગર ખોલાવે ખોલાવવું નહિ, વારંવાર ખોલાવવું નહિ એ પાઠ છે અને આમાં તે ખઠ નથી. કારણ કે અંખડ પરિવ્રાજક છે અને અન્ય તિર્થીઓ અંખડને ગુરૂ તરીકે માને છે તેથી તેનાથી અન્ય દર્શનીને ખોલાવવા વગેરેનો ત્યાગ ખની શકે નહિ. વળી આણુંદના પાઠમાં શ્રમણુ નીચેથી અસનાદિક આપવાનો પાઠ છે, તે આ પાઠમાં ખીલકુલ નથી કારણ કે અંખડ પરિવ્રાજક છે તે પર ગ્રહે ભિક્ષાવૃત્તિ તરીકે જમે છે તો તે અસન પાન, સ્વાદીમ, ખાદીમ વિગેરે શ્રમણુની ગ્રંથને ક્યાંથી આપે ? વળી આણુંદના પાઠમાં કોને વંદના નમસ્કાર કરે તે પાઠ મુદ્દલ નથી અને આમાં અરિહંતને અને અરિહંતની પ્રતિમાને વંદન નમસ્કાર કરવાનો પાઠ છે. આટલો બધો ફેર છતાં જોઈએ તે ખંને પાઠ સરખા ઠરાવે છે તે મિથ્યાત્વનો ઉદ્ય છે.

વળી અહીં આ ચૈત્ય રાખ્દનો અર્થ મૂર્ખ જોઈએ સાધુ એવો ક્યોછે પણ તે ખોટો છે તે દૃષ્ટાંત સાથે અને આણુંદના પ્રશ્નમાં બતાવી ગયા છીએ.

વળી જોઈ મુદ્દમતિ લખે છે કે “આ પાઠમાં ચૈત્ય એટલે પ્રતિમા લેશો તો ગુરૂને વાંદવાનો પાઠ ક્યાં છે તે બતાવો” તેનો ઉત્તર—અન્ય તિર્થીના ગુરૂનો જ્યારે ત્યાગ કર્યો ત્યારે જૈન મતના સાધુ વંદવા યોગ્ય રહ્યા એમ અર્થાપત્તિએ જ સિદ્ધ થાય છે. જેમ કોઈ શ્રાવકે રાત્રી ભોજનનો ત્યાગ કર્યો તેને દિવસે ભોજન કરવું રહ્યું કે નહિ ? વળી કોઈ યોગીએ વસ્ત્રીમાં રહેવાનો ત્યાગ કર્યો તો તેને વનમાં રહેવું રહ્યું કે નહિ ? વળી કોઈ સમકીતદટ્ટી પુરૂષ જ્ઞાનારાના ઉત્પાપક બાણીને ઠુંઢકોનો ત્યાગ કર્યો તો તેને જ્ઞાનારા પ્રમાણે વર્તનાર મુસાધુ વંદન યોગ્ય રહ્યા કે નહિ ? એ દૃષ્ટાંતો

કોઈ ઠંડાણે કહ્યા નથી—તેનો ઉત્તર:—શ્રી ભત્તપચ્ચખાણુ નામે સ્વજ્ઞાના સુત્ર પાઠનાં ૧ જીનખીંચ ૨ જીનચુવન ૩ રાત્ર ૪ સાધુ ૫ સાધવી ૬ આવક ૭ આવિકા એ સાત લેવે કહ્યાં છે તે ચું હુંકો બાણુતા નથી? કદાચ તમે કહેશો કે એને તે સુત્ર માનતા નથી ને નંદીચુત્ર કેન નાનો છો? કારણ કે શ્રી નંદીચુત્રનાં સર્વ સુત્રના નામ કહ્યાં છે ત્યાં ભત્તપચ્ચખાણુ પચલાનું નામ પણ છે. માટે તેમાં કહેલા સાતલેવે ગદ્યરૂપે ધન વાપરવું તેજ કળદાયક છે.

જેલો લખે છે કે આચાર્યદાદિક આવકે વૃત્ત આરાધ્યા, પડિમા આદરી, સંધારા કીધા તે સર્વ સુત્રોનાં કહ્યું છે પણ કેટલું દ્રવ્ય વાપર્યું એને ક્યા લેવે વાપર્યું તે કહ્યું નથી તેનો ઉત્તર—રે! સુખો! તે સુત્રનાં જેટલી વાતની પ્રસંગે જરૂર હતી તેટલી કહી છે એને ખીછ કહી નથી. જો તમે ન કહેતી તમામ વાતોનો નીરાદર કરતા હોતો આચાર્યદાદિક દરા આવકોએ ક્યા સુત્રીને દાન દીધું, ક્યા સુત્રીને તેડવા ગયા, ક્યા સુત્રીને વળાવવા ગયા, કેવી રીતે પડિકમણું કર્યું વિગેરે ઘણી વાતો જે કે આવકોને માટે સંભવીત ગણાય તેવી કહી નથી તો તેમણે ચું તે નથી કર્યું? કર્યું છેજ. તેમજ દ્રવ્ય વાપરવા સંમંધી વાત પણ તેનાં નથી કહી પરંતુ કશીતો છેજ. વળી એને પૂછીએ છીએ કે આચાર્યદાદિક આવકોએ કેટલા ઉપાશ્રય કરાવ્યા તે વાત સુત્રોનાં કહી નથી છતાં તમે હુંકો ઉપાશ્રય કરાવો છો તે શા આધારથી કરાવો છો તે બતાવો!

વળી લખે છે કે આચાર્યદાદિક આવકોએ સંધ કાઢ્યા, તિર્થ યાત્રા કીધી, દેહેરાં કરાવ્યાં, પ્રતિમા પ્રતિઠ્ઠી વિગેરે વાત સુત્રનાં હોય તો બતાવો તેનો ઉત્તર—આચાર્યદાદિક આવકોના જીનનંદિરનો અધિકાર શ્રી સનવાયાંગજીનાં કહ્યો છે. આવશ્યક સુત્રનાં તથા યોગ રાત્રનાં શ્રેણીકરાગના કરાવેલા જીન નંદિરનો અધિકાર ચાલેલો છે. વગ્ગુર આવકે શ્રીનંદીનાવજીનું દેહેરું બંધાવ્યું તે અધિકાર શ્રી આવશ્યક સુત્રનાં કહ્યો છે; તથા તેજ સુત્રનાં ભરત મહારાજે શ્રી અઘાપદ પર્વત ઉપર ચોવીરા જીનખીંચ સ્થાપ્યાનો અધિકાર છે. એ વિગેરે અનેક જગ્યાએ સુત્રનાં કહ્યા છતાં જેન

નેત્ર વિનાનો માણસ કાંઈ પણ જોઈ શકતો નથી તેમ જ્ઞાનરૂપી ચક્ષુ વિનાનો જોઈ અને તેના ટુંકકો પણ આ વાત સુત્રની અંદર દેખતા નથી.

વળી તેણે પુસ્તિઓ કરીને સાત ક્ષેત્ર ઉઘાખ્યા છે તેનો અ. પુસ્તકે ઉત્તર—૧-૨. ક્ષેત્ર જનખીખ તથા જન ખુવન—તે ખાખતમાં જોઈ મૂઠમતિએ લખ્યું છે કે જ્ઞેહર, પ્રતિમાતો આગળ હતાજ નહિ અને જો હતા એમ કહેશો તો કોણે કરાવ્યા વિંગેરતો અ. ધિકાર સુત્રમાં દેખાડો” આ પ્રશ્નનો ઉત્તર એમ ઉપરજ લખ્યો છે અને તેથી તે મને ક્ષેત્ર સિદ્ધ થાય છે.

૩ નું ક્ષેત્રશાસ્ત્ર—આ ખાખતમાં જોઈ લખે છે કે પુસ્તક તો મહાવીરજ્ઞાનીની પછી (૯૮૦) વર્ષે લખાણુ છે, અગાઉતો પુસ્તકો નહોતા માટે તે અર્થે દ્રવ્ય કાઢવાનું શું કારણુ?—

ઉત્તર—આ ખાખતનું નીરાકરણુ અગાઉ એમ જણાવી ગયા છીએ. વળી શ્રી અનુયોગદ્વાર સુત્રમાં કહ્યું છે કે દવ્વસુઅંજંપત્તય પુથયચલિહિયં અર્થ—દ્રવ્યશ્રત તે જ પાના પુસ્તકમાં લખાયેલ છે અને તે ઉપરથી સુત્રકારના સમયમાં પુસ્તક લખેલા હતા એમ સિદ્ધ થાય છે. વળી તમારા કહેવા પ્રમાણે તે સમયમાં મુલ પુસ્તકો લખાયલા હતાજ નહીં તો શ્રી રીખમદેવજ્ઞાનીની ખતાવેલી અ. દાર લિપીનો વિચ્છેદ થયો હતો એમ ઠરશે તો તે તદન જ્યુકું છે. વળી જો અક્ષરજ્ઞાન તે સમયમાં હોયજ નહિ તો જોકિક વહેવાર પણ કેમ ચાલે? ટુંકકો! આ ઉપરથી સમજો કે તે વખતમાં પુસ્તકો હતા, ફક્ત સુત્રોજ લખાયલા નહોતા, અને તે દેવલઢી ગણી ક્ષમા શ્રમણે લખ્યા છે. પણ પુસ્તકો (૯૮૦) વર્ષે લખાણુ તે વાત તમારા જોમલજ લખે છે તે શા આધારથી લખે છે? કારણુ કે તમારા મા. નેલા ૩૨ સુત્રોમાં તે વાતજ નહિ.

૪-૫ નું ક્ષેત્ર સાધુ અને સાધવી. તે ખાખતમાં જોઈ મૂઠમતિ લખે છે કે “સાધુને અર્થે દ્રવ્ય કાઢીને તેનો આદાર, ઉપધી, ઉપા. શ્રવ કરાવે તો તે સાધુને કલ્પે નહિ ત્વારે તે માટે દ્રવ્ય શું કામ

કાઢવું. આ આમત ઉપર શ્રી દશવૈકાલિક, આચાર્ય, નિસીધ વિ-
ગેરે સુયોની શાખ દીધી છે ” તેનો ઉત્તર—સાધુ. સાધવીને અર્થે
કેરત આહાર, ઉપધી, ઉપાશ્રય પ્રમુખ તેને કંઈપણ નથી તે વાત
અંતે પણ માન્ય ન કરીએ છીએ, સાધુ પોતાને નિનિતે કંઈક લેતા
નથી, અંતે મુક્ત આવકો આપતા પણ નથી. પરંતુ આવકો પોતાની
શુભ ક્રમાણીના દ્રવ્યમાંથી સાધુ સાધવીને આહાર, ઉપધી, વસ્ત્ર
પાત્ર પ્રમુખે પ્રતિજાલે છે, પણ સાધુ સાધવીને નિનિતે કાંદેલા દ્ર-
વ્યમાંથી પ્રતિજાલતા નથી અંતે સાધુ લેતા પણ નથી. તે એ
લેવને અર્થે કાંદેલું દ્રવ્ય તો કોઈ મુનીને મહાભારત વ્યાધી આવી
પડ્યો હોય તેના નિવરણાર્થે કોઈ પૈદ પ્રમુખને દેવું પડે, અથવા
તો કોઈ સાધુ નિરાશુ પામ્યા હોય તે નિનિતે દ્રવ્ય વાવરું પડે
વિગેરે અંતે કંઈકાં વપરાય છે. તેના કાનની અંદર પણ આવકો
જો શ્રીનંત હોય છે તો તે પોતાની પાસેથી જ ખર્ચે છે, પરંતુ કોઈ
જ્ઞાનનાં શક્તિવિતાના નિર્વંત આવકો વપરા હોય અંતે ત્યાં તેનું
કાર્ય આવી પડે તો તેમાંથી વપરાય છે.

૬-૭ નું લેવ આવક અંતે આવિકા. તે આમતનાં જોડો લ-
ખે છે કે “યુન્યવંત હોય તે ખેરાતનું દીન લે નહીં” પણ મુઠ !
સવળા છવો સરખા યુન્યવંત હોતા નથી. કોઈ ગરીબ કંઠાળ પણ
હોય છે. કે જેને ખાત્રા પીતાના પણ સંસા પડે છે, તો તેના ગરીબ
સ્વર્ધનીઓને દ્રવ્ય આપીને સહાય કરવી, તેને આજીવીકાનાં ઉ-
પદ્ધંભ દેવો તે દ્રવ્યવાત શ્રીનંત આવકોની ફરજ છે. તે પ્રમાણે દ્ર-
વ્યવાત ચકુરકો સ્વર્ધનીને સહાય કરે છે, અંતે જો પોતાનાં શક્તિ
ન હોય તો તે એ લેવ નિનિતે કાંદેલા દ્રવ્યમાંથી સહાય કરે છે. તે
વાત શ્રી ઉત્તરાધ્યયનનાં ૨૮ ને અધ્યયને કહી છે. વર્ગી જોડો લ-
ખે છે કે “આવક દીન અનાયને અંતરાય પાડે નહિ” તે ખરું છે પણ
ઉપર પ્રમાણે નિચારીને જોશો તો જણાયે કે તેવી કાંઈ દીન અ-
નાયને અંતરાય પડતો નથી. અંતે એવી રીતે આવકોને આપેલું
દ્રવ્ય ખેરાતનું કંઈકાં નથી.

ઉપરના લખાણથી શાસ્ત્રોનાં સાત ભેત કંઠે છે, તેમાં દ્રવ્ય-

વાપરવાથી સારા ફળની પ્રાપ્તિ થાયછે, અને સુ શ્રાવકોનું દ્રવ્ય ત દેત્રોમાં વપરાનું આપ્યુંછે અને વપરાયછે એમ સિદ્ધ થાયછે.

આ પ્રસંગમાં જેઠા ટુંઢકે શ્રી દશવૈકાલિકની નીચે લખેલી ગાથા લખીછે.

પિંડ સિદ્ધજંચવથ્યંચ, ચતથં પાયમેવય ॥

અકાપિયં નદ્દહેજ્ઞા, પઢિગાહિંચકાપિયં ॥૪૮॥

આ શ્લોકનો અર્થ પ્રગટપણે એટલોજ છે કે “આહાર, સ-
ન્ન્યાસ, વસ્ત્ર અને પાત્ર અકલ્પનિક ન લેવું; અને કલ્પનિક લેવું.”
તોપણ જેઠા ટુંઢકે ડાંડો અકલ્પનિક ઠરાવવા માટે આ શ્લોકના અ-
ર્થમાં ડાંડો એ શબ્દ લખી દીધોછે. જો કે તેના લખાણમાં પણ ડાંડો
અકલ્પનિકછે એમ જેઠો સિદ્ધ કરી શક્યો નથી તોપણ સાધુને ડાંડો
રાખવાનું સુત્રમાં કહ્યુંછે તે લખીએ છીએ.

શ્રી ભગવતી સુત્રમાં વિધિવાદે ડાંડો રાખવો કહ્યોછે અને
એ પાઠ પ્રથમ પ્રશ્નોત્તરમાં લખ્યો છે,

શ્રી ઓધનિયુક્તી સુત્રમાં ડાંડાની શુદ્ધતા નિમિત્તે ત્રણ
ગાથાઓ કહેલીછે.

વળી શ્રી દશવૈકાલિક સુત્રમાં પણ વિધિવાદે “દંડગંસિવા”
એ શબ્દ કરીને ડાંડો પડિ લેહવો કહ્યોછે.

આ પ્રમાણે સુત્રોમાં કહ્યા છતાં અસાની ટુંઢકો કાંઈ પણ
સમજ્યા વગર તદ્દન અસત્ય રીતે તે બાબતનું ખંડન કરેછે (અ-
ગર જો કે થઈ શકવું તો નથી.) તે તેઓની સુખાર્થની નિશાનીછે.

પ્રશ્નને અંતે જેઠા ટુંઢકે “સાત ક્ષેત્રે દ્રવ્ય વપરાવોછો તેથી
ચોટાના ચોર થાઓછો” એવું મહાનિષ્વાત્વના ઉદ્વેષથી લખ્યુંછે
પણ તેનું તે લખવું ઉપરના દષ્ટાંતોથી અસત્યછે તેવું સિદ્ધ થયુંછે,
કારણ કે સુત્રોમાં સાત ક્ષેત્રે દ્રવ્ય વાપરવું કહ્યુંછે, ને તે પ્રમાણે
પ્રસિદ્ધ રીતે શ્રાવકો દ્રવ્ય વાપરેછે, તેથી તેઓ પુન્ય બાંધેછે એ-
ટલુંજ નહિ પણ ઘણી પ્રશંસાને પાત્ર થાયછે, એ વાત કાંઈ છાની

નથી. પરંતુ ખરી રીતે તપાસ કરતાં ચોટાના ચોરનો હુંદકો છે, કા-
રણુકે સુત્રોનાં ફેરવી તનામ વાત ઉઘોપે છે, સુત્રો ઉઘોપે છે, અર્થ
ફેરવે છે, સામ્રોન્ત વેષ ન રાખતાં વિપરીત વેષે ફેરે છે, વિગેરે ત-
નામ ખામતો ખ્યાનમાં લઈને તપાસી જોતા હુંદકો ચોટાના ચોર છે
એટલું જ નહિ પણ તેઓ સાસનના અધિપતિ શ્રી જનગજના પણ
ચોર છે અને તેથી તેમને નિશ્ચયે રાજ્યદંડ (અનંત સંસાર) પ્રાપ્ત
થવાનો છે. ઇતિ.

૧૯ દ્રૌપદીએ જનપ્રતિમા પૂજી છે તે વિષે.

૧૯ મા પ્રશ્નોત્તરમાં દ્રૌપદીએ જનપ્રતિમા પુજી છે તેનો સર્વ
રીતે નિષેધ કરવાને જોડા કૃત્તિએ ધણા કૃતકો કર્યા છે પરંતુ તે
સર્વ ખોટા છે નાદે તેના અતુક મ પ્રમાણે પ્રત્યુત્તર લખ્યા છે.

શ્રી માતા સુત્રનાં દ્રૌપદીએ જનમંદિરનાં જઈને જનપ્રતિ-
માની સતરભેદી પુજા કરી, નમુધ્યું કંઈ એવા પ્રત્યક્ષ પાંદે. યતઃ
તર્ણં સા દોવઈ રાયવરકન્ના જોનેવ મહજળધરે
તેનેવ ઉવાગચ્છઈ મહજળધરં અણુપ્પવેસઈ ન્હાયા
કયવલીકમ્મા કયકોઝઅ મંગલ પાયચ્છિત્તા સુદ્ધ
પાવેસાઈં વથ્થાઈં પરિહિયાઈં મહજળધરાઝ પડિણિ
લ્લમઈ જોનેવ જિળધરે તેનેવ ઉવાગચ્છઈ જિળધરં
અણુપાવેસઈં પાવેસઈંત્તા આલોઈ જિળપાડિમાણં પ્પણામં
કરેઈ લોમહથ્થયં પરામુસઈં એવં જહા સુરિયામો જિ
ળ પડિમાઝ અચ્છેઈ તહેવ માણિયઞ્વં જાવ ધુવં ડ-
હઈ ધુવં ડહઈત્તા વામં જાણુ અંચેઈ અંચેઈત્તા ઢા

હિણ જાણુ ધરાણિતલં સિ નિહદ્દુ તિસ્સુત્તો મુદ્દાણં
 ધરાણિતલં સિ નિવેસેદ્દ સિનિવેસેદ્દત્તાં ઇસિં પચ્ચુણ
 મદ્દ કરયલ્લ જાવ કદ્દુ એવં વયાસિ નમોત્થુણં અ-
 રિહંતાણં ભગવંતાણં જાવસંપત્તાણં વંદદ્દ નમંસદ્દ
 જિણઘરાહ પઢિણિચ્ચમદ્દ.

અર્થ—તેનારે તે દ્રોપદી રાજવર કન્યા જ્યાં સ્નાન મજ્જન
 કરવાનું ધરે છે ત્યાં આવે, મજ્જણુ ધરમાં પેસે, સ્નાન કરીને કંપું
 છે પળી કર્મ એટલે પુજાનું કાર્ય અર્થાત્ ધર દેરાસરમાં પૂજા કરીને
 કોપુક તે તિલકાદિક મંગળ તે દધી દ્રોવ અક્ષતાદિક તેહજ પ્રાય-
 શ્ચિત એટલે દુઃસ્વપ્નાદિકના ધાતક કર્યો છે જોણુ શુદ્ધને ઉજ્જવલ મોટે
 જનમંદિરે જ્યાં યોગ્ય એવા વસ્ત્ર પહેરીને મજ્જણુ ધરમાંથી ની-
 કજે, જ્યાં જનાધર છે ત્યાં આવે, જનાધરમાં પેસે, પેસીને દોઢે થકે
 જનપ્રતિમાને પ્રણામ કરે. પછી મોર પીંછી લે, લઈને જોમ સુર્યા-
 ભદ્રેશ્વરતા જનપ્રતિમાને પુજે તેમ સધળો વિધિ જાણુવો તે અધિકાર
 સુર્યાભનો. યાવત્ ધુપ દહે ત્યાં લગી કહેવો તે ધુપ દહીને રાંખો
 ઢીંચણુ હંચો રાજે, જમણુ ઢીંચણુ ધરતીએ થાપે, થાપીને ત્રણુ-
 વાર મસ્તક પૂજી તળ પ્રત્યે સ્થાપે, થાપીને લગારેક નીચી નમે,
 હાથ જોડી, દશનખ ભેળા કરી મસ્તકે અંજલી કરીને એમ કહે.
 નમસ્કાર થાચ્યો અરિહંત ભગવંત પ્રત્યે યાવત્ સિદ્ધિગતિ પ્રત્યે
 પામ્યાછો. અહિંચ્યા યાવત્ રાખે રાક્ષસતવ સંપુર્ણ થયો કહેવો. પછી
 વંદના કરી નમસ્કાર કરી જનગ્રહમાંથી નીકળે પુર્વોક્ત પ્રકારે સુ-
 ત્રોમાં કહ્યું છે તોપણુ દુંઢકો મિથ્યાદષ્ટી, જનપ્રતિમાની પૂજા માનતા
 નથી તે મિથ્યાત્વનો ઉદય છે.

આદ્યમાં તે કુમતિ લખે છે કે “કોઈએ વિતરાગની પ્રતિમા
 પૂજી નથી અને કોઈ નગરમાં જનચૈત્ય કહ્યા નથી” તેનો ઉત્તર
 શ્રી ઉગ્રાઈ સુત્રમાં “અંપાનગરીનાં વહુલા અરિહંત ચેદ્દ આદં

એટલે ધણા અરિહંતના ચૈત્યછે એન કહુંછે.” એને બીજી બધી નગરીના વર્ણનનાં ચંપાનગરીની લક્ષાનણુ સુત્રકારે દીધેલીછે તો તેથી સર્વ નગરીઓનાં પોજેપોજે ચંપાનગરીની પેઠે હતનંદિર હતા એન નિર્ણય થાયછે. વળી આશ્વંદ, કાનેદેવ, રાંખ, પુન્ડરી પ્રમુખ આવકોએ તથા ગ્રેણીક નહામળ પ્રમુખ રાગઓએ પુન કર્યાંતો અધિકાર સુત્રોનાં ધણી જગ્યાએછે. નોટે જેજે જગ્યાએ પુન કર્યાંતો અધિકાર છે તે તે જગ્યાએ હતનંદિર તો છેજ તેનાં કાંઈ શક નથી. વળી તે આવકોના પૂન કરવાના અધિકારનાં “ક્યમળીકમ્ના” રાખ પ્રત્યક્ષપણેછે, જેનો અર્થ સ્વદર્શનનાં તથા પરદર્શનનાં તનાન જગ્યાએ “દેવ પુન કરી” એવોજ થાયછે. નોટે ધણા આવકોએ પ્રતિના પુછછે એને ધણુ દેશણુ હતનંદિર હતા એન અષ્ટ રીતે સિદ્ધ થાયછે.

પછી તે કહેછે કે “કુંડ દ્રૌપદીએજ પૂન કરી છે એને ત પણ આપા ભવનાં એકજ વાર કરીછે” તેનો ઉત્તર—એ કુન-તિતા કરેવાનો સાર એછે કે પૂનતા અધિકારનાં સ્ત્રી બતાવી તો કોઈ આવક કેન ન કહ્યો? તો નહીં! પ્રભુજીને રેવતી આવિકાએ એપદ વરોરાણું તો કોઈ આવકે વરોરાણું એન કેન ન કહું? વળી પ્રથમ સિદ્ધ નર દેવી માતા યયા, શ્રી વીર પ્રભુનો અભિગ્રહ છનાસ પાંચદિતઓએ ચંદનમાળાએ પૂર્યો, સંગનાના ઉપસર્ગથી છ મહિને વલ્લપાળી રોગીએ પરનાલો પ્રભુને પારણું કરાણું, તથા આ ચોવીઠીનાં મહીનાયજી એનંતો ચોરીઠીએ સ્ત્રીપણુ તિ-યેકર થયા. હંત્યાદિક આ ચોવીઠીનાં સ્ત્રીઓએ ધણુ મોટાં કાન કર્યાં છે; પ્રાંચે પુરુષનો શુન કાર્યો કરે તેનાં શી વડાઈ! પણ સ્ત્રીઓને કરવું દોહડુંછે; પુરુષને તો પૂનનાં કાગણો નેજવનાં સુગનછે પણ સ્ત્રીને વિવનછે. નોટે દ્રૌપદીનો અધિકાર વિસ્તારે કહ્યો છે. જે સ્ત્રીએ એન પુન કરી તો પુરુષે ધણીજ કરીછે એનાં શું સંદેહછે? અર્થાત—કાંઈ સંદેહ નથી. વળી કુનતિઓ કરેછે કે એકજ વાર

પુત્ર કરી છે, પછી તો ક્યાંથી પુત્ર કરી કરી નથી. તેનો ઉત્તર—
પ્રતિના પુત્રતો એક વારપણુ કરી છે, પરંતુ દ્રૌપદીએ ભોળાન કર્યું
એમતો એકવારપણુ કર્યું નથી માટે તમારા કહેવા પ્રમાણે તેણી-
એ ખાધું ખણુ નહિ હોય. વળી તુંગીઆ નમરીના શ્રાવકે સાધુને
એકજવાર વાંધાની વાત કરી છે, અને આનંદકામદેવાદિએ ભગ-
વંતને એકજવાર વાંધા કહ્યા છે, તો કેમ બીજી વખત નહિજ વાંધા
હોય? પણ વિચારો કે પરાણુવાને અવસરે મોહની ભીષ્માં એવી
રીતે પુરસ્કોક્ષામથી જીત પૂગ કરી છે તો બીજે સમયે અવરૂપ પૂગ
કરીજ હશે એમાં શો સંદેહ છે? પરંતુ મુવકારને એવો અધિકાર
વારંવાર કહેવાની જરૂર નથી, કેમકે આગમની શૈલી ભાણુનાર
પુરુષતો એમ સમજેજ. તમારા જેવા મૂર્ખો અક્ષયના હીન નથી
સમજતા તે તમારે નિધ્યાત્વનો ઉદ્ધ છે.

વળી જોહમવ્રજ ધ્રુવે છે કે બ્રહ્મોત્તર ગણને ત્યાં દ્રૌપદિએ
જાહ જીતે પારણુ આંખીલનો તથા કર્યો પણ પૂગતો ન કરીજ તેનો
ઉત્તર—મૂર્ખો! એટલુંતો સમજો કે તપસ્યા કરેવી તેતો સ્વાધીન
વાતછે અને પૂગ કરેવી તેમાં જીતમંદિરનો, પૂગની સામગ્રીનો
જોગ મળવો જોઈએ. વળી દ્રૌપદી પરાધીન થયેલી તથા સંકટમાં
પડેલી છતાં તે સ્વયે પૂગ કરેવી રીતે કરી શકે? તે વિચારી જુઓ!

વળી જોહો કુમતિ ધ્રુવે છે કે દ્રૌપદિએ પૂર્વ જન્મમાં સાત
કામ અયોગ્ય કર્યોછે માટે તેની કરેલી પૂગ પ્રમાણુ નહિજ તેનો
ઉત્તર—આ ઉપરથીતો કુંઠકો અને અક્ષયહીન જોહમવ્રજ શ્રીમદ્દા-
વીર સ્વામીને પણ સાચા તિર્થંકર નહિ માનતા હોય; કેમકે શ્રી
મદ્દાવીર સ્વામીના જીવે પણ પૂર્વ જન્મમાં કેટલાએક અયોગ્ય
કામ કર્યો છે.

- ૧ મરીચીના ભવમાં દિક્ષા વિરાધી તે અયોગ્ય.
- ૨ ત્રિદંડિઆનો નવો વેષ બતાવ્યો તે અયોગ્ય.
- ૩ ઉત્પ્રવ પરપણુ કરી તે અયોગ્ય.
- ૪ તીપાણુ કર્યું તે અયોગ્ય.

૫ કેટલાએક ભવમાં સન્યાસી થઈને નિઃસ્વાત્વ પદપણા કરી તે અયોગ્ય.

૬ કેટલાએક ભવમાં બ્રાહ્મણ થઈને યજ્ઞ કર્યા તે અયોગ્ય.

૭ તિર્થંકર થઈને બ્રાહ્મણ કુળમાં ઉત્પન્ન થયા તે અયોગ્ય.

ઈત્યાદિ અતેક અયોગ્ય કામ કર્યા તો શું પુર્વાદિ જન્મમાં એવા કામ કરવાથી શ્રીમન્મહાવીર ભગવંતને તિર્થંકર ન માનવા જોઈએ ? માનવાજ જોઈએ. કારણ કે કેમને વરા થયો થકો એવ અતેક પ્રકારના નાટકનાએછે, પણ તેથી વર્તમાનને વિષે તેના ઉત્તમપણાને કાંઈપણ બાંધક થતો નથી; તેમજ દ્રોપદિની કરેલી જનપ્રતિમાની પૂજા આવકધર્મની રીતિ પ્રમાણે મોટે તે પણ માનવીજ જોઈએ. ન માને તે મુત્રને વિરાધનારાછે.

વળી તે લખેછે કે “દ્રોપદિની પૂજાને ભક્ષામણુ પણ સૂર્યાભની કરેલી જનપ્રતિમાની પૂજાની દીધી, પણ બીજાની ન દીધી” તેનો ઉત્તર—સૂર્યાભની ભક્ષામણુ દીધી તેનું કારણ તો પ્રત્યક્ષ છે કે જનપ્રતિમાની પૂજાનો વિસ્તાર દેવથી ગણી ક્ષમા શ્રમણે રાય-પણેલી મુત્રમાં સૂર્યાભને અધિકારે લખ્યોછે. તે એક જગ્યાએ લખેલો સર્વ ઠેકાણે સમજી લેવો, કેમકે જગ્યાએ જગ્યાએ વિસ્તાર લખવાથી મુત્રો ભારે થઈ જાયછે. આનંદ કામદેવાદિકની ભક્ષામણુ ન દીધી તેનું કારણ એકે તેના અધિકારમાં પૂજાનો પૂરો વિસ્તાર લખ્યો નથી તો તેની ભક્ષામણુ કેમ આપે ? વળી તે ભક્ષામણુ તિર્થંકર કે ગણધરોએ દીધી નથી પરંતુ મુત્ર લખવાવાળા આચાર્ય દીધી છે. તિર્થંકર મહારાજાએ તો સર્વ ઠેકાણે એવો વિસ્તાર કહ્યો હશે પણ મુત્ર લખવાવાળાએ વિચાર કરીને મુત્રો વધી ન જાય તેટલા મોટે એક જગ્યાએ અધિકાર વિસ્તારથી લખીને બીજી જગ્યાએ તેની ભક્ષામણુ દીધીછે. વળી આણંદ આવકને મુત્રમાં પુરણવાળ તપસ્વીની ભક્ષામણુ દીધીછે તેથી શું આણંદ નિઃસ્વાત્વ થઈ થઈ ગયો ? એ પ્રમાણે કોઈ કહેશે નહિ. તેમજ અન્ન પણ સમજવું.

વળી તે કુમતિ લખેછે કે “દ્રોપદિ સમકિતદેવી નથી તથા

આવિકા પાશુ નથી કેમકે તેણે આવકના વ્રત લીધા હોય તો પાંચ ભરતાર કેમ કરે ? તેનો ઉત્તર—દ્રોપદિ પુરુષદત્ત કર્મના ઉદયથી પંચતી શાક્તીએ પાંચ ભરતારને વરીછે તેને કાંઈ પાંચ ભરતાર વરવાની ઈચ્છા નહોતી; પણ તે પ્રમાણે પાંચ ભરતારને પરણવાથી તેના શિષ્યવર્તન કાંઈ પાશુ આધક આવ્યો નથી અને શાસ્ત્રકોરે તેને મદાસતી કહીછે. વળી ધણા ટુંદકો પાશુ તેણીને સતી માનેછે પણુ અક્ષતતા અંધ લેદાનીજ મતિ વિપરીત થયેલી કે જોથી તેણે મદાસતીને માથે કલંક ચઢાવ્યુંછે, અને તેથી મદાપાપણું બંધન કર્યુંછે. કહ્યુંછે કે “વિનાશકોળ વિપરીત બુદ્ધિ.”

શ્રી ભગવતી સુત્રમાં કહ્યુંછે કે જ્યન્યથી કોઈ એક વ્રત કરે તોપણુ તે આવક કરેવાયછે. વળી તેજ સુત્રમાં ઉત્તરગુણુ પરચ-ખાણુ પણુ સખ્યાછે; તથા શ્રી દશાશ્રુતચંદ્રમાં દંમણસાવિણ અર્થાત સમદિનધારીને પણુ આવક કહ્યાછે; વળી શ્રી પ્રશ્ન વ્યાકરણુ સુત્રમાં દ્રોપદિને આવિકા કહીછે; શ્રી માતા સુત્રમાં કહ્યુંછે કે—

તર્ણં સા દોવૈઃ દેવી કચ્છુલ્લ નારયં અસંજય અવિ-
રય અપદિહય પચ્ચસ્વાય પાવકમ્મં તિકકુનો આ-
દાઈં નોપરિઆણાઈંણે અમુદ્દેઃ.

અર્થ—જેવારે નારદ આખ્યા ત્યારે દ્રોપદિદેવી કરુણુલનાને ન-
વના નારદ પ્રત્યે અસંયમી, અવીરતી, નથી હણ્યા નથી પરચખ્યા
પાપકર્મ જોણું, એમ જાણીને ન આદર કરે, આખ્યા જાણુ પણુ
નહિ, અને ઉભી પણુ થાય નહિ.

વિચારો કે દ્રોપદિએ નારદ જોવાને પણુ અસંજતી જાણીને
વંદના નથી કરી તો તેથી નિશ્ચય થાયછે કે તે આવિકા હતી અને
તેણું સમ્યક્તવ્રત આણુંદ આવકના જોણું હતું. વળી અનરકંકા ન-
ગરીને વિષે પદ્મોત્તર રાજા તેણું હરણુ કરી ગયોછે તે જગ્યાએ
શ્રી માતા સુત્રમાં કહ્યુંછે કે.

તર્ણં સાદોવૈઃ દેવી છુદં છુદેણં અણિચિતેણં આ

યંત્રિલં પરિગ્રાહિણં તત્ત્વો ક્રમ્મેણં અપ્પાણં ભાવે મા
ને વિહરદ્.

અર્થ.—પદ્મોત્તર રાત્રિએ દ્રૌપદિને કન્યાના અંતે ઉરનાં મુટ્ટી
છે તેવારે તે દ્રૌપદિદેવી હાહાકારે પારણે નિરંતર આંખીએ પરિગ્રહીત
તપ કર્મે કરીને એટલે હાહાકારે પારણે આંખીએ કરતીયટ્ટી આ
ત્માને ભાવતીયટ્ટી વિચરે છે.

આ ઉપરથી પણ સિદ્ધ થાય છે કે આવા હનઆણાપુત્ર
તપની કરનારી દ્રૌપદિ આચિડાજ હતી.

વળી “દ્રૌપદિને પાંચ ભરતારનું નીયાણુ હતું તે નીયાણુ
પુર થયા અમાઉ તેણે પૂજા કરીછે નાટ તે નિશ્ચાદટ્ટીયટ્ટા પૂજા
કરીછે” એન બેઠો અમેછે તેનો ઉત્તર—શ્રી દશાશ્રુત સ્કંધનાં નવ
પ્રકારના નીયાણા કહાછે તે મધ્યે ધુરના માન નિયાણા કાન
ભોગતા છે, તે ઉત્કૃષ્ટરસે નિયાણુ કર્યું હોય તો સનકિત ન પાને,
અને બે મંદરસે નિયાણુ કર્યું હોય તો મુખે સનકીત પાને.
બેન કૃષ્ણરામુદેવ નિયાણુ કરીને ઉપજ્યાછે તેને પણ સનકિતની
પ્રાપ્તિ થઈછે. બે દેહગો કે, “વામુદેવની પદી પામ્યા એટલે નિયા-
ણુ પુર થયું નાટ વામુદેવની પદી પામ્યા પછી સનકિત પામ્યાછે
તેમ દ્રૌપદિ પણ પાંચ ભરતાર પાની એટલે નિયાણુ પુર થયું પછી
પરણીને સનકીત પાની” તો તે અસત્ય છે; કેનેકે નિયાણુનો આખા
ભવ મુધી પડોએ. શ્રી દશાશ્રુત સ્કંધનાં નવમું નિયાણુ દિલાનું
કહું છે તે દિલા કીધી એટલે નિયાણુ પુર થાય. એન હોય તો તે-
હીજ ભવને વિષે કેવળજ્ઞાન ઉપજવું જોઈએ, પણ નિયાણાવાગાને
કેવળજ્ઞાન ઉપજવાની સામ્રકારે ના કરીછે; નાટ નિયાણુનવ પુરો
થાય ત્યં મુધી પડોએ એન સનજનું. વળી મંદરસે નિયાણુ કર્યું
હોય તો સમ્પત્તિવાદિ ગુણ મુખે પાને, એક કેવળજ્ઞાન ન પાને
એન કહુંછે; તો દ્રૌપદિનું નિયાણુ મંદરસેજ છે નાટ આક્યાવચ્ચાને
વિષે સનકિત પાની સંભવે.

તે વાતની શી ખબર પડે; તેતો ખોટા દુષણ કાઢવામાંજ સમજે. વળી હાલમાં સત્તરબેદી પૂજામાં પણ વસ્ત્રયુગળ પ્રભુની સમીપે ધ્યાનમાં આવેછે. દરરોજ થુંક વસ્ત્રથી પ્રભુનું શરીર લુગાયછે. તે વિષે જે કાંઈમાં અનપ્રતિમાના ઉપભોગમાં વસ્ત્રો પણ આવેછે.

વળી આ પ્રસંગમાં તે લખેછે કે “જેવી રીતે સૂર્યાભે પૂજા કરીને તેની રીતે દ્રોપદીએ કરીછે” તો એ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે કે તેમ સૂર્યાભે સિદ્ધાપતનમાં સાચ્ચતી અનપ્રતિમા પડેછે તેમ આ હેઠાણે દ્રોપદીની કરેલી પૂજા પણ અનપ્રતિમાનીજ છે.

વળી જેણે કુમતિ ભદ્રા સાથે વાહિએ કરેલી અન્યદેવની પૂજાને દ્રોપદીની કરેલી પૂજા પ્રમાણે હોવાથી દ્રોપદીની પૂજા પણ અન્ય દેવનીરોવેછે. પણ એ મુર્ખ એટલું પણ સમજ્યો નથી કે કોઈ આપ-તમાં સરખી રીતની પૂજા હોય તોપણ તેમાં કાંઈ આવક નથી. જેમ હાલ પણ અન્યદેવનીઓ આવકની કેટલીએક રીત મુજબ પોતાના દેવની પૂજા કરેછે, તેમ આ હેઠાણે ભદ્રા સાથે વાહિએ પણ દ્રોપદીની પેઠે પૂજા કરીછે તોપણ પ્રત્યક્ષ સમજાયછે કે દ્રોપદીએ નમુથ્યાણું કંઈએ માટે તેની કરેલી પૂજા અનપ્રતિમાનીજ છે અને ભદ્રા સાર્થવાહિએ નમુથ્યાણું નથી કંઈ માટે તેની કરેલી પૂજા અન્ય દેવનીજ છે.

વળી દ્રોપદીએ નમુથ્યાણું અનપ્રતિમાની સન્મુખ કંઈએ તે વાત મુત્રની અંદર છે અને જેણે નિશ્ચય તે વાત કમુત્ર કરેછે પણ તે પ્રતિમા અરિહંતની નહિ એમ પોતાનો કુમત સ્થાપન કરવા સાર લખેછે કે “અરિહંત શિવાય ખીળની પાસે પણ નમુથ્યાણું કહેવાય છે. ગોશાળાના શિષ્ય ગોશાળાને નમુથ્યાણું કહેતા હતા; વળી ગોશાળાના આવક પડાવશ્યક કરતા હતા ત્યાં ગોશાળાને નમુથ્યાણું કહેતા હતા” આ સર્વ વાત તદન જીડી છે કારણ કે નમુથ્યાણું ગુણ કોઈ પણ અન્યદેવમાં નથી. ખીળ કોઈ દેવ પાસે નમુથ્યાણું કહેવાતું નથી તેમ છતાં જેણે લખ્યુંછે તો તેણે વિત્તરાગની અ-

જેની અંદર અકથ્ય ફેર તેને પોતાનો મત સ્થાપન કરવા વાંસે તે
એક સરખા છાવેછે અને કપેછે કે નમુચ્ચુલું અરિહંત શિવાય
ખીંગતી પાસે પણ કહેવાયછે. તો આ કપાણુ તદ્દન જૈન શૈલિથી
વિપરિતછે, વળી જૈન શાસ્ત્રનાં પણ અરિહંત અને અરિહંતની પ્ર-
તિમા શિવાય ખીંગ કોઈની પાસે કોઈએ પણ નમુચ્ચુલું કહ્યું
નથી. આ આમતનાં જોડા દુનતિએ જે દયાનો કપ્યાછે અને જે
પાઃ નાખ્યાછે તેની અંદર નમુચ્ચુલું કોઈએ ખીંગતી પાસે કહ્યું
હોય એવો પાઃ તો હજ નહિ. પણ ભોગા કોકોને દસાવવાને
અને પોતાના દુનતનું સ્થાપન કરવાને વિના કારણ મુતપાઃ નાખી
ઓપરી મોટી કરીછે.

આ ઉપરથી જાણાયછે કે જોડો મહાનિધ્યાધ્યાની અને મુલાવાદી
હતો. કારણ કે દ્રૌપદીએ કરેલી અરિહંતની પ્રતિમાની પૂજા છુ-
પાવવાનાર તેણે જોડી જોડી દુયુક્તિ વાપરીછે તે સવળી અયુ-
ક્ત અને અસત્યછે.

વળી જોડો દુનતિ હનપ્રતિમા એટલે અવધી હનતી પ્રતિમા
દસાવવા માટે કહેછે કે “મુતનાં અવધીગાનીને પણ હન કહ્યા છે
માટે આ પ્રતિમા અવધીહનતી સંભવેછે.” ઉત્તર—મુતનાં અવધિ
હન કહ્યાછે તે ખરુંછે, પણ નમુચ્ચુલું કેવળીઅરિહંત કે અરિહંતની
પ્રતિમા શિવાય કોઈની પાસે કહ્યાનું મુતનાં કોઈ જગ્યાએ કહ્યું
નથી અને દ્રૌપદીએ તો નમુચ્ચુલું કહ્યુંછે, માટે તે પ્રતિમા કેવળી
અરિહંતનીજ હતી અને તેનીજ પૂજા મહાસની દ્રૌપદિ આવિશાએ
કરેલીછે.

વળી તે કહેછે કે “અરિહંતે જ્યારે દિક્ષા લીધીછે ત્યારે ધર
મુચ્ચુંછે માટે તેને ધર હોય નહિ.”—એ મુઠ એટલુ પણ સનજવો
નથી કે ભાવ તિર્થંકરને ધર હોય નહિ, પરંતુ આતો સ્થાપના તિ-
ર્થંકરની ભક્તિ નિમિત્તે નિષ્પજા કરેલું ધરછે. જૈન મુત્રોનાં સિદ્ધતી
પ્રતિમાનું આપતન એટલે ધર અર્થાત્ સિદ્ધાપતન કહ્યુંછે તેમજ
આ પણ હનધરછે. વળી મુત્રોનાં દેવકંઠે કહ્યોછે માટે આ આ-
મતનાં જોડાની કરેલી તમાન દુયુક્તિઓ ગુહી છે.

ઉચિત છે તેટલી ધાપ છે અને જનપ્રતિમા સ્થાપના તિથે કર છે માટે તેમની સત્તર પ્રકારે પુજા ધાપ છે.

વળી બ્રાવ તિથે કરને નમુધ્યુલું કહેવાય છે તેનાં ટાળંસંપાવિ હં કામે એવો પાડે છે એટલે સિદ્ધસ્થાનક પામવાના ધૃષ્ટાવંતછો એમ કહેવાય છે અને સ્થાપના તિથે કર એટલે જનપ્રતિમા પામે દ્રૌપદિ વિગેરેએ જ્યાં જ્યાં નમુધ્યુલું કહ્યું છે ત્યાં ત્યાં સુવનાં ટા. ણં સંપત્તાણં એટલે સિદ્ધસ્થાનક પામ્યાછો એમ જનપ્રતિમાને સિદ્ધ મણ્યા છે. આ અપેક્ષાએ ભાવતિથે કરવી પણ જનપ્રતિમા અધિકી છે. હુંકો મહાકુર્મતી તેને ઉધાપે છે તેથી તેઓ મહામિથ્યાત્વી છે એમ સિદ્ધ થાય છે.

વળી જન કોને કોને કહે છે તે બાબતાં લેહમક્ષજ હેમાચાર્ય કૃત હેમીનામનાળા અનેકાર્થીની યાપ આપે છે પરંતુ જો તે શ્રવ તમે હુંકો માન્ય કરો છો તો તેનાંજ કહ્યું છે કે ચૈત્યં જિનૌકસ્ત દ્વિવ ચૈત્યોજિનસમાતરુ તે કેમ માન્ય કરતા નથી વળી બળી શબ્દનો અર્થ પણ તેજ નામનાળાનાં દેવપૂજા એવો કર્યો છે તો તે પણ કેમ માન્ય કરતા નથી? માટે જો ખરેખરી રીતે માન્ય કરશો તો કોઈ શબ્દના અર્થનાં કોઈ પણ બાંધક આવશે નહિ. હુંકો ! આખો શ્રવ ન માનતા કસ્ત એક શબ્દ લેતા ધણુ અર્થ થતા હોય તેમાંથી પોતાને મનમાનતો એકજ અર્થ ચુંટી લઈ જ્યાં ત્યાં લાગુ કરવા જાઓ છો પણ એમ કાંકાં મારે ખોટો મત સાચો થવાનો નથી.

વળી લેહો કુમતિ અને તેના હુંકો કહે છે કે “દ્રૌપદિએ પર-ણવાને અવસરે નિવાણાના તિથે ઉદયથી ભરતારની વાંછનાએ વિષાર્થી પૂજા કરી છે” તેનો ઉત્તર—રે શુદ્ધો ! જો ભરતારની વાંછ-નાએ પૂજા કરી હોય તો પૂજા કરતાં રૂડો ભરતાર નાગ્યો જોઈએ પણ તેણે તે માગ્યો નથી, તેણીએ તો ચક્રસ્તવ બલુતા તેની અ-દરના નિન્નાણં તારચાણં એટલે તમે તર્યા અને તારો ઈત્યાદિક પદે શુદ્ધ ભાવના ભાવીને મોક્ષ માગ્યું છે; પરંતુ જેમ મિથ્યાત્વીઓ શો-

૫૫ વર પામું તો તમારી પાસે યાગ ભોગ કરીશ વિગેરે સ્તુતિમાં કહેછે તેમ તેણીએ કહું નથી માટે ક્રૂર પોતાના કુમતનું સ્થાપન કરવા એવી સમકિત દટી આવિકાને માથે ખોટાઆળ ચડાવોછો તે તમારે સંસાર વધવાનો હેતુછે. વળી એ પ્રમાણે મહાસતી દ્રોપદિને માથે અમૃતાઆળ ચડાવવાથી, તથા તે સમકિતધારી આવિકાના અવર્ણવાદ ખોલોછો તેથી તમે પણા દુઃખના ભાજન થશો; જેમ તે મહાસતી દ્રોપદિને અતિ દુઃખ દીધું, ભરી સભા વચ્ચે નિર્લજ્જપણે તેણીની લાજ લેવાનો મનસુખો કીધો, વિગેરે પણા પ્રકારનો તેણીના ઉપર જીલમ કર્યો તેથી કૌરવોનો સહકુટુંબ નાશ થયો; કૈયાક્રિયક પણ તે પ્રમાણે કર્યાથી પોતાના અંકસો બંધુના મૃત્યુનો હેતુ થયો; પદ્માવતી રાજાએ તેણીનું કુદૃષ્ટીથી હરણ કર્યું તેથી અંતે તેને તેણીને શરણે જવું પડ્યું ત્યારેજ તે બંધન મુક્ત થયો તેમ તમે પણ તે મહાસતીના અવર્ણવાદ ખોલવાથી આ ભવે તો જનપાલક થયાછો એટલુંજ નહિ પણ પરભવે અનંત ભવમાં ભટકવારૂપ શિક્ષાપાત્ર થશો તેમાં કાંઈ પણ સંદેહ નથી. માટે કાંઈ સમજો, અંતે આપના કુવામાં બુડી ન મરતાં કુમતને તજી સુમતને અંગીકાર કરો.

વળી “અરિહંતને સ્ત્રી સંઘટ કરતી નથી તો પ્રતિમાને સ્ત્રી સંઘટ કેમ કરે” એમ જોડો લખેછે તેનો ઉત્તર--પ્રતિમાએ તે સ્થાપનારૂપે માટે તેને સ્ત્રી સંઘટમાં કાંઈ પણ દોષ નથી, કારણ કે તે કાંઈ ભાવ અરિહંત નથી પણ અરિહંતની પ્રતિમાએ. જો તે જેઠમલજી સ્થાપના અંતે ભાવ સરખા માનેછે તો સુત્રોમાં સોયું, રૂપુ, સ્ત્રી, નયુંસકાદિ અંતેક વસ્તુઓ લખીછે અંતે સૂત્રમાં જે અક્ષરેછે તે સર્વ સોયું, રૂપુ, સ્ત્રી, નયુંસકાદિની સ્થાપનાએ માટે તે વાંચવાથી તો કોઈ ટુંકકનું શિયળ મહાધ્રત રહેશે નહિ. વળી દેવલોકની મુર્તિઓ તથા નર્કના ચિત્રો વિગેરે ટુંકકોના શિખો તથા આરણ્યઓ પાસે રાખે છે અંતે ટુંકીઆઓને પ્રતિબોધ નિમિત્તે ખતાવેછે, તે ચિત્રોમાં દેવાં-ગતાઓના સ્વરૂપ, શાળિભદ્રના, ધન્નાના તથા તેમની સ્ત્રીઓ વિગેરેના ચિત્રામણ પણ હોયછે, માટે જેવી રીતે તે ચિત્રોમાં સ્ત્રી તથા પુરૂષપણાની સ્થાપનાએ તેમજ જીવપ્રતિમા પણ અરિહંતની સ્થાપનાએ. સ્થાપનાને સ્ત્રીનો સંઘટ થવો ન જોઈએ એમ જો જોડો

કુમતિ અને તેના દુંદકો માનેછે તો ઉપરના કાંચાથી દુંદકના રીખો નું તથા આરંગનું શિયળકંત કેમ રહેશે ? તે વિચારી બે બે !

વળી તે લેહનકાંચ અખંડે કે “ગૌતમદિક્ક મુનિઓ તથા આણંદદિક્ક આવકો પ્રભુથી દુર ખેડા પણ પ્રભુને સ્પર્શ કરવા ન પામ્યા.” તે મુખે એટલું પણ સમજતો નહોતો કે ઘણાં કોકોની સમક્ષ ધર્મદેશના અવાણુ કરવાને ખેડવું તે નર્પાદાએ ખેડવું બેઠાંએ, પણ લેહનકાંચ એટલું નથી સમજ્યો તેનાં કાંઈ તેની જુઝ નથી, કારણ કે દુંદકો નર્પાદા બહારજાહે; નાટ એવી રીતે નર્પાદા સહિત ખેડવાથી તેઓ પ્રભુને સ્પર્શ કરતા નહિ અને તેને સ્પર્શ કરવાની અપ્રમાજ નહોતી એમ કહી શકાયનહિ કારણ કે શ્રી ઉપાશમદશાંગનાં આણંદ આવકે ગૌતમસ્વામીના ચરણકમળ દ્રશ્યાનો અધિકારછે વળી તમે દુંદકો બે પુરુષોને પણ સંઘટ કરવાનું વરજોછો તો તેનું શાસ્ત્રોક્ત કારણ બતાવો ! અને તમે જ પુરુષોને અપાઅટ કરો છો તે ત્યજ દો.

વળી લેહો કુમતિ કહે છે કે “ પાંચઅમીગમનનાં સચિત વસ્તુ ત્યાગીને જવાનું અખંડે ” તે વાત ખરીછે, પણ તે સચિત વસ્તુ પોતાના શરીરના લોગની ત્યાગવી કહીછે પરંતુ પૂજની સા-નધી ત્યાગવી કખી નથી; કેનેકે શ્રી નંદિમુવનાં, અનુયોગદાર-નાં તથા ઉપાશમદશાંગનાં કહ્યુંછે કે ઘણું કોકના વાસી છવ મ-દીય પુરૂષ અર્થાત્ કુસોધી લગવંતની પૂજા કરેછે.

પછી લેહો કુમતિ કહે છે “અલોગી દેવની પૂજા લોગી દેવની પેઠે કરોછો” તેનો ઉત્તર—લગવંત અલોગી હતા પરંતુ આ હાર કરતા નહોતા ? પાણી પીતા નહોતા ? ખેડતા નહોતા ? વિ-ગેરે કાંચા કરતા હતા કે નહિ ? કરતા હતાજ. પરંતુ તેનું તે પ્ર-નાણું કરવું નિર્જનનું હેતુછે અને બીજા અજ્ઞાનીઓનું કરવું કેને ખંધનનું હેતુછે. વળી પ્રભુ બપારે સાક્ષાત વિચરતા હતા ત્યારે તે-મની શેવા પૂજા દેવતાઓ પ્રભુએ કરીછે તે બોમીની પેરે કે અ-લોમીની પેરે તે વિચારી જુઓ! પ્રભુને ચાંચર વિજ્ઞતા હતા, પ્રભુ

રત્ન ભરીત સિંહાસન ઉપર બીરાજતા હતા, પ્રભુના સમવસરણ-
માં જળ ધગતા ઉપજેડા કુચની ઢીંચણુ પ્રમાણુ દેવતાઓ વૃદ્ધી
કરતા હતા, દેવતાઓ તથા દેવાંમનાઓ ભગવંતની સમીપે અનૈક
પ્રકારના નાટકો તથા ખીલગાન કરતા હતા; નાટ દુંદકો ! વિચારો
કે આ ભક્તિ ભોગી દેવની નહોતી પરંતુ વિતરામની હતી અને
તે ભક્તિના કરનારા મહાપુન્યશાલી અંધન નિમિત્તેજ એવી રીતે
ભક્તિ કરતા હતા અને તેમજ આજ પણ ધાયછે, દુંદકો ! તમે
ભોગી અભોગીની ભક્તિ જુદી જુદી કરાવોછો, પરંતુ જેવી રીતે
અભોગીની ભક્તિ, વંદના, નમસ્કાર પ્રમુખે ધાયછે તેવીજ રીતે ભોગી
રાગાઓ વિજેની ભક્તિ કરવાનાં આવેછે, તેને નમસ્કાર ધાયછે,
આવે ત્યારે હિંસા ધણું પેરેછે, આદર સત્કાર દેવાયછે, વિમેરે ધણી
તરેહની ભક્તિ અભોગીની પેરેજ ધાયછે અને તેવીજ રીતે તમે
પણ તમારા શિષ્યોની ભક્તિ કરોછો તો તે શિષ્યો ભોગીછે કે અ-
ભોગી તે વિચારી જોવો.

વળી તે કબજે કે જેમ અધિતાને બ્રુખ લાગવાથી પુત્રવું ભ-
ક્ષણ કરે એ અપુણ્ય કર્મછે તેમ તિર્થકરના ઠોર સમાન છ કાપના
અવને તિર્થકરની ભક્તિ નિમિત્તે હણોછો તે પણ અપુણ્યછે." તેનો
ઉત્તર—તિર્થકર ભગવંત સ્વમુખે એન નથી કહેતા કે તેને વંદના
નમસ્કાર કરો, નવરાવો અને મારી પૂજા કરો, તેથી તેઓ તો છ
કાપના રક્ષકજાહે, પરંતુ મણુકર મહારાગાએ અતાવેલી શાસ્ત્રોન્ત
વિધિ મુજબ આવકો તેમની ભક્તિ કરેછે, તો આત્માપુણ્ય કાર્યનાં
જે હિંસાછે તે સ્વરૂપે હિંસાછે પરંતુ અપુણ્યવેદ્યાછે એન સુત્રોનાં
કહુંછે નાટ તે કાર્ય અપુણ્ય કહી ચકાવુ નથી.

વળી અને તમને પુછીએ છીએ કે તમારા શિષ્યો ત્રિવિધે
ત્રિવિધે અવહિંસાના પર્યવખ્યાણ કરીને નદી ઉતરેછે, બોચરી
કરી લાવેછે, આહાર, નિહાર, વિહારાદિ કાર્યો કરેછે તેનાં પ્રાપ્ત છ
કાપની હિંસા ધાયછે, તો તેઓ છ કાપના રક્ષક કે ભક્ષક છે ?
તે વિચારી જોજો. જોડાના કપવા પ્રમાણે અને શાસ્ત્રોન્ત રીતીએ
વિચારતાં તેઓ અત્યાચાર હોવાથી છ કાપના રક્ષક નથી

સૂર્યાભે તથા વિજ્યપોળીએ જનપ્રતિમા પૂજી છે તે વિષે. ૧૧૫

પરંતુ ભક્તકર્ણ છે એન સમગ્રપણે એને તેવી કરીને તેઓ સંસારમાં રજગવાના છે એન પણ નિશ્ચય થાય છે.

પ્રશ્નને અંતે જેઠા મુદનતિએ ઓધનિર્ધુક્તિની ટીકાનો પાઠ લખ્યો છે તે તમાન અસત્ય છે તેમાંથી એક પણ વાક્ય ઓધનિર્ધુક્તિની ટીકામાં લખેલું નથી. તે તેણે કેવું લખ્યું છે કે જેન કોઈ સ્વેચ્છાએ લખી દે કે “ જેઠનકુ દુલક કોઈ નીચકૃપનાં ઉત્પન્ન થ-
નેલો હતો તેથીજ જનપ્રતિમાનો નિંદક હતો, આલું પ્રાચીન દુલક નિર્ધુક્તિમાં લખેલું છે.”

૨૦ સૂર્યાભે તથા વિજ્યપોળીએ જનપ્રતિમા પૂજી છે તે વિષે.

વીરના પ્રશ્નોત્તરમાં જેઠા મુદનતિએ, સૂર્યાભ દેવતાએ એને વિજ્ય પોળીઆએ કરેલી જનપ્રતિમાની પૂજાનો નિવેદ કરવા માટે એનેક દુયુક્તિઓ કરેલી છે તે તમાન ખામતનો પ્રત્યુત્તર અતુકેન પ્રનાલું આ નીચે લખ્યો છે.

૧ આઘનાં સૂર્યાભ દેવતાએ શ્રી મહાવીર જ્ઞાનીને આન-
લકડપા નગરીની મહાર અંમરાળ વનમાં દીઠ ત્યારે સાના નર્ત નમુધુલું કંઈ તેનાં મુવકારે ઢાળ મંચત્તારણં મુધી પાઃ લખ્યો છે માટે જેઠો પાછલા પદ કલ્પિત કરેલ છે પરંતુ તેનું તે પ્રનાલું લખવું નિષ્પા છે, કારણ કે તે પદ કલ્પિત નથી. પરંતુ યાચ્છોડો છે, આ વિષે અમ્રીઆરના પ્રશ્નોત્તરમાં વિગેવ રીતે લખી ગયા છીએ.

૨ ત્યાર પછી સૂર્યાભે કંઈ કે પ્રભુને વંદના નમસ્કાર કરવાનું મહાકૃપ છે. આ પ્રસંગમાં જેઠા મુદનતિએ જે મુવપાઃ નાંખ્યો છે તે અપુરુષ છે, કારણ કે તે મુવપાઃના પાછલા પદોનાં દેવતા સંબંધી ચૈત્યની પેરે ભગવંતની પર્યુપાસના કરોગ એન સૂર્યાભે કહેલું છે. સત્યા સત્ય નિર્ણય નિમિત્તે તે મુવપાઃ શ્રીગણપત્યે મુવનાંથી અર્થ સાથે આ સ્વજે લખ્યો છે. યતઃ

તે મહાફલં સ્વત્તુ તહાસ્વાણં અરહંતાણં મગવંતાણં
 નામગોયસ્સ વિસવળયાએ કિમંગપુણ વંદણ નમંસણં
 પઢિપુચ્છણ પઢજુવાસણયાએ એગસ્સવિ આરિયસ્સ
 સવળયાએ કિમંગપુણ વિઝલસ્સ અદ્ધસ્સ ગહણયાદ
 તે ગચ્છામિણં સમણમગવં મહાવિરં વંદામે નમંસા
 મિ સક્કારેમિ સમ્માણેમિ કલ્હાણં મંગલં દેવયં ચે-
 દ્ધયં પઢજુવાસામે એયં મે પેચ્છા હિયાએ સુહાએ સ્વ-
 માએ નિસેસ્સાએ અણુગામિયત્તાએ મવિસ્સદ્.

અર્થ— નિશ્ચયે તેનું મહાકૃણછે. રોનું તે કહેછે. કથારૂપ અ-
 રિહંતા ભગવંતાના નામ ગોત્ર સાંભળવાનું. પણ તેનું તો શું કહેવું?
 વંદના કરીએ, નમસ્કાર કરીએ, પ્રતિપૂજા કરીએ, એક પણ
 આર્ય વચન સાંભળીએ તો મહાકૃણ થાય અને વિપૂળ અર્થનું
 શ્રદ્ધા કરીએ તેના કૃણનું તો શું કહેવું. તે કારણ મોટે હું જાઉં,
 અનણ ભગવંત મહાવીરને વંદના કરું, નમસ્કાર કરું, સત્કાર કરું,
 સન્માનકરું, કલ્યાણકારી મંગળીકની કરણહાર દેવસંબંધી ચૈત્ય
 જે જીવપ્રતિમા તેની પેરે રોવા કરું. એ શુભને પરભવે હિતકારી,
 સુખને અર્થ, ક્ષમને અર્થ, નિઃશ્વપસુ જે મોક્ષ તેને અર્થ અને અ-
 નુગમન કરનાર એટલે પરંપરાએ શુભાનુબંધી થાય.

આ આળાવામાં દેવના ચૈત્યની પેરે રોવા કરું એમ કહું તે
 હિપરથી રથાપનાજીવ અને ભાવજીવ એ બંનેની પૂજા પ્રત્યુપના સ-
 માન કૃણ સુતકોરે બતાવ્યાછે.

જેઠો કહેછે કે “વાંદવા વિગેરેનો મોટો લાભ કહ્યો પણ ના-
 ઠકનો મોટો લાભ સૂર્યોભે ચિંતવ્યો નહિ, મોટે નાટક ભગવંતની આ-
 રાનું કર્તવ્ય જણાવું નથી” જેઠા કુમતિનું આ લખાણ અસત્ય છે

સૂર્યાભિ તથા વિજયપોળીએ છત્રપ્રતિમા પૂજી તે વિષે. ૧૨૭

કાગણુ કે નાટક કરવું એ અગિયંત ભગવંતની ભાવપૂજનાં છે અને તેનું તો શાસ્ત્રકારે અનંત કૃણ કર્યું છે, મારે તે છતાં મારું જ કર્તવ્ય છે. શ્રીનંદિસુત્રમાં પણ એ પ્રમાણુ કર્યું છે અને સૂર્યાભિ પણ મોટો સાલ ચિંતવીનેજ પ્રતુ પામે નાટક કર્યું છે.

૩ ત્રીજા પ્રશ્નમાં પંચા રાખ્દનો અર્થ પરભવે છે એમ જોઈ રિખે સિદ્ધ કર્યું છે તે ખરું છે મારે તેમાં કંઈ વિવાદ નથી.

૪ આ પ્રશ્નમાં સૂર્યાભિ પોતાના શેવક દેવતાને કર્યું એ વાત જોડાએ અપૂર્ણુ લખી છે તેથી શ્રીરામપગોણી સુત્રને આધારે અત્રે વિસ્તારથી લખીએ છીએ.

સૂર્યાભ દેવતાએ પોતાના શેવક દેવતાને બોલાવીને કર્યું કે હું દેવાણુપ્રીય ! તમે આનકકલ્યા નગરીએ અંમરાખવત વિષે જ્યાં શ્રી મહાવીર ભગવંત સમવસર્યા છે ત્યાં જાઓ, જઈને ભગવંતને વંદના નમસ્કાર કરો, તમારૂં નામ ઓત્ર કહી સંભળાવો, પછી ભગવંતની સમીપે એક યોજન પ્રમાણુ જગ્યા વાષણએ કરીને ઝાડ પાન, કાંઠા, કાંકરા અને અગુચી વિગેરેથી રહીત (સાફ) કરો કરીને ગંધોદકની વૃદ્ધી કરો કે જોઈ તમામ રજ શાંત થઈ જાય એ દેસે હો નહિ, પછી જળ સ્વળને વિષે ઉપજેલા કુદ્દની વૃદ્ધી, ડીંટ નીચા અને પાંખડી ઉપર રહે તેમ જાતુપ્રમાણુ કરો, કરીને એનેક પ્રકારની મુગંધી વસ્તુઓવડે ધુપ કરો યાવત દેવતાઓને અભિ-ગમન કરવા યોગ્ય કરો.

સૂર્યાભ દેવતાનો આજો આદેશ અંગીકાર કરીને અભિપો-ગીક દેવતા વૈદ્યીય સમુદ્ધાત કરે, કરીને ભગવંત સમીપે આવે, આવીને વંદના નમસ્કાર કરીને કરે કે અમે સૂર્યાભતા શેવક છીએ અને તેના આ દેરાથી દેવતા ચૈત્યની પેરે આપની પર્યુપાસના કર્યું. આજાં વચન સાંભળીને ભગવંતે કર્યું. યતઃ શ્રીરામપગોણી સુત્રે

૧ પોરાણમેયં દેવા ૨ જિયમેયં દેવા ૩ કિયમેયં દેવા ૪ કરાણિજ્જમેયં દેવા ૫ આચિન્નમેયં દેવા ૬ અમણુનાયમેયં દેવા

આર્થ, ચિરંત દેવતાએ એ કાર્ય કીધુંછે. જે દેવાશુભીય ! તમારો એ આચારો, તમારું એ કર્મજો, તમારી એ કરુણીએ, તમારું એ આચરવા યોગ્યજો, વર્ગી એ અને સર્વ નિર્વેદોએ પણ આત્મા દીધી છે.

આ પ્રમાણે બનવંતે કર્યા પછી તે અભિષેકીકે દેવતા પ્રભુને વંદના નમસ્કાર કરીને પુર્વાર્ચન સર્વ કાર્ય કરતા દયા, આ પાઠનાં બેઠો કૃમનિ કરેછે કે “મુર્યાએ દેવતાને અભિનમન કરવા યોગ્ય કરો એમ કહ્યું, પણ એમ ન કહ્યું કે બનવંતે રેડયા યોગ્ય કરો” તેનો ઉત્તર—દેવતાને આરવા યોગ્ય કરો એમ કહ્યું તેનું કારણ એછે કે દેવતાને અભિનમન કરવાની એટલે રેડયાતી ભગ્યા અનિ મુંદર દોષછે, અનુપ્ય કોઈમાં તેવી અનિ દોષી નથી, માટે મુર્યાબનું વચન નો જાનીનના વિશેષણ રૂપેછે અને તેમાં બનવંત નુંજ અનુમાન અને બકિનજો એમ સમગ્રનું,

૬. જન્ય ચન્ય એ એ શબ્દનો અર્થ જાનના ઉપજોલા અને સ્વજનના ઉપજોલા એવોછે તે દેવતા માટે જોઈ કૃમનિ કરેછે કે “મુર્યાબના શ્રવણે પુષ્પની વૃદ્ધી કરી ત્યાં પુષ્પ વટલું વિરજ્યજે એટલે કુલનું વાદળ વિદુર્વે એમ કહ્યુંછે માટે તે કુલ વૈડીય છેછે અને તેથી અચિત પણુછે.” તેનું આ લખાણ મિથ્યાછે, કારણ કે કુલની વૃદ્ધી કરવા યોગ્ય વાદળ વિદુર્વે પશુ કુલ વિદુર્વે નથી, માટે તે કુલ અચિતજોછે. વર્ગી તે લખેછે કે દેવદૂત વૈડીય કુલ દોષ નો તે અચિત નહિ” તે પણુ અસત્યછે; કારણ કે દેવદૂત વૈડીય વસ્તુ દેવતાના આત્મ પ્રેમ સંપૂર્ણ દોષછે માટે અચિતજોછે, અચિત રેડવાય નહિ, વર્ગી ચોવીથ અનિશ્ચયનાં પુષ્પવૃદ્ધીનો અનિ શ્રવણે તે જોઈ કૃમનિ “દેવદૂત નથી પ્રભુના પુણ્ય પ્રભાવથી” એમ કરેછે તે ખોટુંછે, કારણ કે (૩૪) અનિશ્ચયનાં (૪) જાનમથી (૬૬) યાનિકર્મ સપથી અને (૬૬) દેવદૂતજો, તેમાં કુષ્પવૃદ્ધીનો અનિશ્ચય દેવદૂતનાં કહ્યોછે. આ પ્રમાણે અનિશ્ચયની વાત શ્રી સમવાયાંગ સુવર્ના પ્રસિદ્ધછે. દેવતાએકે કુંડો આ જાન્યાએ જન્ય

સૂચાભિ તથા વિભવપોષીએ જનપ્રતિભા પૂજી છે તે વિષે. ૧૧૬

ચલય એવે શબ્દનો અર્થ જનસ્થળની ભેગા કુલ કહે છે પણ તે એ શબ્દનો અર્થ સર્વ શાસ્ત્રો તથા વ્યાકરણની વ્યુત્પત્તિને અનુસારે જન અને સ્થળના ઉત્પન્ન થયેલા એવોજ થાય છે. જેનું પંકય=પંડ કહેતા જે કાદવ તેને વિષે ઉત્પન્ન થયેલ તે કનન અને તનય=તન એટલે શરીર થકી ઉત્પન્ન થયેલ એટલે પુત્ર એવા અર્થ થાય છે; આવા ધણુ શબ્દો ભાષાની અંદર છે. જગી 'જ' શબ્દનો અર્થ પણ ઉત્પન્ન થવું એજ છે, તોપણ સુખ દુઃખનો પોતાનો કુમત સ્થાપન કરવા નાટ મનમાનતી રીતે અર્થ કરે છે તે તમામ નિશ્ચય છે.

૬ જેઠો કુમતિ કહે છે કે "અગવંતના સનવસરણુમાં જો સચિત કુલ હોય તો શેઠ, સાહુકાર, રાગ, સેનાપતિ પ્રમુખને પાંચ અભીગન સાચવવા કહ્યા છે તેમાં સચિત બહાર સુકવું કહ્યું છે અને અચિત બધું જવાતું કહ્યું છે કે કેન મળશે ?" તેનો ઉત્તર—સચિત વસ્તુ બહાર સુકવી કહી છે તે પોતાના ઉપભોગની સનજવી પણ પૂજાની સામગ્રી સનજવી નહિ. જો સચિત બહાર સુકી જવું અને અચિત બધું એન એકાંત હોય તો રાગના છત્ર, આંમર, ખડ્ગ, ઉપાનહ, અને સુમટ વિગેરે અચિત છે પણ અંદર કેન બધું જવાતા નથી ? વળી પોતાના ઉપભોગની એટલે ખાવા પીવાની કોઈ પણ વસ્તુ અચિત હોય તો તે શું પ્રતુતા સનવસરણુમાં બધું જવાશે ? નહિ બધું જવાય. નાટ એન સનજવું કે પોતાના ઉપભોગની એટલે ખાવા પીવાની વસ્તુ સચિત હોય કિંવા અચિત હોય પણ તે બહાર રાખવાની છે અને પૂજાની સામગ્રી સચિત હોય કિંવા અચિત હોય પણ બધું જવાનીજ છે.

૭ જેઠો કુમતિ કહે છે કે " જો કુલ સચિત હોય તો સાધુને તેનો સંવટ ધાય અને તેથી જીવ વિગંધના થાય તે કેન બને ?" તેનો ઉત્તર—જેન એક યોજન નાત્ર જે સનવસરણુ ભૂમિ તેને વિષે અપરિમિત મુર મુરદિકતો જે સંમર્દ તે થયો છતાં પણ પરસ્પર કાંઈ ખાધા થતી નથી; તેમજ જાનુપ્રનાણુ નાખેલા મંદાર, નયકુંદ, કમળ, બકુલ, નાલતી, નોગરા વિગેરે કુસુમ સમુહ તેઓની ઉપર

સૂર્યામે તથા વિન્યયોગીએ અનપ્રતિમા પુછે તે વિષે. ૧૨૧.

‘અંબદિવ્ય’ પ્રગટ્યા તેનાં દેવતાઓએ ગંધોદકની વૃદ્ધી કરી છે એમ કહ્યું છે તો ગંધોદક વૈદિક વિના કેમ અને ?” તેનો ઉત્તર— સૌરસમુદ્ર વિગેરે સમુદ્રોનાં, ક્ષેત્રોનાં અને દુંડોનાં ધણી જગ્યાએ ગંધોદક એટલે સુગંધી જળ છે ત્યાંથી લાવીને દેવતાઓએ વરસાવ્યું છે તેથી તે જળ વૈદિક સમજવું નહિ. આ દેશો પ્રસંગે સખતું પડે છે કે તને દુંડો પાણીને અને કુડને વૈદિક એટલે અચિત માનોછો તો સૂર્યાલના અભિયોગીક દેવતાએ વાયરાએ કરીને એક યોજન પ્રમાણ ભૂમિ શુદ્ધ કરી તે વાયરો અચિત હશે કે સચિત ? જો સચિત કહેશો તો તેના અસંખ્યાતા શ્રવણાયા અને જો અચિત કહેશો તો પણ અચિત વાયુના ફરસવાથી સચિત વાયુકાયના અસંખ્યાતા શ્રવણાય છે. વળી એવા ઉલટા વાયરાએ કરીને સૂર્યાલના અભિયોગીક દેવતાએ કાંટા, કાંકરા અને ઝાડ ખીડ વિનાની સાફ જમીન કરી નાખી તેનાં પણ અસંખ્યાતા વનસ્પતિ કાયના તથા ટીંટી મંડોડી વિગેરે ત્રસકાયના તેમજ મુલન શ્રવણાયા અને પ્રભુએ તો તે શેવક દેવતાઓને અનલક્ષિત બાણીને નિષેધ્યા નથી. ભગવંત કેવળજ્ઞાનના ધણી એમ બાણુતા હતા કે સૂર્યાલના અભિયોગીક દેવતા આપ્રમાણે કરવાના છે અને તેનાં અસંખ્યાતા શ્રવણી હાનિ છે, પરંતુ તેને ના ન પાડી નામે એમ સમજવું કે જે કાર્ય કરવાથી નહાકળની પ્રાપ્તિ થવાની છે તેવા મુકાર્યનાં ભગવંતની આજ્ઞા છે. આવી જગ્યાએ કૃતકો કરવા, મુત્રપાક ઓળવવા અને અર્થ ફેરવવા તે નહાનિધ્યાધરીઓનું કામ છે.

૧૨ જેઠનસહ લખે છે કે સૂર્યાલ પોતે વાંદવા આઓ ત્યારે ભગવંતે નાટક કરવાની આજ્ઞા દીધી નહિ કેનેકે તે સાવધ કરણી છે અને સાવધ કરણીનાં ભગવંતની આજ્ઞા દોતી નથી.” તેનો ઉત્તર—ભગવંતે નાટકની આખતનાં સૂર્યાલના પુછવાથી જ્ઞાન ધારણકર્તૃ તે આજ્ઞાજ છે નનિષેધ મનુમત્ત મિતિ ન્યાયાન્ અર્થાત જેનો નિષેધ નહિ તેનો આજ્ઞાજ સમજવી. જેન હોડીકનાં પણ કોઈ પુરૂષ કોઈ શ્રીમંત શ્રદ્ધસ્થને જનવાનું આનંદવશુ કરવા વાસ્તે બાપ અને આનંદવશુ

કરે ત્યારે તે ગ્રહસ્થ ના ન પારે અર્થાત્ મૌન રહે તો તે આમંત્રણ માન્ય રાખ્યું ગણાયછે, તેમજ પ્રભુએ નારક કરવાનો નિષેધ ન કર્યો, મૌન રહ્યા, તો તે પણ આગ્રાજી છે. વળી નારક કરવું તે પ્રભુની શેષા ભક્તિમાં છે, કેમકે સુર્યાએ કહ્યું છે કે

અહણં મંતે દેવાણાપ્પિયાણં ભક્તિપુન્નયં ગોયમારૂણં
સમણાણં નિર્ગંથાણં વ્રત્તિસ્સદ્ વહું નદ્ધવિહિં ઉવદં
સોમે

અર્થ. હું હે ભગવંત ! દેવાણુપ્રીયતી એટલે તમારી ભક્તિ પુર્વક જાતનાદિકે શ્રમણુ નિગ્રંથને ખત્રીશ અર્થ નારક દેખાડું ?

આ પ્રમાણેના શ્રી રાયપદોણી સુત્રના મુળપાઠનાં પ્રભુની ભક્તિ પુર્વક એમ કહ્યું છે, નોટ જણાયછે કે સુર્યાભને ભક્તિ પ્રધાન છે અને ભક્તિના કૃણ શ્રી ઉત્તરાર્ધ્યપન ઓગણત્રીશને અધ્યયને પાવત નોટપદ પ્રાપ્તિ મુધી કહ્યા છે. વળી નારકને અનરાગની ભક્તિ ઓધે: ગુણુડાણુવાળા સુર્યાભે નાની છે તો તે આમતનાં જોડાની કુચુક્તિ શું કાન આવવાની છે, કારણુ કે ઓધા ગુણુડાણુથી માંડીને ચક્રિના ગુણુડાણુવાળા સુધીની એકજ શ્રદ્ધા છે. ત્યારે સર્વ સમકિતધારીઓની નારકનાં ભક્તિની શ્રદ્ધા છે ત્યારે નારકનાં ભક્તિ નહિ માનનારા દુંદકો અતનતની ખહારજ છે એમ દેર છે. વળી આ દેકાણુ મુળપાઠનાં પ્રભુની ભક્તિપુર્વક એમ કહેલું છે તે પાઠને જોદા કુમતિએ ઓળવેલો છે અર્થાત્ બરેર છતાં લખ્યો નથી તેથી તેનું કપટ ઉઘાડું પડે છે.

૧૩ વળી જોદો મુલનતિ લખે છે કે “નારક કરવાનાં પ્રભુએ ન પાડી તેનું કારણુએ કે સુર્યાભની સાથે ઘણા દેવતાઓ છે તેઓને પોતપોતાને ધર્મે નારક જૂદાં થાય છે તેથી સુર્યાભનું નારક ભગવંત જો નિષેધે તો સર્વ ધર્મે જૂદાં જૂદાં નારક થાય અને તેથી હિંસા વધે.” તેનો ઉત્તર—જોડાની આ કટ્ટપના તદ્દન અસત્ય છે, કારણુ કે ત્યારે સુર્યાભ પ્રભુની પાસે આવ્યો ત્યારે શું દેવલોકનાં બધું શુ-

સૂર્યાભે તથા વિન્યયોળીએ છનપ્રતિમા પુછે તે વિષે. ૧૨૩

ન્યકાર હતું? વળી સનવસરણનાં આરના દેવસોંઠે સુધીના દેવ-
તાઓ અને ઠંઠોછે તેમણે શું સૂર્યાભ જેવું નાટક નહોતું દીકું?
જયી તે જોયા નાટ એસી રહે. નાટ આ દેશણે તો એન સનવ-
યાતુંછે કે ઠંઠાદિદેવતાઓ એસેછે તે દેવ સંગવંતની ભક્તિ નિ-
મિતેન એસેછે. વળી સૂર્યાભ નાટારંભ અંધ કરીને આજ્યોછે એન
પણ કહ્યું નથી. નાટ જોઈનસહતું આ લખાણુ દોગતુંછે.

આ ઉપરથી પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાયછે કે જ્યારે દુહકોના રિખો
વ્યાખ્યાન વાંચેછે ત્યારે વગર સનવણે હાજી કરનારા દુહકો તેની
પાસે આવીને એસેછે, જ્યાં સુધી તેઓ વ્યાખ્યાન વાંચેછે ત્યાં
સુધી તો તેઓ સર્વે મેસી રહેછે પરંતુ જ્યારે તેઓ વ્યાખ્યાન અંધ
કરેછે ત્યારે સ્ત્રીઓ જઈને સુલા સગગાયે, રાંધવા નાંચે, પાણી
ભરેછે અને પુરુષો જઈને અનેક પ્રકારના ઇગકપટ કરેછે, જીકું
ખોડે, શાકે લેવા જાયે, હાથનો આરંભ કરેછે, વિગેરે અનેક
પ્રકારના પાપકર્મ કરેછે તો તે સધતું પાપ વ્યાખ્યાન અંધ કરનાર
રિખોને નાથે હે કે દેન? જોઈનસહતા કહેવા પ્રમાણે તો વ્યાખ્યાન
અંધ કરનાર રિખોને નાથેન દેરેછે.

૧૪. જોઈનસહ લખેછે કે “આણુંદ કાનદેવ પ્રમુખ આવકો
એ ભગવંતની પાસે નાટક દેન ન ક્યું?” તેનો ઉત્તર—તેઓના
નાં સૂર્યાભ જેવી નાટક કરવાની અદ્ભુત શક્તિ નહોતી.

૧૫. જોઈ મંદનતિ લખેછે કે શ્રાવણે અષ્ટાષ્ટ પર્વત ઉપર
છનપ્રતિમાની સન્મુખ નાટક કરીને તિર્થંકરગોત્ર આંધ્રુ કહોછો, પણ
શ્રીગાતા મુવનાં વીરાધ્યાનક આરાધતાંજ જ તિર્થંકરગોત્ર આંધ્રે
છે એન કહ્યુંછે તેનાં નાટક કરતાં તિર્થંકરગોત્ર આંધવાનું તો નથી
કહ્યું. તેનો ઉત્તર—આ લખાણુ ઉપરથી એન સનવણે કે જોઈ
નિલવને જૈનધર્મની શૈલીની અને મૂતાર્થની ખીલકુલ ગમ નહોતી,
કારણ કે વીરાધ્યાનકમાં પહેલું અગિરંત પછે અને શ્રાવણે ના-
ટક ક્યું તે અગિરંતની પ્રતિમા પાસેન ક્યુંછે, તેથી તેણે અગિરંત
પદ આરાધીને તિર્થંકરગોત્ર ઉપાર્જન ક્યુંછે.

૧૨. તેણે કૃત્તિ કર્યે છે કે “મૂર્ખાબતા વિમાનમાં બારે મો-
લના દેવના વિગ્રહ થાય છે એમ મૂર્ખાએ પ્રયત્ન કરેલા છે પ્રયત્નોથી
કેરું. મારે તેમજ મૂર્ખાએ વિમાનમાં દેવના થયા તેમજ સધરાએ
હતપ્રતિમાની પૂજા કરી છે” તેણે આ કાશ્મીરુ સ્વરૂપના છે,
કાશ્મીરુ કે તે કાશ્મીરુ સમકિત દેવનાની છે નિશ્ચાન્વીતી નથી. શ્રી
મધ્યમોષ્ઠી સુત્રમાં મૂર્ખાબતા સામાનિક દેવતાએ મૂર્ખાએ પ્રયત્ન
પથાન દિનકરણી મનાવી છે ત્યાં કહે છે કે

અન્નેમિં વદ્ધુળં વેમાણિયાળં દેવાણય દેવિણય અન્ન-
ણિજ્ઞાનં

એટલે ખીજા બધું વેમાનિક દેવ દેવીએ તે પૂજા કરવા પોચું છે મારે
સમ્યક્તધારીની એ કાશ્મીરુ એમ જાણાય છે; તો એમ તરોત તો
મચ્ચેમિં વેમાણિયાળં એમ પાઠ કરે તો મારે વિચારી જોજો.

૧૩ તેણે કહે છે કે “અનંતા વિગ્રહ દેવતા થયા તેમાં
સમકિત છત્રી એને નિશ્ચાઈથી એ બને જાનતા હતા એને તેમજ સ-
ર્વએ સિદ્ધાપતનમાં હતા પૂજા કરી છે, પણ પ્રતિમા પૂજ્યાથી જાણ
અનંત સર્વે હવ સમકિતથી થયા નહિ એને સિદ્ધિ પણ પામ્યા
નહિ” તેનો ઉત્તર—પોતાનો મન સત્ય સ્વાતંત્ર્યએ મૂળમાં કોઈ
પણ નિશ્ચાઈથી દેવે સિદ્ધાપતન નહીં હતા પ્રતિમાને પૂજ્યાનો
અધિકાર હોય તો તે લખીને પોતાનો પણ કદ કરવો જોઈએ.
તેણે કહે તેવો મૂળમાં ન લખતાં મન કરવાના વાંચો લખી
ઓપડી જઈ છે, પણ તેણે લખવું તમામ અસત્ય છે, કાશ્મીરુ કોઈ
પણ મૂળમાં એવી મતસમતો મૂળમાં ખીસકુલે નહિ.

વળી તેણે કહે છે કે “પ્રતિમા પૂજ્યાથી કોઈ અનંત સ-
મ્યક્કથી ન થયો મારે હતપ્રતિમા પૂજ્યાથી કાયરો નથી” તેનો
ઉત્તર—અનંતતા હવો શુદ્ધ શુદ્ધ પુરત અનંતકરણ વિના અનંતી-
વાર જોતમચ્ચાની સમ્યક્ આરિય પોચું છે એને નવના એવે મુવી
જાણે, પણ સમ્યક્કથી થતા નથી એવું મુળમાં કહે છે, મારે

સૂર્યાભિ તથા વિજ્યયોગીએ જનપ્રાતના પુણ્યે તે ૧૫. ૧૨૫

જેનકલ્પના લખવા પ્રમાણે તો ચારિત્ર પાળવાથી પણ કોઈ દુઃકેને કાંઈ પણ ક્ષયદો થવાનો નથી.

૧૮ પૃષ્ઠ (૧૦૨) નાં જોડા કૃતિએ સિદ્ધાયતનનાં પ્રતિનાની પુનઃ સર્વ દેવતાઓ કરેછે એન દરાવવા નાટે કેટલીએક દુષ્ટિઓ લખીછે તે સર્વ તેના અગાઉના લખાણનેજ નજીકે તોપણ ભોળા લોકોને દ્રસાવવા નિનિતે વારંવાર એકની એક વાત લખીને કોગરું લખાણ વધાયુંછે.

૧૯. જેનકલ્પ લખેછે કે “સર્વે જીવ વિજ્યયોગીઆપણે અનંતીવાર ઉપજ્યાછે તો તેમણે પ્રતિના પુણ્ય છતાં અનંતાલવ કેમ કરવા પડ્યા કારણ કે સનકિતવંતે અનંતા ભવ હોય નહિ એવી સુત્રગ્રાખ્યે.” તેનો ઉત્તર—સનકિતવંતે અનંત ભવ હોય નહિ એમ જોડો મુઠનતિ લખેછે તે તદ્દન જૈન શૈલીથી વિપરીત તેમજ અસત્યછે. અને એવી સુત્રગ્રાખ્યે એમ લખેછે તે પણ જૈન મઝીનારને નાહકાં દ્રસાવવાને નાટે જાળ હોયછે તેમ ભોળા લોકો ને કુમાર્જનાં નાખવાની જાળછે, કારણ કે સુત્રોનાં તો ચારગાની અહિં પુર્વી, યથા ખ્યાત ચારિત્રી તથા અગીઆરના ગુણકાણા વાળાને પણ અનંતાલવ થાય એમ લખ્યુંછે તો સનકિતદેવીને થાય તેનાં શું નવાઈ ? વળી સનકિત પામ્યા પછી ઉત્કૃષ્ટ અર્થ પુદ્ગળ ધરાવતેન સંસાર રહેછે તો તે અનંતો કાળ હોવાથી તેનાં અનંત ભવ થઈ શકેછે.

૨૦ જોડો કૃતિ લખેછે કે “એકવાર રાજ્યાલિપેક કરતાં પ્રતિના પુજેછે પણ પછી ભવપર્યંત પ્રતિના પુજતા નથી” તેનો ઉત્તર—સૂર્યાભિ પુર્વ અને પછી દિતકારી શું એમ પુછ્યું તથા પુર્વ અને પછી કરવા યોગ્ય શું એમ પણ પુછ્યું, તે બંને પ્રશ્નના ઉત્તરનાં તેના સામાનિક દેવતાએ જનપ્રતિનાની પુનઃ પુર્વ અને પછી દિતકારી અને કરવા યોગ્ય કહીછે, આ પાઠ શ્રી રાયપદોણી સુત્રનાં પ્રસિદ્ધે નાટે સૂર્યાભ દેવતાએ જનપ્રતિનાની પૂજા નિત્ય કરાણી તથા સદાદિતકારી જાણીને નિરંતર કરીછે એમ દેરેછે.

૨૧. જોડો કહે છે કે “મુર્ખાને ધર્મશાસ્ત્ર વાંચ્યા એમ મુર્ખોનાં કંઈકે તે કુળધર્મતા શાસ્ત્ર સમજવા, કારણ કે જો ધર્મશાસ્ત્ર હોય તો નિધ્યાત્વી એને અનન્ય કેમ વાંચે? કેમ સફરે? એને અત્યંત સાચા કેમ ગાયુ? તેનો કિતર—મુર્ખાને વાંચ્યા તે પુસ્તકો ધર્મ શાસ્ત્રતાજીએ એમ સુચારતા કરેવાથી નિર્ણય થાય છે, કુળ શાસ્ત્ર જોડો પોતાના ધર્મનો વાંચે પશુ મુર્ખનાં નથી, વળી કૌટિ-કનાં પશુ કુળશાસ્ત્રના પુસ્તકોને ધર્મશાસ્ત્ર કરેવાના નથી એને તે ધર્મશાસ્ત્રવાંચવાનો અધિકાર સમકિતદર્શીનોજ છે, કારણ કે સર્વ વાંચે એમ કોઈ જગ્યાએ કંઈ નથી તો અનન્ય એને નિધ્યા-દર્શીને વાંચવા એને સફરવા એ ક્યાં રહું? કારણ જોડો મનક-કપતાથી નમ્યો વાંચે, સફરના નથી એમ કાચે તો કુંડકો પશુ જૈનશાસ્ત્ર વાંચે પશુ જ્ઞાના પ્રમાણે સફરના નથી, ઉચ્ચ વાં-ચ્યા પછી પોતાનો કુલન સ્થાપન કરવા માટે જોડો પાસે વિપરીત પદ્ધતિ કરી તેઓને કહે, પશુ તેથી જનશાસ્ત્રોને કુળધર્મતા શાસ્ત્રો કરેવાયે નહિ.

૨૨. જોડો કહે છે કે “સમકિતદર્શી દેવતા સિદ્ધાંત વાંચીને અત્યંત સંસારી શું કામ થાય? કારણ કે તમે તો આવક મુખ વાંચે તો અત્યંત સંસારી થાય એમ કહો છો” તેનો કિતર—આવકને સિદ્ધાંત વાંચવા નહિ તે વાત મનુષ્ય આશ્રી છે, દેવતા આશ્રી નથી, જો કુંડકો સમકિતદર્શી દેવતા એને મનુષ્યને આવ-કના ભેદનાં સરખા ગણે છે તો દેવતાઓની કોરેલી અત્યંત કેમ માન્ય કરતા નથી?

૨૩. જોડો કહે છે કે “મુર્ખાને ધર્મ વ્યવસાય પ્રદર્શ કર્યા પછી અવીર વસ્તુ પુછે માટે અત્યંતિના પૂજવા જેવે ધર્મ વ્યવસાય કહા છે એમ ન સમજવું” તેનો કિતર—મુર્ખાને જો ધર્મ વ્યવસાય પ્રદર્શ કર્યો છે તે અત્યંતિના પૂજવા નિમિત્તતાજી. જો કે તેણે પ્રથમ અત્યંતિના તથા અલગ પુજ્યા પછી પીછ વસ્તુઓ પુછે પછી પશુ તેણે કરીને કોઈ માથે નથી, કારણ

મૂર્ખાને તથા વિજ્ઞયપોળીએ અતપ્રતિભા પુછે તે વિષે. ૧૨૭

કે નવુન્ય લોકમાં પણ અતપ્રતિભાની પુનઃ કર્યા પછી એજ વ્યવ-
સાયે કરીને શીબા શાસનના અધિષ્ઠાપક સન્મુદ્રી દેવદેવીની પુનઃ
થાયછે.

૨૪. જેઠા મુદ્દનતિએ સિદ્ધાયતનનાં જે પ્રતિભાં છે તે અ-
રિહંતની નથી એન દરાવવા નોટે આઃ કૃપુકિતઓ લખીછે તેના
ઉત્તર

૧. શ્રી અભિગનનાં રિદ્ધ મયા મંમ્ એટલે રિદ્ધ રત-
નનય ઘઠી મુછ કહીછે એને શ્રી રાયપદોણીનાં નથી કહી
તો તેથી પ્રતિભાનાં શું વાંધો છેછે ? કારણ કે તે ભુક્તો જોઠા કૃ-
નતિએ મુતકારની લખેલીછે, પણ તેનાનાં એટલી વિચાર શક્તિ
નહોતી કે મુતની રચના વિચિત્ર પ્રકારનીછે; કોઈનાં કોઈ વિદ્યો-
પણ હોયછે એને કોઈનાં હોનું નથી.

૨. સિદ્ધાયતનની અતપ્રતિભાને કણવનયા ચુચુઆ એ-
ટલે કંચનનય સ્તન કહાંછે. આ આખનનાં જોડો કૃનતિ લખેછે કે
“પુરુષને સ્તન હોય નહિ. શ્રી ઉચાર્થ મુતનાં ભગવંતનું શરીર
વખાણુંછે તેનાં સ્તનયુગલ વખાણ્યા નથી” તેનો ઉત્તર—મુતનાં
કોઈ જગ્યાએ કોઈ વાત વિસ્તારથી હોયછે એને કોઈ વાત વિ-
સ્તારથી હોતી નથી પણ તેથી કાંઈ વાંધો પડતો નથી. જોઠાએ ક-
ખુંછે કે “તિર્થંકર, ચક્રવર્તિ, અગ્રદેવ, વામુદેવ તથા ઉત્તમ પુરુષ
વિગેરેને સ્તન હોય નહિ” આ પ્રમાણેનું તેણે લખવું નિશ્ચય છે કા-
રણ કે પુરુષ માત્રને હૃદયના ભાગને વિષે સ્તનનો દેખાવ હોયછે
એને તેથી પુરુષનું અંગ કોમેછે. જો તેન નહોય તો સાદ્ પાટલા
જેવું હૃદય ધાણુંજ ખરાબ દેખાય, નોટે જોઠા નિલવતી આકૃષ્ટિ
તર્કીછે; પણ આ ઉપરથી એટલું તો સમજાયછે કે જોઠાની છાતી
સાદ્ પાટલા જેવીજ હશે.

૩. “નિર્વેશની પાસે રીમિયારિમાળ એને જડપારિમાળ
એટલે ત્રણીની પર્વદ એને જાતિની પર્વદ હોયછે એન મુતોનાં
કહુંછે પણ નાગ, ભુત એને જાતની પર્વદ કહી નથી એને સિ-
દ્ધાયતન નોંદેલા અનર્થામની પાસે તો નાગ, ભુત તથા જાતનો

પરિવાર કહ્યો છે માટે તે પ્રતિમા અરિહંતની નહિ” એમ બેઠો મંદમતિ કહે છે. તેનો ઉત્તર—ક્રિસ્ત દ્વેષ બુદ્ધિથી અને નિઘ્યાત્વના ઉદયથી ખોટું સખવાને બેઠા નિમ્ને જરા પણ પાપ થવાનો ભય લાગ્યો નથી; કારણ કે સુત્રમાં તો પ્રભુની પાસે આર પર્વદા કહી છે. આર પ્રકારના દેવ તથા દેવી એ આઠ અને સાધુ, સાધવી, મનુષ્ય અને સ્ત્રીઓ એ પ્રમાણે આર પર્વદા કહેવાય છે, તો સિક્કા-પત્રમાં છત્રધાર અને ચામરધાર વિગેરે પ્રતિમાઓ જલ્દની તથા નાગ દેવતા વિગેરેની છે તેમાં શું ખોટું છે? કારણ કે પ્રભુ સાક્ષાત વિચરતા હતા ત્યારે પણ જલ્દ દેવતા ચામર વિંઝતા હતા.

૫મી તે લખે છે કે “અસાચી પ્રતિમાની પાસે કાઉસગિગઆની પ્રતિમા હોય છે અને સાચી પાસે હોતી નથી માટે કર્મ સાચી અને કર્મ જુદી?” તેનો ઉત્તર—અમારે તો બંને પ્રતિમા સાચી તેમજ વંદનીક પુજનીક છે, પણ બે હુંદકો કાઉસગિગઆ યુક્ત પ્રતિમા તો અરિહંતની હોય ખરી એમ કહે છે ત્યારે માન્ય કેમ કરતા નથી? પરંતુ જ્યાં સુધી નિઘ્યાત્વરૂપી ક્રમગો તેના નેત્રમાં છે ત્યાં સુધી શુદ્ધ માર્ગની ઓળખાણ તેઓને થવાની જ નથી.

૪. સુર્યાભે છનપ્રતિમાને મોરપીંછથી પ્રમાર્જી તે ખામતમાં બેઠો ક્રમતિએ “સાધુને પાંચ પ્રકારના રજોહરણુ રાખવાનું શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તેમાં મોરપીંછનું રજોહરણુ કંઈ નથી” એમ કહ્યું છે, પણ તેને આ વાત સાચે કાંઈ પણ સંબંધ નથી, કારણ કે મોરપીંછ કાંઈ પ્રભુનું ઉપગરણુ નથી, તે તો છનપ્રતિમાની ઉપરથી ઝીણાં જંતુઓની રક્ષા નિમિત્તે તેમજ રજ વિગેરે પ્રમાર્જવાને અર્થે લક્ષિત કરનાર આવકે રાખવાનું છે.

૫. સુર્યાભે પ્રતિમાને વસ્ત્ર પહેરાવ્યા તે ખામતમાં બેઠો ક્રમતિ લખે છે કે “અગવંત તો અચેસ છે એટલે તેને વસ્ત્ર હોય નહિ” આ લખ્યું તમામ નિઘ્યા છે, કારણ કે સુત્રમાં તો ખાવીશ તિર્થકરને યાવત્ નિર્વાણ પામ્યા ત્યાં સુધી સચેત કહ્યો છે અને વસ્ત્ર પહેરાવવા ખામતનો ખુલાસો દ્રોષદિના અધિકારમાં લખાઈ ગયો છે

સૂર્યાભિ તથા વિજ્યપોળીએ અનપ્રતિના પુણ્ડે તે વિષે. ૧૨૯

૬. પ્રભુને ધરેણા હોય નહિ તે આમતનાં “આભરણુ પહે-
રાવ્યા તે જાદા અને ચરાવ્યા તે જાદા” એમ બેદો નિજવ કહેછે,
પણ તે અસત્યછે; કારણ કે મુત્રનાં આધરણાં રોટ્ટણં એવો
એકજ પાંદો અને આભરણુ પહેરાવવા તે તો પ્રભુની ભક્તિ નિ-
નિતેજછે.

૭. સ્ત્રીના સંવદ્ આમતનો પ્રત્યુત્તર દ્રોપદિના અધિકારનાં
લખી ગયા છીએ.

૮. “સિદ્ધાપતનનાં અનપ્રતિના પાસે ધુપ ઉખેચ્યો અને સા-
ક્ષાત લગવંતની પાસે ન ઉખેચ્યો” એમ બેદો મુદનતિ લખેછે
પરંતુ તે ખોટુંછે, કારણ કે પ્રભુની સન્મુખે પણ સૂર્યાભની આના-
થી તેના અભિયોગિદેવતાઓએ અનેક મુર્ગંધી દ્રવ્ય કરીને યુ-
ક્ત એવો ધુપ ઉખેચ્યોછે એમ શ્રી રાયપગણી મુત્રનાં કહ્યુંછે.

ઉપર પ્રમાણે બેદા મુદનતિના અતાવેલા આઠ વાંધાના નિ-
રાકરણુછે તેથી નિશ્ચય થાયછે કે સિદ્ધાપતનનાં સિદ્ધની પ્રતિમાએ
અને તેથીજ ગણધર નદારાગએ મિઢાયતન એટલે સિદ્ધતું
ધર કહ્યુંછે.

૨૫ બેદો કુનતિ કહેછે કે “સર્વ ભોગને વિષે સ્ત્રી પ્રધાનછે
માટે સ્ત્રી કેન પ્રભુને ચરાવતા નથી.” બેદા નંદનતિતું આ લખાણુ
નહા અવિવેકનુંછે, કારણ કે અનપ્રતિનાની ભક્તિ બેવી રીતે ઉ-
ચિત હોય તેવી રીતે થાયછે, અનુચિત થતી નથી; પરંતુ સર્વ ભો-
ગનાં સ્ત્રી પ્રધાનછે એવું બો દુંદકો માનેછે તો તેના અક્લંકહીન
શ્રાવકો અક્ષન, પાન, ખાદિન, સાદિન વિગેરે પદાર્થોથી તેનની
ભક્તિ કરેછે પણ તેમાંથી દ્રેટલા દુંદકોએ પોતાની કંન્યાઓ પોતાના
ગિખ આગળ ધરીછે અને વહોરાવીછે તે અતાવતું જોઈએ. નંદનક્ષતા
લખવા પ્રમાણે તો એમ અનવું જોઈએ. વર્ગી તે મુર્ખતા શિરદાર
બેદાના ઉપર પ્રમાણેના લખાણુથી એમ પણ નિશ્ચય થાયછે કે
ત બેદાના હૃદયમાંથી સ્ત્રીની લાલસા ગેયકી નહોતી અને તેથીજ
તેણે સર્વ ભોગનાં સ્ત્રીને પ્રધાન ગણીછે. આ આમતની સામીની
વિષે અગાઉ દુંદકની પદ્માવળીનાં લખાયેલછે.

૨૬. જોડો હુંડક લખોછે કે “ચૈત્ય દેવતાને પરિગ્રહમાં ગણ્યા છે તો પરિગ્રહને પુજે ચું લાભ થાય?” તેનો ઉત્તર—સુત્રકારે સાધુનું શરિરે તેપણુ પરિગ્રહમાં ગણ્યુંછે તો ગણુધરમહારાગને તથા મુનિઓને વંદના નમસ્કાર કરવાથી તથા તેની રોવા ભક્તિ કરવાથી જોડાના કહેવા પ્રમાણે તો કાંઈ પણ લાભ ન હોયો જોઈએ અને સુત્રમાં તો તેનો ધણો લાભ પતાવ્યોછે, માટે તેનું લખવું અસત્ય છે. પરંતુ જેને અપેક્ષાનું જ્ઞાન નથી તેને જનશાસ્ત્ર સમજવું બહુ મુશ્કેલછે અને તેજ કારણથી ચૈત્યને દેવતાના પરિગ્રહમાં ગણ્યા છે તેની અપેક્ષા જોડાના સમજવામાં આવેલી નથી આવી રીતે અપેક્ષા સમજ્યા વિના સુત્રપાઠના વિપરિત અર્થ કરીને ભોળા લોકોને ફસાવેછે માટેજ તેને શાસ્ત્રકારે નિમ્નવ કહેલાછે.

૨૭. નમુથ્યુણુંની ખાખતમાં જોડા કુમતિએ જે કુચુક્તિઓ લખીછે અને ત્રણ ભેદ પતાવ્યાછે તે તમામ ખોટાછે, કારણ કે એવી રીતે ત્રણ ભેદ કોઈ જગ્યાએ કહ્યા નથી. વળી કોઈ પણ મિથ્યાદષ્ટીએ કોઈપણ અન્ય દેવની પાસે નમુથ્યુણું કહ્યું એમ પણ સુત્રમાં કહેલું નથી, કારણ કે નમુથ્યુણુંમાં કહ્યા પ્રમાણે ગુણ તિર્થંકર મહારાજ શિવાય ખીજમાં નથી અને દેવતા આશ્રી જોતાં નમુથ્યુણું કહેવું તે સમકિતદષ્ટીનીજ કરણીછે એમ જણાયછે.

૨૮. જોડમલ છ કહેછે કે “કોઈ દેવતાએ સાક્ષાત ક્રેવળી ભગવંતને નમુથ્યુણું કહ્યું નથી.” તે અસત્યછે. સુર્યાભ દેવતાએ વીર પ્રભુને નમુથ્યુણું કહ્યુંછે એમ શ્રીરાયપરોણી સુત્રમાં પ્રગટપણે સુત્ર પાઠછે.

૨૯. જોડો કુમતિ જનઆચાર ઠરાવીને દેવતાની કરણી કાઢી નાંખેછે તો રે હુંડકો ! ચું દેવતાની કરણીથી પુન્ય પાપ બંધાવું નથી ? જો કહેશો કે બંધાયછે તો સુર્યાભે પુર્વોક્તિ રીતે શ્રી વીર-ભગવંતની ભક્તિ કરી તેથી તેને પુન્ય બંધાણું કે પાપ ? જો કહે-શો કે કાંઈ ન બંધાય તો જીવ સમયમાત્રમાં સાતકર્મ ખાંબ્યા વગર રહે નહિ એમ સુત્રમાં કહ્યુંછે તે કેમ મેળવશો ? પરંતુ સમજવાનું

મુર્ખાણે તથા વિન્યયોળીએ છત્રપ્રતિમા પુછે તે વિષે. ૧૩૧

તા એટલુંછે કે મુર્ખાણ તેમજ સર્વ દેવતા એઓ પુર્વોક્ત પ્રકારે
છત્રેશ્વર ભગવંતની ભક્તિ કરેછે તેઓ નહાપુન્યની રાશી સંપા-
દન કરેછે, કારણ કે તિર્થંકર ભગવંતની તે કાર્યનાં આજ્ઞાછે.

૩૦. જો કુનતિ પુર્વે પચ્છા નો અર્થ ઠંદકોડ ખાતે
કરાયેછે અને પેઞ્જા કહેતા પરકોડ કારે છે” પણ તે તેની કુ-
દત્તાછે, કારણ કે પુર્વે પચ્છાનો અર્થ પુર્વભવ અને આવતોભવ
એન ધાયછે; પેઞ્જા અને પચ્છા શબ્દ પર્યાયીછે. એ બંનેનો અર્થ
એકજછે. જોનસે બોલે અર્થ કામ્યોછે તેથી સમજાયછે કે તેને શ-
બ્દના અર્થનું જ્ઞાનજ નહોતું. શ્રી આચારંગ મુત્રનાં કહુંછે કે જ
સ્મ નચ્ચી પુર્વે પચ્છા, યજ્ઞે તસ્મ કડમિયા અર્થાત્ જોને
પુર્વભવે અને પશ્ચાત્ એટલે આવતેભવે કંઈ નથી તેને નધ્યે પણ
ક્યાંથી હોય? એટલે જોને પુર્વ તથા પશ્ચાત્છે તેને નધ્યે પણ અ-
વશ્યછે તેથી મુર્ખાબની કરેલી છત્રપુજા તેને ત્રિદાળ હિતકારીછે
એવો શ્રી રાવળેશ્વરીના મુત્રપાઠનો અર્થ ધાયછે.

વળી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન મુત્રનાં નૃગાપુત્રના સંમંથનાં કહુંછે કે
અમ્મત્તાયમભોગા, મુત્તાવિમ્મફલોવમા ॥

પચ્છાકહુઅવિવાગા, અણુવંધુદુહાવહા ॥૧॥

અર્થ—હો માનપિતા ! મેં ભોગ ભોગ્યા તે વિવદ્ધની ઉપ-
નાએછે અને તે ભોગ પચ્છા એટલે આવતે ભવે કરવા વિપાક
છે જોતા અને પરંપરાએ દુઃખને આપનારા એવાછે. આ મુત્રપા-
ઠની અંદર પણ પચ્છા શબ્દનો અર્થ ‘પરભવ’ એવોજ ધાય છે.
કિં અહુતા.

૩૧. જો કુનતિ મુર્ખાબના પાઠનાં અભાવેકા છત્રપુજાના
કળની બાબતનાં નિમેષાણ એટલે મોલને અર્થે એવો શબ્દછે તે
શબ્દનો અર્થ ફેરવવા નાટે ભગવતિમુત્રનાંથી બળતા ધરનાંથી થત
કાઠવાનો તથા શાકો દોરીને દ્રવ્ય કાઠવાનો અવિદાર અભાવેછે

અને કહેછે કે “આ સંબંધમાં પણ નિસેસાણ એવું પડે છે માટે એ પદનો અર્થ જો ‘મોક્ષને અર્થે’ એવો થાય તો ધન કાઢવાથી મોક્ષ કેમ થાય ?” તેનો ઉત્તર—ધનથી સુપાત્રે દાન આપે, જન મંદિર જનપ્રતિમા બનાવે, સાત ક્ષેત્રને વિષે, તિર્થયાત્રામાં, દયામાં તથા દાનમાં દ્રવ્ય ખરચે તો તેથી યાવત્ મોક્ષ પ્રાપ્ત થાયછે, માટે સૂત્રમાં જ્યાં જ્યાં નિસેસાણ એવો શબ્દ છે ત્યાં ત્યાં તે શબ્દનો અર્થ ‘મોક્ષને અર્થે’ એવોજ થાયછે અને તે શબ્દ જનપ્રતિમા પુ જવાના ક્ષણમાં પણ છે તો તે એક જોડા મુદ્દમતિના કહેવાથી ન હાણુદ્ધિમાન્ પુર્વાચાર્યોકૃત શાસ્ત્રાર્થ કદિ પણ ફરી શકતો નથી.

૩૨. આ પ્રશ્નને અંતે જોડા નિબંધે અધોનિર્બુક્તિની ટીકા નો પાઠ લખ્યોછે પણ તે અસત્ય છે, કારણ કે તેવો પાઠ અધોનિર્બુક્તિમાં તથા તેની ટીકામાં કોઈ પણ જગ્યાએ નથી. આ લખાણુ જોડા દુર્મતિનું એવું છે કે જેમ કોઈ પોતાની સ્વેચ્છાથી લખી દે કે મુખ્યમંધાનો પંથ કોઈ ચમારે ચલાવેલો છે કારણ કે તેઓનો કેટલોએક આચાર વ્યવહાર ચમારોથી પણ ખરાબ છે આણું કથન દુંદકોની પ્રાચિન નિર્બુક્તિમાં છે.” તેવું છે.

૩૩. આ પ્રશ્નોત્તરમાં આદ્યંત પર્યંત જોડા નિબંધે સુર્યાલ જેવા સમ્યક્દષ્ટી દેવતાની તથા તેની શુભ ક્રિયાની નિંદા કરી છે, પરંતુ શ્રી ઠાણુંગસુત્રમાં પાંચમે ઠાણું કહ્યું છે કે પાંચ પ્રકારે જુલ્મ બોધીપણું પામે એટલે જન્માંતરે ધર્મની પ્રાપ્તિ જુલ્મ થાય. પંચહિં ઠાણેહિં જીવા દુલ્લહ બોહિયત્તાણ કમ્મં પકરે તિ તંજહા અરિહંતાણં અવણંવયમાણે ૧ અરિહંત પ ણત્તસ્સ ધમ્મસ્સ અવણં વયમાણે ૨ આયરિય ઉ વઙ્ગાયાણં અવણં વયમાણે ૩ ચાઉવણસ્સ સંઘસ્સ અવણંવયમાણે ૪ વિવક્કતવ વંભચેરાણાં દેવાણં અ વણં વયમાણે ૫

દેવતાઓ જીનેશ્વરની દાદા પૂજે છે તે વિષે. ૧૩૩

ઉપરના મુત્રપાદ માંહેલા પાંચ ખોડનાંથી પાંચના. ખોડનાં સમ્યક્દૃષ્ટી દેવતાના અવર્ણવાદ ખોડતાંથી કુર્લભ ઓંધીપણુ પામે એન કહ્યું છે નાટું દુંદશે! પાદરાખતું કે સમ્યક્દૃષ્ટી દેવતાના અવર્ણવાદ ખોડનાથી નહા નીચગતિને પાત્ર થયો એને જન્મનાંતરે ધર્મ પ્રાપ્તિ કુર્લભ થયો. ઈતિ.

— ❧ ❧ ❧ —

૨૧ દેવતાઓ જીનેશ્વરની દાદા પૂજે છે તે વિષે.

એકવીશના પ્રશ્નોત્તરનાં મુર્વાલદેવતાએ તથા વિજયપોળીઆ પ્રમુખે જીનદાદા અથવા જીનેશ્વરના અસ્થિ પુજ્યા છે તેનો નિષેધ દરાવવાને નાટું લેહા કુનતિએ ફેટજીએક કૃયુક્તિઓ લખી છે, પ-રંતુ તેનાંની ઘણી કૃયુક્તિઓના પ્રત્યુત્તર ત્રીશના પ્રશ્નોત્તરનાં લખાઈ ગયા છે. ખાટોની કૃયુક્તિઓના ઉત્તર નીચે પ્રનામો.

શ્રી ભગવતિ મુત્રના દશમા શતકના પાંચના ઉદ્દેશનાં કહ્યું છે કે—

ચમરેણંતે મંતે અસુરિંદે અસુરકુમારરાયા ચમરચં
 ચાણ રાયહાણિણ સમાણ સુહમ્માણ ચમરંસી સિંહા
 સળંમિં તુડિયણં સારિં દિઝ્વાઈં મોગમોગાઈં મુંજમા
 જે વિહરત્તિણ? જો ઇણટ્ટે સમટ્ટે સે કેણટ્ટેણં મંતે
 એવં વુઘ્ઘઈ જો પમૂ જાવ વિહરિત્તણ? ગોયમા! ચ
 જણરસ્સણં અસુરિંદસ્સ અસુરકુમારરત્તો ચમરચં
 ચાણ રાયહાણિણ સમાણ સુહમ્માણ માણવણ ચેઈય
 સ્વંમે વડ્ડરામણસુ ગોલવડ્ડ સમુગાણસુ વહુડ્ડ જિણ
 સકહાઝ સન્નિરિત્તાઝ ચિટ્ઠંતિ જાઝણં ચમરસ્સ

અસુરિંદસ્સ અસુરકુમારરત્તો અન્નેસિં ચ વહુણં અ
સુરકુમારાણં દેવાણં દેવીણય અચ્છાણિજ્જાઝ વંદાણે
જ્જાઝ નમંમણિજ્જાઝ પુયણિજ્જાઝ સક્કારણિજ્જાઝ
સમ્માણણિજ્જાઝ કલ્હાણં મંગલં દેવયં ચેદ્દયં પહ્જુ
વાસણિજ્જાઝ ભવંતિ સે તેણદ્દેણં અહ્જો એવં વુચ્છદ્દ
ણો પમૂ જાવ વિહરિત્તે. પમૂણં મંતે ચમરે અસુરિં
દે અસુરરાયા ચમરચંચાએ રાયહાણિએ સમાએ સ
હમ્માએ ચમરાંસિ સિંહાસણંસિ ચહસઢિએ સામાણે
યંસાહસિસિંહિં તાયત્તિસાએ જાવ અન્નેહિં અસુરકુમા
રોહિં દેવોહિં દેવીહિય સહિં સંપરિવુડે મહયા નદ્દ જા
વ મુંજમાણે વિહરિત્તે ૧ હંતા કેવલ પરિયારિઠી
એ નો ચેવણં મેહુણ વત્તિયાએ.

અર્થ.—જૌતમસ્વામી મહાવીરસ્વામી પ્રત્યે પ્રશ્ન કરેછે કે—
“હે ભગવંત ! ચમર અસુરદેવનો ધંક, અસુરકુમારનો રાજા, ચમર-
ચંચાનામે રાજ્યધાનીને વિષે, સુધર્માનામે સભાને વિષે, ચમરનામે
સિંહાસનને વિષે રહ્યો તુટિત એટલે ઇંદ્રાણીનો સચુદ તેમની સાથે
દય સંબંધી લોગ ભોગવતોયકો વિચારે” ? ભગવંત કહેછે—“એ અર્થ
સમર્થ નહિ એટલે લોગ ન ભોગવે” વળી જૌતમસ્વામી પુછેછે
“હે ભગવંત ! લોગ ભોગવતો વિચારવાને સમર્થ નહિ એમ શા
કારણે કહોછો” ? પ્રભુ કહેછે “હે જૌતમા ચમર, અસુરેંદ્ર, અસુર કુમાર
રાજાની ચમરચંચા રાજ્યધાનીમાં, સુધર્માનામે સભાવિષે, આણુવ-
ક નામે ચૈત્યસ્થાનને વિષે, વજ્રમયી, ધણા ઓળ દાખડોછે; તેને

વિષે અનેશ્વરની દાદાઓ થા તીવડીછે; જે દાદાઓ ચમર, અમુ-
રેંદ્ર, અમુરકુમાર રાગને તથા બીજા પણ દેવતાઓને ધણા અમુર
કુમાર દેવતાઓને તથા દેવીઓને અર્ચવા યોગ્ય છે, વંદન કરવા
યોગ્ય છે, નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે, પુજવા યોગ્ય છે, સત્કાર કરવા
યોગ્ય છે, સન્માન કરવા યોગ્ય છે, કલ્યાણકારી, મંગલકારી, દેવ-
સંમંથી ચૈત્યની અંદરે અને પ્રતિમાનીપરે રેવા કરવા યોગ્ય છે. હે
આર્ય! તે માટે અંત કહીએ છીએ કે દેવીઓ સાથે ભોજ
ભોજવવાને સમર્થ નથી.” વળી જૈતમસ્વાની પુછે છે કે “અમર,
અમુરેંદ્ર, અમુર કુમારનોરાગ ચમર ચંચા રાજ્યધાનીને વિષે,
મુવર્ના સમાને વિષે, ચમર સિંહાસને વિષે બેઠોબેઠો ચોસઃ
હજાર સામાનિક દેવતાઓ સાથે તથા તેનીય ત્રાયત્રિંગક સાથે
યાવત્ બીજા પણ અમુર કુમારના દેવતા તથા દેવીઓની સાથે જ
સ્વર્ગે થકો મોટા નારક પ્રમુખ ભોતો થકો વિચરે?” ભગવંત
કહે છે “હા કેવળ સ્ત્રી યજ્ઞ નારક પ્રમુખમાં શ્રવણાદિક પરિ-
ચારણુ કરે, પણ મૈથુન સંગ્રામે મુવર્ના સભામાં યજ્ઞાદિક પણ ન
રેવે”.

અેવી રીતે જેમ ચમરેંદ્રને માટે કહું તેમ સૌધર્મેંદ્ર મુર્ધી અંદરે
ભુવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષિ, વૈમાનિક તથા તેમના લોકપાળના
આજ્ઞાવાળે તે અર્ધી હોય તેણે જોઈ લેવા.

ઉપર લખેલા મુવર્નાધી લેહા કુમતિની દેહકીએક કૃપુક્તિ-
ઓ તો નિરૂત્તર થઈ ભાષે.

લેહા કુમતિ લખે છે કે “અમર, અમર, સમ્વદ્ધટ્ટી તથા
નિધ્યાદટ્ટી વિગેરે સર્વ દેવતા, અનેશ્વર ભગવંતની પ્રતિમા સિદ્ધાવ-
તનમાં છે તે તથા અનેશ્વર પુજે છે તે માટે તેને મોક્ષદળ નહિ.”
આ જામતનો પ્રત્યુત્તર સુર્યામતા પ્રકોત્તરમાં લખાયેલ છે, પરંતુ
દુંદકો જે કરમી સર્વ કરે છે તેનું મોક્ષદળ સમજતા નથી તો સંવત,
આવક વ્રત, સામાવક અને પ્રતિક્રમણાદિ, ભજ્ય, અભજ્ય, સમ્વદ્-
દટ્ટી, તથા નિધ્યાદટ્ટી સર્વ કરે છે માટે દુંદકો મુદનનીઓને સાધુપણું,
આવકવ્રત તથા સામાવકાદિ જણુ ન કરવું જોઈએ; કારણુ કે દુંદકો

અક્કલહીન એટલું પણ સમજતા નથી કે જેનો જેનો ભાવ છે તેવું તેને કળ છે.

વળી જોઈ દુંદક લખે છે કે “અતઆચાર જાણીનેજ દેવતાઓ દાદા વિગેરે લે છે, ધર્મ જાણીને લેતા નથી” તેનો ઉત્તર—શ્રી ભં-
ગુદ્ધીપ પક્ષતી મુત્રમાં જ્યાં અનદાદા લેવાનો અધિકાર જતાઓ
છે ત્યાં કહ્યું છે કે “ચાર હંદ્ર ચાર દાદા લે ત્યાર પછી કેટલાએક
દેવતાઓ અંગોપાંગના અસ્થિ વિગેરે લે છે, તેમાં કોઈ અનલક્ષિત
જાણીને લે છે અને કોઈ ધર્મ જાણીને લે છે,” માટે જોડાવું કખવું
અસત્ય છે—યત:

કેઇ જિણભત્તિએ કેઇ જીયમેયં તિકકુ કેઇ ધમ્મો
તિકકુ ગિન્હંતિ.

પછી જોઈ મંદમતિ લખે છે કે “દાદા લેવાનો અધિકાર તો
ચાર હંદ્રોનો છે અને દાદાની પુજા તો ઘણા દેવો કરે છે એમ કહ્યું છે
માટે સાચતા પુદ્ગળ દાદાને આકારે પરિણમે છે.” તેનો ઉત્તર—
એક પદ્યોપમ કાળમાં અસંખ્યાતા તિર્યકરો નિર્વાણ પામે છે તેથી
સર્વ સુધર્મી સભામાં અનદાદા હોવાનો સંભવ છે. વળી મહાવિદેહના
બ્રહ્મરાત તિર્યકરોની દાદા સર્વ હંદ્રો અને વિમાન, ભુવન. નગ-
રાધિપત્યાદિક લે છે, પરંતુ ભરતખંડની જેમ ચાર હંદ્રોજ લે એમ
નર્યાદા નથી. વળી શ્રી ભંગુદ્ધિપ પક્ષતિ મુત્રની વૃત્તિમાં યાંતિ ચં-
દ્રોપાધ્યાય અર્થે જિન સકદા શબ્દે જિનાસ્થિાને એટલે અન-
શ્વરના અસ્થિ કહ્યા છે, તેમજ તે મુત્રમાં ચાર હંદ્ર ગિવાય બીજા
ઘણા દેવતાઓ અનશ્વરના દાંત, હાડ પ્રમુખ અસ્થિ લે છે એવો અ-
ધિકાર છે, માટે જોડા કુમતિની કરેલી કુચુક્તિઓ ખોટી છે. વળી
અક્કલહીન જોઈ દાદાને સાચતા પુદ્ગળ ઠરાવે છે, પરંતુ મુત્રમાં તો
પ્રત્યક્ષ રીતે અનશ્વરની દાદા કહી છે, સાચતી દાદા તો કોઈ ઠેકા-
ણું કહી નથી.

પછી જોઈ લખે છે કે “જો ધર્મ જાણીને લેતા હોય તો બી-
જા હંદ્રો લે અને અચ્યુતેંદ્ર કેમ ન લે?” તેનો ઉત્તર—વૌરભગ-

વંત દિક્ષા પર્યાયે વિચરતા હતા તે અસાનાં તેમને અનેક પ્રકારના ઉપસર્ગ થયા ત્યારે ભગવંતની ભક્તિ બાણીને ધર્મ નિનિસે સૌ-ધર્મે દે આવીને વારંવાર ઉપસર્ગનું નીવારણ કર્યું તેમ અચ્યુતે દે કેમ ન કર્યું ? તું તેઓ અનેશ્વરની ભક્તિનાં ધર્મ સમજતા નહોતા ? સમજતા હતા તો પણ પુર્વાર્કત કાર્ય સોધર્મે દેજ કેરું છે, તેમજ ભરત સ્ત્રવતા તિર્થંકરની દાદા ચાર ઇંદ્રો લે છે અને વિહરમાન તિર્થંકરોની સર્વ લે છે, માટે તેનાં કાંઈ પણ આધક નથી.

પછી જોઈએ લખ્યું છે કે “દાદા સર્વ કાળ રહે નહિ માટે સાધતા પુદ્ગળ સમજવા” — આ પ્રમાણે અસત્ય લખાણુ લખતાં તેને કાંઈ પણ વિચાર થયો નથી તે તેની સુહતાની નિશાની છે; કાણુ કે દાદા સર્વ કાળ રહે છે એમ અને કહેતા નથી, પરંતુ વારંવાર તિર્થંકરોના નિર્વાણ સમયે દાદા તથા અસ્થિ દેવતાઓ લે છે તેથી તેમને દાદાની પુગ્ગનાં બીજકુલ ચિરકુ પડતો નથી.

જોઈ કુનતિ કહે છે કે “જમાડી તથા મેઘકુમારની માતાએ તેમના દેગ મોહની કર્મના ઉદયે લીધા છે તેમ દાદા લેવાનાં મોહની કર્મનો ઉદય છે.” તેનો ઉત્તર — પ્રભુની દાદા દેવતાઓ લે છે તે ધર્મ સુદ્ધિથી લે છે, તેનાં તેને કાંઈ મોહની કર્મનો ઉદય નથી. જમાડી વિગેરેના દેગની લેનાર તો તેમની માતાઓ હતી તેથી તેમને તો મોહ પણ હોય, પરંતુ ઇંદ્ર વિગેરે દેવતાઓ દાદા પ્રમુખ લે છે તે કાંઈ ભગવંતના સગા સંબંધી નહોતા કે જમાડી વિગેરેની માતાની પ્રમાણુ મોહની કર્મના ઉદયથી દાદા લે; તેઓ તો પ્રભુના શેવક છે અને ધર્મસુદ્ધિથી જ પ્રભુની દાદા વિગેરે લે છે એકું સ્પષ્ટ સમજાય છે.

જોઈ લખે છે કે “દેવતાઓ દાદા વિગેરે જો ધર્મસુદ્ધિથી લેતા હોય તો શ્રાવક રહ્યા પણ કેમ ન લે ?” તેનો ઉત્તર — જે વખતે તિર્થંકર નિર્વાણ પામે છે તે સમયે નિર્વાણ નહોત્સવ કરવા સાર અગ-સ્તિ દેવતાઓ આવે છે અને અગ્નિદાહ કર્યા પછી તેઓ દાદા વિગેરે તમામ લઈ બાળે છે. કાંઈ પણ ખાટી રહેતું નથી; તો બધા દેવતાઓની અંદર મનુષ્ય થી ગણુચીનાં કે તેઓન જઈને રહ્યા — ગુ લઈ શકે !

જેઠો કુમતિ “કુળ ધર્મ જાણીને દાદા પૂજે” એમ કહે છે તે પણ અસત્ય છે કારણકે સુત્રોમાં કોઈ જગ્યાએ કુળ ધર્મ કહ્યો નથી.

જેઠો લૌકિક જીવનવહારની કરણી ઠરાવે છે પરંતુ આ કરણી તો લોકોત્તર માર્ગની છે.

“જીવદાદાની આરાતના ન કરવા માટે ઇંદ્રો વિગેરે સુધર્મી સભામાં ભોગ ભોગવતા નથી તથા મૈત્રેયન સંરાત્ત સ્ત્રીના રાખતું પણ રેવન કરતા નથી” એવું પુર્વાર્જત સુત્રપાઠમાં કહ્યા છતાં જેઠો અર્કલ વિનાના ખેવકુદ્દ માણસની જેમ કેટલીએક કુચુક્તિઓ લખે છે તે મિથ્યા છે.

આ પ્રસંગમાં તેણે કૃષ્ણની સભાની વાત લખી છે કે “કૃષ્ણ ને પણ સુધર્મી સભા છે તો તેમાં શું ભોગ નહિ ભોગવતા હોય?” તેનો ઉત્તર—સુત્રોમાં એમ નથી કહ્યું કે કૃષ્ણની સભામાં વિષય શું રેવન થતું નથી. આ પ્રમાણે લખવામાં જેઠાની ધારણા એવી જણાય છે કે આવી કુચુક્તિઓ લખીને દાદાની મહત્વતા ધટાકું, પરંતુ પુર્વાર્જતપાઠમાં સિદ્ધાંતકારે પ્રત્યક્ષરીતે કહ્યું છે કે દાદાની આરાતના ટાળવા નિમિત્તે જ દેવતાઓ સુધર્મી સભામાં ભોગ ભોગવતા નથી.

તામલી તાપસ ધર્શાનેંદ્ર થઈને પહેલવહેલો જીવપ્રતિમા પુજતાં સમકિત પામ્યો છે તે ખાખતમાં જેઠો કુમતિ તેણે કરેલી પુનઃ મિથ્યાદષ્ટી પણમાં ઠરાવે છે તે ખોટું છે; કારણકે તેણે ઇંદ્ર પણ ઉત્પન્ન થઈ જીવપ્રતિમાની પુજા કરીને તરતજ ભગવંત સમીપે જઈને પ્રશ્ન કર્યો. એને ભગવંતે આરાધક કહ્યો તો તે પુર્વભવે તો તાપસ હતો માટે આ ભવમાં ઉત્પન્ન થઈને તરત કરેલી જીવપ્રતિમાની પુજના કારણથીજ આરાધક કહ્યો છે એમ સમજવું.

અભવ્ય કુળકમાં કહ્યું છે કે અભવ્યનો જીવ ઇંદ્ર ન થાય તે ખાખતમાં જેઠો નિશ્ચય કહે છે કે “ઇંદ્ર કરતા નવગ્રેવેકવાળા અધિક શિક્ષિતાને છે, અહમિંદ્ર છે અને ત્યાં સુધી તો અભવ્ય જાય છે ત્યારે ઇંદ્ર ન થાય તેવું શું કારણ?” તેનો ઉત્તર—કોઈ સાદુકાર ધણો

દ્રવ્યવાન એટલે ગાનના રાગની પણ દ્રવ્યે અધિક હોય, રાગના ભંગરમાં દશલાખ રૂપીઆ હોય અને સાહુકાર પાસે દસકોડ હોય પરંતુ તેથી કાંઈ સાહુકાર રાગ કેહેવાશે નહિ, કારણ કે રાગની પદ્ધિ દુર્લભ છે અને જેટલું નાન રાગને મળે છે તેટલું તે ગૃહસ્થેત મળવું નથી; આ ઉપરથી, અભગ્યનો છવ ઇંક્ર ન થાય અને શ્રે-વેકનાં દેવતા થાય તેનાં કાંઈ બાંધક નથી એમ સ્પષ્ટ સમજાય છે. જેન દેવતા ચીતે એકેંદ્રિ થાય છે પણ વિગલેંદ્રિ થતા નથી (જો-કે ત્રિભલેંદ્રિ એકેંદ્રિથી અધિક છે,) વળી એકેંદ્રિનાંથી નીકળી એ કાવતારી થઈ નોલે ગાય છે પરંતુ વિગલેંદ્રિ જેની પુન્યાઈ એકેંદ્રિથી અધિક ગણાય છે તેનાંથી નીકળી કોઈ છવ એકાવતારી થતો નથી નાદે જેવી જેની સ્થિતિ બંધાયેલી છે તે પ્રનાણે તેની ગત્યાગતિ થાય છે.

અભગ્યકુળકનાં ઇંક્રનો સામાનિક દેવતા અભગ્ય ન થાય એમ કહ્યું છે તો સંગનો અભગ્યનો છવ ઇંક્રનો સામાનિક કેમ થ-યો ? એમ જોડો કુનતિ ક્ષેપે છે તેનો ઉત્તર—જેનશાસ્ત્રની રચના વિચિત્ર પ્રકારની છે. શ્રી ભગવતી સુત્રનાં શતક પહેલે ઉદ્દેશ બીજે વિરાધિત સંજની ઉત્કૃષ્ટા મુધર્મ દેવસોડે ગાય એમ કહ્યું છે અને શાતા સુત્રનાં અંશ્યપત સોજને મુકનાસિકા વિરાધીત સંજની ઈ-શાત દેવસોડે ગઈ એમ કહ્યું છે; વળી શ્રી હિવાઈ સુત્રનાં તાપસ ઉત્કૃષ્ટા જ્યોતિષિ મુધી ગાય છે એમ કહ્યું છે અને ભગવતિ સુત્રનાં તામડી તાપસ ઈશાતેંદ્ર થયો એમ કહ્યું છે, ઈત્યાદિક ઘણી ચરચા છે પણ આશ્ચર્ય શું થઈ જવાતા હેતુથી કામી નથી.

જ્યારે સુત્રનાં આ પ્રનાણે હોય છે ત્યારે અંધોનાં હોય તો તેનાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી.

મુર્યાભે પ્રભુને છ બોલ પુછ્યા તે ઉપરથી આરે બોલવાળા મુ-ર્યાભ વિનાને ગાય છે એમ જોડાએ દર્શાવ્યું છે, પરંતુ તે અસત્ય છે કારણ કે ઇદ્દનસ્થ છવ અજ્ઞાનતાને લીધે અથવા મંદાથી ગમે તેવું પ્રશ્ન કરે તો તેનાં કાંઈ નવાઈ નથી. વળી દેવતા સંમંથી આર બોલની પૃચ્છા સુત્રનાં છે પણ નનુષ્ઠ સંમંથી નથી નાદે આરે બોલતા દેવ-

ના થાયછે.” એમ બોલ્યો હતાજ્યુંછે તો મનુષ્ય સંમંથી ખારે ઓત્ર-
ની પૃથ્વી નથી તેથી તેના લખવા પ્રમાણે શું મનુષ્ય ખારે ઓત્ર-
ના નથી થતા ? થાયછે; પરંતુ બોલ નિશ્ચયે ફક્ત અતપ્રતિમાનું હિ-
ત્યાપન કરવાને તથા અકષમનિ આવેને પોતાના ફંદમાં ફંસાવવા
નિમિત્તે આવી અસત્ય કૃત્યક્રિયામાં કરીછે.

વળી દેવતાની કરણીને અતઆચાર દર્શાવેને બોલે કુમનિ તે
કરણીને ગણુચીમાંથી કાઢી નાંખે છે એટલે તેનું કાંઈ પણ ફળ
નથી એમ દર્શાવે છે પરંતુ એ સુખનાં એટલી પણ સમજ નહોતી
કે ઇંદ્રિયગેરે સમ્યક્કરી દેવતાઓનો આચાર વ્યવહાર કેવો છે,
તેઓ પ્રભુના પાંચ કલ્યાણકે મદોત્સવ કરેછે, અતપ્રતિમા અત-
દાહની પુજા કરેછે, નંદિશ્વરે અદાઈ મદોત્સવ કરેછે, સુનિમદાહ-
વને વંદાયુ કરવા આવેછે, વિગેરે તમામ સમ્યક્કરીની કરણી કરે
છે પરંતુ કોઈ બાબાએ અન્ય દુરિદ્શદિકે દેવોને તથા નિધ્યાત્વી-
ઓને નમસ્કાર કરવા ગયા, પુજવા ગયા, તેમના યુરેને વંદન કર્યું,
તેમનો મદોત્સવ કર્યો વિગેરે કાંઈ કહ્યું નથી, માટે તેમણે કરેલી
તમામ કરણી સમકિતકરીની છે અને મદા પુન્ય પ્રાપ્તિનું કારણ
છે. વળી અતઆચારથી પુન્ય બંધાનું નથી એમ પણ ક્યાં કહ્યુંછે?

બોલે નિશ્ચય કેવળ કલ્યાણકનો મદોત્સવ અતઆચારમાં લ-
ખતો નથી એ ઉપરથી તેમાંનો પુન્યબંધ છે એમ તે સમજે છે પ-
રંતુ બાલુદિપપતની સુત્રમાં તો પાંચે કલ્યાણકનો મદોત્સવ કરવાને
માટે ધર્મ અને અતભક્તિ બાણીને આવેછે એમ કહ્યુંછે, માટે
બોલ્યો એમ પાતાને ગમતું આવે તેમ લખ્યુંછે તે સર્વ નિષ્ણા
છે. યદુક્ત બાલુદિપપતની સુત્રે ત્રીજો અધિકાર—

અણેગદ્વા વંદનવત્તિયં एवं પૂયણવત્તિયં સ
ક્ષોરે સમ્માણ હંસણ કોઝહલ્લ અણે મક્કમ્મ વય
પુયત્તમાણા અણે અણમણ મણુયત્તમાણા અણે તિ
તમેનં એવમાદિ.

અર્થ—કેટલાએક દેવતા વાંદવા નિનિત્તે, તેમજ પુત્ર નિનિત્તે, સત્કારનિનિત્તે, સન્માનનિનિત્તે, કુતુહળનિનિત્તે, કેટલાએક શૈક્ષિકતા કહેવાથી, કોઈ કોઈ પરસ્પર એક બીજાના કહેવાથી અને કેટલા એક અનાદિ એ ઉચીત કામ છે એમ જાણીને આવે.

જેઠો લખે છે કે “શ્રીઅટાપદ્મ ઉપર વિંભલદેવ નિર્વાણ પા-
મ્યા ત્યારે ઇંદ્રે એક સ્થુલ કરાવ્યો છે” તે અસત્ય છે કારણ કે
શ્રી અંબુદિપપદ્મતી સુત્રનાં અરિહંતનો, ગણુધરનો અને શેષ અ-
ણગારનો એમ ત્રણ સ્થુલ ઇંદ્રે કરાવ્યા એમ કહ્યું છે. યતઃ

તર્ણં સક્રે દેવિંદે દેવરાયા વહવે ભવણવહ
જાવ વેમાણિ દેવે જહારિયં एवं વયાસી શિખ્યામેવ
મો દેવાણાપિયા સવ રયણમણ મહાલણ તડ ચેહ
યથુમે કરેહ ઇગં મગવડ તિથ્થયરસ્સ ચિયગાણ
ઇગં ગણહર ચિયગાણ ઇગં અવસેસાણં અણગારા
ણં ચિયગાણ.

અર્થ. તે તાર પછી તે શૈક્ષિક, દેવતાનો રાજા ધણા ભુવનપતિ
પાવત્ વેમાનિકદેવતાઓ પ્રત્યે યથાપોચ એમ કહે કે શીઘ્રપણે અહો
દેવાનુગ્રીય ! સર્વ રત્નમય અત્યંત વિસ્તીર્ણ એવા ત્રણ ચૈત્ય સ્થુલ
એક ભગવંત તિથેશ્વરની ચપતે વિષે, એક ગણુધરની ચપતે વિષે અને
એક અવશેષ સાધુની ચપતે વિષે, કરો.

જેઠો નિલવ “આવકે ચૈત્ય કરાવ્યા નથી” એમ લખે છે પણ
આવકોએ ચૈત્ય કરાવ્યાનો અધિકાર સુત્રોનાં ધણી જગ્યાએ છે, જે
વિષે અને પૂર્વે લખી ગયા છીએ અને આગળ લખીશું.

જેઠો લખે છે કે “સાલાત ભગવંતને કોઈએ નરુધ્યુણું કહ્યું
નથી” પરંતુ સુર્વાભે સાલાત ભગવંતને નરુધ્યુણું કહ્યાનો પ્રત્યક્ષ
પ્રાઃ શ્રી રાપપરોણી સુત્રનાં છે નાટ તેણે તે લખવું કેવળ અસત્ય છે.

શ્રી ભગવતિસુત્રમાં દેવતાઓને નોંધમ્મિયા કહ્યાછે એમ જોઈ લખેછે પરંતુ તે સ્થળે દેવતાઓને ચારિત્રની અપેક્ષાએ નોંધમ્મિયા કહેલાછે. જેમ તેજ સુત્રના લક્ષિ ઉદ્દેશમાં સમકિતદષ્ટીને ચારિત્રની અપેક્ષાએ ખાલ કહ્યાછે તેમ તે સ્થળે દેવતાઓને ચારિત્રની અપેક્ષાએ નોંધમ્મિયા કહ્યાછે, પરંતુ તેથી શ્રુત અને સમકિતની અપેક્ષાએ દેવતાઓને નોંધમ્મિયા સમજવા નહિ, કારણ કે સમકિતની અપેક્ષાએ તો દેવતાઓને સંવરી કહ્યાછે. શ્રી ઠાણાંગસુત્રમાં સમ્યક્તને સંવર ધર્મરૂપ કહ્યુંછે અને જનપ્રતિમાનું પુજન કરવું તે સમકિતની કરણીછે. દુંદકો ! જો જોઈના લખવા પ્રમાણે દેવતાને નોંધમ્મિયા ગણીને તેની કરણી અધર્મમાં કહેશો તો કોઈ દેવતા તિર્થંકરને, સાધુને અને શ્રાવકને ઉપસર્મ કરે અને કોઈ તેઓની શેવા કરે, તે ખંતેને એક સરખા ફળ થાય કે જાદાજાદા !—જાદા જાદાજ થાય; વળી કોઈ શિષ્ય કાળ કરીને દેવતા થયો હોય તે ખોતાના ગુરૂને ચારિત્રથી પડીવાઈ દેખીને તેને ઉપદેશ કરીને શુદ્ધ રસ્તે લાવે તો તે દેવતાને ધર્મી કહેશો કે અધર્મી !—ધર્મી.—

આ ઉપરથી એમ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાયછે કે, દુંદકોના ગુરૂકાળ કરીને તેમને મતે દેવતા તો થવાજ ન જોઈએ કારણ કે દેવતામાં સમકિતિ તથા ત્રિધ્યાત્વી એવી બે જાતછે તેમાં જો સમકિતી થાય તો સુર્યાલ વગેરેની પેઠે જનપ્રતિમા જનદાતા પુજે અને ત્રિધ્યાત્વી કહેતા તો તેમની જામ ચાલે નહિ, મનુષ્ય પણ થાય નહિ | કારણ કે દુંદકો તેમને ચારિત્રીયા માનેછે અને ચારિત્રવંત કાળ કરીને મનુષ્ય થાય નહિ, સિદ્ધિ પણ પંચમકાળમાં વરે નહિ, ત્યારે ઉપર કહેલી ત્રણ ગતિ શિવાય ફક્ત નારકી અને તિર્યચ એ બે ગતિ રહી તેમાંથી તેઓને કઈ ગતિ ગમતી હશે વાર ?

શ્રી ઠાણાંગ સુત્રના દસમા ઠાણામાં દસ પ્રકારના ધર્મ કહ્યા છે. જોઈ લખેછે કે એ દસ પ્રકારના ધર્મમાંથી દેવતાઓને કયો ધર્મ છે ? તેનો ઉત્તર—સમકિતદષ્ટી દેવતાઓને શ્રુતધર્મ ભગવંતની આજ્ઞા પ્રમાણે.

ચિત્રામણી પુતળી ન જોવી કહીછે તે વિષે. ૧૪૩

વળી સુર્યાભે ધર્મ વ્યવસાય લઈને પ્રથમ જનદાસ તથા જન પ્રતિમા પુજીછે. જો કે ત્યાર પછી ખીજ વસ્તુની પુજા કરીછે પ-
રંતુ ત્યાં પ્રણામ કર્યો નથી, નમસ્કાર કર્યું નથી, નાદે તોણે જન-
પ્રતિમા તથા જનદાસની પુજા કરીછે તે સમઘટીપણાનીજ સમજવી

શ્રી દાણાંગમુચના પાંચના દાણાનાં સનઘટી દેવતાના શુભ
ગ્રામ કરે તો મુક્તભોધી થાય એવું કહ્યું છે. યતઃ

પંચહિં ઠાણેહિં જીવા સુલહ્વોહિત્તાઃ કમ્મ
પકરોતિ તંજહા આરિહંતાણં વળં વયમાણે જાવ વિ
વક્તવવંભચેરાણં દેવાણં વળં વયમાણે.

વિચારો કે જોના શુભ ગ્રામ કરવાથી જ મુક્તભોધી થાય
છે તેઓએ કરેલી પુજા વિષે ધર્મકરણીનું નોંધણ કેમ ન હોય?
અર્થાત્ હોયજ. ઈતિ.

૨૨. ચિત્રામણી પુતળી ન જોવી કહીછે
તે વિષે.

શ્રી દસવૈદ્યાનિક મુચના આઠના અવ્યયનનાં કહ્યું છે કે ભીંત
ઉપર સ્ત્રીની મુર્તિ ચિત્રેલી હોય તે સાધુએ જોવી નહીં, કારણ કે
તેને દેખવાથી વિદાર ઉત્પન્ન થાયછે. યતઃ

ચિત્તમિતંનાણિજ્ઞાણ, નારેવાસુઅલંકર્યં ॥

મરવરાંપિવદ્દુષ્ણં, દિદ્વિષડિસમાહરે ॥૨॥

અર્થ—ચિત્રામણી ભીંત પ્રત્યે ન જોઈએ તેને વિષે સ્ત્રી
પ્રતિતે અલંકૃત હોય તે વિદાર ઉપજવાનું હેતુ છે નાદે જેન સુર્ય
સાથ જોઈને ઘટી સંહરી લઈએ તેની પરેજ ચિત્રામણુ દેખીને ઘટી
સંહરી લેવી. જોવી રીતે ચિત્રામણી પુતળી જોવાથી વિદાર ઉત્પ-
ન્ન થાયછે તેવીજ રીતે જનપ્રતિમાના દર્શન કરવાથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન

શ્રી ભગવતિસુત્રમાં દેવતાઓને નોંધમ્મિયા કહ્યાછે એમ જોઈ લખેછે પરંતુ તે સ્થળે દેવતાઓને ચારિત્રની અપેક્ષાએ નોંધમ્મિયા કહેલાછે. જેમ તેજ સુત્રના લક્ષિ ઉદ્દેશમાં સમકિતદષ્ટીને ચારિત્રની અપેક્ષાએ ખાલ કહ્યાછે તેમ તે સ્થળે દેવતાઓને ચારિત્રની અપેક્ષાએ નોંધમ્મિયા કહ્યાછે, પરંતુ તેથી શ્રુત અને સમકિતની અપેક્ષાએ દેવતાઓને નોંધમ્મિયા સમજવા નહિ, કારણ કે સમકિતની અપેક્ષાએ તો દેવતાઓને સંવરી કહ્યાછે. શ્રી ઠાણાંગસુત્રમાં સમ્યક્તને સંવર ધર્મરૂપ કહ્યુંછે અને જનપ્રતિમાનું પુજન કરવું તે સમકિતની કરણીછે. દુંદકો ! જો જોઈના લખવા પ્રમાણુ દેવતાને નોંધમ્મિયા ગણીને તેની કરણી અધર્મમાં કહેશો તો કોઈ દેવતા તિર્થકરને, સાધુને અને આવકને ઉપસર્ગ કરે અને કોઈ તેઓની શેવા કરે, તે ખંનેને એક સરખા કૃષ્ણ થાય કે જૂદાજૂદા !—જૂદા જૂદાજ થાય; વળી કોઈ શિષ્ય કાળ કરીને દેવતા થયો હોય તે પોતાના ગુરૂને ચારિત્રથી પડીવાઈ દેખીને તેને ઉપદેશ કરીને શુદ્ધ રસ્તે લાવે તો તે દેવતાને ધર્મી કહેશો કે અધર્મી !—ધર્મી.—

આ ઉપરથી એમ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાયછે કે, દુંદકોના ગુરૂકાળ કરીને તેમને મતે દેવતા તો થવાજ ન જોઈએ કારણ કે દેવતામાં સમકિતિ તથા મિથ્યાત્વી એવી બે જાતછે તેમાં જો સમકિતી થાય તો સુર્યાલ વગેરેની પેઠે જનપ્રતિમા જનદાતા પુત્રે અને મિથ્યાત્વી હેતા તો તેમની જામ ચાલે નહિ, મનુષ્ય પણ થાય નહિ | કારણ કે દુંદકો તેમને ચારિત્રીયા માનેછે અને ચારિત્રવંત કાળ કરીને મનુષ્ય થાય નહિ, સિદ્ધિ પણ પંચમકાળમાં વરે નહિ, ત્યારે ઉપર કહેલી ત્રણ ગતિ શિવાય ફક્ત નારકી અને તિર્થંચ એ બે ગતિ હી તેમાંથી તેઓને કઈ ગતિ ગમતી હશે વાર ?

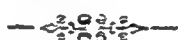
શ્રી ઠાણાંગ સુત્રના દસમા ઠાણામાં દસ પ્રકારના ધર્મ કહ્યા છે. જોઈ લખેછે કે એ દસ પ્રકારના ધર્મમાંથી દેવતાઓને કયો ધર્મ છે ? તેનો ઉત્તર—સમકિતદષ્ટી દેવતાઓને શ્રુતધર્મ ભગવંતની આરા પ્રમાણુછે.

ચિત્રામણી પુતળી ન જોવી કહીછે તે વિષે. ૧૪૩

વળી મુર્ખાભે ધર્મ વ્યવસાય લઈને પ્રથમ જનદાસ તથા જન પ્રતિમા પુજીછે. જો કે ત્યાર પછી ખીજ વસ્તુની પુજા કરીછે પ-
રંતુ ત્યાં પ્રણામ કર્યો નથી, નમસ્કારું કર્યું નથી, ખોટે તોણે જન-
પ્રતિમા તથા જનદાસની પુજા કરીછે તે સમઘટીપણાનીજ સમજવી
શ્રી દાણાંગમુત્રના પાંચના દાણામાં સમઘટી દેવતાના ગુણ
ગ્રામ કરે તો મુઝલમોંધી થાય એવું કહ્યું છે. યતઃ

पंचहिं ठाणेहिं जावा सुलहबोहिताए कम्मं
पकरोति तंजहा आरिहंताणं वणं वयमाणे जाव वि
वक्तववंभचेराणं देवाणं वणं वयमाणे.

વિચારો કે જોના ગુણ ગ્રામ કરવાથી જવ મુઝલમોંધી થાય
છે તેઓએ કરેલી પુજા વિષે ધર્મકરણીનું મોલદ્રવ્ય કેમ ન હોય?
અર્થાત્ હોયજ. ઈતિ.

૨૨. ચિત્રામણી પુતળી ન જોવી કહીછે
તે વિષે.

શ્રી હસવૈશગિદ મુત્રના આઠના અંબયતનાં કહ્યું છે કે ભીંત
ઉપર સ્ત્રીની સ્તુતિ ચિત્રેલી હોય તે સાધુએ જોવી નહીં, કારણ કે
તેને દેખવાથી વિદાર ઉત્પન્ન થાયછે. યતઃ

चित्तमितंनानिज्ञाण, नारेवासुअलंक्रियं ॥

भस्वरपिबद्भुणं, दिङ्गिपाडिसमाहरे ॥२॥

અર્થ—ચિત્રામણી ભીંત પ્રત્યે ન જોઈએ તેને વિષે સ્ત્રી
પ્રતિતે અવંકૃત હોય તે વિદાર ઉપજવાનું હેતુ છે નાટે જોન મુર્ખ
સાધુ જોઈને કટ્ટી સંહરી લઈએ તેની પહેલ ચિત્રામણુ દેખીને કટ્ટી
સંહરી લેવી. જોવી રીતે ચિત્રામણી પુતળી જોવાથી વિદાર ઉત્પ-
ન્ન થાયછે તેવીજ રીતે જનપ્રતિમાના દર્શન કરવાથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન

ધાવકે, કેમકે અતર્કીય નિર્વિદ્વાનું હેતુ છે. આ આશયનાં જોડે
હુંકરે શ્રી પ્રદ્યુમ્નકરણુનો પાઠ નાંખીને તેના અર્થનાં હથેકે કે
“અતદ્વિતિ” પશુ જોતી કહી નથી” પરંતુ એ પ્રમાણુનું તેનું અપા-
ણુ નિમ્યા છે. કારણ કે શ્રી પ્રદ્યુમ્નકરણુનાં અતપ્રતિમા જોવાનો
નિષેધ નથી પરંતુ જે દુર્તિને દેખનારો વિદ્યાર ઉન્નત ધાવકે તેને
જોવાનો નિષેધ છે.

આ સુચાર્યનાં જોડે દુનતિ ચૈત્ય ગમ્હતો અર્થ અતપ્રતિમા
કેરુકે અતે અગાઉનો તેણે અર્થુ છે કે જ્યેત્ય ગમ્હતો અર્થ અત
પ્રતિમા થતોજ નથી પરંતુ સાધુ અથવા જ્ઞાન એવો અર્થ ધાવ
છે”, હુંકરો ! વિચારો કે જ્યેત્ય ગમ્હતો અર્થ જો સાધુ કેરુકો તો
તમારા કેરુકા પ્રમાણુ સાધુની સન્નિધિ જોવું નહીં અતે જ્ઞાન કે-
રુકો તો જ્ઞાન એકલે પુસ્તકની અથવા જ્ઞાનીની સન્નિધિ જોવું
નહીં એમ કહે.

વળી પુર્વોક્ત પાઠનાં ધર, તોરણુ, શ્રી પ્રદ્યુમ્ને જોવાની ના
કહીકે તો હુંકરો જોયરી કરવા જાયકે ત્યાં ધર. તોરણુ, શ્રી વિ-
જેરે સર્વ હોયકે તેને ન જોવા માટે જોન મોઢે પાડો આંધેકે તેન
આંખે પાડો કેમ આંધતા નથી !

જેમએ પ્રત્યેકશુધ વિગેરેની હકીકત અર્જીકે તેનો પ્રચુતર
(૧૩) ના પ્રશ્નોત્તરનાં અખાઈ ગયો છે.

જોડો દુનતિ કેરુકે કે “અતપ્રતિમાને દેખીને કોઈ પ્રતિમોધ
પામ્હું નથી” તેનો ઉત્તર—શ્રી રિતમોદેવની પ્રતિમા દેખીને આર્દ્ર-
દુનાર પ્રતિમોધ પામ્યા છે અતે શ્રી દસવૈકલ્પિક સુવતા કર્ના શ્રી
સીઝંબરમુરિ યાંતિતાથની પ્રતિમાને દેખીને પ્રતિમોધ પામ્યા છે.
કહે છે કે—

સિદ્ધિમંથ મહાનર જિણપાડિમા હંસજેણ પડિવુહો-

જો હુંકરો એમ કહેશે કે “આ પાઠ તો નિર્ધુક્તિનોકે અતે
નિર્ધુક્તિ અતે જ્ઞાનતા નથી” તેને કેરુવાનું કે શ્રી સનવાપાંચ, શ્રી
ભગવતી, શ્રી નંદી તથા શ્રી અપુષ્પોગ્યકાર સુવતા હુનપાઠનાં નિ-

જનમંદિર કરાવવા તથા જનપ્રતિમા ભરાવવા વિષે. ૧૪૫

મુક્તિ માનવી કહીએ એને તને નથી માનતા તેનું યું કારણ ?
જ્યારે જૈનમતના શાસ્ત્રને નથી માનતા ત્યારે નીચ ઓડોના પંથને
માનો. કારણ કે દેહોએક તમારો આચાર વ્યવહાર તેની સાથે
મળતો આવશે.

-ૐૐૐ-

૨૩ જનમંદિર કરવાથી તથા જનપ્રતિમા ભ
રાવવાથી ખારમે દેવલોક જાય તે વિષે.

શ્રી મહાનિસીય મુવનાં કહે છે કે જનમંદિર કરાવવાથી મ-
નથી આવડે યાવત ખારમા દેવલોક મુખી જાય. ,પતઃ

કાઝંખેજિણાયણેહિં, મંડિઆમસ્વમેયાણિવટ્ટં ॥

દાણાદ્વચરક્રેણં, નદ્દોગલ્લેજ્જઅચ્ચુયંજાવ ॥૨॥

આ વાત અસત્ય કરાવવાને વાસ્તે જેણે નિષ્પત્તે અમુકે કે
ગેદેહો પ્રતિમા કરે મંદિરુપિયા દક્ષિણદિગ્ગીતા નારડી થાય. તેનું
આ અપાણુ મહા અસત્ય છે. જૈનમતના કોઈ પણ શાસ્ત્રનાં એમ
અમુક નથી તે છતાં જેણે કૃત્રિમ્યે ઉત્પન્ન અપતા કાંઈ પણ વિચાર
કર્ષે નથી. જો જેણે હુંકર વર્તમાન સમયનાં હોત તો પંડીતોની મ-
ભાનાં તેની સાથે ચર્યા કરીને તેનું વદન કરું કરાવીને તેના મુ-
ખનાં જરૂર સાકર દેત, કારણ કે મુકું અપવાવાળાને એવોજ દંડ
હોવો જોઈએ.

વળી જેણે અમુકે કે “શ્રાણીક મળતે મહાવીરસ્વામીએ કે-
લું કે કાળક મુરીઓ લેતા ન નારે, કપીઆ દામી દાન આપે. પુ-
ણીઆ આવડેનું સામાયક વેચાતુ હે અવવા તું નવકારડી માત્ર
પર્યખાણુ કરે તો તું નર્કે ન જાય. આ ચાર વાત કહી પડેનું છ-
ત્રપુળા કરે તો નર્કે ન જાય એમ ન અતાવું” તેનો ઉત્તર—હુંકરો
લેટકા જૈનશાસ્ત્ર માને છે તેનાં આ વાત મુકલેજ નહિ તો પણ
એને તે આપતતો સંપૂર્ણ પુણ્યનો છતાં પ્રત્યોત્તરનાં અખી ગણ
કીએ.

વતી ગેદા કુનનિએ શ્રી પ્રજા આકરણને આ કમ્બોડે નેદી
 નો નેદીના કુંદક, કુંદકીઓ તથા નેતા ચેરકોડે તે સર્વે નેદીઓ
 એન હેઠે, કારણ કે શ્રી પ્રજા આકરણના પુર્વજના પાત્રનાં કમ્બો
 ડે કે વડા રાજા, જેઓ પ્રમુખ મનાવે તે નેદીકુદિયા એને નેદીને
 નાકો કાપ એને કુંદકો એવા થયા કાન કરેકે, વતી કુંદક એને
 કુંદકીઓ થઈને વાણે વિદ્યાર કરેકે ત્યારે રક્ષામાં નહીં હિતેકે
 તેનાં પ્રજા સ્વાચરની દિસા કરેકે, પરિત્રાસમાં વાયુકાપદેકે,
 નાકતા તથા ગુણતા પરનથી વાયુકાપ નેકે, સદા મુખ ખાંધી
 સાવચાથી એને સ્વાના સંકુચિત મનુષ્ય દેકે, વસના વસના
 સચિત પાણીમાં કહુનિની તથા સ્વદિશ કહેકે તેથી વડુ સ્વ-
 ખ્યાના સ્વકાથને દેકે, વિગેરે સંકોપે પ્રકારે દિસા કરેકે તેથી
 તેઓ નેદીકુદિયાને એને ગેદાના કાપવા પ્રમાણે સર્વે નેદીને નેદી
 માંજ નવાતકે, આ સ્વપેક્ષાએ નો ગેદા કુંદકનું કાપણ કાપી
 સ્વયં હે ખડ, કારણ કે કુંદકન પ્રત્યક્ષ રીતે દુર્ગતિનું કારણકે એમ
 બહુથકે.

વતી ગેદા કુનનિએ આ પ્રકોત્તરમાં દક્ષિણ દિશાના તાર-
 કો કાપ એને કમ્બોડે પંતુ મુખપાદમાં દક્ષિણ દિશાનું નાન પડુ
 નથી નો તેણે તેનું કાંધી કમ્બોડે ! વડુ એમ બહુથકે કે કાપ
 પોતાના કિન્મુખ બાવણથી પોતાની તેની ગતી થવાનો સંભવતેને
 બહુથકો હો એને તેથીજ તેનું કમ્બોડે હો !

વતી ગુદનાર્મ ગવેષક સ્વાભાર્થી છવોતે સત્યતાનું એકનું-
 ન કે શ્રી પ્રજાઆકરણ મુખનો પુર્વજના પાત્ર નિષ્કાશ્રી તથા સ્વાના-
 થોતે નેકેકે, કારણ કે તે પાદને કાપતા તે કાંઈતા સ્વિકારી ના-
 છીં કિયત્ત કોની, બીજા નક્કર વિગેરેનેજ મુખકો કહેકે
 વતી વિચારે કે એને નકોય નો કોઈપણ કાપ નેદી રિતા સ્વ-
 ગતીમાં નાવના નહિ, કારણ કે વડુ કરીને ગૃહસ્થાવસથાના સર્વે
 છવોતે વડુ દુકાન વિગેરે કનું થેકે, શ્રી કિષ્કાન્દ્યાન મુખમાં સ્વા-
 હુંદ વિગેરે આવકોતે વડુ રાજા, જેનર, માધં, વડાણ, માવોના એ-

૧ આ મુખપાદ વડુ વિસ્તાર સાથે હોવાથી એને કમ્બોડે નથી.

કુળ, કુંભારની ભાડીઓ વિગેરે આરંભતો અધિકાર વાળુઓ છે તો પણ તેઓ કાળ કરીને દેવસોકે ગયાછે, મોટે રે સુખ પુંડકો ! જનમંદિર કરાવવાથી નફે ભાવ એવું કહોછો તે તમારી કુટ મુદ્ધિનો પ્રભાવ છે અને તેથીજ મુત્રકારનો ગંભીર આગ્રહ ગુરુચિનાના તમે સમજી શકતા નથી.

જેઠાએ કહ્યું છે કે “જૈનધર્મી આરંભનાં ધર્મ જાણે છે” તેનો ઉત્તર—જૈનધર્મી આરંભને ધર્મ માનતા નથી પરંતુ જ્ઞાતા તથા જનભક્તિનાં ધર્મ અને તેથી મહાપુન્યપ્રાપ્તિ પાવત્ત મોક્ષદ્રુણ શ્રી શાવપ્રણેલી મુત્રનાં કહ્યું છે તે પ્રમાણે માને છે.

જેઠો દેહેરાં પ્રતિમા કરાવવાની બાબત આ પ્રશ્નોત્તરનાં કહ્યું છે પરંતુ તેનો પ્રત્યુત્તર અગાઉ જે ત્રણ વખત લખાયેલ છે.

જેઠા કૃમતિએ “દેવકુળ” શબ્દનો અર્થ સિદ્ધાપતન દર્શાવે છે પરંતુ દેવકુળ શબ્દ અન્યતિથી દેવના મંદિર સંબંધે વપરાય છે. જન મંદિરને બદલે દેવકુળ શબ્દ જોડીકનાં પણ વપરાતો નથી તેમ મુત્રકારે પણ કોઈ સ્થળે કહ્યો નથી. મુત્રોનાં જનમંદિરને બદલે સિદ્ધાપતન, જનધર, અથવા ચેત્ય કહેલા છે તો પણ જેઠા કૃમતિએ ખોટી ખોટી કુયુક્તિઓ અને સ્વનતિ કલ્પનાથી જેન મનનાં આશુ તમ કહ્યું છે તે તેનાં નિશ્ચયોદયનો પ્રભાવ છે.

સિદ્ધાપતન શબ્દ સિદ્ધિની પ્રતિમાના ધર આશ્રી છે અને જનધર શબ્દ અગિયંતના મંદિરઆશ્રી દ્વાપદિના આળાવાનાં કહ્યો છે મોટે એ બંને શબ્દનાં કાંઈ પણ પ્રતિકુળ ભાવ નથી, ભાવાર્થ તો બંને એકજ અર્થ બતાવે છે. ઇતિ.

—ૐૐૐ—

૨૪ સાધુ જનપ્રતિમાની વૈયાવચ્ચ કરે તે વિષે.

શ્રી પ્રશ્ન બ્યાકરણ મુત્રના ત્રીજા સંવરદારનાં સાધુ પંદર બોલની વૈયાવચ્ચ કરે એન કહ્યું છે તેનાં પંદરમો બોલ “જનપ્રતિમા” એવો છે તે છતાં “જેઠા નિજે” ચઉદ બોલ દર્શાવીને પંદરના બોલનો અર્થ વિપરીત કર્યો છે, તેથી તે મુત્રપાઠ અર્થ સાથે એવ કહ્યો છે. યતઃ

અહ કેરિસણ પુણાઈ આરહણ વયમિણં જેસે
 ઉવહી ભત્ત પાણે સંગહ ઢાળ કુસલે અચંતવાલ
 ૧ દુઢ્ઢલ ૨ ગિલાળ ૩ વુઢ્ઢ ૪ સ્વગે ૫ પવત્ત
 ૬ આયારિય ૭ ઉવઝાણ ૮ સેહે ૯ સાહમ્મિણ
 ૧૦ તવસી ૧૧ કુલ ૧૨ ગળ ૧૩ સંઘ ૧૪
 ચેદ્ધયઢ્ઢે ૧૫ નિઢ્ઢરઢ્ઢી વેયાવચ્ચે અણિસ્સિયં દસે
 વિહં વહુવિહં પકરેદ્ધ.

અર્થ—શિષ્ય પુછેછે “હે ભગવન્ કેવો સાધુ ત્રીભુંગત આ-
 રાધે ?” ગુરુ કહેછે “જે સાધુ વસ્ત્ર તથા ભાત પાણી યથોક્ત વિધિએ
 લેવું તથા યથોક્ત વિધિએ આચાર્યાદિકને આપવું તેને વિષે કુશળ
 હોય તે સાધુ ત્રીભુંગત આરાધે. ૧ અત્યંતબાળ, ૨ શકિતહીન,
 ૩ રોગાદિકે કરી યુક્ત, ૪ વૃધ સ્થીવર, ૫ માસક્ષપણુ આદિનો
 કરણુહાર, ૬ પ્રવર્તક, ૭ આચાર્ય, ૮ ઉપાધ્યાય, ૯ નવદિક્ષિત શિ-
 ષ્ય, ૧૦ સાધર્મીક, ૧૧ તપસી, ૧૨ કુળ તે આંદ્રાદિક, ૧૩ ગણુ તે
 કુળનો સમુદાય કોટિકાદિક, ૧૪ સંઘ તે કુળગણુનો સમુદાય ચતુ-
 વિધસંઘ, ૧૫ ચૈત્ય કહેતાં જનપ્રતિમા, એટલાનો જે અર્થ તેને વિષે
 નિર્જરાનો અર્થી સાધુ કર્મક્ષય વાંછતો થકો જરા માનાદિકની
 અપેક્ષા વિના દસ પ્રકારે તથા બહુ વિધિથી વૈપાવચ્ચ કરે તે સાધુ
 ત્રીભુંગત આરાધે.”

આ બાબતમાં જોઠો નિશ્ચય ભાત પાણી તથા ઉપચી દેવી
 તેનેજ વૈપાવચ્ચ કહેછે પણ તે અસત્ય છે, કારણકે બાળ, દુર્બળ,
 વૃધ અને તપસ્વીને વિષે તો ભક્ત પાનનો વૈપાવચ્ચ સંભવે પણ
 કુળ, ગણુ અને ચતુર્વિધસંઘ તે સાધુ, સાધ્વી, આવક અને આદિ-
 કા, તથા ચૈત્ય જે અરિહંતની પ્રતિમા એટલાને, ભાત પાણી દેવા-
 થીજ વૈપાવચ્ચ નથી પરંતુ વૈપાવચ્ચના અતેરા ધણા પ્રકાર છે,

જેન દુષ્, ગણુ, સંઘ તથા અરિહંતની પ્રતિમા એટલાનો કોઈ અવર્ણવાદ ખોલે, હીઝણા તથા વિરાધના કરે તેને ઉપદેશાદિક દઈને તેની વિરાધના ટાળે અને તેના પ્રત્યનીકેને અનેક પ્રકારે નિવારે તે પણ તેની વૈયાવચ્ચ કહેવાય છે તેન વૈયાવચ્ચના ખીન્ન ધણા પ્રકાર છે.

શ્રી ઉત્તરાવ્યયન સુત્રમાં હરીકેશી મુનિના અવ્યયનમાં લખ્યું છે કે જગ્જાહુ વૈયાવડિયં કરેતિ એટલે શ્રી હરીકેશી મુનીની વૈયાવચ્ચ કરનાર જલે મુનિને ઉપસર્જ કરનાર આત્મણોતા પુત્રોને જ્યારે હણ્યા અને આત્મણો હરિકેશી મુનિની સનીપે આવીને ક્ષમા માંગવા લાગ્યા ત્યારે શ્રી હરિકેશી મુનિએ કહ્યું કે “ને કાંઈ ક્યું નથી પરંતુ જલ નારી વૈયાવચ્ચ કરેછે તેથી તમારા પુત્રો હણ્યા છે.” જુઓ કે જલે હરિકેશી મુનિની વૈયાવચ્ચ શી રીતે કરીછે ? હુંકો ! જે અક્ષપાનથીજ વૈયાવચ્ચ થાયછે એન કહેશો તો દેવર્ષિઓ સર્વથા સાધુને અકલ્પનીક છે અને આ દેશણુ તો પ્રત્યક્ષ રીતે હરિકેશી મુનિના પ્રત્યનીક જે આત્મણુના પુત્રો તેને જલે હણ્યા તે આપતનાં હરિકેશી મુનીએ કહ્યુંછે કે નારી વૈયાવચ્ચ કરનાર જલે ક્યુંછે તો જલે આત્મણુના પુત્રોની હિંસા કરી અને મુનિએતો વૈયાવચ્ચ કહી ; વળી મુનિનું વચન અસત્ય હોય નહિ અને સુત્રકાર પણ અસત્ય લખે નહિ, નારે અક્ષપાન ઉપથી પ્રમુખ દેવું તેજ વૈયાવચ્ચ એન એકાંત કહોછો તે ખોટું છે.

જેઠાએ પુર્વોક્ત પાઠનાં પ્રત્યક્ષ પંદર ખોલેછે અને પંદરે ખોલની સાથે લગાડ્યાનો અર્થ રાખ્દ પંદરના ખોલને છેડેછે તે છતાં ચઉદ ખોલ દરાજ્યાછે અને ચેડ્યકે એટલે જ્ઞાનને અર્થે વૈયાવચ્ચ કરે એન કમ્પ્યુંછે તે અને અસત્યછે, કારણ કે જ્ઞાનનું નામ ચૈત્ય કોઈ પણ સુત્રમાં તથા કોઈપણ કોષમાં નથી. વળી સુત્રમાં જ્યાં જ્યાં જ્ઞાનનો અધિકારછે ત્યાં ત્યાં નાળ રાખ્દ વાપર્યોછે પણ ચેડ્ય રાખ્દ વાપર્યો નથી નારે જેઠાનો કરેલો અર્થ ખોટોછે. વળી ધરન-શીતાને હુંક પ્રત્યક્ષાકરણના ટમાનાં તે ચૈત્ય રાખ્દનો અર્થ સાધુ લખેછે તેથી જણાયછે કે એ સુદનતિ હુંકોને યોગ્યતાનાં પણ

મેળ નથી, પરંતુ તેમાં કાંઈ નવાઈ જેવું નથી કારણ કે ત્રિવિધી નું તેજ લક્ષણ છે.

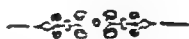
વળી ચેદ્યદે અને નિજરદ્વી એ બંને રાષ્ટ્રનો એક સરખો એટલે રાતને અર્થ અને નિર્જરાને અર્થ એવો અર્થ બેઠા નિત્યે લખ્યો છે, પરંતુ સુત્રાક્ષર બેતાં જણાવે કે તે બંને રાષ્ટ્રને લગતી માત્રા જુદી જુદી છે. એકને છેડે અદ્વે એટલે 'અર્થ' છે તે ચતુર્થિના અર્થને વિષે નિપાત છે તેથી તેનો અત્યંતમાળને અર્થ, દુર્બળને અર્થ, ગ્લાનને અર્થ યાવત્ જનપ્રતિમાને અર્થ એમ અર્થ થાય છે; બીજા પદને છેડે અદ્વી એટલે અર્થી તે પ્રથમા વિભક્તિ છે એટલે તેનો અર્થ 'નિર્જરાનો અર્થી' જે સાધુ તે વૈયાવચ્ચ કરે એમ થાય છે; પરંતુ બેઠાએ ખરો અર્થ ન લખતાં બંને રાષ્ટ્રનો એક સરખો અર્થ લખ્યો છે એ ઉપરથી એમ સમજાય છે કે બેઠા નિત્યને વ્યાકરણનું ખીલકુલ જ્ઞાન નહોતું. વળી સુત્રપાઠ જેવી રીતે છે તેવી રીત તેણે નથી દીધો તેથી એમ જણાય છે કે તેના અક્ષુને પણ કાંઈક આપણું હતું.

શ્રી હાણાંગ સુત્ર તથા વ્યવહાર સુત્ર વિગેરે સુત્રોમાં દશ પ્રકારની વૈયાવચ્ચ કહી છે તેનો સમાવેશ પુર્વોક્ત પંદર ભેદમાં થયેલો છે, માટે તે દશ ભેદની ખામતમાં બેઠા નિત્યની કખેલી કુચુકિત ખોટી છે.

આ પ્રશ્નને અંતે બેઠા નિત્યે લખ્યું છે કે “ઉપધિ અને ભાતપાણીથીજ વૈયાવચ્ચ કરવી.” આ સમજણ બેઠા હુંદકની અક્કલ વગરની છે, કારણ કે જો તે ત્રણભેદથીજ વૈયાવચ્ચ કરવાની હોય તો ચતુર્વિધસંધની; વૈયાવચ્ચ કરવાનું પણ પુર્વોક્ત પાઠમાં કહેલું છે સંધમાં તો આવક અને આવિકા પણ આપ્યા તો તેની વૈયાવચ્ચ સાધુ શી રીતે કરે ? જો આહાર તથા ઉપધીથી કરે એમ હુંદકો કહે છે તો મું સાધુ પોતે વહોરી લાવીને આવક આવિકાને આપશે ?—નહિ, કારણ કે તેમ કરવાનો તેનો આચાર નથી; વળી આવક આવિકા તો દેનારા છે, તેને લેવાનો પણ આચાર નથી; માટે હુંદકો જવાબ આપો કે ત્રીજું વ્રત આરાધવાને ઉત્સાહવાળા સાધુ

એ ચતુર્વિધસંધતી વૈયાવચ્ચ ક્રેવી રીતે કરવી ?

ક્રેવે લખવાનું કે વૈયાવચ્ચના અનંક પ્રકારે, તેવી જેનો જેવો સંભવ તેવી તેની વૈયાવચ્ચ બાલુચી. આ ઉપરથી અનપ્રતિ-
નાની સાધુ વૈયાવચ્ચ કરે તે વાત સંપૂર્ણ રીતે સિદ્ધ થાય છે. દુર્લ્લેખો
તે પ્રમાણે કષ્ટ નથી કરતા તેથી તેઓને નીવડ નિઃશ્વાત્વનો ઉ-
દય બાળાય છે. કંતિ.

૨૫ શ્રીનંદીસુત્રમાં સર્વ સુત્રોનો નોંધ છે તે વિગેરે.

આદ્યમાં શ્રી નંદિસુત્રમાં સર્વ સુત્રોનાં નામ કહ્યાં છે તેનો નોંધ

૧૨ આર અંગના નામ.

૧ આચારાંગ. ૨ મુપગસંગ. ૩ દાણાંગ. ૪ સનવાપાંગ.

૫ ભગવતિ. ૬ જ્ઞાતા. ૭ ઉપાશ્વગદ્યાંગ. ૮ અંગતગડ.

૯ અનુત્તરોવાર્ધ. ૧૦ પ્રક્ષેપ્યાકરણ. ૧૧ વિપાક. ૧૨ દ્રટ્ટીવાદ.

૧ આચર્યકસુત્ર.

૨૯ ઉત્કાળીક સુત્રનાં નામ.

૧ દશવૈકાલિક. ૨ કૃષિઆકૃષિઅ. ૩ ચુસ કૃષિઅ.

૪ નહાકંઠ્ય. ૫ ઉન્નાર્ધ. ૬ શયપ્રેક્ષી.

૭ જીવાલીગમ. ૮ પક્ષવણા. ૯ નહાપક્ષવણા.

૧૦ પમ્નાયપમ્નાય. ૧૧ નંદિસુત્ર. ૧૨ અનુયોગદાર.

૧૩ દેવેદ્રન્તર. ૧૪ તંદુળવિપાળી. ૧૫ ચંદ્રવિનય.

૧૬ સુર્યપક્ષતી. ૧૭ પોરગીર્નંડળ. ૧૮ મંડળપ્રવેશ.

૧૯ વિજ્ઞાનચારણવિનિરુદ્ધ. ૨૦ ગણિવિનય.

૨૧ આણવિનત્તિ. ૨૨ મરણવિનત્તિ. ૨૩ આયવિસોહી.

૨૪ વિપરાય. ૨૫ સંજ્ઞેકણા. ૨૬ વિહારકંઠ્ય.

૨૭ ચરણવિહિ. ૨૮ આઉરપચ્ચખાણ. ૨૯ નહાપચ્ચખાણ.

એવનાર્ધ શબ્દથી મુચ્ચેક્ષા શ્રી ચક્રસરણ સુત્ર તથા શ્રી જ-
ન્તપરિજ્ઞા સુત્ર વિગેરે ચઉદ હજારમાંથી ક્રેલાંઅંક ઉત્કાળીકસુત્ર
સમન્વતાં.

૩૧ કાળીક સુત્રનાં નામ.

- ૧ ઉત્તરાધ્યયન. ૨ દશાશ્રુતચક્રંધ. ૩ કૃષ્ણસુપ.
 ૪ વ્યવહાર સુત્ર. ૫ નિર્મીય. ૬ મહાનિર્મીય.
 ૭ રિપીભાપીત. ૮ જંયુદ્ધિપપન્નતી. ૯ દ્વિપસાગરપન્નતી.
 ૧૦ ચંદ્રપન્નતી. ૧૧ ખુડિઆવિમાણુપવીભત્તિ.
 ૧૨ મહાલિઆવિમાણુપવીભત્તિ. ૧૩ ચંચુલિઆ.
 ૧૪ વગ્ગચુલિઆ. ૧૫ વિવાહચુલિઆ. ૧૬ ચરણોવવાઈ.
 ૧૭ વરણોવવાઈ ૧૮ ગરણોવવાઈ. ૧૯ ધરણોવવાઈ.
 ૨૦ વેસમણોવવાઈ. ૨૧ વેલંધરોવવાઈ. ૨૨ દેવેન્દ્રોવવાઈ.
 ૨૩ ઉદ્દાણુસુત્ર. ૨૪ સમુદ્દાણુસુત્ર ૨૫ નાગપરિઆવલિઆ.
 ૨૬ નિર્ધાવલી. ૨૭ કૃષ્ણિઆ. ૨૮ કૃષ્ણવડંસિઆ.
 ૨૯ પુદ્ગિઆ. ૩૦ પુદ્ગચુલિઆ. ૩૧ વન્દીદસા.

એવમાઈ શખ્દથી શ્રી જ્યોતિષકરંડ સુત્ર વિગેરે ચઉદહજાર સુત્રમાંથી કેટલાંએક કાળિક સુત્ર સમજવાં.

કુલ તોતેર નામ લખીને એવમાઈ શખ્દથી એ આદિ લખને ચઉદ હજાર પ્રકીરણુ સુત્ર કહ્યાં છે તેમાંથી જે વ્યવહેદ ગયા છે તે ભરતક્ષેત્ર-માં છે નહિં અને આકીના જે છે તે સર્વ આગમ નામથી ઓળખાય છે. તેમાંથી કેટલાંએક પાટણુ, ખંભાત, જેસલમેર વિગેરે નગરોના પ્રાચિત ભંડારોમાં તાડપત્રો ઉપર લખેલા વિદ્યમાન છે. જેડો મુદ્-મતિ લખેછે કે “અત્રીસ ઉપરાંત સર્વ સુત્ર વિછેદ ગયાં છે અને હાલ છે તે નવાં ખનાવેલાં છે” તે અસત્ય છે. જો ખીજાં સુત્ર નવાં ખનાવ્યાં કહેશે તો અત્રીસ સુત્ર પણ નવાં ખનાવેલાં સિદ્ધ થશે, કારણુ કે અત્રીસ સુત્ર તેને તેજ રહ્યાં અને ખીજાં નવાં ખનાવ્યાં એ ખામતનું પુરવાર કારણુ છે નહિ, તેણુ તેમ ખતાવ્યું નથી અને તેણું છે પણ નહિ માટે તેણું તે લખતું અસત્ય છે. અત્રીસ ઉપરાંત પીસ્તાળીસ સુત્રોમાંનાં તેર સુત્રમાંથી આઠ સુત્રોનાં નામ પુર્યાકત નંદિસુત્રના પાઠમાં છે તે છતાં જેડો નિશ્ચય તે સુત્રો આચાર્યનાં ખનાવેનાં કહેછે તે અસત્ય છે. વળી શ્રી મહાનિર્મીય સુત્ર આઠ આચાર્ય મળીને ખાંધ્યું એમ કહેછે તે પણ અસત્ય છે, કારણુ કે

આઃ આચાર્યોએ એકદા યદને તે મુત્ર લખ્યું છે પરંતુ લવું રહ્યું નથી. પીરતાળીસ નાંદેલાં પાંચ મુત્રોનાં નામ પુર્વોક્ત પાઠનાં નથી પણ તે આદિ શબ્દથી જાણવાના છે, નાટે તેનાં કોઈ પણ આધક નથી.

વળી દેરલાએક મુત્રો, જેનાંના કોઈ કોઈ દુંદકો નાનતા નથી તથા કોઈ કોઈ માનેછે તેનાં પણ આચાર્યોના નામછે તે “મુત્રકર્તાના નામછે” એમ લેહો સુદનતિ દરાવેછે પરંતુ તે અસત્ય છે, કારણ કે તે નામ બતાવનારાના નથી; કદિ કોઈ મુત્રનાં નામ હશે તો તે વીરભદ્રવત્ મહાવીરસ્વામીના ગિર્યના હશે; જેમકે, શ્રી નિમ્બીય લઘુનાં ત્રિશાખાગણિનું નામછે અને શ્રીપત્રવણ મુત્રનાં શ્યામાચાર્યનું નામછે.

લેહો સુદનતિ લખેછે કે “નંદિમુત્ર ચોદાચારાનું બનેલુંછે” પરંતુ તે અસત્યછે, કારણ કે શ્રીનંદિમુત્ર તો દેવધિગણિલનાશ્રમણે બતાવેલુંછે અને તેના મૂળપાઠનાં શ્રીવજ્રસ્વામી, યુગિભદ્ર, ચાણક્યાદિક પાંચના આચાર્યનાં યેસા પુરોનોનાં નામછે.

દાદશાંગી ગણધર મહારાજએ રચેલી, તે રચના અતિ કઠિન જણાવાથી ભવ્ય જીવને બોધ પ્રાપ્તિ નિમિત્તે શ્રી આર્ચરક્ષિતમુરારી તથા સ્કંદિલાચાર્ય હાલ પ્રવર્તનમાંછે તે પ્રનાણે મુગન રચના પુક્ત ગુંથન કર્યું. એ પ્રનાણે શ્રી આચર્યક તથા નંદિમુત્રનાં કંથું છે, નાટે તમાન મુત્રો પુર્વની દાદશાંગીના આધારથી આચાર્યોએ ગુંથેલાછે એમ સનજવું.

દુંદકો સુદનતિ નિથ્યાત્વના ઉદયથી ક્ષંત બનીત મુત્રો નાનીંતે બીજા મુત્રો મણધર કૃત નથી એમ દરાવી તેને નિષેધેછે, પરંતુ તેઓને તે પ્રનાણે નિષેધ કરવાનું મૂળ કારણ તો એછે કે બીજા મુત્રોનાં દેરલાએક જગ્યાએ જનપ્રતિના સંમંધી એવા એવા પ્રત્યક્ષ પાડેછે કે લેથી દુંદકનતનું જડનૂળથી નિકંદન યદ જાય, એ બાબતના ધ્યાંત તરીકે શ્રીનદાકંડ્ય મુત્રનાંથી મુત્રપાઃ લખ્યોછે.યતઃ

સેભયવં તહારુવં સમણંવા માહણંવા ચેદયત્તરે ગચ્છેઙ્ગા?

હંતા ગોયમા દિનેદિને ગચ્છેઙ્ગા.સે ભયવં જથ્થ દિને

न गछेडजा तउ किं पायछित्तं हवेडजा? गोयमा पमा
य पटुच्च तहारुवं समणंवा माहणंवा जो जिणहरं न
गछेडजा अहवा दुवालसमं पायछित्तं हवेडजा. से
भयवं समणोवासगस्स पोसहसालाए पोसहिए पो-
सहवंभयारी किं जिणहरं गछेडजा? हंता गोयमा
गछेडजा. ने भयवं केणट्टेणं गछेडजा? गोयमा! ना
णदंसणद्वयाए गछेडजा. जे केइ पोसहसालाए पो-
सहवंभयारी जो जिणहरे न गछेडजा तउ पायछि
त्तं हवेडजा? गोयमा! जहा साहु तहा भाणियव्वं छ
इ अहवा दुवालसमं पायछित्तं हवेडजा.

अर्थ.—“अथ हे लगवन् तथा इयता अन्नसु अथवा मा-
हसु ते तपस्वी चैत्यथर अये अतनंदिनां नय ?” लगवन्तं डे-
हेछे “हे जौतन! दिने दिने अये नित्य प्रत्ये नय.” जौतनस्वा-
नी पुछेछे “हे लगवन्! ने दिवसे न नय तेवारे गुं प्रायश्चित
प्रत्ये पाने?” लगवन्तं डेहेछे “हे जौतन! प्रमादे इतीते तथा इय-
ता साधु अथवा तपस्वी को अतनंदिनां न नय तो दुयावस अ-
ये भंय उपवासना प्रायश्चित प्रत्ये पाने.” जौतन पुछेछे “हे लग-
वन्! अन्नसुपासडे ने आवडे ते पोषधयाजानां पोसइते विवे
रह्यो थडे पोषध अन्नयात्री गुं अतनंदिनां नय ?” लगवन्तं डेहे
छे “हा जौतन! नय” जौतनस्वानी पुछेछे “हे लगवन्! या
शरसु नय ?” लगवन्तं डेहेछे “जान दर्शनने अये नय.” जौ-
तन पुछेछे “ने दोर्ध पोषधयाजाने विवे रहेह्यो पोषधअन्नयात्री
अये आवडे अतनंदिनां न नय तो गुं प्रायश्चित प्रत्ये पाने?”
लगवन्तं डेहेछे “हे जौतन! नेन साधुने प्रयश्चित तेन आवडेने

પ્રાયશ્ચિત્ત જાણવું અથવા ઇકે એટલે એ ઉપવાસથી દુવાસસ એટલે પાંચ ઉપવાસ સુધીના પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રત્યે પામે.”

પુરોહિત મુત્રપાઠ શ્રી મહાકંડ્ય મુત્રનાં છે અને તે મહાકંડ્ય મુત્રનું નાન પૂર્વે દેહ્યા નંદિમુત્રના પાઠનાં છે. જોડા નિષ્કર્ષે તે પાઠ છતકંડ્ય મુત્રનો દર્શાવીને ક્રમ્યો છે પરંતુ તેનું તે પ્રનાણું લખવું નિષ્કા છે, કારણ કે છતકંડ્ય મુત્રનાં તેનો પાઠ નથી.

જોડો ક્રમે છે કે “આવક પ્રનાદે કરીને ભગવંત તથા સાધુને વાંદી ન શકે તો તેનો પશ્ચાતાપ કરે પણ તેને પ્રાયશ્ચિત્ત હોય ન-હિં” તેનો ઉત્તર—પોસહ કીધેલા આવકની ક્રિયા પ્રાપ્ત સાધુ સદસ છે તેથી જોન સાધુને પ્રાયશ્ચિત્ત હોય તેન આવકને પણ હોય છે.

જોડો હુંકે ક્રમે છે “વૃહતકંડ્ય, વ્યવહાર, નિસીધ તથા આચારાંગનાં પ્રાયશ્ચિત્તને અધિકાર દેહરે ન ગયાનું પ્રાયશ્ચિત્ત કહું નથી” તેનો ઉત્તર—કોઈ અધિકાર એક મુત્રનાં હોય છે અને કોઈ અધિકાર બીજા મુત્રનાં હોય છે, સર્વે અધિકાર એક મુત્રનાં હોતા નથી. જોન શ્રી નિસીધ, મહાનિસીધ, વૃહતકંડ્ય, વ્યવહાર તથા છતકંડ્ય વિગેરે મુત્રોનાં પ્રાયશ્ચિત્તનો અધિકાર છે તેન શ્રી મહા-કંડ્ય મુત્રનાં પણ પ્રાયશ્ચિત્તનો અધિકાર છે. સવળાં મુત્રોનાં સર-ખો અધિકાર નથી, તેનજ એક મુત્રનાં સવળો અધિકાર નથી. સર્વે મુત્રોનાં જુદો જુદો અધિકાર છે. નારે દેહરે ન જવાના પ્રા-યશ્ચિત્તનો અધિકાર શ્રીમહાકંડ્ય મુત્રનાંજ છે અને બીજાનાં નથી. તો તેથી કોઈ જોડાની કરવી કુપુકિત સારી દરો શકવાની નથી.

શ્રી હરિભદ્રમુરિ જે કે જ્ઞાનસાશનને દિપાવનાર, મહાધુરંધર પંડિત, મહિદ્ધો સુંનાજીય ગ્રંથના કર્તા હતા તેમની જોડા નિષ્કર્ષે કોગરની નિંદા કરી છે તે તેની સુર્જતાની નિશાની છે.

શ્રી અમળ્યકૃષ્ણનાં અમળ્યજીવ જે જે સ્થાનકે ન ઉપજે તે બતાવ્યું છે તે આમતનાં જોડો નિષ્કર્ષ ક્રમે છે અમળ્ય અમળ્ય સર્વ જીવો સવળે દેહાણુ ઉપજી સુક્યા એન મુત્રનાં કહું છે નારે અ-મળ્ય કૃષ્ણ મુત્રથી વિદ્ય છે જોડા હુંકેનું આ ક્રમ્યાણુ મહા નિ-આદ્રીપણાનું છે. જો કે શાસ્ત્રોનાં આ પ્રનાણુ કહું છે ખરું વત:

નસાજાઈ નસાજોનિ, નતંઠાણં નતંકુલં ॥

નજાયા નમુવા જથ્થ, સઁવે જીવા અણંતસો ॥૧॥

અર્થ—એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોનિ નથી, એવું કોઈ સ્થાનક નથી, એવું કોઈ કુળ નથી કે જ્યાં સર્વે જીવો નથી જન્મ્યા અને નથી મર્યા.

શાસ્ત્રોમાં ઉપર પ્રમાણે કેહ્યું છે, પરંતુ તે સામાન્ય વચન છે. વિચારો કે મહેદેવી માતાએ કેટલા હંડક ભોગવ્યા છે? તે તો નિ-ગોદમાંથી નીકળી પ્રત્યેકમાં આવી મનુષ્યજન્મ પામીને મોક્ષે ગયા છે અને શાસ્ત્રકાર તો સર્વે જીવો સર્વ સ્થાનકે સર્વ જાતિપણે અ-નંતીવાર ઉપજ્યા કેહેછે. જે જેઠો દુંઢક આ પાઠ એકાંતથી માને છે તો કોઈ જીવ સર્વાર્થસિદ્ધિવિમાન સુધી તમામ જાતિ કુળ ભો-ગવ્યા શિવાય મોક્ષે ન જવા જેઈએ અને સુત્રોમાંતો એવા ધણા જીવોનો અધિકાર છે કે જેઓ અનુત્તરવિમાનમાં ગયા શિવાય સિદ્ધિપદ પામેલા છે, પરંતુ દુંઢકો જેવા અજ્ઞાની જીવ સુત્રકારની શૈલી ગુરૂગમ વિના કેમ જાણે? સુત્રની શૈલી અને અપેક્ષા સ-મજવી તે તો ગુરૂગમમાંજ રહેલું છે, માટે અભવ્યકુળકમાં સુત્ર સાથે સરખાવતાં કાંઈ પણ વિરોધ નથી અને તેથી તે માન્ય કર-વા યોગ્ય છે.

જે જે ગ્રંથો અદ્યાપિ પર્યંત પુર્વ શાસ્ત્રાનુસાર બનેલાં છે તે સત્ય છે, કારણ કે જૈનમતના પ્રમાણિક આચાર્યોએ કોઈ પણ ગ્રંથ પુર્વ ગ્રંથોની છાયા શિવાય બનાવ્યો નથી, માટે જેમને પુર્વાચાર્યો ના વચનમાં શંકા હોય તેઓએ વર્તમાન સમયના જૈનમુનિઓને પુછી લેવું જેઓ તેણે યથામતિ નિરાકરણ કરશે, કારણ કે જેઓ પંડિત અને ગુરૂગમથી જાણનારાં છે તેજ સુત્રની શૈલી અને અપે-ક્ષા બરાબર સમજે છે.

જેઠો મંદમતિ લખેછે કે “કોઈ પણ વખત ઉપયોગ સુક્યા ન હોય તેના કરેલા શાસ્ત્રો પ્રમાણ છે,” આ ઉપરથી તેના કેહેલા પ્ર-માણે તો ગણુધર મહારાજના પણ વચનો સત્ય નહિ ઠરે, કારણ

કે શ્રી જૌતનસ્વાની આશુન્દ આવકની પાસે ઉપયોગ સુધ્યા તો મુધર્નાસ્વાની કેન નહિ સુધ્યા હોય ?

૪૩ીં લેકાના ક્રમવા પ્રમાણે જ્યારે દેવધિગણિતનામ્રનણના લખેલા યાત્રોની પણ પ્રતિતિ કરવી ન જોઈએ એવે કહે છે ત્યારે લેકા નિજવની લેવા મુખ્યમાં મુખ્ય નિરતરોના કહેવાની પ્રતિતિ કેન કરવી જોઈએ ? નારે તે લેકાનું ક્રમનું દૃષ્ટ્યગુન્ય, વિવેકહીન, અધુસનનું પુરુષો તો કમુકાર કરશે પણ વિવેકી અને સનનું પુરુષો કદિ પણ નાન્ય કરશે નહિ.

લેકો નિજવ લખે છે કે “પૂર્વધર ધર્મધોવમુનિ, અવધિગાની મુનંગણસાધુ, ચારનાની કેરીકુમાર તથા જૌતનસ્વાની વિગેરે શ્રુતકેવળી પણ ભૂલ્યા છે.” જેમણે તિથેકરની આગાધી કાન કર્યા તેની મુક અક્ષરહીન લેકો બતાવે છે ત્યારે તો તિથેકરકેવળી પણ ભૂલ્યા એવે કહેશે કારણ કે મૃગાકોલીઆને લેવા નારે જૌતનસ્વાનીએ ભગવંતની આગા નાગી અને પ્રભુએ આગા આપી, તે પ્રમાણે કરવાનાં લેકો જૌતનસ્વાનીની ભૂલ થઈ એવે બતાવે છે, તો આખા ભગવંતનું મુદ્ધ અને નિધ્યાકૃતી લેકોન એકે સત્યવાદી બની ગયો જણાય છે ; પરંતુ તેનું ક્રમાણુ જોતાંજ તે મહા દુર્ભવો, અદુગ સંસારી તથા અસત્યવાદી હતો એવે સિદ્ધ થાય છે, કારણ કે પોતાના કુનતનું સ્થાપન કરવા તેણે તિથેકર અને મણુધર નાહારાળની પણ ભૂલ બતાવી છે, નારે એવા જિ આકૃતીનું એક પણ વચન સાચું નાનવું તે નકલ ગતિનું કારણ છે.

શ્રી દ્યવૈકાગિદ સૂત્રની ગાથા લખીને તેનો જે ભાવાર્થ લેકા નિજવે ક્રમ્યો છે તે અસત્ય છે, કારણ કે તે ગાથાનાં એવે કહ્યું છે કે જો કૃતીવાદનો ભાલેલ સાધુ કોઈ પાઠ ભૂલી જાય તો ખસુ ખીજ સાધુ તેની હાંસી ન કરે. આ વચન તે ઉપદેશ વચન છે, પરંતુ તેથી તે ગાથાનો ભાવાર્થ એવે ન સમજવો કે કૃતીવાદનો પાઠ ભૂલી જાય છે. આ આમતનાં હીણપુત્રી લેકોને સત્યાર્થનો ભાસન થયેલો નથી.

વિના પાઠની દીકા છે તે આમતનાં લેકો નિજવ લે લે

કુચુક્તિ લખેછે તે ખોટી છે, કારણ કે તે ટીકામાં સૂત્રપાઠની ચનાનોજ અધિકાર છે. અરિહંતે પ્રથમ અર્થ પર્ય્યો, તે ઉપ ગણધરે સૂત્ર રચ્યાં, તેમાં ગુપ્તપણે રાખેલા આશયને બાણુ પૂર્વાચાર્યો જેઓ મહાબુદ્ધિમાન હતા તેમણે તેમાંથી ફેટલોર આશય ભવ્ય જીવોના ઉપગારને અર્થે પંચાંગી કરીને પ્રગટ દર્શાવ્યો છે; પરંતુ કુંભાર અવાહિરની કિંમત ક્યાંથી બાણુ, અહિરની કિંમત તો એવેરી બાણુ.

મૂળપાઠના અક્ષરાર્થથી પાઠની સુચનાનો અર્થ અનંત ગુ છે અને ટીકાકારોએ જે અર્થ ક્યાંછે તે નિર્બુક્તિ, ચુર્ણિ, એ અને ગુર મહારાજાએ બતાવેલા અર્થાનુસારે લખેલોછે, વળી ચિત ટીકાને અનુસારેજછે, તેથી તે સર્વે સત્યછે. ચુર્ણી, ભાષ્ય અ નિર્બુક્તિ ચઉદ પુર્વી અને દશ પુર્વીઓની ક્રેલીછે તેથી તે સ માન્ય કરવા યોગ્યછે; આ બાબત પહેલા પ્રશ્નોત્તરમાં ધણા દૃષ્ટાં સાથે લખી ગયા છીએ.

જેહો મુઠમતિ નિર્બુક્તિ, ભાષ્ય, ચુર્ણી, ટીકા, ગ્રંથો તથા કરણો વિગેરેને સૂત્ર વિરૂધ ઠરાવેછે તે તેની મુઠતાની નિશાની આ બાબતમાં તેણે પંચાશી પ્રશ્ન લખ્યાછે તેનો ઉત્તર અનુ સાથે નીચે મુજબ.

૧ શ્રી ઠાણાંગસૂત્રમાં સનતકુમાર ચઢી અંત ક્રિયા કરી મોક્ષે ગયા એમ લખ્યુંછે અને તેની ટીકામાં ત્રીજે દેવલોકે ગ અંબુ લખ્યુંછે તેનો ઉત્તર—ઠાણાંગ સૂત્રમાં સનતકુમાર મોક્ષે ગ છે એમ કહ્યું નથી પરંતુ તેમાં તેવું દૃષ્ટાંત દીધુંછે કે જીવ ભારે મના ઉદયથી પરીસહ વેદના ભોગવીને દીર્ઘાયુ પાળીને સિદ્ધ થા જેમ સનતકુમાર. આ ઠેકાણે કર્મ, પરિસહ, વેદના અને આયુ દૃષ્ટાંતમાં સનતકુમારનું ગ્રહણ કર્યુંછે કારણ કે દૃષ્ટાંત એક દેશી પા હોયછે, તેથી સનતકુમાર ત્રીજે દેવલોકે ગયા એમ ટીકાકારે ક છે તે સત્યછે.

૨ ભગવતીસૂત્રમાં પાંચસો ધનુષ્યથી વધારે અવગાહના વાળ સિદ્ધ ન થાય એમ કહ્યું અને આવશ્યક નિર્બુક્તિમાં મરદેવી(પર

ધનુષ્યની અવગાહનાવાળા સિદ્ધિ આ એન કહ્યું છે તેનો ઉત્તર—આ-
વશ્યક નિર્ધુક્તિનાં નરદેવી નાતાની (પરપ) ધનુષ્યની અવગાહના
કહી નવી નાટે તે પ્રશ્ન અસત્ય છે.

૩ સનવાયાંગ સૂત્રનાં રિષભદેવ તથા આહુમગનું સરખું
આયુષ્ય કહ્યું છે અને આવશ્યક નિર્ધુક્તિનાં શ્રી અટ્ટાપદ પર્વત ઉ-
પર રિષભદેવની સાથે એકજ સમયે આહુમગ પણ સિદ્ધિ આ એન
કહ્યું છે તેનો ઉત્તર—આહુમગનું આયુષ્ય છઠ્ઠાખ પુરવ દુર્યુ છે. તે
પ્રમાણે આયુષ્ય ઓછુ થયું તે અચ્છેદ છે. પંચ વસ્તુ શાસ્ત્રનાં લ-
ખ્યું છે કે દ્ય અચ્છેરાતો ઉપદક્ષણ નાવ છે, પરંતુ અચ્છેરા કશું છે.

૪ રાતા સૂત્રનાં નક્ષત્રીનાય સ્વામીના ચારિત્ર અને કેવળ
કલ્યાણક પોષ શુદ્ધિ ૧૧ના કલ્યા અને આવશ્યક નિર્ધુક્તિનાં નાગરા
શુદ્ધિ ૧૨ કલ્યા છે તે નતાંતર છે.

૫ વૃહતકંઠ્ય સૂત્રનાં, સાધુ કાળ કરે તો તેને વાંસની ઓળી
કરીને સાધુવનનાં પરદી આવે એન કહ્યું છે અને આવશ્યક નિર્ધુ-
ક્તિનાં સાધુ પંચકનાં કાળ કરે તો પાંચ કાલના પુતળા કરીને એ
કાં બાળવા એન કહ્યું છે તેનો ઉત્તર—આવશ્યક નિર્ધુક્તિનાં આ
પાઠ મુદ્દલ નથી, જોડા મુદ્દભતિએ અસત્ય લખ્યું છે. વૃહતકંઠ્ય સૂત્રનાં
પુર્વાન્ત વિધિ કલ્યા છતાં દુંદકો તેના રિખોને માંડવી કરીને લાક-
ડા સાથે બાળી દે છે તે ક્યા શાસ્ત્રથી? અમારા આવકો એ પ્રમા
ણે કરે છે તેનો પૂર્વાચાર્યો કૃત ગ્રંથોને અનુસારે કરે છે.

૬ ભગવતી સૂત્રનાં એક પુરુષને ઉલ્કટ્ટા પૃથક લાખ પુત્રો
હોય એન કહ્યું અને ગ્રંથોનાં ભરતને સવાકોડ પુત્ર કલ્યા તેનો ઉ-
ત્તર—ભગવતી સૂત્રનાં પૃથક લાખ પુત્ર કલ્યા તે એક સ્ત્રીની અ-
પેક્ષાએ છે. ભરત ચક્રવર્તિને ધણી સ્ત્રીઓ હતી તેથી તેને સવાકોડ
પુત્રો હતા તે વાત સત્ય છે.

૭ ભગવતી સૂત્રનાં ભગવંતનો અપરાધી અને ભગવંતના
એ શિષ્યને બાળનારો એવો જો ગોથાળો તેને ભગવંતે કાંઈ ક્યું
નહિ એન કહ્યું છે અને સંવાચારની ટીકાનાં પુલાકલખિવાળો
ચક્રવર્તિની સેના ચૂરે એન કહ્યું છે. તેનો ઉત્તર—પુલાકલખિવાળા

અઠવર્તિની સેનાને ચૂર્ણ કરી નાંખે એવા શક્તિમાન છે તે સત્ય છે. ભગવંતે ગોશાળાને કાંઈ કર્યું નહિ એમ જોડો કહે છે, પણ ભગવંત તો કેવળરાની હતા, તે જેમ ભાવીભાવ દેખે તેમ વર્તે.

૮ સૂત્રમાં નારકી તથા દેવતાને અસંધયણી કહ્યા છે અને ખીજા પ્રકરણોમાં સંધયણુ માને છે. તેનો ઉત્તર—દેવતામાં જે સંધયણુ કહ્યું છે તે શક્તિરૂપ છે, હાડરૂપ નથી; અને અસંધયણી કહ્યા છે તે હાડની અપેક્ષાએ છે. વળી શ્રી ઉગ્રાર્ધ સૂત્રમાં દેવતાને સંધયણી કહ્યા છે, પરંતુ જેઠા કુમતિના હૃદયની આંખ કુદી ખેંચી તેથી તેના દેખવામાં એ બાબત આવી નહિં હોય.

૯ શ્રી પદ્મવણુસૂત્રમાં સ્થાવરને એક નિશ્ચાત્વ ગુણુઠાણુ કહ્યું છે અને કર્મગ્રંથમાં બે ગુણુઠાણુ કહ્યાં છે તેનો ઉત્તર—કર્મગ્રંથમાં ખીજું ગુણુઠાણુ કહ્યું છે તે કદાચીત હોય છે ખરું અને પદ્મવણુજીમાં એકજ ગુણુઠાણુ કહ્યું છે તે બહુજતાની અપેક્ષાએ છે.

૧૦ શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રમાં સાધુને રાત્રીભોજન કરવાની ના કહી છે અને શ્રીવૃહત્કલ્પની ટીકામાં સાધુને રાત્રીભોજન કરવું કહ્યું તેનો ઉત્તર—વૃહત્કલ્પના મૂળપાઠમાં પણ તે વાત છે પરંતુ તેની અપેક્ષા ગુરુગમમાં રહેલી છે.

૧૧ શ્રી ઠાણાંગસૂત્રમાં શીયળ રાખવા વાસ્તે સાધુએ આપઘાત કરીને મરવું એમ કહ્યું છે, અને શ્રી વૃહત્કલ્પની ચુરણીમાં સાધુને કુશીળ સેવવું કહ્યું છે એમ જોડો લખે છે તેનો ઉત્તર—જૈન-મતના કોઈ પણ સૂત્રમાં તથા કોઈ પણ શાસ્ત્રોમાં કુશીળ સેવવું એમ કહ્યું નથી પરંતુ જેઠાદુંઢકે અસત્ય લખ્યું છે, તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે તે પોતાની વીતકવાત લખી ગયો હશે.

૧૨ શ્રી ભગવતિસૂત્રમાં છઠ્ઠેઆરો બેસતાં વૈતાલ્ય પર્વત વરજીને સર્વ પર્વત વિચ્છેદ જશે એમ કહ્યું અને ગ્રંથોમાં રાત્રુંજય પર્વત શાશ્વતો કહ્યો તેનો ઉત્તર સાતમા પ્રકોત્તરમાં લખી ગયા છીએ.

૧૩ શ્રી ભગવતિસૂત્રમાં કૃત્રીમ વસ્તુની સ્થીતિ સંખ્યાતા કાળની કહી છે, અને ગ્રંથોમાં સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અસં-

ખ્યાતા કાળની છે એન કહ્યું તેનો ઉત્તર પણ સાતના પ્રશ્નોત્તરનાં અગાઉ લખી અવા છીએ.

૧૪ શ્રી માતાસૂત્રનાં શ્રી શત્રુંગ્ય પર્વત ઉપર પાંચ પાંડવે સંધારો કર્યો એન કહ્યું એને ગ્રંથોમાં પાંડવો વીગકોડી નૂતિ સાથે સિંધ્યા એન કહ્યું તેનો ઉત્તર—શ્રી માતાસૂત્રનાં ક્રિસ્ત પાંડવોનીજ વિવદા છે, અન્ય નૂતિની નથી નાટો ત્યાં પરિવાર કહ્યો નથી.

૧૫ શ્રી અગતિસૂત્રનાં મહાવીરસ્વામીને સાતરો દેવળીની સંપદા કહી એને ગ્રંથોનાં પંદરો તાપસ દેવળી વધાર્યા તેનો ઉત્તર અગાઉ દશના પ્રશ્નોત્તરનાં લખી ગયા છીએ.

૧૬ શ્રી હાણાંગસૂત્રનાં નાતુચોતર પર્વતે ચારકૂટ ઈંદ્રના આ-વાસના કહ્યા એને જૈનધર્મની સિદ્ધાપતનકૂટ છે એન કહેછે પણ તે તો સૂત્રનાં કહેલાં નથી એવું લખ્યું તેનો ઉત્તર—હાણાંગસૂત્રનાં ચોથા હાણાનાં ચાર ખોલની વસ્તવ્યતા છે તેથી ત્યાં ચારજ કૂટ કહ્યા છે, પરંતુ સિદ્ધાપતન કૂટ શ્રી દ્વીપસાગરપત્તિ સૂત્રનાં કહ્યા છે. આ આમત પંદરના પ્રશ્નોત્તરનાં વિશેષે જણાવી ગયા છીએ.

૧૭ સૂત્રનાં સાધુ સાધ્વીને મૂક્યે આણેલો આહાર ન કહેએ એન કહ્યું એને પ્રકરણોનાં સાત લેખે ધન કહાવોછો તેનાં સાધુ સાધ્વી ને અર્થે પણ ધન કહાવોછો એન લખ્યું તેનો ઉત્તર—જૈનનતના કોઈ પણ શાસ્ત્રનાં ઉત્સર્ગે નથી લખ્યું કે સાધુને અર્થ કિમત ખરચી લીધેલ આહારાદિકે આવડે દે એને સાધુ લે, લેદાએ તે આમત તદન ખોટી લખીછે. વળી આ આમત વિષે અહારના પ્રશ્નોત્તર-નાં લખાયેલું છે.

૧૮ સૂત્રનાં કચકદીપ પંદરનો કહ્યો એને પ્રકરણે તેરનો કહ્યો એન લેદાએ લખ્યું છે પણ શ્રી અનુયોગદારનાં કચકદીપ અગીયારનો એને જ્ઞાતીગત સૂત્રનાં પંદરનો લખ્યો છે તેવું કેન?

૧૯ સૂત્રનાં હમ્પનઅંતરદીપ જળથી અંતરિક્ષ કહ્યા એને પ્રકરણનાં ચાર દાદા ઉપર કહ્યા તેનો ઉત્તર—લેદાએ પ્રકરણનાં ચાર દાદા ઉપર છે એન કહ્યું છે એવું લખ્યું તે ખોટું છે, પરંતુ આદ દાદા ઉપર છે એન પ્રકરણનાં કહ્યું છે એને તે વાત સત્ય છે,

કારણ કે સૂત્રમાં દાઢા ઉપર નથી એમ કહેલું નથી.

૨૦ શ્રી પદ્મવણાસૂત્રમાં છદ્મસ્થ આહારકની ખે સમયની સ્થિતિ કહી અને પ્રકરણે ત્રણ સમય આહારકે કહ્યાછે તેનો ઉત્તર—શ્રીભગવતિસૂત્રમાં પણ ત્રણસમયની આહારકની સ્થિતિ કહીછે.

૧૧ શ્રી ભગવતિસૂત્રમાં ચાર સમયની વિગ્રહ ગતિ કહી અને પ્રકરણે પાંચ સમયની ઉત્કૃષ્ટી વિગ્રહ ગતિ કહી તેનો ઉત્તર—ખડુળતાએ ચાર સમયની વિગ્રહગતિ હોયછે તેથી સૂત્રમાં એમ કહ્યુંછે પરંતુ કોઈ વખત પાંચ સમયની પણ વિગ્રહગતિ હોય છે તેથી પ્રકરણે પાંચ સમયની ઉત્કૃષ્ટી કહીછે.

૨૧ શ્રી સમવાયાંગસૂત્રમાં આચારાંગનું મહાપરિણા અધ્યયન નવમું કહ્યું અને પ્રકરણે સાતમું કહ્યું એમ જોડાએ લખ્યું, પરંતુ શ્રી સમવાયાંગજીમાં વિનયમુહૂર્ત પારમું કહ્યુંછે અને બંધુદીપવ્રજતિમાં સતરમું કહ્યુંછે તેનું કેમ?

૨૨. શ્રી સમવાયાંગસૂત્રે ચોપનમે સમવાયે ચોપન ઉત્તમ પુરૂષ કહ્યા અને પ્રકરણે ત્રેસઠ કહ્યા એમ જોડો લખેછે, પરંતુ સમવાયાંગજીમાં મહીનાથજીને સત્તાવનસે મનપર્યવરાની કહ્યા અને શાતાજીમાં આઠસે કહ્યાછે તે તો સૂત્રોમાં પરસ્પર વિરોધ છે તેનું કેમ?

૨૩. શ્રી પદ્મવણાસૂત્રમાં સંયુર્ધિમ મનુષ્યને સર્વ પર્યાપ્તિએ અપર્યાપ્તો કહ્યોછે અને પ્રકરણમાં ત્રણ સાડીત્રણ પર્યાપ્તિ કહીછે તેનો ઉત્તર—શ્રી પદ્મવણાસૂત્રના પાઠનો અર્થ જોડો મુઠ્ઠમતિને ન આવડવાથી વિરોધ જણાવ્યો છે પરંતુ ખરો અર્થ વિચારતાં તે વાતમાં ખોલકુલ વિરોધ નથી.

૨૪ શ્રી ભગવતિસૂત્રમાં જીવને સર્વ પ્રદેશે કર્મપ્રદેશ અનંતા કહ્યા છે અને પ્રકરણે આઠ રચકપ્રદેશ ઉઘાડા કહ્યાછે તેનો ઉત્તર—ભગવતિસૂત્રમાં કહ્યુંછે કે કંપમાનપ્રદેશ કર્મ બાંધેછે અને અકંપમાન પ્રદેશ કર્મ બાંધતા નથી, માટે આઠ રચકપ્રદેશ અકંપમાન છે અને તેથી તે ઉઘાડા છે.

૨૫ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનમાં તાપ અને ઉદ્યોત વિગેરેના વિસા

પુદ્ગળ હાથમાં ન આવે તેવા દેહા છે એને પ્રકરણનાં ગૌતમ-
સ્વામી સૂર્યકિરણ અવલંબીને અષ્ટાષ્ટ ચક્રા એન કહ્યું છે તે આ-
ખતનો ખુલાસો દશના પ્રશ્નોત્તરનાં વિગતવાર લખાયેલ છે.

૨૬. શ્રી દાણાંગસૂત્રનાં બીજીજ અસઝઝાર્થ કહી છે એને
પ્રકરણનાં આશો તથા ચર્ચતરનાસની ઓળીના દિવસ પણ અ-
સઝઝાર્થના કહ્યા છે તેનો ઉત્તર—શ્રી દાણાંગસૂત્રનાં એમ નથી
કહ્યું કે બીજીજ અસઝઝાર્થ છે એને બીજી નથી નોંધે પ્રકરણનાં
કેદેલી વાત પણ સત્ય છે.

૨૭. શ્રી અનુયોગદ્વારમાં ઉચ્છેદાંગુળથી પ્રમાણાંગુળ હજાર
ગૂણી કહી છે તે પ્રમાણે ચાર હજાર ગાઉનું પ્રમાણ યોજન થાય
છે એને પ્રકરણનાં સોળસે ગાઉનું યોજન કહ્યું છે તેનો ઉત્તર—શ્રી
અનુયોગદ્વારમાં પ્રમાણાંગુળની યુચિ હજારગૂણી કહી છે એને અં-
ગુળતો ચારસેગૂણી છે, પરંતુ ગુરુગમ વિના મુદ્ધમતિઓને તે વા-
તની ખબર કેમ પડે?

૨૮. શ્રી ભગવતિ સૂત્રનાં મહાવીરસ્વામીને દશ સ્વપ્ના છદ્મ
સ્થપણાનાં કેદેલી રાત્રે કાઢ્યા એમ કહ્યું એને શ્રી આચર્યક સૂ-
ત્રનાં પ્રથમ ચોનાસે દીકા એમ કહ્યું છે તેનો ઉત્તર—શ્રી ભગવતિ
સૂત્રનાં કહ્યું તેનો ભાવાર્થ એવો છે કે છદ્મસ્થપણાનાં કેદેલી રાત્રે
એટલે જ દિવસની રાત્રીએ દીકા તે રાત્રીના કેદેલા ભાગનાં દીકા
એમ સમજવું નોંધે શ્રી આચર્યક સૂત્રનાં પ્રથમ ચોનાસે દીકા એમ
કહ્યું તે સત્ય છે, તો પણ તેનાં મતાંતર છે.

૨૯-૩૦-૩૧. શ્રી ઉત્તરાધ્યયનનાં કહ્યું કે સંજ્ઞા આદરતાં
સમયનાત્ર પ્રમાદ ન કરવો એને ગણિવિન્ય પયજ્ઞાનાં કહ્યું કે વાણ
નક્ષત્રનાં દિકા ન લેવી, ચાર નક્ષત્રે ડોચ વર્જવો, પાંચ નક્ષત્રે ગુ-
રની પૂજા કરવી તેનું કેમ? એવું લખ્યું તેનો ઉત્તર—શ્રી ઉત્તરા-
ધ્યયન સૂત્રનાં જે વાત કહી છે તે સામાન્ય એને અપેક્ષાપુરૂષ છે,
પરંતુ અપેક્ષાથી અગણ જેકાને તે વાત સમજાણી નથી એને ગ-
ણિવિન્ય પયજ્ઞાની વાત પણ સત્ય છે. જેકાનો હેતુ ગણિવિન્ય પ
યજ્ઞાની વાત ઉત્થાપન કરવાનાં જનપ્રતિમાનું ઉત્થાપન કરવાનો છે

કારણે તે બેઠાએજ ગણિતનિત્ય પચ્છાની બેઠાવા કબીએ તેનાં

“ધણિદ્વાહિ સયમિયા સાઈ, સન્વણોય પુણવસા।

एएसु गुन सुमुषा, चेइआणंच पुयणं ॥१॥

અર્થ—ધનિયા, સત્ત્વિયા, સ્વાંતિ, અવશુ અતે પુત્રવશુ એ પાંચ નક્ષત્રે શુક્રનદારાગની મુશ્રુયા એટલે યેવાનકિન કરવી અતે છત્રપ્રતિનાતું પુત્રન કરવું.” આ પ્રમાણે કહેવું છે.

આ ઉપરથી એન ન સમજવું કે સીંગ નક્ષત્રોનાં શુક્રનકિન અતે દેવપૂજા ન કરવી, પરંતુ પૂર્વોક્ત પાંચ નક્ષત્રનાં વિશેષ રીતે કરવી બેથી યશુ ફળની પ્રાપ્તિ થાય. જેન શ્રી હાણાંગમૂવના દયા-ના હાણાનાં કહેવું છે કે દય નક્ષત્રે જ્ઞાન લેણુતો વૃદ્ધિ થાય તેન આ દેશણુ પશુ સમજવું. નાદે બેઠા કુમતિની આ આમનનાં કરેલી કુ-મુક્તિ ખોટી છે. છત્રવાણી સ્પાદાદે, એકાંત નથી. જેઓ એકાંત ગણે છે તેઓને શાસ્ત્રકરે નિષ્વાત્વી કહ્યા છે.

૩૨-૩૩. શ્રી બંદુદીપ પદ્મતિનાં પાંચનેઆરે છ સંવયણુ અતે છ સંસ્થાન કહ્યા અતે શ્રી તંદુજવિયાગી પચ્છાનાં સાંપ્રત-કાળે છેવડું સંવયણુ અતે હુંડક સંસ્થાન વર્તે છે એન કહેવું તેનો ઉત્તર—શ્રી બંદુદીપ પદ્મતિનાં પાંચનેઆરે મુક્તિ કરી છે. તોપણ સાંપ્રતકાળે જેન કોઈ દેવજન્માન પામતુ નથી તેન પાંચના આરા-ના પ્રારંભનાં છ સંવયણુ અતે છ સંસ્થાન હતા પરંતુ હાલનાં એક છેવડું સંવયણુ અતે હુંડક સંસ્થાન વર્તે છે. જો ઉચ્ચ સંવયણુ અતે ઉચ્ચ સંસ્થાન હાલ છે એન કહેવો તો બંદુદીપ પદ્મતિનાં કહ્યા પ્રમાણે હાલ મુક્તિ પણ પ્રાપ્ત થવી જોઈએ તે આમનનાં જો અ-પેલા નાનકો તો સીંછ આમનનાં અપેલા નાનકા નથી અતે નિ-ધ્યાત્વ પ્રદેશુ કોઈએ તેવું મું કારણુ ?

૩૪. શ્રી ભગવતિ મૂવનાં આરાધનાતે અધિકારે ઉત્કૃષ્ટા પંદર ભવ કહ્યા અતે ચંદ્રવિન્યપચ્છાનાં ત્રણુ ભવ કહ્યા તેનો ઉ-ત્તર—ચંદ્રવિન્ય પચ્છાનાં જે આરાધના કરી છે તેના તો ત્રણુ ભ-વન છે એન જે પંદર ભવ છે તે અન્ય આરાધનાના છે.

૩૫. સૂત્રનાં ૭૧ ચક્રવર્તિપણુ ઉત્કૃષ્ટ એ વાર પામે એમ કહ્યું અને શ્રી મહાપર્યાખ્યાણુ પયજ્ઞાનાં અનંતીવાર ચક્રવર્તિ યાપ એમ કહ્યું તેનો ઉત્તર—શ્રી મહાપર્યાખ્યાણુ પયજ્ઞાનાં તો એમ કહ્યું છે કે ૭૧ હંક્રપણું પામ્યો. ચક્રવર્તિપણુ પામ્યો અને ઉત્તમ ભોગ અનંતીવાર પામ્યો તોપણુ તૃષ્ઠ થયો નહિં. પરંતુ તે પાઠનાં ચક્રવર્તિપણુ અનંતીવાર પામ્યો એમ કહ્યું નથી; આ ઉપરથી જો-
દા કૃત્તિને શાસ્ત્રાર્થનો ઓંધજ નહોતો એમ જણાય છે.

૩૬. શ્રી ભગવતિસૂત્રનાં કહ્યું કે કેવળીને હસવું, રનવું, હિં-
ધવું, નાચવું, વિગેરે નોહનીકર્મનો ઉદય ન હોય અને પ્રકરણનાં કપીલકેવળીએ લીલ (ચોર) આગળ નાટક કર્યું એમ કહ્યું તેનો ઉત્તર—કપીલકેવળીએ કુપદહંદ વિગેરે કરીને ચોરને પ્રતિભોળ્યા છે અને તાળસંયુક્ત હંદ કહ્યા તેનું નામ નાટક છે; પરંતુ કપીલ કેવળી કાંઈ નાચ્યા નથી.

૩૭. શ્રી દશવૈશલિકસૂત્રનાં સાધુને વેશ્યાને પાટે જવું નિ-
વેધ્યું અને પ્રકરણનાં ધુળિમદ્રે વેશ્યાને ધરે ચોનામું કર્યું એમ કહ્યું તેનો ઉત્તર—ધુળિમદ્રના ગુરૂ ચક્રિધર્મિ હતા તેથી ધુળિમદ્ર આ-
ગમન્યવદારી ગુરૂની આજ્ઞા અર્થે વેશ્યાને ધરે ચોનામું રહ્યા હતા; અને દશવૈશલિકસૂત્ર તો સૂત્રવ્યવહારીને વાસ્તે છે, નાટક પૂર્વાક્ત વાતનાં કાંઈ પણ વિરોધ નથી.

૩૮. શ્રી આચારંગસૂત્રનાં શ્રી મહાવીરજ્ઞાની પોતાને ગ-
ર્ભથી સંકરતા જાણે એમ કહ્યું અને શ્રી કંકપસૂત્રનાં ન જાણે એમ કહ્યું તેનો ઉત્તર—જો કૃત્તિ કંકપસૂત્રનો વિરોધ બતાવે છે પરંતુ શ્રી કંકપસૂત્રનો શ્રી દયાશ્રુતસ્તંધનું આદેશું અધ્યયન છે, નાટક દ-
યાશ્રુતસ્તંધ જો કુંદકો નાન્ય કરે છે તો તેને કંકપસૂત્ર પણ નાન્ય કરવું જોઈએ. તોપણુ કંકપસૂત્રનાં કહેલા વચનના સત્યપણાને વા-
સ્તે જાણવું જોઈએ કે કંકપસૂત્રનાં પ્રતુ ન જાણે એમ કહ્યું છે તે હરિણગન્ધર્વી દેવતાની કૃપાળતા જણાવવાને અને પ્રતુને કોઈ પણ પ્રકારની બાધા થઈ નથી નાટક કહેવું છે; જેમ કોઈ પુરૂષતા પગ-
નાં કાંચે લાગ્યો હોય તેને કોઈ નિપુણ પુરૂષ ચતુરાઈથી કાઢી

તાંમે ત્યારે જોને કાંટો ભાગ્યો હતો તે ખોસે કે ભાઈ તમે મારા પગનાંથી કાંટો એવી રીતે કાઢ્યો કે મને ખચરજ પડી નથી, આ પ્રમાણે ટીકાકારોએ ખુલાસો કર્યો છતાં અક્કલહીન દુહાનો સમજના નથી તે તેઓની ભૂલ છે.

૩૯. સૂત્રનાં માંસનો આહાર ત્યાગવો કહ્યો છે અને ભગવતિની ટીકાનાં માંસઅર્થ કરોછો એવું લખ્યું તેનો ઉત્તર—શ્રી ભગવતિસૂત્રની ટીકાનાં જે અર્થ કર્યો છે તે માંસનો નથી, પરંતુ કદાચ જોકો અમલ વસ્તુ ખાતો હોય અને તેથી એવું લખ્યું હોય એમ અને ખરું, કારણ કે જૈનમતના કોઈ પણ શાસ્ત્રનાં માંસ ખાવાની આજ્ઞા નથી.

૪૦. શ્રી આચારાંગસૂત્રનાં મંસસ્રલંવા અને મચ્છવલંવા એ શબ્દનો “માંસ” અર્થ કરોછો એમ જોડાએ લખ્યું તેનો ઉત્તર—જૈનમતના સાધુ કોઈ પણ સ્થળે માંસ ભક્ષણ કરવાનો અર્થ કરતા નથી તે છતાં જોડાએ એ પ્રમાણે લખ્યું છે તેથી તે તેની મનકલ્પનાથી લખ્યું છે એમ જાણાય છે.

૪૧. સૂત્રનાં જેમ માંસનો નિષેધ છે તેમ મદિરાનો પણ નિષેધ છે અને શ્રી શાતાસૂત્રનાં શેત્રગરાજર્ષિએ મધપાન કર્યું એમ અર્થ કરોછો એવું જોડાએ લખ્યું તેનો ઉત્તર—જૈનમતના મૂનિઓ પૂર્વોક્ત રીતે અર્થ કરેછે તે સત્ય છે, કારણ કે શેત્રગરાજર્ષિએ ત્રણ વખત મધપાન કર્યાનો અધિકાર સૂત્રપાઠે છે તો તે અર્થનાં કાંઈ પણ આધક નથી. સૂત્રકારે પણ તે વખતે શેત્રગરાજર્ષિને પાસથ્યા, ઉસલા અને સંસક્તા કહીને ખોસાવ્યા છે, માટે ખરા અર્થને ખોટો અર્થ કહેવો તે મહાનિષ્યાત્વીનું સહાય છે.

૪૨. શ્રી ભગવતિસૂત્રનાં કહ્યું છે કે મનુષ્યનો જન્મ એક સાથે એક યોનિથી ઉત્પન્ન પૃથક્કૃત્વનો થાય અને પ્રકરણમાં સગરચક્રવર્તિના સાંકળરે પુત્ર એક સાથે જન્મ્યા કહ્યાં છે તેનો ઉત્તર—શ્રી ભગવતિસૂત્રનાં જે કથન છે તે સ્વભાવિક છે અને સગરચક્રવર્તિના પુત્રો જે એકસાથે જન્મેલા છે તે દેવકૃત કાર્ય છે.

૬ એવી નવની શાસ્ત્રકારે પૃથક સંગ્રા કહીછે.

૪૩. સૂત્રનાં કહ્યું છે કે રાશ્વતી પૃથ્વીનું દળ ઉતરે નહિ અને પ્રકરણનાં કહ્યું કે સગરચક્રવર્તિના પુત્રોએ રાશ્વતુ દળ તોડ્યું તેનો ઉત્તર—સગરચક્રવર્તિના પુત્રો શ્રી અટાપદર્પવતે યાત્રા નિનિત્તે ગયેલા, તેઓએ તિર્યંકલણ નિનિત્તે કરતી ખાઈ ખોદાવવાનું થાયું, તેથી તેનના પિતા સગરચક્રવર્તિએ આપેલા દંડરત્નથી ખાઈ ખોદી અને રાશ્વતુ દળ તોડ્યું, પરંતુ દંડરત્નના અધિગ્રાસક એકદહગર દેવતા છે. વળી દેવશક્તિ અગાધ છે નાટ પ્રકરણનાં કહેલી વાત સત્ય છે.

૪૪. સૂત્રનાં તિર્યંકરની તેત્રીસ આચાતના યાજ્ઞવી કહી અને પ્રકરણનાં પ્રતિમાની ચોરાશી આચાતના કહી છે તેનો ઉત્તર તિર્યંકરની તેત્રીસ આચાતના જૈનમતના કોઈપણ રાશ્ત્રનાં કહી નથી. જૈનરાશ્ત્રોનાં તો તિર્યંકરની ચોરાશી આચાતના કહી છે તેજ પ્રમાણે જનપ્રતિમાની પણ ચોરાશી આચાતના છે.

૪૫. ઉપવાસનાં પાણીવિના બીજું દ્રવ્ય ખાતું નિષેધ્યું છે, અને પ્રકરણનાં આણાહારી વસ્તુ ખાવી કહી તેનો ઉત્તર—જેઠો મુઠનતિ આહારઅણાહારનું સ્વરૂપજ બાણુતો હોય એમ જણાવું નથી કારણ કે ઉપવાસનાં તો આહારનો ત્યાગ છે, અણાહારનો ત્યાગ નથી. વળી આણાહારી વસ્તુ કંઈ કંઈ છે, કેવી રીતે વાપરવાની છે, શા કારણે વાપરવાની છે તેની પણ જેઠને ખચર નહોતો એ મ જણાય છે. હુંકે ઉપવાસનાં પાણી ધિવાય બીજું દ્રવ્ય ખાવાની મતા સમજે છે તો તેના રિખો થણા ઉપવાસ કર્યાનું ખોટું કોળ ખતાવીને દહીંના ગોરસ તથા છાશ વિગેરે અસનાહારનું ભક્ષણ કરે છે તે ક્યા રાશ્ત્રથી ?

૪૬. સિદ્ધાંતનાં ભગવંતને સયંસં વ્રુદ્ધાણં કહ્યા અને કટ્ટપ સૂત્રનાં નિશાળે ભણુવા મૂંઝ્યા એમ કહ્યું. એવો વિરોધ જેઠો કું નતિ ખતાવે છે તેનો ઉત્તર—ભગવંત તો સયંસંવ્રુદ્ધાણં એટલે સ્વયં બુદ્ધજ છે, તેઓ કોઈની પાસે ભણ્યા નથી પરંતુ પ્રભુના માતા પિતાએ મોઢે કરીને નિશાળે મૂંઝ્યા ત્યારે પણ ઉચ્ચ નિશાળના મેહતાજના સંયાય ભાંગીને તેને ભણાવી આવ્યા છે. એમ રાશ્ત્રોનાં

શાસ્ત્રાનુસારે જોતાં તેઓની પ્રાપ્તિ નર્ક શિવાય ખીણ ગતિ જણાતી નથી.

૫૦ કુર્માપુત્ર કેવળરાત્રિ પામ્યા પછી છ માસ ઘરમાં રહ્યા કહ્યા છે તેનો ઉત્તર— જો ગૃહસ્થાવાસમાં કોઈ જીવને કેવળરાત્રિ ઉપજે તો તેને દેવતા સાધુનો વેષ આપે છે અને ત્યાર પછી તે વિચરે છે તથા દેશના દેહે. પરંતુ કુર્માપુત્રને છ માસ સુધી દેવતાએ સાધુનો વેષ આપ્યો નથી; વળી કેવળરાત્રિની જેમ ભાવી બનવાનું દેખે તેમ કરે છે. પણ આ વાતમાં જોઈ કુમતિના હૃદયમાં યું થુજ ઉત્પન્ન થયું હશે તે કોઈ સમજાવું નથી.

૫૧ સુત્રમાં સર્વદાનમાં સાધુને દાન દેવું તે ઉત્તમ કહ્યું છે. અને પ્રકરણમાં વિજયરોઠ તથા વિજ્યારાણીને જમાડ્યે ૮૪૦૦૦ સાધુને દાન દેવા જોઈલું ક્ષણ કહ્યું તેનો ઉત્તર— વિજયરોઠ અને વિજ્યારાણી ગૃહસ્થાવાસમાં હતાં, તેમની યૌવનાવસ્થા હતી, તરતનાં લગ્ન થયેલાં હતાં, અને કામ ભોગતો તેમણે દષ્ટીએ પણ દીઠો નહોતો; એવાં દંપતિએ મન વચન કાયા ત્રિકરણયુક્ત એક સંન્યાસી સપન કર્યા છતાં અખંડ ધારાએ શિયળવૃત્ત પાળેલું છે તેથી શિયળના મહિમા નિમિત્તે પૂર્વોક્ત પ્રકારે કથન કરેલું છે. અને તેઓની પેઠે શિયળ પાળવું તે અતિ દુષ્કર કૃત્ય છે.

૫૨ ભરતેશ્વરે શિવભદ્રેવના અને ૯૯ ભાઈના મળી સો થુલ કરાવ્યા એમ પ્રકરણમાં કહ્યું છે અને સૂત્રમાં તે વાત નથી એમ જોઈમલજી જણાવે છે તેનો ઉત્તર—ભરતેશ્વરે થુલ કરાવ્યાનો અધિકાર આવશ્યકજીમાં છે. યતઃ

ધુમસયમાડગાણં, ચરુવિસંચેવજિણઘરેકાસી;

સઠ્ઠજિણાણંપાડિમા, વન્નપમાણેહિંનિયણિં ॥૮૯॥

આ પ્રમાણે શ્રી શત્રુંજય મહાત્મ્યમાં પણ કહેલું છે.

૫૩ પાંડવોએ શ્રી શત્રુંજય ઉપર સંથારા કર્યા છે એમ સૂત્રમાં કહ્યું છે પણ પાંડવોએ ઉદ્ધાર કર્યાની વાત સૂત્રમાં નથી એવો વિરોધ જોઈ કુમતિ બતાવે છે તેનો ઉત્તર—સૂત્રમાં પાંડવોએ

સંથારો કર્યાનો અધિકાર છે અને ઉદ્ધાર કર્યાનો નથી તેથી એમ સમજવું કે તેટલી વાત સૂત્રકારે ઓછી વર્ણવેલી છે. પરંતુ તોણે ઉદ્ધાર કર્યો નથી એવું સૂત્રકારે કહેલું નથી માટે તેમણે ઉદ્ધાર કર્યાનું શ્રી શત્રુંજય મહાત્મ્યાદિ ગ્રંથોમાં કહેલું છે તે સત્યજ છે.

૫૪ પાંચમ મૂકીને ચોથની સંવત્સરી કરો છો એમ જોડાએ લખ્યું છે તેનો ઉત્તર—અમે ચોથની સંવત્સરી કરીએ છીએ તે પૂર્વાચાર્યોની તેમજ યુગ પ્રધાનની પરંપરાએ કરીએ છીએ, નિશિથ ચૂર્ણીમાં ચોથની સંવત્સરી કરવી કહી છે. વળી પાંચમની સંવત્સરી કરવી એવું સૂત્રમાં કોઈ પણ સ્થાનકે કહેલું નથી; સૂત્રમાં તો અશાઠ ચોમાસાના પ્રારંભથી એક મહીનો ને વિરા દિવસે સંવત્સરી કરવી અને એક મહીનો ને વિરા દિવસની અંદર સંવત્સરી પડિકમની કલ્પે છે, પણ ઉપરાંત કલ્પતી નથી, અંદર પડિકમનાર આરાધક છે, ઉપરાંત પડિકમનાર વિરાધક છે. એમ કહ્યું છે તો વિચારો કે જોની ટીપણાં વિષે ગયેલાં છે જોથી પાંચમની સાંજે સંવત્સરી પ્રતિઠ્ઠમણ કરતી વખતે પાંચમ છે કે છઠ થઈ ગયેલી છે તેની યથાસ્થિત ખબર પડતી નથી; અને જો છઠમાં પ્રતિઠ્ઠમણ કરીએ તો પૂર્વાક્રત જ્ઞાનાત્માનો લોપ થાય છે, માટે તે કાર્યમાં બાધકનો સંભવ છે. પરંતુ ચોથની સાંજે પ્રતિઠ્ઠમણ કરતાં પાંચમ થઈ જાય તો કોઈ પણ પ્રકારનો બાધક નથી તેથી પૂર્વાચાર્યોએ પૂર્વાક્રત ચોથની સંવત્સરી કરવાની શુદ્ધ રીતીનું પ્રવર્તન કરેલું છે તે સત્યજ છે. પરંતુ હુંદકો ચોથની સાંજે પાંચમ થતી હોય તો તે દીવસે એટલે ચોથે સંવત્સરી કરે છે તે નથી તો કોઈ મૂત્રપાઠથી કરતા અને નથી યુગ પ્રધાનની આજ્ઞાથી કરતા પણ ક્રૂરત સ્વમતિ કલ્પનાથી કરે છે.

૫૫ સૂત્રમાં ચોવીશે તિર્થંકર વંદનીક કહ્યા છે અને વિવેક વિલાસમાં કહ્યું છે કે ઘર દેરાસરમાં એકવીશ તિર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપવી તેનો ઉત્તર—જૈનધર્મીઓને તો ચોવીશે તિર્થંકર એક સરખા છે. તેમજ ચોવીશ તિર્થંકરને વંદન પૂજન કરવાથી પાવત્ મોક્ષદ્વળની પ્રાપ્તિ છે. પરંતુ ઘર દેરાસરમાં એકવીશ તિર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપવી એમ વિવેકવિલાસ ગ્રંથમાં કહ્યું છે તે અપેક્ષા વચન

છે જેમ સર્વશાસ્ત્રો એક સરખાં છે પરંતુ દેહકાએક પદેકા પહોરમાં ભણાવે, બીજા પહોરમાં ભણાતાં નથી. તેમ એ પણ સમજવું. વળી ઘર દેરાસરને મોટું દેરાસર કેવું કરવું, દેહકા પ્રમાણના ઉંચા છતાંમિંચ સ્થાપવા, કેવા વર્ણના સ્થાપવા, કેવી રીતે પ્રતિષ્ઠા કરવી, ક્યા ક્યા તિર્થંકરની પ્રતિમા બેસાડવી વિગેરે જે અધિકાર છે તે છતાંજાનાં વર્તે છે તેને અને છતાંપ્રતિમાના ગુણુ ગ્રાહકો છે તેને સમજવાનો છે, હુંદકો સરખા નિષ્પાદથી, છતાંજાથી પરાઠ્ઠુઅ અને છતાંપ્રતિમાના નિંદકોને સમજવાનો નથી.

૫૬. શ્રી આચારંગ સૂત્રના મૂળપાઠમાં પાંચ મહાવ્રતની પચવિશભાવના કહી અને તેની ટીકામાં પાંચભાવના સમજિતની વધારે કહી તેનો ઉત્તર—આચારંગ મૂળમુત્રનાં ચારિત્રની પચવિશ ભાવના કહી છે અને નિર્ધુક્તિમાં પાંચભાવના સમજિતની વધારે કહી છે તે ખરી છે. અને નિર્ધુક્તિ માનવાનું નંદીમુત્રના મૂળપાઠમાં કહેલું છે વળી સમ્પન્ત સર્વ વ્રતનું મૂળ છે. જેમ મૂળ વિના વૃક્ષરહી થકું નથી તેમ સમજિત વિના વ્રત રહી થકતા નથી. હુંદકો વ્રતની પચવીશ ભાવના માન્ય કરે છે અને સમજિતની પાંચ ભાવના માન્ય કરતા નથી તે ઉપરથી એમ નિર્ણય થાય છે કે તેઓને સમજિતની પ્રાપ્તિ નથી.

૫૭. કર્મ ગ્રંથમાં નવના ગુણુકાણુ મુખી મોહની કર્મની પ્રકૃતિનો જે ઉદ્ય કખ્યો છે તે મુત્ર સાથે નજતો આવતો નથી એવું લેકાએ કખ્યું તેનો ઉત્તર—કર્મ ગ્રંથમાં જણાવેલી વાત અગેઅર છે જેમકલએ તે વાત મુત્રની સાથે નજતી આવતી નથી એમ કખ્યું છે પરંતુ અત્રીય મુત્રનાં કોઈ પણ દેકાણુ જોઈ ગુણુકાણુ ઉપર કોઈ પણ કર્મની પ્રકૃતિનો બંધ, ઉદ્ય, ઉદીરણુ, કે સત્તા ચીગેરે ગુણુકાણુનાં નામ લટીને કહેલ નથી. માટે લેકા નિજને આ આમતનાં કોગટનું રોજાણુ કરેલું છે તે નિષ્પા છે.

૫૮. શ્રી આચારંગની ચૂણીનાં કંજુરનીકાંમ કરવી એમ કખ્યેલું છે એવું લેકો નિજવ અતાવે છે પણ તે ખોટું છે કારણ કે તેવું કખાણુ આચારંગની ચૂણીનાં નથી.

પદ્ધતી ૭૬ પર્યંત એકવિંશ બોલ જોડા નિજવે નિરીય ચૂ-
ણીના ઠરાવીને લખ્યાછે તે સર્વે બોલ નિરીય ચૂણીમાં તેનો
લખવા પ્રમાણે નહીં તેથી તેનું લખવું તમામ મિથ્યાછે.

૯૦. શ્રી આકર્ષક સુત્રની ભાષમાં શ્રી મહાવીર સ્વામીના
સત્તાવીશ ભવ કહ્યા તેમાં મનુષ્યમાંથી કાળ કરીને ચક્રવર્તિ થયા
એમ કહ્યુંછે તેનો ઉત્તર—મનુષ્ય કાળ કરીને ચક્રવર્તિ ન થાય
એવી શાસ્ત્રોક્ત વાત છતાં પ્રશ્ન થયાછે તેથી એમ સમજવું કે જી-
નવાણી અનેકાંતછે માટે જનમાર્ગમાં એકાંત ખેંચવી તે મિથ્યા-
દષ્ટીનું કાર્યછે. વળી દુઢકોના માનેલા બત્રીશ સૂત્રોમાં તો વીર ભ-
ગવંતના સત્તાવિંશ ભવ કોઈ જગ્યાએ વર્ણવેલા નથી તો જોડાને
આ વાત લખવાનું શું પ્રયોજન હશે તે કોઈ સમજાવવું નથી.

૯૧. સિદ્ધાંતમાં અરિષ્ટ નેમીને અઢાર ગણધર કહ્યા અને
ભાષમાં અગીઆર કહ્યાછે તે મતાંતરછે.

૯૨. સુત્રમાં પાર્શ્વનાથને ૨૮ ગણધર કહ્યા અને નિર્ધુક્તિમાં
૧૦ કહ્યાછે એવું જોડો લખેછે પરંતુ કોઈ પણ સૂત્ર કે નિર્ધુક્તિ વિ-
ગેરેમાં પાર્શ્વનાથને ૨૮ ગણધર કહેલા નથી; માટે જોડા નિજવે ગ-
ળ્ય હાંક્યો હોય તેમ જણાયછે.

૯૩. સાધુ ગૃહસ્થપણમાં રહેલા તિર્યંકરને વાંદે તે સુત્ર વિ-
રૂદ્ધછે એમ જોડો નિજવ લખેછે તેનો ઉત્તર—તિર્યંકર ગૃહસ્થપણા-
માં હોય ત્યાં સુધી સાધુ તેમની ભેળા થતાજ નથી એવીજ સ્થિ-
તીછે. પરંતુ સાધુ દ્રવ્ય તિર્યંકરને વંદના કરે તે તો સત્યછે. જેમ
શ્રી પાર્શ્વનાથના સાધુ ચોવિસથો કહેતી વખત શ્રી મહાવીર જી-
નને દ્રવ્ય નિક્ષેપે વંદના કરતા હતા. વળી હાલ પણ લોગસ્સ ક-
હેતી વખતે તેજ પ્રમાણે દ્રવ્ય જીન વંદાયછે.

૯૪—૯૫ મા પ્રશ્નમાં જોડો લખેછે કે “શ્રી સંચારપયજામાં
તથાચંદા વિજય પયજામાં એવંતિ સુકમાળનું નામછે અને એ-
વંતિ સુકમાળ તો પાંચમાઆરામાં થયાછે માટે તે પયજા ચોથા-
આરાના ગુંથેલા નહીં” તેનો ઉત્તર—શ્રી દાણાંગ તથા નંદી સૂત્ર-
માં પણ પાંચમાઆરાના જીવોનું કથનછે તો તે સૂત્રો પણ ચોથા-
આરાના ખતેલા ન માનવા જોઈએ.

ઉપર પ્રમાણે લેદાનિજવના લખેલા (૮૫) પ્રશ્નોના ઉત્તર અનોએ સાંચાણુસારે યથાસ્થિત લખેલાછે. અને તેથી સર્વ સૂત્રો, પંચાંગી, ગ્રંથો, પ્રકરણો વિગેરે નાન્ય કરવા યોગ્યછે એન સિદ્ધ થાયછે. કારણ કે સનદ્દીએ જોતાં તેનાં પરસ્પર કાંઈ પણ વિરોધ નથી પણુ જો લેદા નિજવ વિગેરે હુંદકો શાસ્ત્રોનાં અંદર અંદર અપેક્ષાપુસ્ત વિરોધ હોવાથી નાનવા કાપકે ગણુતા નથી તો તે નના નાનેલા અત્રીશ સૂત્રો જે કે ગણુધર મહારાજાએ અવધેવ ગુંથેલાછે એકું તેઓ કહેછે તેનાં પણુ પરસ્પર કેટલાક વિરોધછે જમાંના કેટલાક પ્રશ્ન તરિકે આ દેકાણુ લખેલાછે.

૧ શ્રી સનવાયાંગે મહિલનાયજીને (૫૯૦૦) અવધિગ્નાની કહ્યા અને શ્રી નાતા સૂત્રમાં (૨૦૦૦) કહ્યા તે કેન ?

૨ શ્રી નાતાજીનાં અધ્યયન પાંચને કૃષ્ણુને ૩૨૦૦ = સ્ત્રી ઓ કહી અને અંતગડ દશાંગનાં પ્રથમ અધ્યયને ૧૨૦૦૦ કહી તે કેન ?

૩ શ્રીરાયપરોણીનાં કૃષ્ણીકુનારને ચાર નાત કહ્યા અને ઉત્તરાધ્યયનમાં અવધિગ્નાની કહ્યા તે કેન ?

૪ શ્રી ભગવતિસૂત્રનાં આવક હોય તે ત્રીવિધ ત્રીવિધ કુર્માદાનના પરચખ્યાણુ કરે એન કહું અને ઉપાશગદશાંગનાં આશુંદઆવકે હજી મોડળા રાખ્યા તે કેન ?

૫ તથા હુંભાર આવકે નિભાડ મોડળા રાખ્યા તે કેન ?

૬ શ્રીપદ્મવણુ સૂત્રનાં વેદની કર્મેની જવન્ય સ્થિતિ આર સુહુર્તની કહી અને ઉત્તરાધ્યયનનાં અંતર સુહુર્તની કહી તે કેન ?

૭ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનનાં 'સસણુ' અનંતકાય કહું અને શ્રી પદ્મવણુજીનાં પ્રત્યેકે કહું તે કેન ?

૮ શ્રી પદ્મવણુ સૂત્રનાં ચાર ભાષા ખોડના આરાધક કહો અને દશવેદાર્ણકજીનાં એ ભાષા ખોડતરી કહી તે કેન ?

૯ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનનાં રોગ ઉત્પન્ન થયે સાધુ ઔષધ ન કરે એન કહું અને ભગવતિનાં પ્રત્યુએ મિત્તેરાપાક ઔષધ નિન્નિતે લીધો કહું તે કેન ?

૧૦ શ્રી પદ્મવણુજીનાં અદારના કાયસ્થિતીપદે સ્ત્રી વેદ-

ની કાપચિત્તિ પાંચ પ્રકારે કરી તો સર્વજનનનાં પાંચ વાત થી ?

૧૧ શ્રીદાણાંગ સૂત્રનાં સાધુએ શાસ્ત્રચિંતે ન લેવો એન કહ્યું એને એનગર સૂત્રનાં જાતનસ્વામીએ શ્રી દેવીને ધરે આદાર લીધો એન કહ્યું તે કેન ?

૧૨ શ્રીદાણાંગ સૂત્રનાં પાંચ મહાનદી ઉતરવાની ના કરી એને શ્રીના સગના સૂત્રનાં દુા કરી તે કેન ?

૧૩ શ્રી દયવૈદ્યાગિદે તથા આચારંગ સૂત્રનાં સાધુ ત્રીવિધે ત્રીવિધે પ્રાણાનિપાતનું પચ્ચખાણુ કરે એન કહ્યું એને સનવાવાંગ તથા દસાશ્રુતચંદ્રનાં નદી ઉતરવી કરી તેનું કેન ?

૧૪ શ્રી દયવૈદ્યાગીકનાં સાધુને કુચુ પ્રવુખ વ્યનાચિત્તું કહ્યું એને આચારંગનાં દિનિવશ્રુતચંદ્રનાં અંચપત પેટુસે ઉદેસે દ-
શને સાધુએ કુચુ વટોયું હોય તો પોતે વાવરે, અથવા સાંભોગીકને વહેંચી આપે એન કહ્યું તે કેન ?

૧૫ શ્રી ભગવતિ સૂત્રનાં નિંમનીઓ કર્ણો એને ઉતરાધ્ય-
યને કરવો કર્ણો તે કેન ?

૧૬ શ્રી શાતાહનાં તક્ષિતાયહ્યે (૬૦૮) ની સાથે દિક્ષા લીધી એન કહ્યું એને શ્રીદાણાંગહનાં છ પુરૂષ સાથે દિક્ષા લીધી એન કહ્યું તે કેન ?

૧૭ શ્રીદાણાંગહનાં તક્ષિતાયહ્યની સાથે છ નિત્રોએ દિ-
ક્ષા લીધી એન કહ્યું એને શાતાહનાં દેવજ્ઞાન ઉપજ્યા પછી છ નિત્રોએ દીક્ષા લીધી એન કહ્યું તેનું કેન ?

૧૮ શ્રી મુયગણંગસૂત્રનાં કહ્યું કે સાધુ આધારકર્તી આદાર લેતાં કર્મે લેપાય યશુ ખરો એને ન લેપાય યશુ ખરો. આ પ્રનાણુ એક ગાથાનાં એ વાત એક શ્રીગની પ્રતિપક્ષી છે તે કેન ?

ઉપર પ્રનાણુ સૂત્રોની અંદર યશુ યશુ વિરોધ છે તે ગ્રંથ વધી જવાના બપથી અર્દીઆં લખ્યા નથી તોયશુ નેઓને વિરોધ નોવાની ઠગ્ગા હોય તેમણે શ્રીમદગોવિન્દ્યહ દૂત વિરમુતી રૂપ દુહીના સ્તવનતો ટપો સંયેગી પંડીત શ્રી પદ્મવિન્દ્યહ્ય પુરેલો દુહીના સ્તવનતો ટપો સંયેગી પંડીત શ્રી પદ્મવિન્દ્યહ્ય પુરેલો છે તે નોવો. નો દુહકો ખરીસ સૂત્ર ખરખર અવિરોધી નાખીને

માન્ય કરેછે અને ખીજાં સૂત્રો તથા ગ્રંથો વિગેરે જાણીને નિષેધે છે તો ઉપર જણાવેલા વિગેરે જે કે બીજી સૂત્રના મૂળપાઠની અંદરજ છે તે નિર્બુદ્ધિ તથા દિશાની મેળવણી શિવાય મેળવી આપવા જોઈએ. જો કે અમોને તો નિશ્ચયજ છે કે ટુંડકો જેઓ જિનારાથી પરાક્રમુષ છે તેઓ મેળવી શકવાના નથી કેમકે તેનાં કોઈ પાઠાંતર, કોઈ અપેક્ષા, કોઈ ઉત્સર્ગ, કોઈ અપવાદ, કોઈ નય, કોઈ વિધિવાદ અને કોઈ ચરિતાનુવાદ વિગેરે સૂત્રોના ગંભીર આશય છે તેને સતુદ્ધ સરખી બુદ્ધિના વણી દીશકાર પ્રતુષ જાણે અને તેઓ તમામ વિગેરેનું નિરાકરણ કરી શકે. પરંતુ ટુંડકોએ તો કૃંત જિનપ્રતિમાના દેખી સર્વ શાસ્ત્રો ઉત્પાધ્યાંછે તેઓ તેનું નિરાકરણ કરવાને શક્તિવાન નથી. અસંવિસ્તરેણ.

૨૬ સૂત્રોમાં શ્રાવકોએ જિનપૂજા કરી

કહીછે તે વિષે.

છત્રીસમા પ્રશ્નોત્તરનાં બેઠો નિજવ જાહેરે કે “સૂત્રનાં કોઈ શ્રાવકે પૂજા કરી કહી નથી” તેનો ઉત્તર—જેઠનકાળે નેત્ર ઉધારીને જોયું હોત તો જણાત કે સૂત્રનાં તો સ્થાનકે સ્થાનકે પૂજાનો અને જિનપ્રતિમાનો અધિકાર છે. જેનાંથી કેટલાએક અધિકારની નોંધ દ્રવ્યંત તરિકે, તેમજ ભવ્ય હવતા ઉપમાર નિમિત્તે અત્રે જાહેરી છે. અને તે અધિકારોના સૂત્રપાઠ અગાઉ જાખવાનાં આવી ગયેલા હોવાથી અહીંઆં જાખ્યા નથી.

૧ શ્રી આચારાંગસૂત્રનાં સિદ્ધાર્થરાગને શ્રી પાર્શ્વનાથના સંતાનીઆ શ્રાવક કહેલા છે, તેમણે જિનપૂજાને વારતે જાખ્ય રૂપીઆ દીધા તથા અનેક જિનપ્રતિમાની પૂજા કરીછે અને કહ્યું છે. આ અધિકારનાં સૂત્રની અંદર જાણેજ એવો શબ્દ છે. તે શબ્દનો શુભરાતિ ભાષાનાં યાગશબ્દ થાયછે અને યાગશબ્દ દેવ પૂજા વાચી છે. વળી તેઓ શ્રાવક હોવાથી તેમને અન્ય યાગનો

૧૫ શ્રી દયાર્ચકાગિક મૂત્રનાં સિઝંભવમૂરી અનપ્રતિમાને દેખીને પ્રતિઓં પામ્યાછે.

૧૬ શ્રી ઉત્તરાવ્યયનતા દયાના અવ્યયનની નિર્ધુક્તિનાં જો-
તમસ્વામી અટાપદ યાત્રા કરવાને ગયા એને કહ્યુંછે.

૧૭ તેજ મૂત્રના ૨૬ ના અવ્યયનનાં થડુ થુડુ મંગલ
નાં સ્થાપના વાંદવી કરીછે.

૧૮ શ્રી નંદિ મૂત્રનાં ત્રિયાજાનગરીની અંદર શ્રી મુનિ મુરત
સ્વામીનું મહાપ્રભાવિક યુગ દેહ્યુંછે.

૧૯ શ્રી અનુયોગદાર મૂત્રનાં સ્થાપના નાનવી કરીછે.

૨૦ શ્રી આવશ્યક મૂત્રનાં ભરતચક્રવર્તિએ અનંદિર કરા-
વ્યાનો અવિધારેછે.^૧

૨૧ તેજ મૂત્રનાં વગ્ગર આવકે મક્ષિતાથનું દેહ કરાવ્યુંછે^૨

૨૨ તેજ મૂત્રનાં પૂંપવી અનપૂજા કર્યે સંસાર લય થઈ ગય
એને કહ્યુંછે.

૨૩ તેજ મૂત્રનાં પ્રભાવતિ શ્રાવિકાએ અનંદિર અનાવ્યું
છે તથા અનપ્રતિમાની સર્નાપે નાટક કર્યુંછે.^૩

૨૪ તેજ મૂત્રનાં કહ્યુંછે કે અણીકરાળ એકસોને આઃ સો-
નાના જય દરોજ નવા અનાવીને તેનો અનંત સન્મુખ સ્વસ્તિક
કરતા હતા.

૨૫ તેજ મૂત્રનાં સાધુ કાપોત્સર્ગનાં અનપ્રતિમાની પૂજાની
અનુમોદના કરેછે એને કહ્યું છે.

૨૬ તેજ મૂત્રનાં સર્વ કોટનાં જે અનપ્રતિમાછે તેને આગ-
ધવા નિનિતે સાધુ તથા આવકો કાલિસગ્ગ કરે એને કહ્યુંછે.

૨૭ શ્રી વ્યવહાર મૂત્રનાં પ્રથમ ઉદ્દેસે અનપ્રતિમાની આ-
મગ આજોયાણુ કરવી કરીછે.

૨૮ શ્રી મહાનિર્ગીય મૂત્રનાં અનંદિર અનાવતાં આવક

ઉત્કૃષ્ઠો ખારમા દેવલોક પર્યંત જાય એમ કહ્યું છે.^૧

૨૯ શ્રી મહાકલ્પ સૂત્રમાં જનમંદિરની અંદર સાધુ આવક વંદના કરવા ન જાયતો પ્રાયશ્ચિત લખ્યું છે.^૨

૩૦ શ્રી જીતકલ્પ સૂત્રમાં પણ તેને લગતો અધિકાર છે.

૩૧ શ્રી પ્રથમાનુયોગમાં અનેક આવક આવિકાઓએ જનમંદિર ખનાવ્યા તથા પૂજા કરી એવો અધિકાર છે.

ઈત્યાદિ સંકડો સ્થાનકે જનપ્રતિમા સંબંધી પૂજા કરવાનો તથા જનમંદિર ખનાવવા વિગેરેનો અધિકાર પ્રત્યક્ષપણે છે. વળી સર્વે સૂત્રો જોઈને સામાન્ય રીતે વિચારી જોતાં પણ જણાય છે કે ચોથાઆરામાં જટલાં જનમંદિરો હતાં તેટલાં આજે નથી કારણ કે સૂત્રોમાં જ્યાં જ્યાં આવકોનો અધિકાર છે ત્યાં ત્યાં ન્હાયાકય વલિકમ્મા એટલે નાહીને દેવ પૂજા કરી એવો પ્રત્યક્ષ પાઠ છે. એ ઉપરથી તમામ આવકોના ઘરમાં જનમંદિર હતાં અને તેઓ નિરંતર પૂજા કરતા હતા એમ સિદ્ધ થાય છે.

વળી દશપૂર્વધારીના આવક સંપ્રતિરાજનએ સવાસાખ જિન મંદિર ખનાવ્યાં છે તથા સવાકોડ જિનમિંખ ભરાવ્યાં છે જેમાંથી હજારો જિનમંદિર તથા જિનપ્રતિમા અધ્યાપિ પર્યંત વિદ્યમાન છે. રતલામ, નાડોલ તથા રાતુંજય ગિરનારાદી નગરોમાં તથા તિર્યામાં ઘણું સ્થાનકે સંપ્રતિરાજનનાં કરાવેલાં જિનમંદિરો દટ્ટીએ પડે છે તેમજ ખીજાં અનેક જિનમંદિરો હજારો વર્ષોનાં કરાવેલાં જણાય છે. વળી શ્રી આયુજી ઉપર વિમળચંદ્ર તથા વસ્તુપાળ તેજપાળના કોડો રૂપીઆ ખરચીને કરાવેલાં જિનમંદિરો જેની શોભા અવર્ણિય છે તેવાં વિદ્યમાન છે. જેઠા મંદમતિએ લખ્યું છે કે “કોઈ આવકે જિનપ્રતિમા પૂજી નથી” તે ઉપરથી તો એમજ જણાય છે કે તેને હૃદય ચક્ષુ તો નહોતાં પરંતુ દ્રવ્યનો પાત્ર અભાવ હોય કેમકે તેજ કારણથી તોણે પૂર્વોક્ત સૂત્રપાઠ પોતાની દટ્ટીએ દીઠા દરે નહી.

૨૭ સાવધકરણી વિષે.

સત્તાવીસના પ્રશ્નોત્તરનાં જોડે નિજવ લખેછે કે ‘સાવધકર-
ણીનાં જિનારનાં નથી.’ આ લખાણુ એકાંત હોવાથી જોડા નિજવે
અત્યાન દશાએ કરેલું હોય એન જણાય છે કારણ કે સાવધ નિ-
રવધના ભેદની તેને ખબરજ નહોતી એવું તેના આ પ્રશ્નોત્તરનાં
લખેલા ૨૪ ખોલ ઉપરથી કદપી ચકાવ છે. જોડનજી જે કાર્યનાં
હિંસા થતી હોય તેવાં તમાન કાર્યોને સાવધકરણીનાં ગણેછે પરંતુ
કેટલાએક જિનપૂનઢિ કાર્યોનાં સ્વરૂપે હિંસા છે પરંતુ અનુમંદે
દયા છે; અને અભવ્ય, જનાતીનતિ તથા દુલકો વિગેરે જે દયા
પાળે છે તે સ્વરૂપે દયાછે પણ અનુમંદે હિંસા છે કેટલીએક કર્મ
કરણીનાં સ્વરૂપે હિંસા અને અનુમંદે દયા છે ને તેનું કળ પણ
દયાનુંજ હોય છે. વળી તેની કરણી વીમરેનાં જિનેશ્વર ભગવંતે
આત્મા પણ દીધેલી છે, જેનાંના કેટલાક ખોલ દ્રષ્ટાંત તરીકે આ
નીચે લખેલા છે.

૧ શ્રી આચારાંગસૂત્રના ખીન્ન શ્રુતસ્કંધના ઈર્ષ્યા અવ્યક્ત-
નાં લખ્યું છે કે સાધુ ખાડાનાં પડી જાવ તો ધાસ વેડડી નર
વૃક્ષને પકડીને ખહાર નીકળે.

૨ તેજ સૂત્રનાં કહ્યું છે કે સાધુ ખાંડ સાકરને અલે કુલ
અર્થાત્ નીકું વહોરી લાબ્યા હોય તો તે ખાઈ જરૂં ખરૂં નહીં
તો સાંભોગિકને વહેંચી દેવું.

અને સચિત ગાર પ્રકારનો આહાર દેતાં અલ્પ પાપ અને ઘણી નિર્જરા કરે.

૮ શ્રી ઉગ્રાઈસૂત્રમાં કહ્યું છે કે સાધુ શિષ્યની પરિક્ષા માટે દોષ લગાડે.

૯ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રમાં કહ્યું છે કે સાધુ પડિલેહણા કરે તો તે કાર્યમાં અવશ્ય વાયુકાયની હિંસા થાય છે.

૧૦ શ્રી વૃહતકલ્પમાં ગરળીનું વિલેપન કરવું લખ્યું છે.

૧૧ તેજ સૂત્રમાં સાધ્વીને કારણે પકડી લેવી કહી છે.

કલ્યાણિ કેટલાક કાર્યો જેને જેઠો એકાંતપક્ષી ટુંકક હોવાથી સાવધ ગણે છે પરંતુ તેમાં પ્રભુની આજ્ઞા છે, અને તેથી કર્મબંધ નથી. શ્રી આચારંગ સૂત્રના ચોથા અધ્યયનના ખીજા ઉદ્દેશમાં કહ્યું છે કે દેખીતું આશ્રવનું કારણ છે પરંતુ શુદ્ધ પ્રણામ હોવાથી નિર્જરા થાય છે અને દેખીતું સંવરનું કારણ છે પરંતુ અશુભ પ્રણામથી કર્મબંધ થાય છે.

વળી સમકિતદટ્ટી શ્રાવકોએ પુન્યપ્રાપ્તિ નિમિત્તે કેટલાએક કાર્યો કરેલાં છે, જેમાં સ્વરૂપે હિંસા છે પરંતુ અનુબંધે દયા છે અને તેઓને દયાનુંક્ષણ પ્રાપ્ત પણ થયેલું છે. આવા અધિકાર સૂત્રોમાં ઘણું છે જેમાંથી થોડાએક આ નીચે લખ્યા છે.

૧ શ્રી શાતાસૂત્રમાં સુખદ્વિ પ્રધાને રાજાને સમગ્ગવવા માટે ગંદી ખાઈનું પાણી સમાયું.

૨ શ્રી મક્ષીનાથજીએ છ રાજાને પ્રતિબોધવા નિમિત્તે મોહન ધર કરાવ્યું.

૩ તેમણેજ છ રાજાનો પોતા ઉપરનો મોહ ટાળવા નિમિત્તે પોતાના સ્વરૂપ જેવી પૂતળીમાં દરરોજ આહારના કોળીઆ નાંખ્યા જેથી તેમાં હજારો ત્રસ જીવની ઉત્પત્તિ અને વિનાશ થયો.

૪ શ્રી ઉગ્રાઈ સૂત્રમાં કોણીક રાજાએ ભગવંતની ભક્તિ નિમિત્તે મહતા ડંખરે સાંઘેયું કર્યું.

૫ શ્રી કોણીક રાજાએ દરરોજ ભગવંતના ખખર મંગાવવા માટે માણસોની ટપાલ બાંધી.

૬ પરદેશી રાગએ ઘનયાગા મંડાવી જેનાં કેટલાએક પ્ર-
કારનો આરંભ હતો; પરંતુ કેટલીકુનારે તેનો નિષેધ ન કરતાં કહ્યું કે
હે પરદેશીરાગ! પૂર્વે મનોગ્ર થઈને હવે અનનોગ્ર ન થઈશ.

૭ પરદેશીરાગએ કેટલી ગણુધરને કહ્યું કે હે સ્વામી! આ-
વતી કાચે મારો તમામ રિદ્ધિ અને આરંભર સાથે આવીને આ-
પને વંદના કરીશ; અને તેન ક્યું છતાં કેટલીગણુધરે નિષેધ ન કર્યો.

૮ ચિત્ર સારથીએ પરદેશીરાગને પ્રતિમોધ પમાડવા નિ-
મિત્તે કેટલી ગણુધર પાસે લઈ જવા સારૂ રથ ધોડા દોડાવ્યા.

૯ સૂર્યાન દેવતાએ અનનન્દિ નિમિત્તે લમવંત સનીપે નૃ-
ત્ય ક્યું.

૧૦ દ્રોપદિએ અનપ્રતિમાની સત્તરમેરી પૂજા કરી.

જેઠા મંદનતિએ આ પ્રશ્નોત્તરનાં જે જે ઓણ કામ્યાઈ તેનાં
પોતાની કંચા એવો રાગ્દ અનાદ્યા શિવાયનું કાર્ય કરાવવા નાટ
લખેલોછે; પરંતુ તેનાંનાં ઘણાં કૃત્યો પુત્ય પ્રાપ્તિને નિમિત્તેજ કરે-
લાછે. જેનાંનાં કેટલાએક નીચે પ્રમાણે દારણુ સાથે છે.

૧ કોણીક રાગએ પ્રભુની વંદાનણીનાં નિત્ય પ્રત્યે સાધ-
આરહુત્તર રૂપેઆ દીધા તે અનનન્દિ નિમિત્તે.

૨ ઘણા રાગઓએ તથા આવકોએ દિક્ષા મદોત્સવ કર્યો
તે જૈનયાસનની પ્રભાવના નિમિત્તે.

૩ કુંજુ દિક્ષાની દલાલી નાટ દારકાનાં પદ્ધ કેરવ્યો તે
ધર્મ વૃદ્ધિ નિમિત્તે.

૪ કંક્ર તથા દેવતાદિકોએ અનનન્દોચ્ચ કર્યો તે ધર્મ પ્રા-
પ્તિ નિમિત્તે. એ પ્રમાણે શ્રી અંમુદિપ પત્તિ સૂત્રનાં કહ્યુંછે.

૫ દેવતાઓ નંદિશ્વરદિપે અદ્યાર્દ મદોત્સવ કરેછે તે ધર્મ
પ્રાપ્તિ નિમિત્તે.

૬ લંધાચારણુ તથા વિદ્યાચારણુ ડખિય શોરવેછે તે અનપ્ર-
તિમાના વંદન નિમિત્તે.

૭ ચંપ આવકે સ્વામીવત્સજ ક્યું તે સમકિતની શુદ્ધિ નિ-
મિત્તે. એ પ્રમાણે અધાપિપયત સ્વામીવત્સજનો શિવાજ પ્રવર્તેછે;

ક્રમશઃ પુન્યવંત શ્રાવકો સ્વધર્મીની ભક્તિ અનેક પ્રકારે કરેછે. જો જોડો નિજન આ વાવનો એટલે સ્વામીવત્સળ કરવાનો નિષેધ કરે છે. અને લખેછે કે તે કાર્યમાં તેની ઈચ્છાછે, જીનારા નથી તો હું-દકો પોતાના સ્વધર્મીને જમાડેછે, સંવત્સરીનું પારણુ જમેછે, પૂજ્યની તિથિએ પોસહ કરીને પોતાના સુધર્મીને જમાડેછે, તેમાં તે જોડો અને તેના ધર્માચાર્ય રિખો પાપ માનેછે; ક્રારણુ કે તે કાર્યમાં હિંસા થાયછે. જ્યારે તેવા કાર્યમાં પાપ માનેછે ત્યારે હુંદકો તે શાપથી ભીખમના ભાઈ થઈને તે કાર્ય સા માટે કરતા હશે? શું ન-રકે જવા માટે કરેછે?

૮ તેતડી પ્રધાનન પોટીડ દેવતાએ સમજાવ્યો તે ધર્મ નિમિત્તે.

૯ તિર્થંકર ભગવતે વર્ષીદાન દીધું તે પુન્યદાન ધર્મ પ્રગટ કર્યા નિમિત્તે.

૧૦ દેવતાઓ જીનપ્રતિમા તથા દાદા પૂજેછે તે મોક્ષકળ નિમિત્તે.

૧૧ શ્રી ઉદાયન રાજા ભગવંતને વંદના કરવા મોટા આ-ડંબરથી ગયા તે પૂન્ય પ્રાપ્તિ નિમિત્તે.

ઉપર પ્રમાણે અનેક કાર્યો સમકિત દ્રષ્ટીઓએ કરેલાછે જેમાં મહાપુન્ય પ્રાપ્તિને તેમજ તિર્થંકરની આરાધના પણુછે. જો જોડો મૂઢ-મતિ એકાંત દયાથીજ ધર્મ માનેછે તો શ્રી ભગવતિ સૂત્રના નવમા શતકમાં કહ્યુંછે કે જમાલીએ શુદ્ધ ચારિત્ર પાલ્યુંછે, એક માખીની પાંખ પણુ ફુલની નથી, પરંતુ પ્રભુનું એકજ વચન ઉત્થાપવાથી તેને અહિંસાનું કળ ન મળતાં હિંસાના કળની પ્રાપ્તિ થઈ, માટે એમ સમજવું કે જીનારા શિવાયની દયા તે સ્વરૂપ દયાછે પરંતુ અનુ-બંધે હિંસાએ અને તેથીજ જમાલીની દયા સાક્ષ્યતાને પામી નથી; તો રે કુમતિઓ! તેના સરખી દયા તમારાથી પળતી નથી, માત્ર દયા દયા મૂખે પોકારોછો પરંતુ દયા શુંછે તે જાણતા નથી, અને ભગવંતનાં વચનો તો અનેક લોપોછો માટે તમારો નિસ્તાર કેવી રીતે થશે તે વિચારી જોજો! ઇતિ.

૨૮ દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક છે તે વિષે.

અશ્રવીયના પ્રશ્નોત્તરમાં “ દ્રવ્યનિક્ષેપો વંદનીક નથી ” એમ દર્શાવવા માટે જેઓ નિમ્ન લખે છે કે ચક્રવીસધ્યાનાં જે દ્રવ્યજન વંદાતા હોય તો તેઓ તો ચારેગતિમાં અવિરતી અપચ્ચખાણી છે તેને વંદન કેમ થાય ? તેનો ઉત્તર—શ્રીરિખભદ્રેવતા સત્ત્વમાં સાધુ ચક્રવીસધ્યો કરતા હતા તેમાં દ્રવ્ય તિર્યકર ત્રેવીસને તિર્યકરની ભાવાવસ્થાનું આરોપણ કરીને વંદન કરતા હતા, પરંતુ ચારે ગતિમાં જે અવસ્થાએ હતા તે અવસ્થાને વંદન કરતા નહોતા.

જેઓ લખે છે કે અમ્મગાઉના તિર્યકરોના વખતમાં ચક્રવીસધ્યો કહેલી વખત જેટલા તિર્યકર યર્ષ ગયા અને જે વિદ્યમાન છે તેટલા તિર્યકરની સ્તુતિ વંદના કરતા હતા ” આ કખાણુ જેઠા નિજ વતું અસત્ય છે કારણુ કે ચક્રવીસધ્યાનાં વર્તમાન ચોવીસીના ચોવીસ તિર્યકરને બદલે ઓછા તિર્યકરને વંદન કરે એવું કથન કોઈ પણ જૈનશાસ્ત્રમાં નથી.

જેઠાએ શ્રીઅનુયોગદારમાં આવશ્યકતા છ અધ્યયન કહ્યા છે તે આશ્વત્ત લખેલી છે તેમાં બીજું અધ્યયન ઉદ્ધિર્તના નામે છે તે ઉદ્ધિર્તના નામ સ્તુતિ વંદના કરવાનું છે અને કોનું ઉદ્ધિર્તન કરવું તે ના ઉત્તરમાં ચક્રવીસધ્યો એટલે ચોવીસ તિર્યકરનું કરવું એમ સમજવું, પરંતુ જેઠા આપ્તાનીના કખવા પ્રમાણે ચોવીસનો મેળ નથી એમ સમજવું નહિ, કારણુ કે ચોવીસ નહોતો તો ચક્રવીસધ્યો કહેવાય નહિ.

ઉપર લખેલી આશ્વત્તા દ્રષ્ટાંત તરીકે જેઠો દુંડક લખે છે કે “ શ્રી મહાવિદેહનાં એક તિર્યકરની સ્તુતિ કરતા ચક્રવીસધ્યો થાય છે ” આ કખાણુ જેઠાનું અક્કલહીનપણાનું છે, કારણુ કે તે પ્રમાણુ કોઈપણ સિદ્ધાંતનાં કહેવું નથી. વળી મહાવિદેહમાં ચક્રવીસધ્યો પણ નથી, કારણુ કે ત્યાંનો સાધુને બ્યારે દોષ કોમે ત્યારે પરિક્ષની લેવાનું છે. આ ઉપરથી જેઠાની લખેલી વાત સ્વકલ્પનાની છે, શાસ્ત્રોક્ત નથી એમ દેરે છે. આ આશ્વત્ત આરના પ્રશ્નોત્તરમાં વિગ્રેષ રીતે લખીને દ્રવ્ય નિક્ષેપો વંદનીક છે એમ સિદ્ધ કરેલું છે. ઈતિ.

ત્રિણવયયણસ્સ અહિયં, સવચ્ચામેણ વારેદ્વ ॥૨૪૧॥

વળી ગુરવાદિકતા અપરાધીનું નિવારણ કરવું તેને વૈયાવચ્ચ કહીછે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં શ્રી હરીકૃષ્ણભૂતિએ કહ્યુંછે કે—

પુઠ્ઠંચ ઇણંચ અણાગયંચ, મણ્ણદોસો ન મે
અચ્ચ કોદ ॥ જણાહુ વૈયાવડિયં કરેતિ, તમ્હાહુ

एए निहया कुमारा ॥૨૨॥

આ કાવ્યના ત્રીજા તથા ચોથાપદમાં હરિકૃષ્ણભૂતિએ કહ્યુંછે કે પણ ભારી વૈયાવચ્ચ કરેછે તેણે ભારી વૈયાવચ્ચને માટે કુમારને દણ્યા છે.

આ આત્મતામાં જોડો મૂઢમતિ લખેછે કે “હરિકૃષ્ણભૂતિ ઇદ્વત્ત-
સ્થ ચાર ભાષાના ઓગનારા તેવું વચન પ્રમાણ નહિ.” આ પ્ર-
માણનાં વચનો હીણુપુત્તી, નિથ્યાદટ્ટી શિવાય ખીજું કોણ બોલે!
મહોદ્ધં આશ્ચર્ય છે કે સૂત્રકાર જેનો મહિમા અને ગુણ વર્ણવે છે,
જેમને પાંચ મુમતિ અને ત્રણ ગુમિયાન લખેછે એવા મહાભૂતિનું
વચન પ્રમાણ નહિ એમ જોડો નિજવ લખેછે! પરંતુ આવા લ-
ખાણથી તે કુમતિનું વચન કોઈ પણ માર્ગાનુસારીને માન્ય કરવા
યોગ્ય નથી એમ ઠેરછે.

વળી જોડો લખેછે કે “ગુરુને આધાકારી જૂ, લીખ, માંડણ
વિજેરે ઘણા મુદ્દન છવો પણ હોયછે તો તેવું પણ નિરાકરણ ક-
રવું જોઈએ.” તે અક્કલહીનનું આ લખાણ અસત્ય છે, કારણકે
તેઓ કાંઈ દેવસુદ્ધિથી સાધુને આચારા ઉપગમતા નથી, પરંતુ તે
પ્રમાણે તેમનો જાતિ સ્વભાવ છે અને તે કારણથી ગુરુમહારાગને
કાંઈ વિગ્રહ રીતે આચારા ઉપજવાનો સંભવ નથી માટે તેના નિ-
વારણની કાંઈ જરૂર નથી, પરંતુ પૂર્વ કહ્યા એવા કુટ્ટ પુરૂષોના
નિવારણની તો અવશ્ય જરૂર છે.

જેઠમણ જેવા અક્કલહીન રિખોના આવા લખાણથી તથા
હવેદ્યથી એમ તો નિશ્ચય થાયછે કે તેમની આરગ્ગાનું કોઈ શિયળ

ખંડન કરે અથવા રિખોને કોઈ પ્રહાર કરે યાવત્ મરણાંતકટ ઉપ-
ગમે તોપણ તેના અક્ષયહીન દુંદકો તે કાર્ય કરનાર માણસને અ-
પરાધી ન બને, શિક્ષા ન કરે, અને તેનું કોઈપણ પ્રકારે નિવારણ
પણ ન કરે. આ ઉપરથી દુંદકો તેરાપંથી ભીખમતા બાઈછે એવું
જેઠમણ સિદ્ધ કરી આપે છે, કારણ કે તેની શ્રદ્ધા તેઓના
જેવીજ છે.

અવસ્થાએ સત્યની ખાતર જણાવવું જોઈએ છીએ કે દુંદકો-
ના કેટલાએકે ભાગની શ્રદ્ધા પૂર્વાન્ત પ્રકારે જોઈ સદા નથી, તે-
ઓ તો ધર્મના પ્રત્યનીકનું નિવારણ કરવું જોઈએ એમ સમજે
છે, પરંતુ જોરિખ તો કોઈ મહા બહુજ સંસારી જણાય છે કે જેની
શ્રદ્ધા તમામ જૈનશાસ્ત્રોથી વિપરીત છે એટલુંજ નહિ પરંતુ તેના
દુંદકોથી પણ વિપરીત છે.

આ ખાખતમાં જોઈએ લખ્યું છે કે “જો એવી ભક્તિ કરવાનું
જનશાસનમાં કંઈ હોય તો એ સાધુને ખાળનાર ગોરાળો જીવતો
કેન જાય ?” એ પ્રમાણે લખ્યું છે પરંતુ એ મૂઠ એટલું પણ સમજ્યો
નથી કે તે સમયે વીરભગવંત પ્રત્યક્ષ બીરાજતા હતા અને તેમણે
ભાવીભાવ તેમજ દીકો હતો. આવા આવા ખોટા દુતકો કરવા તે
મહાનિષ્યાદટ્ટીનું કામ છે અને તેથી અનંત સંસાર રજગવાનું પાપ
બંધાય છે.

આ પ્રશ્નોત્તરને અંતે જોઈએ શ્રી આચારાંગ સૂત્રનો પાઠ
નાંખ્યો છે તેમાં એમ જણાવેલું છે કે સાધુને કોઈ ઉપસર્ગ કરે તો
સાધુ તેની ધાત ન ચિંતે. આ વાત તો અમે પણ કમુલ કરીએ
છીએ કારણ કે પૂર્વાન્ત પાઠમાં બતાવ્યા પ્રમાણે હરીકેરી મુનિએ
પણ પોતાના હૃદયમાં બ્રાહ્મણોના પુત્રની કિંચિત્ પણ ધાત ચિંત-
વી નથી. વળી સાધુને પોતાને અર્થ તો પરિસહ સહેવાનોજ ધર્મ
છે, પરંતુ જો કોઈ શાસનને ઉપદ્રવ કરે તો સાધુ તેમજ આવક
જનારા પૂવક યથાશક્તિએ તેનું નિવારણ કરવાને ઉત્સુક થાય.

૩૧ વીરા વહેરમાનના નામ વિષે.

દુંદકોએ માનેલા બીજી સૂત્રમાં વીરા વહેરમાનનાં નામ કોઈ પણ રથને નથી પરંતુ દુંદકો માનેછે તે ક્યાંથી? આ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જોઈ દુંદક સખેછે કે “તમે કહોછો તેજ વીરા નામછે એમ નિશ્ચય જાણાતો નથી, કારણ કે શ્રી વિપાક સૂત્રમાં કહ્યુંછે કે ભદ્રાંદી કુમારે પૂર્વભવ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુંડરગિણીનગરીમાં જુગપ્પાહુ જીવને પ્રતિજ્ઞાળ્યા અને તમે તો પુંડરગિણી નગરીમાં શ્રી મંદિરસ્થામી કહોછો તે કેમ મળશે?” તેનો ઉત્તર - શ્રી મંદિરસ્થામી પુન્દ્રજાવતી વિજય માંહેની પુંડરગિણી નગરીમાં જન્મ્યાછે ત સત્યછે પરંતુ જે વિજયમાં જુગપ્પાહુજીવ વિચરેછે તે વિજયમાં શું પુંડરગિણી નામે નવરી નહીં હોય? એક નામની ઘણી નગરીઓ એક દેશમાં હોયછે. જેમ કાઠીઆવાડ સરખા નાના પ્રાંતમાં પણ એક નામનાં ઘણાં શહેરો વિદ્યમાનછે તો તેવા દેશમાં જુદી જુદી વિજયમાં એક નામની નગરીઓ હોય તેમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી, માટે જોઈમલ્લજીની કેરેલી કુયુક્તિ ખોટીછે અને જેન શાસ્ત્રાનુસારે વીરા વહેરમાનનાં જે નામ કહેવાયછે તે ખરાંછે. વળી જોઈ હાલમાં કહેવાતાં વીરા નામ ખરાં જાણુતો નથી તો ક્યાં વીરા નામ ખરાંછે તે કેમ ખતાવ્યું નથી? પરંતુ ક્યાંથી ખતાવે, ફક્ત જનપ્રતિમાના દ્વેષથીજ સર્વ શાસ્ત્રો ઉચાપ્યાં તેમાં વહેરમાનની વાત પણ ગઈ તો હવે ક્યાંથી લાવીને વાંખે? જ્યારે ખોલવાનો કાંઈ પણ લાગ રહ્યો નહિ ત્યારે પછી ખરાં નામને ખોટાં દર્શવવા મટે ધુમાડાના પાચકા ભર્યાછે, પણ તેથી તેના ખોટા પંથની કાંઈ પણ સિદ્ધિ થઈ નથી અને યવાનો પણ નથી.

વળી દુંદકો બીજી સૂત્રમાં જે વાત નથી તેતો માન્ય કરતા નથી તો આ વાત પણ તેઓએ માન્ય કરવી ન જોઈએ એટલે વીરા વહેરમાન પણ ન માનવા જોઈએ, પરંતુ દુંદકો તેમ ન કરતાં હલકા તેમાંના કેટલાએક રિખો વીરા વહેરમાનની સ્તુતિ કરેછે, જોડકળાઓ કરેછે પરંતુ શા આધારથી કરેછે તે ખતાવવાના તેની આસે કાંઈ પણ સાધન નથી.

ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ તથા જ્ઞાન નથી તે વિષે. ૧૮૯

જેઠો હીણુપુત્રી આ પ્રશ્નોત્તરની છેત્રે લખેછે કે “આ વાત માં અમારે કોઈ પણ પક્ષપાત નથી”. આ તેણે કેવું લખ્યુંછે કે જ્યારે કોઈ હથીયાર હાથમાં રહ્યું નહીં, બલેહાથે હાથ પડ્યા ત્યારે શરણે આવવા માટે આજીજી કરેછે પણ તે સવળો તેણે માયા બાળનો ફેંદ રચ્યોછે.

૩૨ ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ તથા જ્ઞાન નથી તે વિષે.

બગીચાના પ્રશ્નોત્તરની આદ્યમાં ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ દર્શાવવા માટે જેઠા કૃતિત્રયે ચોવીસ ખોલલખ્યાછે, પરંતુ તે તમામ જાણીએ શરણુ કે ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સૂત્રમાં કોઈ જગ્યાએ સાધુ કહ્યો નથી. જેઠાએ ચોવીસો ખોલમાં ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ દેવચં ચેડચં એ શબ્દના અર્થમાં ચૈત્ય શબ્દનો અર્થસાધુ અને અગ્રિહંત એવો કર્યો છે પરંતુ તે બંને અર્થ ખોટાછે. કોઈ પણ સૂત્રની ટીકામાં અથવા ટીકામાં તેનો અર્થ કરેલો નથી. તેનો અર્થ તો ઇંદેવ જે અગ્રિહંત તેની પ્રતિમાની જેમ પજ્જુવાસામિ એટલે ગેવા કંઈ એમ કરેલો છે પરંતુ કેટલાએક દુંદકોએ પુસ્તકોમાંના અક્ષર હરતાળથી ભૂસી નાંખીને તથા મનમાનતા અર્થે લખી દીધાછે પણ તે માનવા યોગ્ય નથી.

વગી કોઈ કોષમાં પણ તે શબ્દનો અર્થ સાધુ કર્યો નથી તેમ તિલેકર પણ કર્યો નથી; કોષમાં તો કહ્યુંછે કે ચૈત્યોજિનોકાજિ નાવિવ, ચૈત્યોજિનસમાતરુ એટલે ચૈત્ય શબ્દે જનમંદિર, જન પ્રતિમા તથા ચોતરાચંધ વૃક્ષ સમજવું; તે ઉપરાંત કોઈ પણ વસ્તુનું નામ ચૈત્ય નથી. વગી ચેવીસમા તથા ચોવીસમા ખોલમાં આનંદ તથા અંબડનો અધિકાર ફેરવીને લખ્યોછે તે આખત સોળમા તથા સત્તરમા પ્રશ્નમાં અમાઉ અન્ને લખી ગયા છીએ. દુંદકો ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ કહેછે પરંતુ સવળો તો કોઈ જગ્યાએ

સાધુને ચૈત્ય દર્શને ઓહાગ્યા નથી. નિર્ગંધાણવા, નિર્ગંધિણવા
એમ કહુંછે, માદ્રુવા, સાદ્રુણિવા એમ કહુંછે. તેમજ મિષ્ટુવા
મિષ્ટુણિવા એમ પણ કહુંછે પણ ચૈત્યવા, ચૈત્યાનિવા
એવું તો એક પણ દેશએ કામ્યું નથી. વળી ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ
સાધુ હોય તો તે ચૈત્ય શબ્દ સ્વીકૃતિ તો ઓહી યજ્ઞતો નથી ત્યારે
સાધ્વીને શું કહેવું તે બતાવો.

વળી મહાવીર ક્યામીના ચક્રદત્તનગર સાધુએ એમ સૂત્રમાં
કહ્યું પણ ચક્રદત્ત દત્તનગર ચૈત્ય ન કહ્યા, ચિત્રદેવના ચોરાશી દત્તનગર
સાધુ કહ્યા પણ ચોરાશી દત્તનગર ચૈત્ય ન કહ્યા, દેવીગણધરને પાં-
ચમે સાધુનો પરિવાર કહ્યો પણ ચૈત્યનો પરિવાર ન કહ્યો—એવી
રીતે સૂત્રોમાં અનેક જગ્યાએ આચાર્યની યાએ આટલા સાધુ વિ-
ચરેછે એમ તો કહુંછે પણ કોઈ જગ્યાએ આટલા ચૈત્ય વિચરેછે
એમ નથી કહ્યું. ફક્ત હુંકો નિજવ સદશ સ્વમતિ કલ્પનાથી ચૈ-
ત્ય શબ્દનો સાધુ એવો અર્થ કરેછે પણ તે અસત્ય છે.

વળી ભેદાએ ભેદે ઓહની અંદર ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ
કર્ષાછે તે અર્થ ફક્ત શબ્દના યથાર્થ અર્થ બાણુવાવાળા પુરુષ ભેદે
તો જણાશે કે તેનો કરેલો અર્થ વિભક્તિ સાથે વાહ્ય મેળવણીમાં
કોઈ પણ રીતે મળતો આવતો નથી. વળી જગદે સુવળી જગ્યાએ
દેવર્ચં ચેદર્ચં નો અર્થ સાધુ અથવા તિર્થંકર એવો કરાવેછે તો
શ્રી ભગવતિ સૂત્રમાં દાહાને અધિકારે ભગવતે જ્ઞાનમસ્વામી પ્રત્યે
કહુંછે કે "જનદાહાઓ દેવતાઓએ પૂજવા યોગ્ય છે પાવત્ર દેવર્ચં
ચેદર્ચં પજ્જુવામાયિ એવો પાડેછે તો તે જગ્યાએ હુંકો ચેદર્ચં
શબ્દનો અર્થ શું કરશે? જો 'સાધુ' એવો અર્થ કરશે તો તે ઉપના
દાહાની સાથે અવધિત છે અને જો 'તીર્થંકર' એવો અર્થ કરશે તો
દાહા તીર્થંકરની સદશ શેવા કરવા યોગ્ય થશે. જો કે દાહાતિર્થંકરની
હોવાથી તે તેમની સદશ શેવા કરવા યોગ્ય છે પરંતુ તે જગ્યાએ તો
દાહાને જનપ્રતિમા સદશ શેવા કરવા યોગ્ય કહેલી છે અને તેથી
ચેદર્ચં શબ્દનો અર્થ અમારા પૂર્વોક્ત કથન પ્રમાણે જ ખરો છે. સ-

ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ સાધુ તથા જ્ઞાન નથી તે વિષે ૧૯૧

અર્થ કે પૂર્વાચાર્યોએ તેજ અર્થ કહેલો છે. હું કહો સ્વનતિ કદપનાથી અર્થ ફેરવવા ધોરે છે પરંતુ ફરી ગ્રંથો નથી.

૨૫ થી ૨૯ સુધીના પાંચ ખોડનાં ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ જ્ઞાન દરાવવા નાદે જોડા નંદનતિએ કુપુસ્તિઓ કરી છે પરંતુ તે નિષ્ણા છે શરણુ કે સૂત્રનાં જ્ઞાનને ચૈત્ય કહેવું નથી. નંદિસૂત્ર વિગેરે જે જે સૂત્રોનાં જ્ઞાનનો અધિકાર છે ત્યાં ત્યાં જ્ઞાનના અર્થને વિષે નાણ શબ્દ વાપરેલો છે જેન નાણ પંચવિદં પદ્મત્તં એન કહ્યું છે પરંતુ ચેદ્વં પંચવિદં પદ્મત્તં એન કહ્યું નથી. વળી સૂત્રોનાં જ્યાં જ્યાં જ્ઞાની મૂનીનહારાગ્નઓના અધિકાર છે ત્યાં ત્યાં મહિનાળી, મુઅનાળી, હદીનાળી, મળપજ્જવનાળી, કેવલનાળી એન કહ્યું છે પરંતુ એક પણ સ્થળે મહિચૈત્યી, મુઅચૈત્યી, હદી-ચૈત્યી, મળપજ્જવચૈત્યી, કેવલચૈત્યી એન કહ્યું નથી.

વળી જ્યાં જ્યાં ભગવંતને તથા સાધુઓને અવધિજ્ઞાન, મન પર્યવજ્ઞાન તથા દેવજ્ઞાન ઉપજ્ઞાનો અધિકાર છે ત્યાં ત્યાં જ્ઞાન ઉપજ્ઞ્યું એન તો કહ્યું છે પરંતુ અવધિચૈત્ય ઉપજ્ઞ્યું, મનપર્યવચૈત્ય ઉપજ્ઞ્યું તથા દેવજ્ઞચૈત્ય ઉપજ્ઞ્યું એન કોઈ કોઈએ કહ્યું નથી. વળી સમ્યક્દ્રષ્ટી આવક વિગેરે જાતિ સ્મરણ તથા અવધિજ્ઞાન ઉપજ્ઞાનો અધિકાર સૂત્રોનાં જ્યાં જ્યાં છે ત્યાં ત્યાં તે જ્ઞાન ઉપજ્ઞ્યું એન તો કહ્યું છે પરંતુ જાતિસ્મરણ ચૈત્ય ઉપજ્ઞ્યું, અવધિચૈત્ય ઉપજ્ઞ્યું એન કહ્યું નથી. પૂર્વાંત પ્રકારે જોતાં સૂત્રોનાં કોઈ પણ જગોએ જ્ઞાનને ચૈત્ય કહેવું નથી એન સિદ્ધ થાય છે નાદે આ બાબતનાં જોડાની કુપુસ્તિ નિષ્કળ થાય છે.

ચૈત્ય શબ્દનો જ્ઞાન અર્થ દરાવવા નાદે જે ખોડ લખ્યા છે તેના ફરીથી વિસ્તાર સાથે ખુલાસા લખતાં જણાવીએ છીએ કે ઇર્ષીશના ખોડનાં જંવાચારણુ મૂનીને અધિકારે ચેદ્વં આદિ વંદિત્તણ એવો શબ્દ છે તેનો અર્થ જોડા નિજેવે વિતરાગને વાંધા દરાવ્યો છે તે ખોડો છે પરંતુ વિતરાગની પ્રતિમાને જંવાચારણુ વાંધી એ અર્થ

ખરો છે. આ બાબત દસમા પ્રશ્નોત્તરમાં વિશેષ રીતે લખ્યું છે.

૨૭ મા બોધમાં બેઠાએ ચમરેદ્રને આજ્ઞાએ અરિહંતવા, અ-
રિહંતચેડાણીવા અને અણગારેવા એવો પાઠ છે એમ લખ્યું
છે તે પાઠથી તો પ્રત્યક્ષ રીતે ચેડાં શબ્દનો અર્થ 'પ્રતિમા' સિદ્ધ
થાય છે કારણ કે તે પાઠમાં સાધુ પણ જુદા કહ્યા છે. અને અરિહંત
પણ જુદા કહ્યા છે તેમજ ચેડાં કહેતાં જિનપ્રતિમા પણ જુદી
કહી છે માટે આ બાબતમાં બીજાને કાંઈ પણ અર્થ થઈ શકે એમ
નથી તે છતાં બેઠા કુમતિએ તે ત્રણે બોધનો અર્થ એકલા અરિ-
હંતજ જાણુવા એવો કયો છે તે પ્રત્યક્ષ રીતે તેની મૂખતા બતાવે
છે. કોઈ સાધારણ માણસ ફક્ત શબ્દાર્થનો જાણનાર પણ કહી
શકે કે આ ત્રણે બોધનો અર્થ એકલા અરિહંત એવો કરનાર
કોઈ મૂર્ખ શિરોમણિ હશે.

બેઠો લખે છે કે “પૂર્વોક્ત પાઠમાં ચૈત્ય શબ્દે જનપ્રતિમા હોત
અને તેનું શરણુ લઈ ચમરેદ્ર સુધર્મા દેવલોક સુધી જઈ શકતો
હોત તો ત્રીજેલોકે, દ્વિપસમુદ્રે, શાશ્વતી પ્રતિમા હતી; ઉર્ધ્વલોકે મે-
રુપવતે તથા સુધર્મા વિમાને સિદ્ધાયતનમાં નજીકજ શાશ્વતી પ્રતિમા
હતી તે છતાં જ્યારે સુધર્મા ધંદ્રે તેની ઉપર વજ્ર મુક્યું ત્યારે તે
જનપ્રતિમાની શરણુ ન ગયો અને મહાવિર સ્વામીને શરણુ કેમ
આવ્યો ?” તેનો ઉત્તર—આ પ્રશ્ન બેઠા કુમતિએ બદલીકે જવાબે
ફસાવવા માટે જાળરૂપ ગુંથેલ છે પરંતુ તેનો ખુલાસો તો પ્રત્યક્ષ છે કે
જેનું શરણુ લઈને ગયો હોય તેને શરણુ પાછો આવે. ચમરેદ્ર મહા-
વીરસ્વામીનું શરણુ લઈને ગયો હતો તેથી તેમને શરણુ આવ્યો છે.
બેઠા કુમતિના કહેવાનો આશય એવો છે કે “તેને આવતાં રસ્તામાં
ધણી શાશ્વતી પ્રતિમાને સિદ્ધાયતન હતા તો પણ તેને શરણુ ગયો
નહીં માટે ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ જનપ્રતિમા નહીં અને તેનું શરણુ
પણ નહીં.” તેનો ઉત્તર—રસ્તામાં જનપ્રતિમા હતી તેને શરણુ ચ-
મરેદ્ર ન ગયો પરંતુ માર્ગમાં શ્રી મંદીરસ્વામી તથા બીજા વીરો
વિહરમાન વિચરતા હતા તેની શરણુ પણ ચમરેદ્ર ગયો નથી ત્યારે

તે લેવાના અને ખીલ દુઃકોના કહેવા પ્રમાણે તો વિદુરમાન નિ-
ર્વેકર પણ તેને શરણ કરવા યોગ્ય નહીં હોય. પણ સમજવાનું તો
અમોઢ કે અગિરંતનું શરણ લઈને ગયો હોય તો અગિરંતની સ-
મીપે પાછો આવે, અગિરંતની પ્રતિમાનું શરણ લઈને ગયો હોય
તો અગિરંતની પ્રતિમા સમીપે આવે, અને ભાવી આત્મા આશુ-
આરનું શરણ લઈને ગયો હોય તો તેની સમીપે આવે. આ આમતમાં
જ્યાંએ જે ખોટો અર્થ ક્યોં છે તે તેની પ્રત્યક્ષ નૂર્ખાઈ છે અને તેણે
જનપ્રતિમાનો નિષેધ કરવાને માટે અસત્ય અર્થ કરવાનો બ્યાપારજ
મારેલો છે એન જણાવે છે. વળી જુઓ તેની અકલ્પની ખુમી ! કે
આ આમતમાં તો ઘણી જગ્યાએ સિદ્ધાપતન છે અને તેનાં સાધવી
જનપ્રતિમા છે એન કયુલ કરે છે અને પૂર્વ નવમા પ્રશ્નોત્તરનાં તો
સિદ્ધાપતનજ નથી એન કહે છે. આવી રીતે તેનાં અસત્ય વચનો
વારંવાર સ્પષ્ટતા પ્રતે પામે છે.

૨૮ મા ખોડનાં “વનને પણ ચૈત્ય કહે છે” એન જોડો કુન-
તિ કહે છે પરંતુ જે વનનાં જલ વિગેરેનું મંદીર હોય છે તેજ વનને
સૂત્રોનાં ચૈત્ય કહે છે ખીલ વનને સૂત્રોનાં કોઈ પણ જગ્યાએ
ચૈત્ય કહેવું નથી તો એ ઉપરથી પણ ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ જ્ઞાન
થતો નથી.

૨૯ મા ખોડનાં જોડમણી કહે છે કે “જલને પણ ચૈત્ય
કહે છે” આ કહ્યાણ અસત્ય છે કેનેકે સૂત્રનાં જલને કોઈ પણ
સ્થાનકે ચૈત્ય કહેવ નથી. જો કહેવા હોય તો પોતાનો મત સ્થા-
પન કરવાને ઠગ્ગતારે સૂત્રપાઠ કરીને તે વાતનું સ્થાપન કરવું જો
ઈએ. જોડમણીએ સૂત્રપાઠ કહ્યા શિવાય મનનાં આગ્યું તેમ
કહી દીધેલું છે.

૩૦ તથા ૩૧ મા ખોડનાં મહાકુર્મતિ જોડો કહે છે કે “આ-
રંભને ઘાને તો ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ પ્રતિમા પણ છે” જુઓ તેની-
રૂપ કુદ્ધિ ! કે જે જે જગ્યાએ જનપ્રતિમાની ભક્તિ, વંદના તથા
સ્મૃતિ વીગેરેના અધિશરો સૂત્રોનાં પ્રત્યક્ષ છે તે તે જગ્યાએ ચૈત્ય
શબ્દનો અર્થ પ્રતિમા નથી એન કહે છે; અને આરંભના સ્થાનકનાં

તો ચૈત્ય એટલે પ્રતિમા ઠરાવેછે, આતો નિકેવળ જનપ્રતિમા ઉપર-
નો દેવ દશાવવા માટેજ તેની જાણ ઉપર ખરજ થઈ હશે એમ
જણાયેછે કારણ કે જ ત્રણ બાબતમાં ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ પ્રતિમા
ઠરાવેછે તે ત્રણ બાબતનો પ્રત્યુત્તર અગાઉના પ્રશ્નોત્તરમાં વિગત
સાથે લખી ગયા છીએ તેથી અત્રે લખતા નથી. જો કે જોડા મુદ-
મતિએ તો એકની એક વાત વારંવાર લખીને તથા મનકંદુપનાનાં
વાક્યો જગા જગાએ વાપરીને ફક્ત ચોપડી વધારવાનો અર્થ જન
પ્રતિમાનું કિંથાપન કરવાનોજ ઉદ્દેશ રાખેજોછે પરંતુ તેમ કરવું તે
મહામુર્ખ અને ભારેકંઠીનું લક્ષણ છે.

૩૨ મા બોલમાં ચૈત્યશબ્દનો અર્થ પ્રતિમા છે એમ જોઈએ
પ્રમાણ કરેલું છે. જો કે આ બાબતમાં પણ તેણે તો કપટજ વા-
પરેલું છે તોપણ તેવી બાબતમાં લખાણ કરીને ફોગટનો ગ્રંથ વ-
ધારવો તે અપુર્વ જાણીને કાંઈ લખતા નથી.

પર્યાક્ત સર્વે હકીકત ધ્યાનમાં લઈને નિષ્પક્ષપાતપણે વિચાર
કરેશ તેને ખાત્રીખંધ સમગરો કે દુંદુકો ચૈત્યશબ્દનો અર્થ સાધુ
અને શાન ઠરાવેછે તે અસત્ય છે.

૩૩ જિનપ્રતિમા પૂજ્યાના ફળ સૂત્રોમાં

કહયાંછે તે વિષે.

તેત્રીશમા પ્રશ્નોત્તરમાં જોડો નિમ્નવ લખેછે કે “સૂત્રોમાં દસ
સમાચારી, તપ, સંયમ, વૈયાવચ્ચ વિગેરે ધર્મકરણીના ફલતો કહ્યાં
છે પરંતુ જનપ્રતિમાને વંદન પૂજન કરવાના ફલ સૂત્રમાં કહ્યાં
નથી”. ઉત્તર—જોડાકુમતિનું આ લખાણ તદ્દન અસત્ય છે; સૂ-
ત્રોમાં જનપ્રતિમાને વંદન પૂજન કરવાના ફલ ઘણી જગ્યાએ ક-
હ્યાં છે. તીર્થંકર ભગવંતને વંદન પૂજન કરવાથી જે ફલની પ્રાપ્તિ
છે તેવાજ ફલની પ્રાપ્તિ જનપ્રતિમાના વંદન પૂજનથી છે, કારણ કે
જનપ્રતિમા અને જનવર સમવુદય છે અને પ્રતિમાધારાએ તીર્થ-

અનપ્રતિમા પૂજ્યાના ફળ સૂત્રોમાં કહ્યાછે તે વિષે. ૧૯૫

કર ભગવંતનીજ પૂજા છે. એ પ્રમાણે અનપ્રતિમાની ભક્તિ કરવાથી ફલ પ્રાપ્તિના દ્રષ્ટાંતો સૂત્રોમાં ઘણાં છે તેમાંથી કેટલાંએક આ દેશણે લખ્યાં છે.

૧ શ્રી અનપ્રતિમાની ભક્તિથી શ્રી શાંતિનાયકતા અને તીર્થકરગોત્ર આંબું છે. આ કથન પ્રથમાવયોગનાં છે.

૨. શ્રી અનપ્રતિમાની પૂજા કરવાથી સમ્પત્તિ શુદ્ધ વાપછે. આ કથન શ્રી આચારંગની નિર્ધુક્તિમાં છે.

૩ થઈ શુદ્ધ્યમંગલ અર્થાત્—સ્થાપનાની સ્તુતિ કરવાથી અને મુક્તભોધી વાપછે. આ કથન શ્રી ઉત્તરાધ્યયનમાં છે.

૪ અનભક્તિ કરવાથી અને તીર્થકરગોત્ર આંધેછે. આ કથન શ્રી રાતાસૂત્રમાં છે. અનપ્રતિમાની જે પૂજા છે તે તીર્થકરનીજ છે અને તેથી વીરાસ્થાનક માંહેનું પહેલું સ્થાનક આરાધાય છે.

૫ તીર્થકરનું નામગોત્ર સૂચવાનું મહાદ્વજ છે એમ શ્રી ભગવતિસૂત્રમાં કહ્યું છે અને પ્રતિમામાંતો નામ અને સ્થાપના બંને છે તો તેના દર્શનથી અને પૂજાથી અત્યંત ફલ છે.

૬ અનપ્રતિમાની પૂજાથી સંસારનો લય થઈ જાયછે એમ શ્રી આવરણક સૂત્રમાં કહ્યું છે.

૭ સર્વલોકનાં નેટલી ચરિત્રની પ્રતિમા છે તેનો કાલ્પસંગ બોધર્થીજના લાભાર્થે સાધું તથા આવક કરે એમ શ્રી આવરણક સૂત્રમાં કહ્યું છે.

૮ અનપ્રતિમાને પૂજવાથી મોક્ષદ્વજની પ્રાપ્તિ વાપછે એમ શ્રી રાવપરોણીસૂત્રમાં કહ્યું છે.

૯ અનનંદિર બનાવવાવાળા બારનાદેવલોક મુખી જાય એમ શ્રી મહાનિસોવમૂત્રમાં કહ્યું છે.

૧૦ શ્રેણીકરાળાએ અનપ્રતિમાના બ્યાનથી તીર્થકરગોત્ર આંબું છે; આ કથન શ્રી યોગશાસ્ત્રમાં છે.

૧૧ શ્રી શુભવર મહારાજના સત્તર પૂત્રે સત્તરભેદમાંથી એક એક પ્રકારે અનપૂજા કરીછે અને તેથી તેજભવનાં મોક્ષે ગતા છે. આ અધિકાર શ્રી સત્તરભેદી પગ્ગતા ચરિત્રમાં છે અને સત્તરભેદી

વળી જો નિમ્ન કૃષ્ણ કરીને આવકો પૂર્ણ કરેછે તેમાં હિં-
સા ઠરાવેછે તે અસત્ય છે, કારણ કે તે પુષ્પ પૂજાથી તો આવકોએ
પુષ્પની દયા પાળીછે. વિચારો કે માળી કુસની છામડી લઈને પે-
ચવા બેઠોછે તેવામાં આવક નીકળે, તે વિચારે કે પુષ્પોને વેચ્યા
લઈ જશે તો પોતાની સંખ્યામાં નાંખીને તેની ઉપર શયન કરશે
અને તેમાં કંટલીએકે કંઠ્યના પશુ થશે, કોઈ વ્યસની લઈ જશે તો
કુસના ગોઠા કરીને ઝુંધશે, માળા કરીને ડોકમાં નાંખશે અને ક્યાં
તો તેનું મદન કરશે, કોઈ શ્રીમંત ગૃહસ્થ લઈ જશે તો તે પાંચુ
તેનો પથેચ્છ ભોગ કરશે અને સ્ત્રીઓના માથામાં ઝુંથાશે, જે
અતરના વેપારી લઈ જશે તો ચૂડા ઉપર ચડાવી તેનું અતર કા-
ઢશે, તેલના વેપારી લઈ જશે તો કુસેડ તેડ વિગેરે બનાવવામાં
તેને ઘણી વિઠંબના કરશે, ઈત્યાદિ અનેક વિઠંબનાનો સંભવ હો-
વાથી પ્રાપ્ત થવાની વિઠંબના દુર કરવા માટે તેમજ અરિહંતની
ભક્તિરૂપ શુદ્ધભાવના નિમિત્તે તે કુચુન (આવક) ખરીદ કરીને ઇન્ન
પ્રતિભાની સમીપે ચડાવેછે, જેથી અરિહંત દેવની ભક્તિ થાયછે
અને કુસોની પણ દયા પળેછે.

જો કુમતિ લખેછે કે “ગણુધરદેવ સાવધ કરણીમાં આરા-
ન આપે,” પરંતુ સાવધ કરણી કોને કહેવી? અને નિર્વધ કરણી
કોને કહેવી? તેનું જોધને અને તેના હુંદકને ભાન હોય તેમ જણાતું
નથી, અતપૂર્ણ વિગેરે કરણીને તેઓ સાવધ ગણેછે પણ તે તેઓ
ની નૂર્પતા છે, કારણ કે નૂનિઓને આહાર વિહાર અને નિહારાદિક
ક્રિયામાં અને આવકોને અતપૂર્ણ, સ્વામીવત્સલ વિગેરે કંટલીએકે
ધર્મ કરણીમાં નિર્વધર દેવે પણ આરા દીધેલી છે અને જેનાં આ-
રા છે તે કરણી સાવધ ગણાતી નથી. આ બાબત સંમંથી પૂર્વ
સત્તાવીશના પ્રશ્નોત્તરમાં સ્પષ્ટ ગણેકુંછે. વળી ગણુધર મહારાજાએ
પણ ઉપદેશમાં સર્વ સાધુ આવકોને પોતપોતાનો ધર્મ કરવાની આ-
રા દીધી છે. હુંદકોના કહેવા પ્રમાણે ગણુધર દેવ તેવી કરણીનાં
આરા દેતા નહોત તો સાધુને નદી ઉતરવાની આરા કેમ દેત,
ચરસતા ચરસાદનાં લઘુનિતી વડીનિતી પરશ્વવાની આરા કેમ

જન, એને માનવી નથીમાં નહીં જાતી દોષ તે તેને કાઢી લાવ-
વાની સાધુને આગા કેમ દેત? આ પ્રમાણે દેહલીએક આગા દી-
વેલીકે આટ્ટે એમ મનભયું કે જો જો કાંઈમાં તેમણે આગા આપે-
લીકે તે બધા પ્રાણીઓનું દીન વાળીને આપેલીકે, દિસા જાણી-
ને આપેલી નથી તેથી આ સંમેલનું નેહા મુદ્દનનું કેરું જમાણુ
નરન આમન્ય દેશે.

મામાવડમાં સાધુ તથા શ્રાવક પૂર્વોક્ત મહિમા શાસ્ત્રી પુ-
ષ્પાદિક કવ્યપુત્રની અનુમોદના કરેછે. સાધુને કવ્યપુત્ર કરવાનો
નિયેષ છે પરંતુ કિષેદાદાએ કવ્યપુત્ર કરાવથી એને તેની અનુ-
મોદના કરવી તેનો ત્યાગ નથી એવું આપકારે કરેલું છે.

નેહો પાંચ અઘ્નીગમન આમન ક્યે છે પરંતુ પાંચ અઘ્ની-
ગમનમાં જો સચિત વસ્તુનો ત્યાગ કરવાનો છે તે પોતાના ઘરીના
બોગની વસ્તુનો કરવાનો છે, પરંતુ પ્રત્યુપ્ત નિમિત્તે પુષ્પાદિક કવ્ય
લઈ જવાનો ત્યાગ કરવાનો નથી, જો સર્વ વસ્તુનો ત્યાગ કરીને
સમવસરણુમાં જવાનું કરેયોતો સમવસરણુમાં ઠીંગણુ પ્રમાણુ સ-
ચિત કુલો બેદા દોષ છે તેનું કેમ? કુદિમાન્ પુરોએ નેહું
ખોલવું અથવા લખવું તેમાં વિચાર કરવો જોઈએ છતાં નેહાએ
વિચાર ન કરતાં જોન આવે તેમ ક્યમું છે તેથી કરીને પોતાની
મૂર્ખાઈ મનાવી છે. આ આમન મૂર્ખાએને અધિકાર વિનારથી
લખાવેનું છે. હંનિ

૩૫ છકાયના આરંભ વિષે.

પાંચીયમા પ્રકોતરમાં છકાયના આરંભને નિયેષવા માટે
નેહા કુમનિએ શ્રી આચાર્યન સૂત્રનાંથી ત્રીયે ક્યેકો પાઠ ક્યમો
છે થત.

નશ્વન્વલુમગદયાપરિનાપવેદયા, હમસ્તવેવ

જિવીયસ્સ ૧ પરિવંદન ૨ માળણ ૩ પૂચ્છના

૪ જાહમરણમોચના ૫ દુઃસ્વપાડિગ્ધાયહેડ

૬ તંસેઅહિયા ૭ તંસેઅવોહિય. એસખલુગંથે ૧ એ

સખલુમોહે ૨ એસખલુમારે ૩ એસખલુનિરણ ૪

અર્થ—કર્મમંથનના કારણનાં નિશ્ચય ભગવંતે જ્ઞાનશુદ્ધિએ કરીને હિંસા એ કર્મમંથ છે અને દયા એ નિર્જરા છે, એમ પ્રજ્ઞા કરી. વળી જીવીતત્ત્વને અર્થે ૧ પ્રસંગાને અર્થે ૨ જ્ઞાનને અર્થે ૩ પૂજા સ્ત્રાધાને અર્થે ૪ જન્મ નરણુથી છુટવાને અર્થે ૫ દુઃખ દુર કરવાને અર્થે ૬ પૂર્વાંત છ કારણે હિંસા કરી છે તેવું જગ તે પુરૂષને અહિત તથા નિધ્યાત્વને વાસ્તે છે વળી પૂર્વાંત છ કારણથી જ હિંસા કરે તેને તે નિશ્ચયે કર્મમંથનું કારણ છે ૧ તે નિશ્ચયે અગ્નિપશુનું કારણ છે ૨ તે નિશ્ચયે અનંત નરણું વધારનાર છે ૩ તે નિશ્ચયે નર્કનું કારણ છે. ૪.

પૂર્વાંત પાઠ પ્રમાણે તો જોડલા દુંદકના રીખો, આરગ્ગાઓ, આવડો અને આવીકાઓ છે તે સર્વે અહિત, નિધ્યાત્વ, કર્મગાંઠ, મોહ, અને અનંતનરણુ પ્રત્યે પ્રાપ્ત થશે, વળી નર્કે પણ જશે : કારણ કે દુંદક અને દુંદકી વિહારનાં નદી ઉતરે છે તેનાં છકાયની હિંસા ધર્મને વાસ્તે કરે છે, પડિસેહણનાં અસંખ્યાતા વાયુકાષ્ણને હણે છે તથા પ્રતિકંઠશાદિ અનુદાનોનાં વાયુકાષાદિ જીવોની હિંસા ધર્મને વાસ્તે એટલે પૂર્વે પાંચના કારણનાં કહ્યા પ્રમાણે જન્મ નરણુથી છુટવાને અર્થે કરે છે નાટ તે કાર્યથી તેઓ નર્કાદિ ચિદ્ધના પ્રત્યે પાનશે.

વળી દુંદક આવડ અને આવીકાઓ આજીવીકાને વાસ્તે છકાયની હિંસા કરે છે, પોતાની પ્રસંગાને અર્થે કેટલાએક કાર્યનાં હિંસા કરે છે, પોતાના જ્ઞાનને નાટ પુત્ર પુત્રીઓના વિવાહાદિ કાર્યનાં છકાયની હિંસા કરે છે, ગુરૂના ઈશનને નાટ ગાડીઓ જોડીને ભાયે છે, વરસતા વરસાદનાં સાનાવક કરવા ભાયે છે ; પડિસેહણ,

ગ્રંથસાખ વિતો લખવું તે ઉચિત નથી, કારણ કે ગ્રંથનું નામ અ-
ખનાથી તે વ્યાખ્યતનો મન માનતો ખુલાસો મળી શકે છે, અન્યથા-
મળતો નથી. ઈતિ.

૩૬ જીવદયા નિમિત્તે સાધુના વચન વિષે.

છત્રીશના પ્રશ્નોત્તરમાં લેહા કૃમતિએ શ્રી આચારંગ સૂત્રનો
પાઠ અને અર્થ દેરવીને ખોટો કહ્યો છે, પ્રત્યક્ષ ઉત્સૂત્ર પરપણા
કરી છે, તેથી તે સૂત્રપાઠ ખરા અર્થ સાથે તથા પૂર્ણ હકીકત સાથે
આ સ્વયં કહ્યો છે.

શ્રી આચારંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતચંદ્રમાં એમ કહ્યું છે કે:
સાધુ શાસ્ત્રાનુશાન વિહાર કરતા બપે છે; રસ્તામાં સાધુની પાસે
થઈને હરિણોનું દોળું નિકળું હોય અને ત્યાર પછી તે હરિણોની
પાછળ પારખી આવે, અને તે સાધુને પૂછે કે હું સાધુ! તમે અ-
હીંથી હરિણોને જતાં જોયાં છે? ત્યારે સાધુ જ કહે તે સૂત્રપાઠ
આ પ્રમાણે છે. વતઃ જાણંવા નોજાણં વદેજ્ઞા અર્થ—સાધુ.
જાણતા હોય તોપણ કહે કે હું જાણતો નથી અર્થાત્ મેં જોયા નથી.

શ્રી સુપ્રમંગલ સૂત્રના નવના અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે સાદિર્જન
ન મૂસંઘૂયા, ઈસ ઘમ્મે ઘુમિમંઘ અર્થ—મૃગપૃથ્ઠા વિના મૃધા
ન ખોલે આ ધર્મ સંવનંતનો છે.

શ્રી ભગવતિ યાતકે આંત્રે ઉદ્દેસે પહેલે કહ્યું છે કે—

મળસન્નજોગપરિણયા વયમોમજોગપરિણયા

અર્થ—મૃગપૃથ્ઠાદિકનાં મનમાં સત્ય છે અને વચનમાં અસત્ય છે.

આ ત્રણ પાંત્રો અર્થ દુઢકોએ હરતાળથી ભુંસાડી નાંખીને
મનકલ્પિત જોયો ગમ્યો તેવો કાપી દીધો છે, મારે એ દુઢકો
મહા ત્રિશ્યાદ્રષ્ટી અતંત સંસારી છે. વળી લેહા કૃમતિએ જે જે
સૂત્રપાઠ મુખવાદ ખોલવાના નિષેધ મારે કહ્યા છે તે સર્વેનાં ઉ-
ત્સર્ગમાર્ગને વિષે નિષેધ કરેલો છે, પરંતુ અપવાદનાં નિષેધ નહિ;

અપવાદ માર્ગમાં તો મૃત્યુ ઓલવાની આગ્રા થયું છે તે પાંડ ઉપર લખી ગયા છીએ.

જેઠો મૃદમનિ લખે છે કે "પાંચે આશ્રવના કૃળ સરખાં છે" ત્યારે જેઠા પ્રમુખ સર્વે ટુંડકો જેવા કારણથી નદી ઉતરે છે, વરસતા વરસાદમાં લઘુનિતી પરદેવે છે અને સ્વંદિત ગાય છે, પ્રતિલેખના પ્રતિક્રમણ કરતા વાપુકાપની હિંસા કરે છે; તેવાજ કારણથી મૈથુન પણ સેવતા હશે, પરિગ્રહ પણ રાખતા હશે. અને મૃગાં ગાજર વિગેરે ખાતાં હશે. વળી જેવી ટુંડકોના રિખોની શ્રદ્ધા છે તેવીજ તેના શ્રાવકોની હશે. ત્યારે તેના શ્રાવકો પણ જેવું પાપ પોતાની સ્ત્રી સેવવામાં માનતા હશે તેવુંજ પાપ પોતાની માતા, પુત્રિ, બે-હુન પ્રમુખને સેવવાથી માનતા હશે. સ્ત્રિત્વ અવિશેષાત્ એકે સ્ત્રીપણું કાંઈ ફેર નથી; પરંતુ મૂર્ખ જેઠાનું પાંચે આશ્રવનાં કૃળ સરખાં છે" એવું લખાણ અગ્રાનતાનું અને એકાંત પક્ષનું છે, કારણ કે તે જનમાર્ગની સ્પાદાદરૌણી સમજ્યોજ નથી.

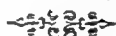
વળી જેઠો લખે છે કે "તિર્યંકર પણ જીહું ખોલે છે એવું જૈન-ધર્મી કહે છે;" તેનું આ લખાણ તદન અસત્ય છે, કારણ કે તિર્યંકર અસત્ય ખોલે એવું કોઈ પણ જૈનધર્મી કહેતા નથી. તિર્યંકર કદિ અસત્ય ખોલે નહિ એવો નિર્ણય છતાં જેઠો આવી રીતે તિર્યંકર ભગવંતને માટે પણ કલંકિત વાક્ય લખે છે તો તેથી એમ નિશ્ચય થાય છે કે તે મહાનિધ્યાદયી હતો.

વળી શ્રી પદ્મવણાસૂત્રમાં અગિઆરમેપદે સત્ય, અસત્ય, સત્યાનૃષા, અને અસત્યાનૃષા એ ચારે ભાષા ઉપયોગ યુક્ત ઓલતાં આરાધક કહ્યું છે. આ ખામતમાં જેઠો લખે છે કે "શાસનની ઉડાહ થતી હોય, ચોથું આશ્રવ સેવ્યું હોય તો જીહું ખોલે એમ જૈનધર્મી કહે છે" આ લખાણ તેનું અસત્ય છે કારણ કે શાસનની ઉડાહ થતી હોય ત્યારે તો મૂનિ મહારાજ પણ અસત્ય ખોલે એવું પદ્મવણાજીના પૂર્વાન્ત પાઠની ટીકાનાં પ્રત્યક્ષ રીતે કહેલું છે, પરંતુ ચોથું આશ્રવ સેવ્યું હોય તો જીહું ખોલે એમ કહેવાનું ખોટું કલંક જેઠો નિજવ જૈનધર્મીઓને મઠે મૂકે છે તે અસત્ય છે કારણ કે તેવી

રીતે એને કહેતા નથી. પણ કદી જોઈને એવો પ્રસંગ પડ્યો હોય એને તેથી એવું લખાઈ ગયું હોય તો તે જાણે એને તેના કર્મ જાણે !

આ પ્રશ્નોત્તરને એને જોઈ લખેછે કે “સમ્યક્દૃષ્ટીને ચાર ભાષા બોલવાની ભગવંતની આજ્ઞા નથી” એને તે પોતેજ સમકિત સાર (સદ્ય) ના પૃષ્ઠ ૬૬૫ ની પંક્તિ ત્રીજામાં “સમકિતદૃષ્ટી ચાર ભાષા બોલતા આરાધક છે એમ પક્ષવણાજીનાં પદ અગ્યારને કહ્યું છે.” એમ લખેછે. આ પ્રમાણે એક ઝીજાથી વિરુદ્ધ વાક્યો જોઈ નંદનતિએ વારંવાર લખેલા છે નાટું ટુંકો ! જોઈની અક્કલ ઉપર દરીઆ કરતો જોઈ સત્યાસત્યનો નિર્ણય સ્વયમેવ થઈ જશે.

શ્રી પક્ષવણાજીનો પૂર્વાર્જ સૂત્રપાઠ સાધુ આશ્રયી છે એમ દીકાકારે બતાવેલું છે, તો જ્યારે સાધુને ઉપયોગયુક્ત ચાર ભાષા બોલતા આરાધક કહ્યા ત્યારે સમ્યક્દૃષ્ટી આવક તેવી રીતે ચાર ભાષા બોલતા આરાધક હોય તેમાં શું નેવાઈ ? આ ઉપરથી પ્રત્યક્ષ જણાય છે કે જોઈએ આ પ્રશ્નોત્તરમાં ફક્ત નિરર્થક શેળાણુ કરી પોતાની ચોપડી મોટી કરવાનો મનોરથ પૂરો કર્યો છે; પણ તેમ કરવાથી તેના અંતઃકરણનો મનોરથ સાક્ષ્યતાને પામ્યો નથી. ઈતિ

૩૭ આજ્ઞા એ ધર્મ છે તે વિષે.

સાડત્રીશમાં પ્રશ્નોત્તરને મથાળે અક્કલહીન જોઈ લખેછે કે “આજ્ઞા એ ધર્મ, દયા એ નહિ એમ કહે છે” આ તદ્દન અસત્ય છે, કારણ કે દયા એ ધર્મ નથી એમ કોઈ પણ જૈનધર્મી કહેતા નથી પરંતુ હનાનાયુક્ત જો દયા છે તેમાંજ ધર્મ છે એવું શાસ્ત્રકાર લખેછે

જોઈ લખેછે કે “દયાનાંજ ધર્મ છે, એને ભગવંતની આજ્ઞા પણ દયાનાંજ છે, હિંસાનાં નથી” તેનો ઉત્તર—જો અંકાંત દયાનાંજ ધર્મ છે તો કેટલાક અભવ્ય જીવો અનંતીનાર ત્રણકરણ એને ત્રણ ચોમથી દયાપાળીને નવના ગ્રેવેડ પર્યંત ઉત્પન્ન થયા પરંતુ જિથ્યાદ્રટી કેમ રહ્યા ?

વળી જનાળીએ પણ શુદ્ધ રીતે દયા પાળી તો પણ નિષવ

હું નહિ તેનો પશ્ચાત્તાપ થતો નથી; માટે જોઈની કરેલી કૃપુક્તિ નિરર્થક છે એમ સિદ્ધ થાય છે. ઇતિ.

—ૐ—

૩૮ પૂજા તે દયા છે તે વિષે.

આડીશમાં પ્રશ્નોત્તરમાં પૂજા શબ્દ દયા વાચી છે, એને અતઃ પૂજા તે અનુબંધ દયારૂપજ છે, તેનો નિબંધ કરવા માટે કેટલીએક કૃપુક્તિઓ લખી છે તે મિથ્યા છે. કારણ કે અનરાજની પૂજા આપકો પશ્પાદિકે કરીને કરે છે તેમાં સ્વદયા છે, આવશ્યક સૂત્રમાં કહ્યું છે કે.

અકસિણવત્તગાણં, વિરયાવિરયાણસખલુજુત્તો ॥

સંસારવયુગ્ગરણે, દવ્વથાકુવદિટ્ઠંતો ॥૨॥

અર્થ.—સમસ્તપણે ન પ્રવર્ત્યા એવા વિરતા વિરતી આવકને એ દ્રવ્યસ્તવ નિશ્ચય પુક્ત (ધટમાન્) છે, સંસાર પાતળો કરવાને એટલે ધટાડવાને કુવાનું દટાંત ગણવું.

ઉપર પ્રમાણેના પાઠમાં આવકને દ્રવ્ય પૂજા કરવાનો ભગવંતનો ઉપદેશ છે, કુવાના પાણી પ્રમાણે ભાવ તે શુચિજળ છે, એને શુભ અધ્યવસાયરૂપ પાણી હોવાથી અશુભ બંધરૂપ મળે કરીને આત્મા મક્કીન થતોજ નથી. પૂર્વે કહ્યું તે સૂત્ર ચૌદ પૂર્વધરનું રચ્યું છે. જ્યારે દુંદુકો તે સૂત્રને માનતા નથી ત્યારે નીચ લોકોના શાસ્ત્રને માનતા હશે એમ જણાય છે.

વળી જ્યારે કુલ પ્રમુખથી અનરાજની પૂજા કરતાં કર્મનો ક્ષય થઈ જાય છે ત્યારે તે ઉપરાંત ખીજ દયા કહે છે? જોકે લખે છે કે “જો અનમંદિર ચણાવવા, પ્રતિમાજી સ્થાપવા, જેવડા નાટક પૂજા કરવી તે સર્વમાં હિંસારૂપ ધુળ નીકળે છે તો પાણી નીકળવાનું કુવાનું દટાંત કેમ મળશે” તેનો ઉત્તર—અમે ઉપર લખી ગયા છીએ તે પ્રમાણે શુભ અધ્યવસાયરૂપી જળે કરીને સંપુક્ત હોવા-

ધી અથુભમંથ રૂપ મેલે કરીને આત્મા મલીન થતો નથી, એટલે
એન સનનપુંડે નિત મંદિર અણુવચાથી માંડીને પાવતુ સતર
બેદે પૂજા કરવી તે સર્વે, આવકોને ભાવે કરી સંપુજી છે; તેથી હિં
સાને લેષ કરવાનું પાછળ રહેતું નથી પરંતુ હિંસાતો દ્રવ્ય પૂજા
ભાવ સંપુજીત કરેછે તેનાં લેષ થઈ જઈને પુન્યની રાશીનો અંધ
થતો જાયછે, દ્રવ્યોત દોષછે તે દેવીક દોષછે નાદે અહિંઆ અંધ રૂ-
પ મેલે અને શુભ અવ્યવસાયરૂપી જળ એટલુંજ ફવાના દ્રવ્યોત
સાથે મેળવવાનું છે, કારણ કે જેવો આત્માનો અવ્યવસાય થાય
તેવો તેને અંધ પડેછે; નિત પૂજા કરતાં કુલ પાણી પ્રમુખની હિં-
સા ફેલાય છે તે ઉપચારે ફેલાય છે, કારણ કે નિત પૂજા કર-
નાર આવકના અવ્યવસાય હિંસાના નથી તેથી કુલ પ્રમુખના આ-
રંભનો, અવ્યવસાય વિશેષે કરીને નાશ થાય છે; જેમ નદી ઉતર-
તાં મૂનિ મહારાજને પાણીની ઉપર દયાનો આવેછે, અંશ માત્ર હિં-
સાનો પ્રભાવ નથી; તેમ આવકને પણ જળ, પૂષ્પ, કુપ, દીપ પ્ર-
મુખે પૂજા કરતાં પૂષ્પાદિકની ઉપર દયા ભાવછે; હિંસાનો પ્રભાવ
અંશ માત્ર નથી.

વળી કોઈ કહેતી કહેશે કે «નિઘ્યાત્વ શુભુદાણુ પૂજા કરે
તેને શું ફળ થાય!» તેનો ઉત્તર—શ્રી વિપાકસૂત્રનાં સુખાદું કુના-
રનો અધિકારછે ત્યાં કહેછે કે પૂર્વભવે સુખાદું કુનાર પહેલે શુ-
ભુદાણુ હતા, બદ્ધીકસરથ સ્વભાવી હતા. તેમણે સુપાત્ર દાન દીધા-
થી થલું પુન્ય બાંધ્યું, સંસાર પરિત કર્યો, અને શુભવિપાક પામ્યા,
તેવીજ ગૌતે નિઘ્યાત્વી દોષ પરંતુ ઉદાર ભક્તિએ કરી નિત પૂજા
કરે તો શુભવિપાક પામે. આ સંબંધમાં શ્રી મહાનિશ્ચય સૂત્રનાં
પ્રમટ પણ પૂજાના ફળ કહ્યોછે તે આત્માથી પુરેવે જોઈ લેવા.

શ્રી પ્રત્યે વ્યાકરણ સૂત્રના પહેલા સંવરદારનાં દયાના (૬૦)
નામ કહ્યા છે તેનાં પૂર્વા એટલે પૂજા તે યજુ દયાનું નામછે નાદે
પૂજા તે દયાજ જાણુવી. આ વ્યાખ્યાને ખોટી રાવવા નાદે બેદો
નિર્ભવ લખેછે કે «પૂર્વાજી (૬૦) નામ દયાનાંછે તેનાં યજુ એવું
પણ દયાનું નામછે તો યજુવંદ સદીત જે યજુ તે દયાનાં કેમ

ભાવ પૂર્વજ કરેછે. મોટે આ આયતમાં જેઠાની કુબુક્તિ નિષ્કળછે.

આ પ્રશ્નોત્તરની છેવટે જેઠો નિજવ કખેછે કે “સચિતનો સંઘટ દેવ જે તિર્થંકર તેને કેમ યદશે?” તેનો ઉત્તર—જે ભાવ તિર્થંકરછે તેને સચિતનો સંઘટ નથી પરંતુ સ્થાપના તિર્થંકરને સચિતના સંઘટનો કાંઈ પણ આધક નથી. જેઠા કુમતિએ આવા પ્રશ્નો સમ્યાકે તે ઉપરથી એમજ સિદ્ધ થાયછે કે તેને ચારે નિલેપાની સમજ મુદ્દલ નહોતી. ધતિ

૪૧ જનપ્રતિમા જનસરખીછે તે વિષે.

એકતાળીશમાં પ્રશ્નોત્તરમાં જેઠા હીણુ પુત્રીએ “જનપ્રતિમા જન સરખી નથી” એમ દરાવવા મોટે કટલીએક કુબુક્તિઓ લખીછે પણ તે મિથ્યાછે કારણ કે સૂત્રમાં ઘણી જગ્યાએ જનપ્રતિમાને જન સરખી કહીછે; જ્યાં જ્યાં ભાવ તિર્થંકરને વંદના તથા નમસ્કાર કરવા આવવાનો અધિકારછે ત્યાં ત્યાં દેવઅં ચેદઅં પંજુવાસામિ એ શબ્દોએ કરીને દેવ સંબંધી ચૈત્ય જે જનપ્રતિમા તેની પરંપરુપાસના કરીરા એમ કહ્યુંછે. વળી શ્રી રાયપગણી સૂત્રમાં કહ્યુંછે કે ધુવંદારણં જિનવરાણં આ પાઠ સુર્યાલ દેવતાએ જનપ્રતિમા પૂજી ત્યારે ધુપ કર્યો તે વખતનોછે. અતે તેમાં કહ્યુંછે કે જનસ્થરેન ધુપ કર્યો. વિચાર કરો કે આ સૂત્રપાઠમાં જનપ્રતિમાને જનસ્થર કહ્યાછે તેથી તથા ઉપર બતાવેલા દૃષ્ટાંતથી જનપ્રતિમા જન સરખીછે એમ સિદ્ધ થાયછે.

આ આયતમાં જેઠા મુદનતિએ જે આજળાજ લખીછે તે સર્વ ગુહી અતે સ્વકપોળ કહિપતછે.

જેઠો કખેછે કે “પ્રત્નુ જળ, પૂધ્પ, ધુપ, દીપ, વસ્ત્ર, ભુવણુ વિમેરેના ભોમી નહોતા અતે તમે ભોમી દરાવોછો” આ લખાણુ અજ્ઞાનતાનું છે કારણ કે પ્રત્નુ ગૃહસ્થોપાસનાં તો સર્વે વસ્તુના ભોગી હતા, એ પ્રમાણુ આવશે જન્માવસ્થાનું આરોપણુ કરીને જ્ઞાન દરાવેછે. અતે કુલ ચક્રવેદે; યૌવનાવસ્થાનું આરોપણુ

કરીને આયંદાર પેરોવેલે, એને વિશાવચ્ચાનું આયોગનું કરીને
 નમસ્કાર કરેલે. આરે આયિરુનેદવ બોગી આવચ્ચાનાં બોગી છે
 એને ત્યાગી આવચ્ચાનાં ત્યાગી છે. બોગી નથી; પરંતુ બોગી
 નથી ત્યાગી એને આવચ્ચાનાં નિવેદરપાનું તો છેન એને તેથી
 નિવેદર દેવ મર્મથી માંડીને નિર્વાણુ પર્યંત પૂજનીકન છે આરે બેઠા
 દુર્મનિતા સમેલા દુષણુ ગિન પ્રતિમાને કાચુ પડતા નથી. વળી
 એને હુંદોને પુછીએ છીએ કે સમવસરપુમાં જ્યારે નિવેદર બ-
 મવન આવતા હતા ત્યારે રત્ન ગળીન સિંદાસન ઉપર બીજાનના
 હતા, આમ્મરવિંજના હતા. ગિર ઉપર ચણુ કચ હતા. વિગેરે
 કુટ્ટીએક સંપદાઓ હતી તો તે આવચ્ચા ત્યાગીની છેકે બોગીની
 છે? તો ત્યાગી છે તો આમ્મરાદિ કેમ દોષ એને તો બોગી છે તો
 ત્યાગી કેમ કહોછો? આ ઉપરથી સમજવાનું તો એમ છે કે બ-
 મવન તો ત્યાગીન છે પરંતુ બક્ષતન પોતાના અક્ષિમાવથી
 આમ્મરાદિ વિગેરે તેમજ ગિનપ્રતિમાની પણ બક્ષતનતો પૂજન
 કરેછે તો તે દેખીને હુંદોના હૃદયમાં ત્યાગી બોગીનું શુભ કેમ
 કહેછે? બેઠો કહેછે કે “બમવને ત્યાગેથી વસ્તુને તમે ભોમવાનો
 છો તો તેમાં ખાપ કાગેછે” વળી એ આમત ઉપર ચનાથી મૂ-
 નિનું કયાંત કહેછે પણ તે કયાંતને ગિનપ્રતિમા સાથે કાંઈ પણ
 સંબંધ નથી કારણુ કે ગિનપ્રતિમા છે તે સ્વાપના તિવેદરછે, તેને
 ભોમવનું ન ભોમવનું એમ કાંઈ નથી; તેનો કરનારાની બક્ષિ છે.
 એને ત્યાગેથી વસ્તુ ન ભોમવવી તેણે બાવ તિવેદર આથી કાચુ
 પડતી વાત છે. આરે તે વાત આ દેશાણુ કખવાની કાંઈ પણ
 ભર નહીં છતાં બેઠાએ કખી છે તેથી તે વૃથા છે.

વસ્ત્ર પહેરાવવાની આમત બેઠો દુર્મતિ આ પ્રશોત્તરમાં ક-
 રીથી કહેછે પરંતુ તે આમતનો પ્રત્યુત્તર કૌપદીના અધિકારમાં
 કખાઈ ગએલો છે તેથી અહીં કખતા નથી.

બેઠો દુર્મતિ કહેછે કે “ગિનપ્રતિમા ગિન સરખી છે તો
 બક્ષત, એરવનમાં ખાંચને આરે નિવેદરનો વિરહ કેમ કહો છે”
 આ કખાણુ પણ બેઠા નિજવનું સમજણુ વિતાવું છે કારણુ કે

વિરહ દેહવાયછે તે ભાવ તિર્યંકર આશ્રી છે.

વળી જોડો દુંદડ લખેછે કે “તિર્યંકર એક ક્ષેત્રમાં એ ભેગા થાય નહિં; થાય તો અચ્છેડું દેહવાય. અને તમે તો ઘણા તિર્યંકરોની પ્રતિમાને એકઠી કરોછો” તેનો ઉત્તર—મૂર્ખ જોડોને એકઠી પણ સમજાણુ નહોતી કે એ તિર્યંકર એકઠા ન થવાની આમત તો ભાવ તિર્યંકર આશ્રી છે. વળી અને જો છનપ્રતિમા એકઠી સ્થાપીએ છીએ તે સ્થાપના તિર્યંકર છે. જેમ સર્વ તિર્યંકર નિર્દોષુ ૫૬ પાનીને સિદ્ધ થાયછે ત્યારે તેઓ કય તિર્યંકર છતાં અનંતા એકઠા થાયછે, તેમ સ્થાપના તિર્યંકર પણ એકઠા સ્થાપાયછે. વળી સિદ્ધાપતનનો વિસ્તારથી અધિકાર શ્રી જીવાબીગન મૂત્રમાં કહ્યો છે ત્યાં પણ એક સિદ્ધાપતનમાં એકસો આઠ છનપ્રતિમા પ્રત્યક્ષ રીતે કહેલી છે; નાદે જોડાનું લખેલું આ પ્રશ્ન તદન અસત્ય છે. વળી સ્થાપનાએ જો એકઠા થવાપણું ન હોય તો જંચુદીપમાં (૨૧૯) પવત ત્યારા ત્યારા જૂદી જૂદી જગ્યાએ છે તે સર્વને માંડજાનાં એકઠા ચિત્રી એકવ કરીને દુંદડો ! પોથીનાં આંધી કેમ કરોછો? વળી તે ચિત્રો લોડોને દેખાડોછો, સમજાવોછો, અને લોડો સમજે પણ છે; તો તે પર્વતો જૂદા જૂદા છતાં અને શાશ્વત વસ્તુને એકઠી થવાનો અભાવ છતાં તમે એકઠા કેમ કરોછો ત ખતાવો?

જોડો લખેછે કે “તિર્યંકર વિચરે ત્યાં મરણી અને સ્વચક્ર પરચક્રનો ભય ન થાય તે છનપ્રતિમા છતાં કેમ થાયછે”—આ પ્રનાણુના દુવચનો વાપરીને જોડો અને તેના દુંદડો છનપ્રતિમાનું મહત્વ ઘટાડવાનું ધોરેછે, પરંતુ મૂર્ખો, એકલું પણ સમજતા નથી કે તે અતિશય તો સિદ્ધાંતકારે ભાવ તિર્યંકરના કહેણ છે અને પ્રતિમા તો સ્થાપના તિર્યંકર છે; નાદે તે આમતનાં તનારી દુષુક્તિ દ્રાવી રાકતી નથી. ઈતિ.

૪૨. ટુંઢકમતિનો ગોશાળામતિ તથા

મુસલમાનોની સાથે મુકાબલો.

ખેતાળીશમા પ્રશ્નોત્તરમાં જેઠા નિજવેજેન સંવેગી મુનિઓને ગોશાળા સમાન ઠરાવવા માટે અગિયાર ખોલ લખ્યા છે પરંતુ તે માંહેનો એક પણ ખોલ જેન સંવેગી મુનિઓને લાગુ પડતો નથી. તે સર્વે ખોલતો ટુંઢકો ઉપર લાગુ પડે છે અને તેથી તેઓ ગોશાળામતિ સદશ છે એવો નિશ્ચય થાય છે,

૧. પહેલા ખોલમાં જેઠા મુઢમતિએ મૂર્ખની જેમ ખોટું ડોળાણ કર્યું છે પણ તેનો સાર યું છે તે લખ્યું નથી માટે તેનો પ્રત્યુત્તર કાંઈ લખી શકતા નથી.

૨. બીજા ખોલમાં જેઠો લખે છે કે “ટુંઢકોને જેન મુનિઓ તથા શ્રાવકો સંતાપે છે.” તેનો ઉત્તર—જેમ સૂર્યને દેખીને ધ્રુવડની આંખો મીંચાઈ જાય છે અને તેના મનને સંતાપ ઉત્પન્ન થાય છે તેવીજ રીતે શુદ્ધ સાધુને દેખી ગોશાળામતિ સદશ ટુંઢકોના નેત્રો મીંચાઈ જાય છે અને તેના હૃદયમાં સ્વયમેવ સંતાપ ઉત્પન્ન થાય છે. મૂનિ મહારાજ કોઈને સંતાપ કરવાનું ઇચ્છતા નથી પરંતુ સત્ય આગળ અસત્યનો સ્વયમેવ નાશ થાય છે.

૩. ત્રીજા ખોલમાં “જેનધર્મીઓએ નવા ગ્રંથો ખનાવ્યા છે” એમ જેઠો લખે છે, પરંતુ જે જે ગ્રંથો ખનેલા છે તે તમામ ગ્રંથો ગણુધર મહારાજ, પૂર્વધારી તથા પૂર્વાચાર્યોની નિશ્ચયી ખનેલા છે અને તેમાં કાંઈ પણ વાત શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ નથી; પરંતુ ટુંઢકોને ગ્રંથ વાંચતાંજ આવડતાં નથી તો નવા ખનાવવાની શક્તિ ક્યાંથી લાવે? ગ્રંથકર્તાની કીર્તિ ન સહન થઈ શકવાથી તેણે આ પ્રમાણે લખી પૂર્વાચાર્યોની અવસ્થા કરી છે.

૪. ચોથા ખોલમાં “મંત્ર જંત્ર જ્યોતિષ, વૈદક કરીને આ-જીવીકા કરો છો” એમ જેઠો લખે છે પરંતુ સંવેગી મુનિઓ તો મંત્ર જંત્ર વિગેરે કરતાજ નથી. ટુંઢકોના રિખો મંત્ર જંત્ર જ્યોતિષ વૈદક વિગેરે કરે છે તે નામનાર પ્રથમ પ્રશ્નોત્તરમાં લખાયેલ છે. માટે

હુંદંતનિનો ગોચાણનતિ તથા મુસલમાનોની સાથે મુકામનો. ૨૬૭

તેથી તો હુંદંતોનો નત તે આજીવીશ નન હેરે.

૫. પાંચમા બોલનાં “ચકિત્તે ચુંવાળીશ બાંધને બાળ્યા” એમ જેલો લખેછે, પરંતુ કોઈ પણ જૈન મૂનિઓ એ પ્રમાણેનું કાર્ય કરેલું નથી અને કોઈ ગ્રંથનાં બાળ્યાછે એવું કશું પણ નથી મારે લેવાનું આ લખાણ અસત્ય છે. જેલો આ પ્રમાણે લખવાથી જૈનમતિને ગોચાણ સાથે સરખાવવાનું ધારેછે પણ તે સરખામણી થતી નથી, પરંતુ હુંદંતો વાસી, બોળ, વિદળ વિગેરે અલગ વસ્તુ બાધે તેનાં બેઈકિ જીવોનું બલણ કરેછે તેથી તેઓની તો ગોચાણનતિની સાથે સરખામણી થઈ શકે.

૬. ૭ઠ્ઠા બોલનાં “ગોચાણને ઘઘનવર થયો ત્યારે નાટી ભિમિત પાણી ઇંચાવીને યાતા નાની” એમ જેલો લખેછે. આ દૃષ્ટાંત જૈન મૂનિઓ સાથે નળનું આવતું નથી, પરંતુ હુંદંતોની સાથે નળનું આવેછે, કારણ કે તેઓ લઘુનિતીવરે ગુદા તથા માથું ઘોઘને સાડું માનેછે.

૭. સાતમા બોલનાં જેલો લખેછે કે “ગોચાણે પોતાનું નામ તીર્થેકર દશબુંદ એટલે ત્રેવીશ થઈ ગયા અને ચોવીશનો હું એમ કહું તેથી રીતે જૈનધર્મની પણ જાતમ, મુર્ધના, અંશુ વિગેરે અનુક્રમ મુજબ પાટ બતાવેછે” આ લખાણ જેલો મંદનનિનું સ્વયમેવ સ્ખલના પામેછે કારણ કે ગોચાણો તો પોતે વીર પરમાત્માનો નિષેધ કરીને તીર્થેકર થઈ બેઠો હતો અને અને તો અનુક્રમ મુજબ પાટ બતાવીને શિષ્યપણું ધારણ કરીએ છીએ તેથી અમારી વાત પ્રત્યક્ષ રીતે સત્ય હેરેછે, પરંતુ હુંદંતમતિ જનારા રહીત તરીકે પંચ કાઠવાથી ગોચાણ સદશ હેરે છે.

૮. આઠમા બોલનાં જેલો નિજવ લખેછે કે “જોચાણે નરતી વખત કહું કે મારો મરણોત્સવ કરજો અને મને શિખિકા કરીને કાઢજો તેથી રીતે જૈન મૂનિઓ પણ કરેછે.” તેણે આ લખાણ તદ્દન અસત્ય છે, કારણ કે જૈન મૂનિઓ એવું કદી પણ કરેલા નથી, પરંતુ રિખો નહીં ભાષે ત્યારે તે પ્રમાણે કરવાનું કદી ભાષે છે કે મારી નાંદવી કરીને મને કાઢજો, પાંચ ઇંચા મૂકજો, તેથી

લેણ વિગેરેને આ પ્રમાણે સખવાનું યાદ આપી ગયું છે. એન સ-
મળાય છે. જૈનમતિ આવકો તો હંદ્રે લેવી રીતે પ્રત્યુત્તો નિર્વાણુ ન-
હોત્સવ કર્યો છે તેવીજ રીતે પોતાના ગુરૂની ભક્તિ નિમિત્તે સ્વે-
ચ્છાએ યથાચક્રિત નિર્વાણુ મહોત્સવ કરે છે.

૯. નવના બોલનાં સ્થાપના અસત્ય દરાવવા માટે લેણ
નિજલે કૃષ્ણકિત સખી છે પરંતુ શ્રી ઇણાંગ સત્ય વિગેરેનાં સ્થાપના
સત્ય કહેલો છે. એવી રીતે કહેણ: સૂત્રોના કંચનને દુઢકો ઉત્થાપે છે
તેથી તેઓજ ગોચાગાનતિ સદચ છે એન જણા છે.

૧૦. દરાના બોલનાં લેણે સખે છે કે “ક્રિયા કરવાથી મુક્તિ
મળતી નથી; અવશ્યોનિ પાડશે ત્યારે મુક્તિ મળશે. એન જૈનધર્મની
કહે છે.” આ સખાણુ અસત્ય છે કારણ કે જૈન મૂનિઓ તેવી રીતે
કહેતા નથી. એમણું (જૈન મૂનીઓણું) કહેવું તો જૈન મતના સિ-
દ્ધાંત મુજબ એણું છે કે જ્ઞાન સહીત ક્રિયા કરવાથી મોક્ષ પ્રાપ્ત
યાવ છે. પરંતુ લેઓ એકાંત ખોટી ક્રિયાથીજ મોક્ષ માને છે તેઓ
જૈન સિદ્ધાંતની સ્વાદ્યાદ વૈલીથી વિચરીત પરપણા કરનારા છે એને
તેથીજ દુઢકો બોચાગાનતિ સદચ છે.

૧૧. અગ્યારના બોલનાં લેણે સખે છે કે “જૈનધર્મની અત-
પ્રતિમાને અતર સરખી માને છે તેથી એન છે છે કે તેઓ અઅન
ને અ તરીકે માને છે” લેણ હીણુપુત્રીણું આ સખાણુ મહાકુર્ખતા
યુક્ત છે કારણ કે સૂત્રનાં અતપ્રતિમા અતર સરખી કહી છે. એને
તે બામત એને પૂરે વિસ્તારથી સખી ગયા છીએ. પરંતુ દુઢકો
દેવી દેવલાની મૂર્તિઓને તથા ભુત પ્રેતને વળગી રહેલા છે. ક્રૂર અ-
તપ્રતિમાની સાધેજ દૂષ વરાવે છે તેથી તેઓ તો બોચાગા મતિના
કુસાચત છે એન છે.

હજર પ્રમાણુ લેણના સખેણા અગ્યાર બોલના પ્રત્યુત્તર છે.
હવે દુઢકો લેઓ જરૂર ગોચાગાની સમાનજ છે તે દર્શાવી દેવા
માટે અત્રે બીજા અગ્યાર બોલ સખેણ છે.

૧. જૈન ગોચાગો ભગવંતનો નિષ્ક હતો તેન દુઢકો પણ
જિન પ્રતિમાના નિષ્ક છે.

દુંદકનતિનો ગોશાળાનતિ તથા મુસલમાનોની સાથે મુકાબલો. ૨૧૯

૨. જેન ગોશાળો જિનચાણીનો નિંદક હતો તેન દુંદકો પણ જિનશાસ્ત્રના નિંદક છે.

૩. જેન ગોશાળો ચતુર્વિધ સંધનો નિંદક હતો તેન દુંદકો પણ જૈન સંધના નિંદક છે.

૪. જેન ગોશાળો કુલિંગી હતો તેન દુંદકો પણ કુલિંગી છે, કારણ કે તેનનો વેષ જૈનશાસ્ત્રોથી વિપરીત છે.

૫. જેન ગોશાળો જીહો તિર્થંકર ધર્મ ખેડો હતો તેન દુંદકો પણ ખોટા સાધુ ધર્મ ખેડા છે.

૬. જેન ગોશાળાનો પંથ સત્સુચિન હતો તેન દુંદકોનો પંથ પણ સત્સુચિન છે, કારણ કે તેની પરંપરા શુદ્ધ મૂનિઓ સાથે મળતી નથી.

૭. જેન ગોશાળો સ્વકપોળ કલ્પિત વચનો બોલતો હતો તેન દુંદકોપણ સ્વકપોળ કલ્પિત શાસ્ત્રાર્થ કરે છે.

૮. જેન ગોશાળો ધુર્ત હતો તેન દુંદકો પણ ધુર્ત છે, કારણ કે તેઓ ભદ્રિક છત્રોને પોતાના કુંદનાં ફસાવે છે.

૯. જેન ગોશાળો પોતાના મનનાં પોતાને જીહો જાણતો હતો પણ બહાર પોતાની રૂઢી ખેંચતો હતો તેન ક્રેલાએક દુંદકો પણ પોતાના મનનાં પોતાના મતને જીહો જાણે છે પરંતુ પોતાની રૂઢીને છોડતા નથી.

૧૦. જેન ગોશાળાને દેવગુરુ નહોતા તેન દુંદકોને પણ દેવગુરુ નથી, કારણ કે તેનો પંથ તો ગૃહસ્થોએ કાઢેલો છે.

૧૧. જેન ગોશાળો મહા અવિનીત હતો તેન દુંદકો પણ જૈનમતનાં મહા અવિનીત છે.

ઈત્યાદિ અનેક બોલોએ કરીને દુંદકો ગોશાળા પુણ્ય છે એમ હેરે વળી તેઓ ક્રેલાએક કારણોથી મુસલમાન સદ્ગત પણ હરી શકે છે તેથી તે સંમંધના (૮) બોલ લખીએ છીએ.

૧. જેન મુસલમાન કાણું તહનત પહેરે છે તેન દુંદકોના ત-પસ્ત્રી રીખો મારવાડ તથા પંચામ વિગેરે દેશોનાં કાળો ચોળ પદો પહેરે છે.

૨. જેમ મુસલમાનોને ભક્ષાભક્ષ ખાવાનો વિવેક નથી તેમ દુંદકોને પણ વાશી, ઓળ વીગેરે અભક્ષ વસ્તુના ભક્ષણનો વિવેક નથી.

૩. જેમ મુસલમાનો મર્તિને માનતા નથી તેમ દુંદકો પણ જિનપ્રતિમાને માન્ય કરતા નથી.

૪. જેમ મુસલમાનોના ફકીર પગના કાંડા સુધી પહેડી પહેરેછે તેમ દુંદકોના શીખો પણ પમના કાંડા સુધી ચોળપટો પહેરેછે.

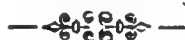
૫. જેમ મુસલમાનો હાજીને સારો માનેછે તેમ દુંદકોના શીખો પણ વંદના કરવાવાળાને 'હાજી' એમ કહેછે.

૬. જેમ મુસલમાન લસણ, ડુંગળી અર્થાત્ પ્યાજ કાંદા વિગેરે ખાયછે તેમ દુંદકોના શીખો પણ ખાયછે.

૭. જેમ મુસલમાનોની ચાલ ચલગત હિંદુઓથી વિપરીત છે તેમ દુંદકોના શીખોની ચાલ ચલગત પણ જૈન મૂનિઓથી તેમજ જૈન શાસ્ત્રોથી વિપરીત છે.

૮. જેમ મુસલમાન સર્વે વરણનું ખાયછે તેમ દુંદકોના શીખો પણ કોળી, ભરવાડ વિગેરે સર્વે વરણનું ખાયછે.

ઈત્યાદિ ઘણા બોલોએ કરીને દુંદકો મુસલમાન સદશ ઠરી શકેછે, અને તેના શ્રાવકો તો સ્ત્રીના રૂપના દિવસો ન પાળવાના કારણથી તે ઠરતાં પણ નિરીક્ષ કરેછે. ઇતિ.

૪૩ મોઢે મુહપત્તિ બાંધી રાખવી તે કુલિંગ છે તે વિષે.

ત્રેતાળીશમા પ્રશ્નોત્તરમાં મોઢે મુહપત્તિ બાંધી રાખવાનું સિદ્ધ કરવા માટે જોડા કુમતિએ કેટલીએક, યુક્તિઓ લખીછે, પરંતુ તેજ યુક્તિથી તે પાછો પડેછે અને તેથીજ મુહપત્તી મોઢે બાંધવી નહિ એમ સિદ્ધ થાયછે. કારણ કે તેણે આ બાબતમાં મૃગારાણીના પુત્ર મૃગાલોઢીએને જોવા માટે જોતમસ્વામી ગયા તે દૃષ્ટાંત આ-

૧ દુંદકોની આરબઓ પણ રૂપના દિવસો પાળતી નથી.

નોંદે મુદ્દપતિ ખાંધી રાખવી તે કુલિંગછે તે વિષે. ૨૨૧

ધુંછે તો તે સંબંધનાં શ્રી વિપાક સૂત્રની અંદર પ્રત્યક્ષ પાડેછે કે
મૃગારાણીએ શ્રી જોતનગણધરને કહ્યું કે તુમેળં મંતે મુદ્દપો
ત્તિયાણ મુદ્દ વંચદ્ અર્થ—તમે હે ભગવંત ! મુખવચ્ચિદાએ ક-
રીને મુખ ખાંધી લ્યો. આ પાંધી એન સિદ્ધ થાવછે કે જોતન-
સ્વામીએ પોતાનું મુખ, મુખવચ્ચિદાએ કરીને ખાંધેલું નહોતું, નોંદે
તેથી વિપરીતપણે દુંદકો મુખ ખાંધેછે તો તેઓ વિરુદ્ધચારનું યો-
ગ્ય કરતારોછે.

·વળી જોડો કહેછે કે “જો જોતનસ્વામીએ તે વખતેજ મુદ્દ
પતિ ખાંધી તો અગાઉ શું ઉઘાડે મુખે ખોલતા હતા ?” તેનો ઉત્તર
અક્કલહીન દુંદકોનાં એટલી પણ સમજ નથી કે ઉઘાડે મુખે ખો-
લતા હતા એન એને કહેતા નથી. પરંતુ એને તો મુદ્દપતિ મુખ
આમે હસ્તનાં રાખીને જયણાથી ખોલતા હતા એન કહીએ છીએ,
શ્રી અંગ મુગલીઆ સૂત્રનાં દીક્ષા અવસરે મુદ્દપતિ હાથનાં આ-
ખવી કહીછે. યતઃ

તટ સુરિહિ તદાનુણળહિ પટ્ટોવરી કુપારિ વિંટિળહિ
ચયહરણં શાવિત્તા વામકરા નામિયાણ મુદ્દપતિ લ-
ચધારિતુ

અર્થ—તીવરે આચાર્યની આજ્ઞા થયે થકે કુણી ઉપર રત્ને-
હરણ રાખે, દક્ષીણ દીશાએ રત્નેહરણની દશીઓ રાખે, એને યા-
આ હાથનાં અનાનિદા અંગુળી ઉપર ડાવી મુદ્દપતિ ધારણ કરે.

વિચારો કે ઉપરના સૂત્રપાઠનાં સૂત્રકરે મુદ્દપતિ હાથનાં રા-
ખવી કહીછે પરંતુ નોંદે આંધવી કહી નથી નોંદે દુંદકો જેઓ મુ-
દ્દપતિ ખાંધેછે તેઓ જ્ઞાનાત્માની બહારછે.

શ્રી આચર્યક સૂત્રનાં તથા અોધ નિર્ધુક્તિનાં કહ્યુંછે કે મુદ્દ
પોત્તિયં રજ્જુ દેય અર્થાત્ મુખવચ્ચિદા જનણા હાથનાં રાખ-
વી. આવી રીતે કક્ષા છતાં જેઓ નિરંતર નોંદે આંધીને કરેછે તે
મૂર્ખ શિરોનણીછે.

દુંદકો નિરંતર મોઢે મુદપત્તિ ખાંધી રાખીને કુલિંગી બનવાથી
 લેનમતના સાધુની નિંદા અને હાંસી પ્રત્યે કરાવેછે. જો તેઓ વા-
 પ્રકાપની રક્ષા મોઢે મોઢે મુદપત્તિ ખાંધતા હોય તો નાકે તથા ગુ-
 દાએ પાટો શા મોઢે ખાંધતા નથી? જેઠો લખેછે કે “જેટલું પળેછે
 તેટલું પાળીએ છીએ” જ્યારે દુંદકો જેટલું પળે તેટલું પાળેછે
 ત્યારે મુખ કરતાં તો નાકમાંથી નિકળતા વાયુને લીધે વધારે વાયુ
 કાપના હવ હાગુાય છે કારણ કે મોઢેથી જ્યારે ખોડીએ અને
 મુખવાયુ બહાર નીકળે ત્યારેજ વાયુકાપ હાગુાય અને નાકમાંથી
 તો વ્યવધાન રહીત નિરંતર આસોઆસ વહ્યા કરેછે મોઢે મુખ
 ખાંધવા કરતાં પહેલી નાકે પાટી કેમ ન ખાંધી? વળી સાધુને તો
 છ કાપની હિંસા કરવાના ત્રીવિધે ત્રીવિધે પરચખાણુ હોયછે તે
 છતાં જેવાના લખવા પ્રમાણે જ્યારે એટલું પણુ પાળી રાકાતું નથી
 ત્યારે શા વારતે ચારિત્ર લઈને રિખિલ થઈ બેઠા છે? દુંદકો! આ
 ઉપરથી તો તમે તમારે મેંતજ ચારિત્રની વિરાધના કરનારા ઠરોછો.

વળી દુંદકોના રિખોનો મોઢે મુદપત્તી ખાંધેલો કૌતુકી વેપ
 જોઈને કોઈ કોઈ વખત પચુઓ ભડકેછે. સ્ત્રીઓ ડરેછે, બાળકો
 ખીરુછે, તેમજ નિરંતર મુદપત્તિ ખાંધી રાખવાથી અસંખ્યાતા સ-
 મુદ્ધિમ હવોની હાણી થાયછે અને નિગોદીઆ હવોની ઉત્પત્તિ
 થાયછે તેથી એમજ જણાયછે કે દુંદકમતિએ હવદ્યા મોઢે મુદ-
 પત્તિ ખાંધી નથી પરંતુ હવહિંસા કરનારું એક અધિકરણ ખાંધ્યુંછે.

આ બાબત પાંચમા પ્રશ્નોત્તરમાં વિશેષ રીતે લખાયેલું છે.

૪૪ દેવતા જિનપ્રતિમા પુજેછે તે મોક્ષાર્થે છે તે વિષે.

શુભાળીશમા પ્રશ્નોત્તરમાં જેઠો લખેછે કે “દેવતાઓ જિન-
 પ્રતિમા પૂજેછે તે સંસાર ખોતેછે” આ લખાણુ અસત્ય છે કારણ
 કે શ્રી રાયપરોણી સૂત્રમાં જિનપ્રતિમા પૂજવાના ફળનો પાઠ આ.
 પ્રમાણે છે. યત:

હિયાણ સુહાણ સ્વમાણ નિસેયમાણ અણુગામિ
ત્તાર ભવિસ્સહ.

અર્થ—જનપ્રતિના પૂજવાનું ફળ પૂજનારાઓને હિતને અર્થે,
મુખને અર્થે, યોગ્યતાને અર્થે, મોક્ષને અર્થે, અને જન્મોત્તરનાં પણ
સાથે આપનાર છે.

આ આમતનાં જ્ઞેયોએ શ્રી આચર્યક નિર્ણુક્તિનો પાઠ ક-
ખીને. એમ અતાવ્યું છે કે “અભય દેવતા પણ જિનપ્રતિના પૂજે છે
નારે તે સંસાર ખાતે છે” તેનો ઉત્તર—ફળની પ્રાપ્તિ ભાવાનુસારે છે,
અભય, ત્રિધ્યાદ્યી જેઓ પ્રતિના પૂજે છે તેને તેના ભાવાનુસાર
ફળ મળે છે; અને ભય, સમ્યક્દ્યૂટી પૂજે છે તેને મોક્ષફળ પ્રાપ્ત થાય
છે. જેમ જૈનનતની દિલા અભય ત્રિધ્યાદ્યીઓને મોક્ષદાયક
નથી; અને ભય, સમ્યક્દ્યૂટીઓને મોક્ષદાયક છે, અને ફળ જુદાં
જુદાં મળે છે પણ તેથી દિલા તો સાચીજ દેહે; તેમ જિનપ્રતિના
પણ ભક્તજનોને સુક્તિનો હેતુ છે, અને તેના નિંદક દુંદક નતિ
વિગેરેને નર્કનો હેતુ છે. અર્થાત્ જે પાપી જ્ઞાના નિંદકપણાના
ભાવ છે તેને તો જરૂર નર્કનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે અને જેના ભક્તિ-
પણાના ભાવ છે તેને જરૂર મોક્ષફળ પ્રાપ્ત થાય છે. ઈતિ.

—ૐૐૐ—

૪૫ શ્રાવક મુત્ર ન વાંચે તે વિષે.

પીરતાળીસના પ્રશ્નોત્તરનાં “આવકને મુત્ર વાંચવા” એમ ક-
લાવવા નારે જ્ઞેય સુદન્તિએ દેહીએક કૃષ્ણિત્વો કખી છે પરંતુ
તેનાંની એક પણ કૃષ્ણિત શ્રી શક્તિ નથી; ઉલ્લેખે તેનું કૃષ્ણિત્વો-
થી તે પાછો પેલો છે તોપણ “નિષાં પહે પણ દંગરી ઉંચી” એ
કહેવતને અનુસરીને જેન નતનાં આજુ તેન કખવા સાથેજ વિ-
ચાર રાખ્યો છે. અને તેથી જેન મુદનો નાણસ કીણના આચક
બેરે તેન કૃષ્ણિત આ આમતનાં કખવાનું કચું છે પરંતુ શ્રેય વધી
જવાથી જ્ઞેયની કૃષ્ણિત ધ્યાનનાં ન લેતાં કૃષ્ણાએક મુત્ર ગાખ

સાંચના દેશાંતો સર્જીને આવકોને સુત્ર પાંચવાનો નિષેધ છે એમ સિદ્ધ કરીએ છીએ.

શ્રી ભગવતિ સૂત્ર, શતક ખીજે, ઉદ્દેસે પાંચમે, ડુંગિઆ નગરીના આવકોને અધિકારે કહ્યું છે. યત:

લલુટ્ટા ગહિયટ્ટા પુચ્છિટ્ટા અભિગયટ્ટા વિણિ
ચ્છિટ્ટયટ્ટા.

અર્થ—અર્થ લાધ્યા છે જેને, અર્થ ગૃહ્યા છે જેણે, સંશયથી અર્થ પુછ્યા છે જેણે, પ્રશ્ન કરીને નિર્ણય અર્થ બાણ્યા છે જેણે, એટલા માટે નિશ્ચિત અર્થ છે જેને. આ પ્રમાણે કહ્યું છે પરંતુ લલ્લુસુત્તા ગહિયસુત્તા એમ કહ્યું નથી.

૨. શ્રી વ્યવહાર સૂત્રના ઘશમા ઉદ્દેસામાં કહ્યું છે. યત:

તિવાસ પરિયાગસ્સ નિગ્ગંથસ્સ કપ્પઈ આયાર
કપ્પે નામં અઙ્ગયણે ઉદ્દિસિત્તેવા ચઙ્ગવાસ પરિ
યાગસ્સ નિગ્ગંથસ્સ કપ્પત્તિ સુયગડેનામં અંગે ઉ
દ્દિસિત્તે પંચવાસ પરિયાગસ્સ સમણસ્સ કપ્પત્તિ
દસાકપ્પવ્યવહારા નામઙ્ગયણે ઉદ્દિસિત્તે અઙ્ગવાસ
પરિયાગસ્સ સમણસ્સ કપ્પત્તિ ઠાણ સમવાએ નામં
અંગે ઉદ્દિસિત્તે દસવાસ પરિયાગસ્સ કપ્પત્તિ
વિવાહે નામંઅંગે ઉદ્દિસિત્તે એકારસ્સવાસ પરિયા
ગસ્સ કપ્પત્તિ સ્વુદ્ધિયા વિમાણ પવિભત્તિ, મહલિયા
વિમાણ પવિભત્તિ, અંગચૂલિયા, વગ્ગચૂલિયા, વિ
વાહચૂલિયા નામં ઉદ્દિસિત્તે વારસવાસ પરિયાગ

स्स कप्पत्ति अरुणोववाए, वरुणोववाए, गरुलोव-
वाए, धरणोववाए, वेसमणोववाए, वेलंधरोववाए
अझयणेउद्दिमिस्सत्तए, तेरस वास परियाए कप्पत्ति
उद्वाणुसुए, समुद्वाणसुए, देविंदोववाए, नागपरिया
वलिया नामं अझयणे उद्दिमिस्सत्तए, चउदसवास
कप्पत्ति सुवणभावणानामं अझयणं उद्दिमिस्सत्तए. प
न्नरसवास कप्पत्ति चारणभावणा नामं अझयणे
उद्दिमिस्सत्तए. सोलसवास कप्पत्ति वेयणिसयं नामं
अझयणे उद्दिमिस्सत्तए. सत्तरस्स वास कप्पत्ति आ
सीविसि नामं अझयणे उद्दिमिस्सत्तए. अट्टारस्स वा
स कप्पत्ति दिट्ठिविसि भावणा नामं अझयणे उद्दि
मिस्सत्तए. एगुणवीसइ वास परियागस्स कप्पत्ति दि
ट्ठिवाए नाम अंगे उद्दिमिस्सत्तए. वीसवास परियाए
समणेनिग्गंथे सव्वसुआण वाइ भवति.

अर्थ—त्रय वरसना पर्यायवाचा साधुने व्यापार प्रकट्य ज्ये-
ष्ठे व्यापारांग सूत्रं लक्ष्यं कल्पे; चार वरसना द्वायावाचने
श्री सूयगणंग सूत्रं लक्ष्यं कल्पे; पांच वरसना पर्यायवाचने द्वा
कल्प तथा व्यवहार अव्ययन लक्ष्यं कल्पे; आठ वरसना पर्याय-
वाचने द्वायांग समवायांग लक्ष्यं कल्पे; दश वरसना पर्यायवाचा
श्री लगवति सूत्रं लक्ष्यं; अगिपार वरसना पर्यायवाचा शुद्धिमा
विनात प्रविमज्जि; नट्टिमा विनात प्रविमज्जि, अंगवृत्तिमा.

નંદનચરિત્રા, એને વિગદનચરિત્રા બન્યું; આર વરસના પર્યાયવાગા
અરસોપવાન, વરસોપવાન, ગરસોપવાન, ધરસોપવાન, વૈશ્રવસોપ-
વાન એને વૈશ્રવસોપવાન બન્યું; તેર વરસના પર્યાયવાગા ઉપર્યાત
શૂન, મમુદાશૂન, દેવેદોપવાન એને નાગપર્યાયવિયા અંધ્યપન બન્યું;
ચાર વરસના પર્યાયવાગા મુવનુઆવના અંધ્યપન બન્યું; પંદર વરસના
પર્યાયવાગા ચારનુઆવના અંધ્યપન બન્યું; સોળ વરસના પર્યાયવા-
ગા વેદની રાતર અંધ્યપન બન્યું; સનર વરસના પર્યાયવાગા આ-
સીવિય અંધ્યપન બન્યું; અઠાર વરસના પર્યાયવાગા કટ્ટીવિય ભા-
વના અંધ્યપન બન્યું; ઓગણીસ વરસના પર્યાયવાગા કટ્ટીવાદ નામે
અંધ્યપન બન્યું એને વીસ વરસના પર્યાયવાગા સર્વસૂત્રના વાદી હોય.

હુંકરો સુદનનિ કરુંછે કે આવડેસૂત્ર ભણુવા, તો તે આવડોને
આગ્રિતો પર્યાય કરેલા કરેલા વરસનો છે તે તમે કરેશો? અરે
સુદનનિઓ એટલું પણ વિચારના નથી કે સૂત્રમાં સાધુને પણ
ત્રણ વરસ દિશાના પર્યાય પછી આચારાંગ ભણુવું હત્યે એવું પ્ર-
ત્યક્ષરીતે કહુંછે તો આવડ તો સર્વથા નજ લણુ એવું પ્રત્યક્ષ કરેછે.

૩. શ્રી પ્રથમ આકરશુભ્યના ઓળ સંવરદારનાં કહુંછે કે

તં સચ્ચં ભગવંત નિથ્યગર સુભાસિયં દસવિહં
ચત્તદસપુર્ણિહીં પાહુદથ્ય વેદયં મહરિમિણય સમયપ્પ
દિનં, દેવિંદ નરિંદે ભાસિયથ્યં.

ભાવાર્થ એછે કે ભગવંત ચીત્તરોગે સાધુ સત્ય વચન બાણે
એને ભાણે તે નાદે સિદ્ધાંત તેઓને દીધું એને દેવેદ તથા નરેદને
સિદ્ધાંતનો અર્થ સાંભળીને સત્યવચન બાણે નાદે અર્થ દીધો.

આ પાઠમાં પણ પ્રત્યક્ષરીતે સાધુને સૂત્ર ભણુવું એને આવ-
ડોને અર્થ સાંભળવો એમ ભગવંતે કહુંછે.

૪. બેદો કહેછે કે “આવડ સૂત્ર વાંચના અતંત સંસારી
થાય તેવો પાઠ કયા સૂત્રમાં છે?” તેનો ઉત્તર—શ્રી દશવૈદાગિક
સૂત્રના પદ્મજીનીકા નામે ઓથા અંધ્યપન સુધી આવડ ભણુ આ:

મળ ભણું નહિ એવું શ્રી આવશ્યક સૂત્રમાં કહ્યું છે તે ઉપરાંત આચારાંશાદિ સૂત્રો ભણવાની ભગવંતે આજ્ઞા દીધી નથી છતાં જે શ્રાવકો ભણે છે તે ભગવંતની આજ્ઞાનો ભંગ કરે છે એવે આજ્ઞા ભંગ કરનાર યાવત્ અતંત સંસારી થાય એમ સૂત્રોનાં ધણી જ-આએ કહ્યું છે, એને હું કો પણુ આ વાત માન્ય કરે છે.

૫. જેહો લખે છે કે ‘‘શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનાં શ્રાવકને કોવિદ કહ્યો છે તો સૂત્ર ભણ્યા વિના કોવિદ કેમ કહેવાય ?’’ તેનો ઉત્તર—કોવિદ નો અર્થ ‘હ્રાપણુવાળો’ એમ થાય છે તો શ્રાવકો છત્રપ્રવચનને વિષે હ્રાપણુવાળા હોય છે, પરંતુ તેથી કાંઈ સૂત્ર ભણેલા દર્શતા નથી. જો સૂત્ર ભણ્યા હોય તો અચિત્ત કેમ ન કહ્યા ?

૬. જેહો મંદનતિ લખે છે કે ‘‘શ્રી ભગવતિસૂત્રનાં કેવળી વિ-ગેરે દર્શની સમીપે કેવળીપર્યયો ધર્મ સાંભળીને કેવળજ્ઞાન પામે તેને ‘સોચા કેવળી’ કહીએ એમ કહ્યું છે. તે દર્શ બોલનાં શ્રાવક શ્રાવિકા પણુ કહ્યા છે તો તેને મ્હોંઅધી કેવળીપર્યયો ધર્મ સાંભળે તે તો સિદ્ધાંત કે બીજી કાંઈ હશે ? નાદે સિદ્ધાંત ભણવાનું સૌને જણાય છે’’ તેનો ઉત્તર—સિદ્ધાંત વાંચીને સંભળાવવા તેનું નામજ દ્વંસ્ત કેવળી પર્યયો ધર્મ નથી, પરંતુ જે ભાવાર્થ કેવળી ભગવંતે પર્યયો છે તે ભાવાર્થ કહેવો તેનું નામ પણુ કેવળી પર્યયો ધર્મજ કહેવાય છે નાદે એ આમતનાં જેહાએ કરેલી કલ્પના અસત્ય છે.

૭. શ્રી નિસીય સૂત્રનાં કહ્યું છે કે

સે મિરવુવ અણિડિથિયંવા ગારાથિયંવા વાણ્ઠિ વાયંતં વાસાઙ્ઝઙ્ઞ તસ્સણં ચાઝમ્માસિયં.

અર્થ—જે કોઈ સાધુ અન્યતીર્થીને વાંચના આપે તથા ગૃ-હસ્થને વાંચના આપે અથવા વાંચના આપના સહાયદેતો તેને ચાર નામનું પ્રાપ્તિત આપે.

આ આમતનાં જેહો મૂઢનતિ લખે છે કે તે પાઠનાં અન્યતીર્થી તથા અન્યતીર્થીના ગૃહસ્થને નિષેવ્યા છે પણુ તે મૂર્ખ એવું પણુ

करी इत धरने, भात पाळीना पर्यभासु करीने, पादोपगत व्य-
लसलु करीने, नृत्य आशुछतो केवारे तुं विचरीया उ ज्येवी
रीते साधु नन वृत्तदाया दिश्रुते करी प्रति जगत्सु करतो यको
महातिर्जराते पर्यवसान करे.

हेय आवडेना वसु नतोरयतो पाड डेहेडे.

तिहिं ठाणेहिं समणोवासण महाणिडजरे महाप
डजवसाणे भवइ. तंजहा. कयाणं अहं अप्पवां वहुंवा
परिगहं चइस्सामि? कयाणं अहं सुंडे भवित्ता
आगाराउ अणगारियं पवइस्सामि? कयाणं अहं
अपच्छिम मारणांतियं संलेहणा झूसिय भत्तपाण प
डियाइखिवाण पाउवगमं काल मणवकंखेमणे विह-
रिस्सामि? एवं समणत्ता सवयत्ता सुकायत्ता पडिजा
गरभाणे समणोवासण महाणिडजरे महापडजवसाणे
भवइ.

अर्थ—वसु ध्यानेडे आवडे महातिर्जरा महापर्यवसान करे.
केवारे तुं धनधान्यादि नव प्रकारतो परिग्रह योरो वसु छंदीया १
केवारे तुं सुंड धरने आगारे जे गृहवास तेने छंदी आशुगारवास
अंगीकार करीया २ वीजे संवेवसुतो नतोरय पूर्ववत् आशुयो.

आ छपरधी पसु आवडे भूव जसु नदीं पांचे नदीं ज्येन
सिद्ध यापडे दत्तादि वसु इष्टांतोडे ज्येनी प्रत्यक्ष रीते सिद्ध या-
पडे जे नृनिने सिद्धांतो जसुवा अंत साधुने सिद्धांतो जसुवावा,
आवडेने तो आवश्यक, श्री दशवेदादिज्ञता आर अध्ययन अने श्रीरा
प्रकरणदि अनेक ग्रंथो जसुवा, परंतु आवडेने सिद्धांत जसुवातो
जगवते आत्ता आपी नयो. दत्तितत्वं.

આ પ્રકારનાં તેજા નિજયોએ કેટલાએક વચનો તેમ આપ્યા હતા તેમ જાણીએ. તથા તેમાં વાક્ય મેળવતી. તથા આપું છું તેમ જાણ. તથા આપું સર્વેનું જાણ. કુંડા મેળવતી આપવી જે તેમ તેમ કરીને જાણા નિજયોએ. પરંતુ એવા તથાના કેટલાકને વચ્ચે ન જાણા એવે તે આપનાં નિજયો કરી નીકળે કરીએ એ તથાપણું મુજબ એમ જાણી મળવાનોને સારીએ કરીએ.

—૪૬—

૪૬ દંડો દિસા ધરમીએ તે વિષે.

આ શ્રેય પૂર્વે કરતાં જેવો જાણવું પડે છે તેમજ દુષ્ટે મંત્રક્રિયા મારા જાણનો જે શ્રેય જાણવો તે શ્રેય શ્રી મોહનના કોઈની તેમજ રીતરિવાજે પણ જો તેનાં આદિથી જાણ મુકીને તેમ જાણાવવાએ એવે હતાના પ્રમાણે વર્તનાએ એવા પર્વતના ન તેમ જાણવો તથા આવડોને (નિસાવરી) એવું ઉત્તમ આપવું છે એવે જાણે દસાવરી જાણી જાણ છે, પરંતુ જાણાવવાએ જાણનાં તથા દંડોનો આપવા આવડત રીતરિવાજ એવે વર્તવું જોતાં પ્રત્યક્ષીને જે દંડોના દિસાવરી છે એવે જાણું પણ સ્વદેશ મંત્રાનાજ તથા એમ મંત્રાજ છે.

સામાન્ય કુટુંબે વિચારતાં પણ તેમ જોવાનાએ જાણની પ્રકાર કેટલાએક નિજયોએ તથા કેટલાએક અન્યોએ જોઈ સ્વદેશ દયા જાણી છે તેથી તે કોઈપણ દંડથી જાણી જાણી તથા, કુંડા મુકેથી દયા દયા પોષાવામાં મુકોએ, એવે જોઈ તેઓ સ્વદેશજા પડે છે તેથી પણ તેઓને નિજયોની જે હતાનાના વિચારે જોવાથી દિસાવા કુંડા દેવારી છે.

મુકોમાં જે જે નિજયોના અધિકાર છે તેઓએ તે જાણવું એક એક વચના ઉપાધું છે એવે તેને જાણાએ નિજયોની કુંડા છે પણ

પયસસ્વરંપિ એકંપિ, જો નરો એક મુત્ત નિર્મિત

સંસરોયં તોવિતુ. મિચ્છાદિદ્વિંજનાલિવ ॥૧॥

હુંદશે નૃહનતિએ તો ભગવંતના અનેક વચનો ઉઘાખ્યા છે. સૂત્રો વિરાધ્યા છે, સૂત્રપાઃ દેરવ્યા છે, સૂત્રપાઃ અગ્રવ્યા છે, વિપરીત અર્થ લખ્યા છે અને વિપરીત દેરે છે તેથી તેઓ તો સર્વ નિષ્ક્રાંતે વિષે શિરોમણી ભૂત છે.

૧. વળી હુંદશે દયાધર્મીનું કોળ ધોલે છે પરંતુ તેઓ દેવી દયા પાળે છે અર્થાત દયાનું નામ લઈ દેવી દેવી રીતે હિંસા દેરે છે તે અતાવવા નાટે દેટલાએક દટાંતો લખીને તેઓ હિંસાધર્મી છે એમ મત્યાસત્ય નિર્ણય કરનારા મુત્ત બંધુઓ સમન્ત જગતીએ છીએ.

૧. સૂત્રોનાં ઉચ્ચ પાણીનો શિયાળો, ઉતાળો તથા ચોના-સાને નાટે કોળ દેરે છે તે કોળ ઉપાંત ઉચ્ચ પાણીનાં પણ સચિતપાણીનો સંભવ છે તે છતાં હુંદશે કાળના પ્રત્યાલુ વિનઃ પાણી પીએ છે નાટે તે કાળ ઉદ્ધવત કરી ગણેનું પાણી કાચું સમન્તનું.

૨. રાત્રે ચૂંસ નૃદંત્રું પાણી હુંદશે સવારના પહોરનાં વહોરી લાવીને પીએ છે તે પાણી રાત્રે ચૂંસાનાં રક્તા હાંડ્યા પછી ચૂંસી ઉઘારો ન રાખવા નાટે કાચું જરીને નૂઠી છાંડવાનાં આવે છે જે કે ઉંડું તો મું પરંતુ નવાયું અટકે નાન નાન પડું ઉંડું થવાનો સંભવ નથી તેથી તે પાણી પડું કાચું સમન્તનું.

૩. હુંભારને ઘેરથી નાટી નિશ્ચિત પાણી વહોરી લાવીને પીએ છે જે પાણી પડું કાચું અને નાટી પડું કાચી હોવાથી અચિત તો ક્યાંયીજ થાય પરંતુ જો ધધારે વખત મુચી જેમનું તેમ પરી રહું હોય તો તેનાં બંદરિ આવતી ઉત્પત્તિ થવાનો સંભવ છે.

૪. છાણા થાપવા નાટે વાપરવાનું પાણી વહોરી લાવી પીએ છે જે કે અચિતતો નથી થનું પરંતુ તેનાં બંદરિ આવતી ઉત્પત્તિ થયેલી પડું વખત કયાંએ પડે છે.

૫. બદરંગાઓએ પીવાની કાંચની ધોણેનું પાણી વહોરી લાવીને પીએ છે તેનાં ધણુંકરને આવતી જુઓ અથવા નુઓલી જુઓના દેવર હોવાનો સંભવ છે. આનું પાણી પાવાડીજ ધણું

રિખોને બાજોદર થયાના અગર સાંભળવામાં આવેલા છે.

૬. પૂર્વોક્ત પાંગ પ્રકારના પાણીમાં ફક્ત એકંદ્રિનું ભક્ત્યુ નથી, પરંતુ એ એકંદ્રિનું પણ ભક્ત્યુ છે, કારણ કે તેના પાણીમાં પૂરા નિદેશોમાં પાણી વખત માત્રન પડ્યા છતાં દુંદશેને તે આવડતો કાંઈ પણ વિચાર નથી. જુઓ તેનો દયાધર્મ!!!

૭. આગણે દિવસ અથવા રાત્રી કરી રાખેલી એટલે વાસી મોટલી તથા ખીચડી પિંગરે સજ રના પ્રથમ પડોરનાં વહોરી આવે છે અને આપણે, શાસ્ત્રકોરે તેમાં એકંદ્રિ ઇચોની ઉત્પત્તિ કહી છે.

૮. ખોળ અથાણું કાવીને આપણે તેનાં પણ એકંદ્રિ ઇચની ઉત્પત્તિ કહેલી છે.

૯. વિદળ એટલે કાચી ઊરા, દુધ તથા દહીંનાં કડોળ આપણે તેને શાસ્ત્રકોરે અનક્ત કહેણું છે અને તેમાં એકંદ્રિ ઇચની ઉત્પત્તિ કહી છે. દુંદશેને તો વિદળનો સ્વાદ વધારે લાગેલો છે, કારણ કે કૃત્ત્રાચ્ચે તો ફક્ત નકતલી ખીચડી અને ઊરા ખાવાના લોભને માટેજ રિખછ અનેછે, પરંતુ તેથી ખોતાના નહાવતનો ભંગ થાયછે તે વિચારતા નથી.

૧૦. ઉપર કહેલા ત્રણ ખોલનાં ખતાવ્યા પ્રમાણે દુંદશે એકંદ્રિ ઇચોનું ભક્ત્યુ કહેછે. જુઓ તેના દયાધર્મની ખુશી!!!

૧૧. સૂત્રોનાં ખાલીશ અનુલ આવા વર્ણ્યા છે છતાં દુંદશે અને તેના રિખો આપણે. શ્રી અંગચૂલિઆ સૂત્રના મૂળ પાઠનાં કહેણું.

યતઃ

एवं खलु जंतु महाणुभावेहिं सुरिवरेहिं मिच्छत्त
कुलाउं उस्सग्गोवावएणं पडिवोहिउण जिणमए
ठाविया, वत्ति अणंतकाय भख्खाणउ वारिया,महु
मज्ज मंसाइ वावीस अभखवणाउ णिसेहिया.

અર્થ—એન નિશ્ચયે હું જંતુ! નહાણુભાવ પ્રધાનાચાર્યે નિ-
આત્મીના કુળ થકી ઉત્સર્ગ અપનાદે કરી પ્રતિઓવ્યા, અનન્તનાં

સ્થાપન કર્યો, અત્રીરા અનંતકાય ભક્તશુ કરવાને વાર્ધા, અતે નંધ, મદિરા, નંસ વિગેરે આવીરા અભક્ત આવા નિષેધ્યા છે.

શાસ્ત્રકોરે આવીરા અભક્તની અંદર એકેકિ, એકેકિ, તેકેકિ તેમજ નીગોદીઆ અવની ઉત્પત્તિ કહીછે તે છતાં હુંદકો તેવું ભક્તશુ કરેછે.

૧૨. હુંદકોના રિખો પોતાના શરીર ઉપરથી અથવા વસ્ત્ર-માંથી નિકળેલી ગૂઆ પોતાના પહેરવા વસ્ત્રનાંજ નૂકેછે તેનો શરીરના દમાણુનાં આવતાં તરતજ નાશ થાયછે, અતે તેથીજ હુંદકોના પહેરવાના વસ્ત્ર ઉપર કોઈ નેવા ઝીણા ઝીણા આકાનો ભરાવો થઈ ગયેલો જોવાનાં આવે છે. આ પણ દયાનો પ્રત્યક્ષ નમુનો છે !!

૧૩. હુંદકોના રિખો આખો દિવસ મુદુપત્તિ આંધેછે તેનાં વારંવાર ખોડવાથી યુંકેના સ્પર્શથી સંમુહિત અવની ઉત્પત્તિ થાય છે તેમજ નીગોદીઆ અવની ઉત્પત્તિ પણ શાસ્ત્રકોરે કહી છે. હુંદકો નિર્વિવેદી હોવાથી આ વાન સનજયા છતાં પોતાની વિપરીત ર-હીનો ત્યાગ કરતા નથી તેથી તેઓ સંમુહિત અવની હિંસા કર-નારા છે એવો નિર્ણય થાયછે.

૧૪. હુંદકોના કેટલાએક રિખો સ્વદંડિત બાપછે ત્યારે અગુ-ચિ નાંદેલા ચુરાણી આ અવની હિંસા કરેછે એમ બાણુવાનાં આ-વેવું છે. આ તેઓના દયા થંનની પ્રયોક્તાના કારણે જણાયછે !

૧૫. હુંદકોના રિખો વડોરવા બાપછે ત્યારે તેમને તેના આ-વકો સ્તોડથી છેડા હિંસા રાખેછે. સનજવા પ્રતાણુ તેઓ તેથી વડવાવાપણું હોય એમ ધારેછે. એવી રીતે છેડા હિંસા રહેનાર રિખ-અ મુઝતા છો ? એ પ્રતાણુ પૂછી ને આવે તે વડોરેછે. એ ઉપ-રથી તેઓ અમુઝતોજ આહાર વડોરી કાઢેછે એમ નિશ્ચય થાયછે.

૧૬. હુંદકો તથા તેના રિખો નંધ ખાયછે, પરંતુ શાસ્ત્રકોરે તેનાં તદ્વર્ણા સંમુહિત અવની ઉત્પત્તિ કહી છે.

૧૭. હુંદકો તથા તેના રિખો નાખણુ ખાયછે તેનાં પણ શાસ્ત્રકોરે તદ્વર્ણા અવની ઉત્પત્તિ કહી છે.

૧૮. હુંદકોના રિખો ક્ષત્રણુની ચટણી જાવતબર વિગેરે ધા-

જેમાં દુકાને દુકાનેથી લેજો. જુઓ તેના દ્યાર્થની પ્રાર્થના !!!

આ પ્રમાણે જીવન દરમિયાન કે કોઈમાં કંઈક મતિઓ પ્રત્યક્ષ રીતે દિશા કરતા ન જાય છે તેથી તેઓ દ્યાર્થનો એકું નામ ધારણ કરે છે તે તરત અમલ છે. વધારે કટાંતો લખી વાંચનારને કોઈક દેશનો આપણો દુરસ્ત ન ધારી થોડાજ કટાંતોથી બુદ્ધિમાન અને નિરપક્ષ ન્યાયી પુરો સમજાયે અને તેઓના હૃદયને તરફે એક સમજ આ વિષય સંપૂર્ણ કરાઈ. ઈતિ.

ગ્રંથની પૂર્ણાહુતિ.

શારુંલ વિક્રિડિન વૃનં.

સ્વાંતર્યંતમયંમુલંવિષમયંદ્વાયમધારામયી

તેષાંયેનનતાસ્તુતાનમગવન્મૂર્તિર્નવાપેક્ષિતા

દેવેશ્ચારણપુંગવૈઃસદૃશ્યેરાનંદિતૈર્વદિતા

યેત્વેતાંમુપાસતેકૃતધિયસ્તેષાંપચિત્રંજનુઃ ॥૧॥

ભાવાર્થ.

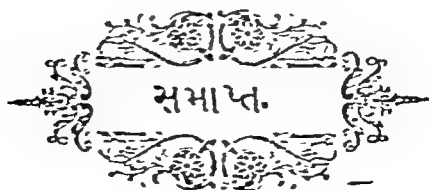
સમક્રિત, ઈ દેવતાઓએ અને જાંબાચારણ વિદ્યાચારણાદિ મૂર્તિ પુંગવો એ શુદ્ધ દૃશ્ય અને આનંદે કરીને વંદન કર્યું છે જેને એવી શ્રી જીનેશ્વર ભગવંતની મૂર્તિ પ્રત્યે જે પુરો નથી નમ્યા તેના ક્યાંત જે દૃશ્ય તે અંધકારમય છે, જે પુરોએ તેની સ્તુતિ કરી નથી તેમના મૂખ વિષમય છે, અને જે પુરોએ તે (ભગવંત ની મૂર્તિ) જેઈ નથી તેના નેત્ર ધુમાડાની શિખા જેવા છે અર્થાત્ જીવપ્રતિમાથી વિમૂખ જનોના હૃદય, મૂખ, અને નેત્ર નિરર્થક છે; અને જે બુદ્ધિવંત પુરો તેની (ભગવંતની પ્રતિમાની) ઉપાસના એટલે ભક્તિ પૂર્ણ પ્રમુખ કરે છે તેમના મનુષ્ય જન્મ પરીત અર્થાત્ સંકલ્પ છે.

આ કાળ્યના સારને સ્વહૃદયમાં અંકિત કરીને, તેમજ આ ગ્રંથને આશ્રિત પર્યંત એકાગ્રચિત્તે વાંચન સાથે લક્ષમાં ધારણ કરી-

ને દુંદુભતિ અથવા તે દોઈ શુદ્ધ નાર્ગ ગવેશક લગ્ય પ્રાણી સ-
અશ્ પ્રકારે નિષ્પક્ષપાત દટીધી વિચાર કરશે તો તેમને જ્ઞાંતિ નહિ
તપણુ જૈનનાર્ગ ને સંવેગ પત્રનાં નિર્નયપણુ પ્રવર્તમાનછે તે સત્ય
અને દુંદુક વિગેરે અનારાધી વિપરીત નત અસત્યછે એન નિર્ણય
થશે, અને ત્યારેજ અનારો ગ્રંથ અનાવવાનો પ્રયત્ન સાદૃશ્યતા
પ્રત્યે પાનશે.

શુદ્ધ નાર્ગ ગવેશક પ્રાણીનું તેમજ સમ્યક્ત્વાનિદાથી પ્રાણી-
ઓનું મુખ્ય ક્ષણુ એનછે કે શુદ્ધ દેવગુરુ ધર્મને ઓળખીને તેનો
અંગીકાર કરવો અને અશુદ્ધ દેવગુરુ ધર્મનો ત્યાગ કરવો પણ ચિત્ત
દંભયુક્ત રાખી પોતાનો કક્ષો ખરો પડી એસી અસત્યાસત્યનો
વિચાર ન કરવો, અથવા તો વિચાર કરી સત્યની ઓળખાણુ થ-
વાથી પોતાનો શ્રદ્ધા શ્રેયો નાર્ગ અસત્ય જણાયા છતાં તેને છો-
ડવો નહિ. અને સત્યનાર્ગને શ્રદ્ધા કરવો નહિ એ ક્ષણુ સમક્રિત
પ્રાપ્તિ કરવાની કિટકાવાળા છોનું નથી, અને જો તેન શ્રેયો અ-
નારો આ પ્રયત્ન પણ નકામો ગણાય. નાટ્રે તેની રીતે ન કરતાં
દરેક લગ્યપ્રાણીઓએ સત્યનાર્ગ ધારણુ કરવાને અપેક્ષિત થયું.

આ ગ્રંથ અને ક્રૂર શુદ્ધ શુદ્ધિથી સમક્રિતદટી છોનોની
સનીષે સત્યાસત્ય નિર્ણય નાટ્રે મુકુલોછે અનારે કાંઈ પત્રપાત નથી
તેમજ દોઈ ઉપર દેવશુદ્ધિ પણ નથી નાટ્રે વાંચનાર દરેક લગ્ય-
ઓએ આ ગ્રંથ નિરપક્ષપણુ ક્ષણનાં ક્ષણ તેનો સદુપયોગ કરવો જોઈ
વાંચનારની તેમજ રચનારની ધારણા સાદૃશ્યતા પ્રત્યે પાને. તથાશુ

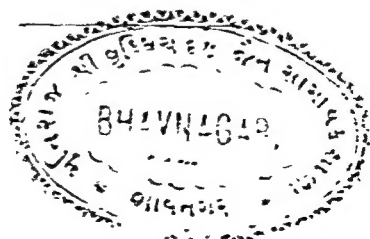

દુંદુક પચવિશી.

શ્રી ઉત્તરપ્રતિમા ચું નદી રંગ. તેનો કચુ ન કોને સંગ; એ આંકણી.

મરવતી દેવી પ્રમુખી કંદુચું. ઉત્તરપ્રતિમા અધિદાર; નવી
સંગે તમ વસત મોડા. મને તસ થ મુગાર. શ્રી ઉત્તર દેવન નાણી
નદિ નદિનાળી. એમે મને મન મોડાર; ઉત્તરપ્રતિમા ઉત્તર-
વન ઉત્તરો, એ મોડો આચાર. શ્રી ઉત્તર ૨ એમે મને ઉત્તરપ્રતિ-
મા ઉપાધી, કુનતિ દેવા કુઠ; તે વિના દિશિયા દાય ન કોમે. તે
નો થોયા કુ શ્રી ઉત્તર ૩. ઉત્તરપ્રતિમા દર્શનથી દસગુ, કુટીરે
વ્રતનું મન; તેનીન મન કારનું ઉપોષ. મું થયું એ તમ મન.
શ્રી ઉત્તર ૪ અભયકુનરે મુટી પ્રતિમા, દેવી આર્કકુનર; પ્રતિ-
પ્રતિમા સંગમ કંઈ સીધા, તે સાચો અધિદાર. શ્રી ઉત્તર ૫
પ્રતિમા આકારે મચ્છ નિદાળી, અવર મચ્છ સર્વી મુઝે; સનકિત
પાને વાતિરમનગુધા, તસ પુરવનવ મુઝે. શ્રી ઉત્તર ૬ કંઈ અંગે
નાના મુઝે, કોઈકિએ એવ પૂજ્યા; એવા અક્ષર દેમે તોજણ, મુ-
કુનતિ નવી પ્રતિમા. શ્રી ઉત્તર ૭ આરણ્યમુનિએ ચિત્તવન વાંધા,
ભગવાન અંગે રંગે; મરડી અર્થ કંઈ તેણે સ્થાનક, કુનતિનણે પ્ર-
સંગે શ્રી ઉત્તર ૮ ભગવાન અંગે શ્રી ગણુધરજી, પ્રાણીસિધિ
વંદે; એવા અક્ષર દેમે તોજણ, કુનતિ કહો કેન નિદે. શ્રી ઉત્તર
૯ કૈલ્ય વિના અન્યનિર્મી મુગલે, વંદન પૂજા નિરેધે; સાતમે અંગે
શાહ આણુકે, સનકિત કીધું મુઝે. શ્રી ઉત્તર ૧૦ મૂર્ત્યનેદે વીરજી
ન આગળ. નાકકે કીધું રંગે સનકિતકીડી તેડ વખાણુ. રાયપત્રેણી
ઉપાંગે. શ્રી ઉત્તર ૧૧ સનકિતકીડી આવકની કરણી, અનવર
પ્રીય ભરાવે; તે નો આરમે દેવસોક પડામે, મહાનિસીધે કાવે.
શ્રી ઉત્તર ૧૨ અગ્રાપદ્મીની ઉંપર ભરતે, મૂર્ત્યુનય પ્રીય ભરાવ્યા;
એવા અક્ષર આવશ્યક સુવેનાં, જાતન જંદન આવ્યા. શ્રી ઉત્તર
૧૩ પરંપરાગત પ્રતિમા પુરુષક, મુને તેડન નાણી; નવી મને તે-
હોન આગાની, એવી અનવર વાણી. શ્રી ઉત્તર ૧૪ દુંદુક વાણી
કુનતિ સેનાણી, મુણી મન જુઓ પ્રાણી; ઓધ ઓળની કરશે

હાણી, કેમ વચ્ચે શી રાણી. શ્રી હત ૧૫ ખેરખાળ ભરાતી
 દેરે, ત્યાં ગાનું નવી વાર; વિતરાગનું દેરું વારે, તે કોણુ મૂવ આ-
 થારે શ્રી હત ૧૬ મેઝા કપડા મોડું આંધે, ઘેર ઘેર તિજા ફરતા :
 માંદા માણસની પેરે થોડું, ખોડે ગાળુ મરતા. શ્રી હત ૧૭ હુંદન
 હુંદન હુંદન પ્રાણી, તોટી ધર્મે ન પાથો; તે મોટે હુંદક કહેવાણા,
 એજે જન્મ ગમાયો. શ્રી હત ૧૮ આહીર કળા માંડી ડાળા,
 વાણીએ ડાળાવાળા; પંચમે આરે દુટ એ પ્રગટ્યા. મહામૂઠ વિ-
 ક્રાળા. શ્રી હત ૧૯ લાવ ભેદને તલ ન ગાળુ. દયા દયા મુખ
 લાખે; મુગ્ય કોટને જનમાં પારી. તેને દુર્ગતિ તાખે શ્રી હત ૨૦
 લાખ્યમૂરણી ટીકા ન માને, કેવળ મૂવ પોકારે; તે માંડી નિ-
 લ નિતિ કલ્પતા, અહુ સંસાર વધારે. શ્રી હત ૨૧ આગમનું
 એક વચન ઉધાપે, તે કહીએ અતંત સંસારી; આખા જેઓ ગ્રંથ
 ઉધાપે. તેહની શી ગતિ ભારી. શ્રી હત ૨૨ ચિત્ર કાપી તારી
 વોવંતા, વાધે કાન વિહાર; તેન હતપ્રતિમા મુકા દેખી, મુકમાવ
 વિસ્તાર. શ્રી હત ૨૩ તે મોટે હુંક કોરી ભવીનત, પ્રતિમા મું
 દીક રાખો; હતપ્રતિમા હતપ્રવચન હતનો. અનુચરનો સ્મ
 આખો. શ્રી હત ૨૪ હુંક પચવિતી મેં ગાઠે, તગર તાંબોડ મો-
 ઝાર; વાતવંત શિખ્ય જિલક પથપે, દિન શિત્તા અધિકાર. શ્રી
 હત ૨૫ મંપૂણ.

આથય પત્ર.

આ ગ્રંથને કેટલાએક ઉદાર દીક્ષતા મન્યદુષ્યોએ અગાઉથી આથય આપિયો છે તેમના મુખારક નામ આ ગ્રંથ સાથે બીરી રાખીએ છીએ.

પાટણપુર, ૪૨.

રાજ્યમાન રાજેશી મંગલજીભાઈ હંધરભાઈ પાટણપુરના મુખ્ય દીવાન માણે.

ભાવનગર, ૨૧૯

ધોરા અમચંદ તમરાજ, ૨૫
ગા. આખંદજી પરશોતમ, ૧૦
શ્રીજીવ સોતપદ્મ સુભા હા.

સંઘવી યુવચંદ નેમચંદ ૧૦
ગા. પાનાચંદ તેજ બુદ્ધિદર ૧૦
સંઘવી મવચંદ વેલચંદ ૫

ધોરા ઝવેર ભુવચંદ ૫
દેશી દેવચંદ હકમચંદ ૫
ધોરા નારોચંદ ઠાકરશી ૫

ધોરા દેવચંદ કથાજી ૫
ગા. પરશોતમના હેમજી ૫
ગા. હરજીવનદાસ સાંકરચંદ ૫

ગા. ઝવેર ભાઈચંદ ૫
ગા. નાનચંદ હરજીવનદાસ ૫
વહાણના રહસિયી કુંવરી ૫

ગા. હોરીચંદ ચક્રજી ૪
ગા. ગોરથનદાસ મુંદરજી ૪
ગા. હોરીચંદ તથુભાઈ ૪

ગા. જીવરાજ રાજજી ૩
ગા. ખોતા વીરા ૩
સંઘવી રામદેવ નેમચંદ ૨

ગા. આનંદચંદ રામજી ૨
ગા. પરશુદાસ ભેદાભાઈ ૨
ગા. મોતીચંદ ઉજનચંદ ૨

ગા. મગનદાસ પાનાચંદ ૨
ચેદ. ગંભીર મુલાખચંદ ૨
ગા. હરજીવન પરશોતમ ૨

ગા. ઝવેરભાઈ ડાયાભાઈ ૨
ગા. નરજીવ ભાણુભાઈ ૨
ધોરા જગન જીવજી ૨

ગા. ગીચા મુલાખચંદ અમરજી ૨
દેશી વરદમાન હકમચંદ ૨
ધોના હરખચંદ ચવચંદ ૨

ગા. જુહા વાલજી ૨
ગા. મોનાજી જાનજી ૨
ગા. ગીરધર બાગ ૨

ગા. જુહા જાણ ૨
ગા. વીરચંદ ડાયાભાઈ ૨
ગા. બકોર ઉજન ૨

ગા. ડાયાભાઈ ઝીણા ૨
ચેદ. માનચંદ મોતીચંદ ૨
પરીખ રંગનાથ તથુ ૨

ચેદ. હકમીચંદ હંસરાજ ૨
ગા. ગરધર વનદાલી ૨
બહાણી ગીરધર હરજીવન ૨

સંઘવી બીખાભાઈ નેમચંદ ૨
ચેદ. માણેચંદ બોણજી ૨
ગા. મુળચંદ ગોખર ૨

ગા. પદમશી ભચર ૨
ઝવેરી ઠાકરશી પ્રાણજી ૨
ગા. જીવજી પાનાચંદ ૨

હકર આંધવજી સાધા ૨
ગા. પરશોતમ હકમીચંદ ૨
ગા. અમરચંદ વખતચંદ ૨

પરચુરજી તકજી ૨૭

મુંબઈ ૧૫૬

પરીખ નરસીદાસ કરમચંદ	૨૦
શ્રી વીરચંદભાઈ દીપચંદ	૧૦
શ્રી નયુભાઈ સુરચંદ.	૭
શ્રી નારણુ પ્રાગજી.	૬
શ્રી પ્રેમચંદ રાઈચંદ.	૫
શ્રી મોધવજીભાઈ કરમચંદ.	૫
શ્રી ગોકળભાઈ મુળચંદ.	૫
શ્રી લલુભાઈ મોતીચંદ.	૫
શ્રી ગોકળભાઈ દોલતરામ.	૫
શ્રી વીરજીદાસ મોતીચંદ.	૫
શ્રી દંડીરચંદ પ્રેમચંદ.	૫
શ્રી ભાઈચંદ માણેકચંદ.	૫
શ્રી ચામજી મુળજી કું	૫
શ્રી દેમજી નેવંતની કું	૫
શ્રી ચામજી દામજી.	૫
બાણગાળી વાલજી રણુજી.	૫
શ્રી દરનાય કંપચંદ.	૫
શ્રી આનંદચંદ હીરજી.	૪
શ્રી મનમુખભાઈ મોતીલાલ	૪
શ્રી અમુલખ ખુમચંદ.	૪
શ્રી મુળચંદ કલમચંદ.	૩
શ્રી ડાવાભાઈ કલ્યાણજી.	૨
શ્રી નેહાભાઈ કુકરડાભાઈ.	૨
શ્રી દોનરગી વેલજીભાઈ.	૨
શ્રી દેમચંદ મોતીચંદ.	૨
શ્રી શીવચંદ પોપટ.	૨
શ્રી લાલચંદ કીલા.	૨
શ્રી શામચંદ દેવરાજ.	૨
શ્રી સુનીલાલ બાપાજી.	૨
શ્રી ખુશાલ કરમજી.	૨
શ્રી કરમજી અમરચંદ.	૨
શ્રી રાવભાઈ વાડીલાલ.	૨
શ્રી પ્રાગજી નેરાલ.	૨
શ્રી કરમચંદ કલ્યાણજી.	૨
પરચુરણ નકલો.	૧૦

અમદાવાદ. ૫૩

શ્રી દલપતભાઈ બયુભાઈ.	૧૫
શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ.	૧૦

શ્રી જૈનધર્મપ્રતિકરમભાઈ કૃત ૬	
શ્રી લલુભાઈ ધનજી મારતર.	૩
શ્રી હરીલાલ પ્રેમાભાઈ.	૨
શ્રી ઉમાભાઈ હરીમંથ.	૨
શ્રી પરશોતમદાસ પુલગા.	૨
શ્રી મગનલાલ દાકરગી.	૨
શ્રી મગનલાલ મુકેષચંદવકીલ.	૨
શ્રી દોલતચંદ પુરુષોત્તમખી. અ.	૨
પરચુરણ નકલો.	૪

લીંમડી. ૪૫

શ્રી જૈનધર્મની ટોળી હા. પરી.	
નાનચંદ નેચંગ.	૪
પરીખ નાનચંદ નેચંગ.	૫
શ્રી કલમજી મગનલાલ.	૪
દોળી રતનજી પીતામર.	૨
શ્રી ગરધર લાલચંદ.	૨
પરીખ ત્રીમુવત કચરો.	૨
શ્રી કમવજી વખતચંદ.	૨
પરીખ કુલમજી મોતીચંદ.	૨
પરીખ મુંડજી પરશોતમ.	૨
શ્રી ડામનજી ચાંપગી.	૨
શ્રી મોતી નાનજી.	૨
શ્રી મનમુખરામ હરીભાઈ.	૨
શ્રી ચાંપગી બવાન.	૨
શ્રી મોતી નાગજી.	૨
કેહારી હમન અચર.	૨
શ્રી મોહન શાળીગમ.	૨
પરીખ નાગર જુલચંદ.	૨
શ્રી બાલાલાલ નાનચંદ.	૨
મોંઘી હમન મંથજી.	૨

વઢવાણ ૩૧

શ્રી ગોર્ધીજી મકન.	૧૫
શ્રી મગનલાલ ત્રીકમ.	૨
શ્રી નયુ માણેકચંદ.	૨
પોરા વાકિત પાતાચંદ.	૨
શ્રી ખેતગી અખજી	૨
મેતા ડોમી પુલગ	૨
શ્રી વખતચંદ ગગા	૨
શ્રી અખજી ચતુર	૨